

SUOMEN AMMATTIYHDISTYSTEN
KESKUSLIITTO (SAK)
R.Y.

VUOSIKIRJA

1953

HELSINKI 1954

I. Poliittinen tilanne.

1. Kansainvälinen tilanne.

Vuoden 1953 maailmanpolitiikan kehitykseen on vaikuttanut ennen muuta kolme suurta tapahtumaa: Stalinin kuolema, presidentti Eisenhowerin virkaanastuminen ja viime kesänä solmittu aselepo Koreassa. Näistä Stalinin kuolema aiheutti eniten huomiota.

Kaikki otaksumat Neuvostoliiton johtajan kuoleman aiheuttavista ratkaisevista muutoksista maan sisäisiin oloihin ovat osoittautuneet erheellisiksi. Hänen kuolemansa ei ilmeisestikään aiheuttanut suunnanmuutosta itse järjestelmään, vaan ainoastaan muotoihin nähden. Yhden miehen valta tuntuu jakaantuneen useamman miehen käsiin "kollegiaalisesti". Berijan yritys ottaa valta omiin käsiinsä kukistui ja ylin johto siirtyi Malenkovin johtaman ryhmän käsiin.

Yhdysvalloissa muodostui samoihin aikoihin presidentti Eisenhowerin johdolla uusi republikaaninen hallitus, joka merkitsi entistä voimakkaampaa antikommunistista toimintaa kotimaassa, mutta sen sijaan tapahtuma ei aiheuttanut ainakaan näkyvämpää muutosta maan hallituspiirien ulkopoliittisessa asennoitumisessa. Kuitenkin se seikka, että Eisenhower jo vaalipuheissaan oli luvannut tehdä voitavansa aselevon aikaansaamiseksi Koreassa ja että tämän onnistuminen merkitsisi sekä presidentin että uuden hallituksen aseman lujittamista, on merkittävästi vaikuttanut ulkopoliittisiin otteisiin.

Kun sodan lopettaminen Koreassa ilmeisesti myös Neuvostoliiton kannalta oli suotava asia, kävivät tällä kertaa sekä Yhdysvaltojen että Neuvostoliiton edut yksiin ja niin syntyi kauan kaivattu aselepo Koreassa. Vuosia jatkunut taistelu päättyi ratkaisemattomaan tulokseen.

Korean aselepo ei merkinnyt Aasian yleistä rauhoittumista, sillä Indo-Kiinassa jatkui sota entistään kiihkeämpänä. Tämän sodan päättymisestä ei ole tietoa.

Mossadeqin kukistuminen Persiassa sekä alituinen kuohunta arabimaissa ja yhteenotot Israelin rajoilla ovat kuluneen vuoden aikana tehneet koko Lähi-Idästä todellisen ruutitynnyrin, jonka räjähdystä laajemmallekin ulottuvin tuhovaikutuksin on ollut aiheellista pelätä.

Vuoden 1953 syntynyt puolustusliitto Turkin, Jugoslavian ja Kreikan välillä on rauhoittanut yleensä rauhatonta Balkanin tilannetta. Sen sijaan tilanne Keski-Euroopassa ei ole osoittanut selkintymisen oireita. Viime kesäkuussa sattuneet mellakat Itä-Saksassa herättivät suurta huomiota ja olivat merkinä siitä, että kansandemokraattinen järjestelmä siellä ei ole saavuttanut samaa lujuttua kuin muissa kansandemokratioissa.

Suomen suhteet muihin maihin ovat jatkuvasti kehittyneet suotuisaan suuntaan, mistä osoituksena on vilkastunut kanssakäyminen eri aloilla sekä länteen että erikoisesti itään. Idän kauppamme kohosi vuoden 1953 kuluessa ennätysmääriin. Uusi kauppasopimuskin vuodelle 1954 aikaansaatiin varsin nopeasti. Idänkauppamme suhteellinen osuus on jatkuvasti lisääntynyt.

Yhteenvetona kansainvälisestä yleistilanteesta voitaneen todeta, ettei jännitys viime vuoden aikana ole ainakaan lisääntynyt. Sodanuhasta ei ole puhuttu niin paljon kuin aikaisempina vuosina, vaan luottamus on lisääntynyt siihen, että neuvotteluteitse voidaan sopia kansainvälisistä riitakysymyksistä.

2. Kotimaan tilanne.

Sisäpoliittisessa tilanteessamme ovat taloudelliset kysymykset olleet keskeisimmällä sijalla. Vuosi 1953 alkoi maalemme synkkenevän suhdannekehityksen merkeissä, jonka kehityksen aallonpohja saavutettiin vuoden alussa.

Tämä taloudellinen kehitys muodosti koko poliittisen keskustelun painopisteen. Porvarillinen rintama ryhdistäytyi ja ryhtyi voimakkaasti irtaantumaa siitä suunnitelmallisuuteen tähtäävästä talouspolitiikasta, johon se oli parin edellisvuoden aikana saatu mm. ammattiyhdistysliikkeen painostuksella osittain taipumaan.

Varsinaisen talouspoliittisen taistelun lähtökohdaksi muodostui työnantajiston huhtikuun alussa esittämä vaatimus palkkojen irrottamiseksi indeksisidonnaisuudesta. Tähän ei ammattiyhdistysliike voinut myöntyä, varsinkaan kun palkkakysymysten käsittely kokonaisuudessaan oli parhaillaan työn alla talouspoliittisessa suunnitteluneuvostossa.

Porvariston pitäessä tiukasti kiinni omista kaavailuistaan ja pääministeri Kekkonen esitettyä toukokuussa kuuluisan K-ohjelmansa palkkatyöntekijäin elinehtoihin tähtäävine sisältöineen poliittinen tilanne kärjistyi siinä määrin, että silloinen maalaisliittolais-sosialidemokraattinen hallitus hajosi. Jo tällöin sosialidemokraattinen puolue esitti eduskunnan hajoittamista ja uusien vaalien toimeenpanoa mahdollisimman pian. Porvaristo ei kuitenkaan halunnut luopua tulonsiirto-ohjelmansa toimeenpanosta, ja heinäkuussa muodostettiin puhtaasti porvarillinen n.s. Kekkonen IV vähemmistöhallitus. Tämä hallitus keskeyttäen eduskunnan loman kutsui sen koolle esittäen sille joukon lakiehdotuksia ns. kustannuskriisin merkeissä. Kun eduskunnan enemmistö kuitenkin suhtautui niihin torjuvasti, hallitus peruutti esityksensä.

Eduskunnan syksyllä kokoontuessa jätti hallitus sille tulo- ja menoarvionsa vuodelle 1954, jota sen laatijan ja luonteen mukaisesti kutsuttiin ns. Niukkas-budjetiksi. Se noudatti suuressa määrin K-ohjelman linjaa aiheuttaen vastaavanlaisen vaikutuksen yhtä hyvin eduskunnassa kuin palkkatyöntekijäinkin keskuudessa. Tästä johtuen SAK:n toinen puheenjohtaja E. Antikainen teki kansanedustajan ominaisuudessa yhdessä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän kanssa lokakuussa välikysymyksen hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikasta. Tällä kertaa hallitus kuitenkin säilytti asemansa kansandemokraattisen eduskuntaryhmän tuella. Marraskuun alussa hallitus kuitenkin Arava-asian käsittelyn yhteydessä sai epäluottamuslauseen ja jätti paikkansa, jonka jälkeen muodostettiin Tuomiojan hallitus. — Tilanteen selvittämiseksi tasavallan presidentti määräsi joulukuussa eduskunnan hajotettavaksi ja uudet vaalit toimeenpantaviksi maaliskuun 7—8 päivinä 1954.

Kertomusvuoden sisäpoliittisista tapahtumista on vielä mainittava lokakuussa toimeenpannut kunnallisvaalit. Äänestysprosentti näissä vaaleissa kohosi yli 70 %:n, mikä merkitsee vilkkaampaa osanottoa kuin koskaan aikaisemmin. Työväestön menestys näissä vaaleissa oli kiistaton ja niinpä työväestö kautta maan lisäsi edustustaan kuntien valtuustoissa ja monessa tapauksessa aikaisemmin porvarillinen valtuustoenemmistö vaihtui vasemmistolaiseksi.

IL Talouselämä.

1. Yleistä

Edellisenä vuonna alkanut laskusuunta oli selvästi havaittavissa vielä v:n 1953 alkupuolella. Sekä vienti- että kotimarkkinateollisuuden tuotanto supistui, niinkään olivat rakennustoiminta ja metsätyöt vähäisempiä kuin vuotta aikaisemmin ja ulkomaan sekä kotimaan kauppaa koskevat luvut osoittivat alenevaa suuntaa. Erityisen selvänä alkuvuodesta vallinnut laskusuunta kuvastui työttömyysnumeroissa, jotka jatkoivat kasvuaan kevättalville saakka ja saavuttivat huippunsa maaliskuun keskivaiheilla, jolloin työttömyyskortistoihin oli merkitty 65.600 henkilöä.

Talouselämän lamailmiöt olivat lähtöisin vientiteollisuudesta, sillä vaikka tuotteiden kysyntä oli säilynyt suhteellisen hyvänä, ei tarjotut hinnat, jotka olivat edellisen vuoden tasolla tyydyttäneet tuottajia. Erityisesti selluloosateollisuuden piirissä puhuttiin äänekkäästi ns. kustannuskriisistä ja kiinnitettiin siihen valtiovallan huomiota. Kustannuskriisi aiheutti myös sisäpoliittisia kriisejä ja erilaisia suunnitelmia pulan torjumiseksi, joista ei ehditty päästä yksimielisyyteen, sillä vuoden loppupuolella kehitys kääntyi suotuisampaan suuntaan ja kustannuskriisi menetti akuuttisen luonteensa.

Tapahtunut suotuisa käänne oli sekin lähtöisin ulkomaankaupasta ja aiheutui siitä, että vientitavaroittemme maailmanmarkkinahinnat olivat jo

saavuttaneet pohjatasonsa ja kääntyivät nousuun. Selluloosan hinnat kohoivat kymmenkunta prosenttia, mikä yhdessä eräiden teollisuudelle myönnettyjen helpotusten kanssa riitti palauttamaan asianomaiseen teollisuuteen täystehoisen tuotannon. Hintojen noususta pääsivät osallisiksi useat muutkin vientituotteet.

Suotuisa käänne tapahtui kuitenkin niin myöhään, että sen vaikutukset alkoivat tuntua vasta vuoden viimeisinä viikkoina, jolloin jyrkästi kohonneet työttömyysnumerot jo olivat ehtineet nousta huomattavan suuriksi. Marraskuun alussa oli kortistoihin merkitty jo 16.000 työtöntä ja luvut kasvoivat viikottain noin 5.000 hengellä. Työttömyyslukujen kasvu hidastui heti sen jälkeen kun metsätyöt oli saatu käyntiin, mutta silti oli vuoden vaihteessa kortistoihin merkittyjen työttömien määrä 45.700.

Vaikka v:n 1953 aikana talouselämässä olikin suhdannevaihtelujen aiheuttamia heilahteluja, eivät nämä juuri laisinkaan kuvastu indeksisiteiden jäykistämässä kotimaisissa hinnoissa ja palkoissa. Tukkuhintaindeksi laski vuoden kuluessa vajaat 4 % ja elinkustannusindeksi pysyi jokseenkin paikoillaan. Nimellispalkoissa ei myöskään tapahtunut niin suuria muutoksia, että ne kuvastuisivat tilastoista, mutta työväen ansioiden on täytynyt useissa tapauksissa laskea, kun tehdaslaitokset ovat työskennelleet vajaatehoisesti tai kun työttömiksi jääneet ovat joutuneet odottamaan varatöihin pääsyä.

Loppuvuoden ansiosta teollisuuden kokonaistuotanto muodostui määrällisesti jonkin verran suuremmaksi kuin edellisenä vuonna. Suotuisien säiden ansiosta myös maataloustuotanto nousi edelliseen vuoteen verrattuna noin 10 % ja oli laadullisestikin korkeatasoinen. Vuoden kuluessa on säännöstelyä vähennetty lopettamalla rakennussäännöstely, purkamalla hintasäännöstelyä ja supistamalla jakelusäännöstelyn alaa.

2. Teollisuus.

Teollisuuden kokonaistuotannon määrä oli kertomusvuonna n. 2 % suurempi kuin v. 1952, jonka tuotantovolyymia osoittava luku vuorostaan oli 7 % pienempi kuin sitä edellisenä vuonna. V:n 1953 suhteellisen korkea tuotantoluku saavutettiin siitä huolimatta, että vientiteollisuus ei ensimmäisen vuosipuoliskon aikana toiminut täydellä tehollaan ja että sotakorvausten päättymisen jälkeen siirtymävaihetta elävän konepajateollisuuden tuotanto jäi n. 10 % pienemmäksi kuin edellisenä vuonna.

Kotimarkkinateollisuuden kaikilla aloilla, metalliteollisuutta lukuun ottamatta, on tuotanto lisääntynyt. Eniten kasvoi kemiallinen teollisuus, jonka tuotannon määrällinen lisäys edelliseen vuoteen verrattuna oli 18 %. Ravinto- ja nautitoaineteollisuudessa tuotannon nousu oli 10 %, nahka- ja kumi-teollisuudessa 9 %, tekstiiliteollisuudessa 7 %, kivi-, savi-, lasi- ja turveteollisuudessa 4 %,

Kun vuoden 1948 teollisuustuotannon volyymi merkitään 100:lla, on eri teollisuusalojen tuotannon määrä kahtena viime vuotena muodostunut seuraavaksi:

	V. 1952	V. 1953
Kotimarkkinateollisuus	130	133
Vientiteollisuus	109	113
Pääomatavarateollisuus	118	114
Kulutustavarateollisuus	129	138

Vientiteollisuuden tuotantovolyymin lisäys edellisestä vuodesta oli n. 4 %, mikä oli seurausta etupäässä sahatavaran ja sanomalehtipaperin tuotannon kasvusta. Sanomalehtipaperin tuotanto onkin nyt uudelleen saavuttanut v:n 1939 huipputason. Kertomusvuonna oli eräiden tärkeimpien vientitavaroiden tuotanto ja käyttö seuraavanlainen:

x	Sahatavara		Selluloosa		Sanomal.pap.		Vaneri	
	1.000 std.		1.000 tn.		1.000 tn.		1.000 m ³	
	1952	1953	1952	1953	1952	1953	1952	1953
Koko tuotanto	.750	870	1.156	1.133	439	447	233	234
Vienti	.611	688	722	787	392	402	222	216
Kotim. kulutus ja va- rastointi	.139	182	434	346	47	45	11	18

3. Rakennustoiminta.

Myös rakennustoiminnassa oli vuoden aikana havaittavissa yleisen suhdannekehityksen vaikutus. Ensimmäisen vuosineljänneksen kuluessa talorakennusten tuotanto oli vähäisempää, kun sen sijaan varatöinä suoritettuja tie- ja vesirakennustöitä oli runsaasti. Kevätkuukausista lähtien talorakennustoiminta kuitenkin vilkastui jopa laajemmaksi kuin v. 1952, kun sitä vastoin muu rakennustoiminta väheni sitä mukaa kuin työllisyystilanne kehittyi paremmaksi. Loppuvuodesta talorakennustuotanto oli samalla tasolla kuin edellisnä vuonna ja muu rakennustoiminta nousi työllisyystilanteen huonontuesa varatöiden ansiosta hiukan suuremmaksi kuin vuotta aikaisemmin.

Sosiaalisen tutkimustoimiston keräämien tietojen mukaan oli viime vuonna kaupungeissa ja kauppaloissa valmistuneiden rakennusten kuutiotilavuus n. 7,0 milj. m³ eli sama kuin vuotta aikaisemmin. Asuinrakennusten osuus oli n. 53 %, mikä on jonkin verran suurempi kuin v. 1952. Asuinhuoneistoja valmistui kaikkiaan n. 29.000 kpl., joista kaupungeissa ja kauppaloissa 10.898 kpl. Sotaa seuranneina vuosina on asutuskeskuksissa valmistunut asuntoja seuraavasti:

V. 1945.....	4.946
99 1946.....	7.955
„ 1947.....	7.210
„ 1948.....	5.494
„ 1949.....	6.582
„ 1950.....	8.124
„ 1951.....	9.687
„ 1952.....	12.484
„ 1953.....	10.898

Rakennuslupia myönnettiin vuoden 1953 aikana 23,9 miljoonalle m³:lle (vuonna 1952 21,1 miljoonalle ja 1951 28,3 miljoonalle m³:lle). Vuoden lopussa oli keskeneräistä rakennustilaa pari miljoonaa kuutiometriä enemmän kuin vuotta aikaisemmin eli noin 2,3 milj. m³.

Arava käytti v. 1953 rakennuslainoihin 7,7 miljardia markkaa, joista uusia lainoja myönnettiin 176 kerrostalolle 58 paikkakunnalla ja 1.951 omakotitalolle 156 paikkakunnalla. Kerrostalojen saama osuus lainoista oli 5,69 miljardia, niiden asuntojen lukumäärä 5.806 ja tilavuus 1.726.211 m³ sekä pinta-ala 313.382 m². Pääosa niistä oli myös v. 1953 asunto-osakeyhtiöitä, joiden huoneistomäärä oli 4.349, vuokratalojen huoneistomäärän jäädessä 1.457:ään. Omakotitaloille myönnettyjen lainojen markkamäärä oli 1,52 miljardia, talojen tilavuus 1.061.681 m³, huoneistojen luku 2.807 ja niiden pinta-ala 191.037 m². Jokaista lainoina myönnettyä Arava-miljoonaa kohden valmistui v. 1953:

Kerrostaloissa 1,02 asuntoa, 55,08 m² lattiapintaa ja 303,38 m³ rakennustilaa, omakotitaloissa 1,85 asuntoa, 125,68 m² lattiapintaa ja 668,87 m³ rakennustilaa, joten omakotitaloihin käytetyt Arava-lainat tuottivat kerrostaloihin verraten n. 85 % enemmän asuntoja, noin neljä kertaa enemmän lattiapintaa ja runsaasti kaksi kertaa enemmän rakennustilavuutta.

Kokonaisuutena katsoen rakennustoiminta oli v. 1953 sangen laaja, mikä ilmenee rakennusaineteollisuuden tuotantoluvuista. Niinpä tiiliteollisuuden tuotanto lisääntyi edellisestä vuodesta n. 7 % ja sementtitehtaiden myyntimäärät olivat suuremmat kuin yhtenäkkään vuotena sodan jälkeen, kuten ilmenee seuraavasta lukusarjasta, joka esittää sementin myyntivolyymin eräinä vuosina (1948 = 100): 1949/127, 1950/148, 1951/156, 1952/147 ja 1953/166.

Suomen Pankin keräämien tietojen mukaan olivat rakennuskustannukset vuoden päättyessä keskimäärin 1 % alhaisemmat kuin vuotta aikaisemmin. Kustannusten aleneminen oli seurausta rakennusaineiden keskimäärin 3 %:n suuruisesta hintojenlaskusta, kun taas rakennustyöntekijöiden palkat pysyivät suurin piirtein ennallaan.

4. Maa- ja metsätalous.

Maatalouden tuotanto saavutti v. 1951 sodanedellisen tasonsa ja on senkin jälkeen jatkanut kasvuaan. V. 1953 arvioidaan maataloudesta saatujen tulojen nousevan 85 miljardiin, josta varsinaisten maanviljelijöiden osuus on 65 mrd. Vuotta aikaisemmin vastaavat luvut olivat 80 mrd. ja 60 mrd. Maataloustuotteiden kokonaisarvosta tulee noin puolet maidon osalle, jonka tuotanto kuluneena vuotena nousi n. 3 %. Myös sianlihan tuotanto lisääntyi, mutta naudanlihan tuotanto väheni. Sokerijuurikkaiden ja öljykasvien tuotanto osoittaa kasvua samoin kuin kananmunien ja leipäviljankin. Siirtyminen rukiin viljelystä vehnän viljelyyn on edelleen jatkunut, vaikka samalla kevätevehnänkin viljelysala on pienentynyt.

Vehnän, rukiin ja ohran yhteinen viljelysala oli 385.795 ha ja niiden sato 641.380 tonnia. Ohran viljelysala on kasvanut edellisen vuoden 145.653 haista 169.439 ha:iin. Kauran sato oli 925.493 tonnia, perunoita korjattiin 1.397.239 tonnia ja peltoheinää 3.528.689 tonnia. Vastaavat tonnimäärät v. 1952 olivat tarkistettuina 808.521, 1.503.751 ja 3.142.238 to. Koko sadon määräksi on kuluneena vuotena arvioitu 3.951,7 miljoonaa rehuyksikköä, kun se edellisellä vuonna oli 3.610,0 miljoonaa rehuyksikköä. Maatalouden tuotanto näin ollen oli v. 1953 n. 10 % suurempi kuin edellisellä vuonna ja se oli laadultaankin korkeatasoinen.

Eri viljelyskasvien omavaraisuusprosentti kahtena viimeksi kuluneena vuotena ilmenee seuraavasta asetelmasta:

	Vehnä	Ruis	Ohra	Kaura	Peruna	Sokerijuurik.
1952	39,8	56,0	98,0	96,8	98,0	14,1
1953	46,1	51,8	103,2	102,6	99,8	14,6

Kalataloustuotteiden suhteen maa oli v. 1953 omavarainen ja eräillä aloilla oli ylituotantoakin, vaikka ulkoa tuotiinkin — lähinnä kausivaihteluyksistä — 1,4 milj. kiloa voita. Maidon tuotannon arvioidaan viime vuonna nousseen 2.800 milj. kiloon. Vastaava luku maidon tuotannon sodanedellisenä huippuvuotena 1938 oli 2.670 milj. kg. Voin tuotanto lisääntyi 1 % eli 62,1 milj. kiloon. Nousu tapahtui yksinomaan meijerivoin kohdalla, jonka tuotanto lisääntyi 6 %, kun taas kotivoin valmistus pienentyi 10 %. Meijerivoin osuus kokonaistuotannosta olikin kuluneena vuonna jo 3/4. Juustontuotanto lisääntyi 12 % eli 22 milj. kiloon, josta 10,8 milj. kilon ennätysmäärä vietiin maasta.

Maanhankintalain edellyttämiin tarkoituksiin hankittiin v. 1953 maata noin 77.000 ha. Kaikkiaan raivattiin pelloksi 11.306 ha, josta valtion osuutta oli 1.807 ha ja maansaajien 8.805 ha, lopun ollessa ns. vastikemaata. Vuoden aikana on n. 30.000 ha suota ja muuta vesiperäistä maata kuivatettu pelloksi. Asutukseen hankitusta maasta on muodostettu 305 viljelystilaa, 187 asuntoviljelystilaa, 202 asuntotilaa, 752 asuntontonttia ja 1.509 lisä- ym. aluetta.

Maanhankintalain puitteissa suoritettun asutustoiminnan kokonaiskustannukset ovat vuoden 1953 päättyessä nousseet 85,1 miljardiin markkaan, josta määrästä 36 mrd. on asutusrahastoon takaisin perittäviä lainoja sekä 42 mrd. tie-, kuivaus- ym. töistä valtiolle aiheutuvia kustannuksia, jotka nekin osittain tulevat perityiksi takaisin tilojen hinnanmaksujen yhteydessä.

Maaseudun asunto-olojen parantamiseksi myönnettiin vuoden aikana 21.263 hakijalle yhteensä 2.291 milj. mk, mistä määrästä rakennusavustuksiin on käytetty 227 mmk, lainoihin 1.926 mmk ja palkkioihin ja korvauksiin 138,5 mmk.

V. 1953 salaojitettiin ennätysellisen suuri määrä viljelysmaita eli yhteensä 11.255 ha, joka oli n. 30 % enemmän kuin v. 1952.

Hakkuukautena 1952/53 tehtiin suhteellisen runsaasti metsätöitä. Kaupallisissa puutavaran hakkuissa, jotka edellisenä hakkuukautena olivat 35,1 milj. pino-m³, saavutettiin 29,1 milj. pino-m³:n tulos. Kesäkuun alusta marraskuun loppuun oli erilaista raakapuuta hakattu kaikkiaan n. 8,3 milj. pino-m³ edellisen vastaavan kauden määrän oltua 7,2 milj. pino-m³. Erityisesti ovat lisääntyneet koivutukkien hakkuut, niinikään on pyöreän pinotavaran, paperi- ja kaivospuun hakkuu kasvanut n. 6,5 % ja halkojenkin, joita maassa tällä hetkellä on runsaasti, hakkuu eneni n. 6 %. Sitä vastoin jäi hakkuukautena 1952/53 sahatukkien hakkuutuloksena n. 1,6 milj. kuutiojalkaa edellisen kauden 3,8 milj. kuutiojalan määrää pienemmäksi. Hakkuumiehiä oli hakkuukautena 1952/53 metsätoissa muutamia tuhansia alle vuoden 1952 luvun, n. 65.000:n, kun sitä vastoin ajomiehiä oli vain neljännes edellisen kauden 6.700 miehen määrästä.

5. Työmarkkinat.

Kuluneena vuonna ilmeni varsin laajaa työttömyyttä sekä vuoden alkupuolella että sen loppupuolella. Alkuvuodesta työttömien lukumäärä saavutti maaliskuussa huippunsa, jolloin työttömyyskortistoihin oli merkitty 65.600 nimeä. Työllisyystilanne alkoi »sen jälkeen parantua, mutta niin hitaasti, että vielä kesäkuun lopulla rekisteröityjä työttömiä oli lähes 3.000 henkeä. Työllisyystilanteen odotettiin syksyllä muodostuvan vaikeaksi, ja valtion sekä kuntien työviranomaiset laativat varatyösuunnitelmia noin sadantuhannen työttömän sijoittamiseksi töihin. Vuoden jälkipuoliskolla työttömyys alkoi poikkeuksellisen aikaisin ja lisääntyi odotettua nopeammin, niin että marraskuun lopulla kuntien työttömyyskortistoissa olevien lukumäärä oli ylittänyt 35.000:n ja oli näin ollen kaksinkertainen edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Työttömyyslukujen kasvu hidastui kuitenkin sen jälkeen, kun metsätyöt pääsivät käyntiin ennakoitua laajempina, eikä työttömyys saanut niin suuria mittasuhteita kuin oli pelätty.

Allaesitetty sosiaalisen tutkimustoimiston laskema työllisyysindeksi (1950 = 100) kuvastaa työllisyystilannetta kahden viimeksikuluneen vuoden aikana.

Vuosi- nelj.	Teollisuus		Rakenn. toiminta		Valtio		Kunnat	
	1952	1953	1952	1953	1952	1953	1952	1953
I	102	96	86	56	75	144	94	121
II	101	94	90	65	74	137	101	128
III	99	95	89	89	84	103	100	115
IV	97	94	78	91	95	98	99	115

Joulukuun puolivälissä oli työttömyystilanne eriteltyä seuraava:

	Ilman työtä	Varatöissä	Kaikkiaan	% työttömistä
Pienviljelijöitä	2.065	2.635	4.700	11,5
Maa- ja metsätyöntekijöitä	696	1.099	1.795	4,3
Rakennustyön tekijöitä				
Ammattityöntekijät . . .	1.376	3.408	4.784	11,8
Aputyöntekijät	322	1.300	1.622	4,0
Sekatyön tekijät	6.633	16.983	23.616	58,0
Metallityöntekijöitä	181	706	887	2,2
Liiketyöntekijöitä	424	1.110	1.534	3,8
Muita	423	1.206	1.629	4,0
Henkisen työn tekijöitä . . .	29	107	136	0,4
	12.149	28.554	40.703	100,0

Työttömiksi ilmoittautuneista oli edellämainittuna ajankohtana kaupungeissa ja kauppaloissa asuvia 15.170 eli n. 37 % ja maalaiskunnissa asuvia 25.533 eli n. 63 %. On merkittävää, että rakennusalan työntekijät muodostivat pääosan eli n. 74 % kaikista työttömistä siitä huolimatta, että rakennustoiminta ko. ajankohtana oli suhteellisen vilkasta, kuten ilmenee edellisestä, työllisyysindeksejä esittävästä taulukosta.

Työllisyystöihin käytettiin v. 1953 valtion varoja n. 13 miljardia markkaa.

6. Ulkomaankauppa.

Seurauksena hinta- ja menekisuhteiden vaihteluista maailmanmarkkinoilla tapahtui v:n 1953 viennissä melkoisia rakenteellisia muutoksia, samalla kun markkamääräinen kokonaisvienti aleni 131.555 miljoonaan edellisen vuoden 156.829 miljoonasta. Puutavaroiden ryhmässä supistui pyöreän puutavaran vienti määrällisesti enemmän kuin 50 % edellisestä vuodesta. Toisaalta kasvoi sahatun puutavaran vienti 611.000 std:sta 688.000 std:iin vanerin vientimäärän laskiessa vain vähän. Puutavaran hinnat kohosivat vuoden kuluessa, joten puutavarat ja -valmisteet lähinnä sahatavaran kasvaneen viennin ansiosta muodostivat tärkeimmän ryhmän eli n. 40 % markkamääräisestä viennistä. Selluloosa- ja paperiteollisuuden tuotteiden kohdalla hintojen kehitys ei ollut niin suotuisa, ja tämän ryhmän osuus viennistä taantui

37 %:iin siitä huolimatta, että paperin ja kartongin sekä kokonaisuutena katsoen myös puumassan vienti osoitti huomattavaa määrällistä kasvua. Erityisesti pistää silmään puuhiokkeen ja sulfaattiselluloosan vientimäärien nousu, joka edellisen kohdalla oli n. 43 % ja jälkimmäisen n. 32 %. Kun selluloosatehtaat, huonoa kannattavuutta syyttäen, pitkin koko alkuvuotta toimivat vajaalla teholla, voi kasvaneista vientimääristä päätellä, että tehtaat ovat voimakkaasti supistaneet varastojaan.

"Muiden tavaroiden" osuus viennistä nousi konepajatuotteiden kasvaneen viennin ansiosta n. 22 %:iin eli suuremmaksi kuin milloinkaan aikaisemmin.

Tuonnin alalla ylläpidettiin tiukkaa säännöstelyä ja markkamääräinen tuonti supistuikin 121.860 miljoonaa sen oltua edellisenä vuonna 182.186 miljoonaa. Kauppatase osoitti siten 9,7 miljardin ylijäämää. Tuontihintojen kokonaisindeksi osoitti alenevaa suuntaa, minkä ansiosta vientihintojen suhde tuontihintoihin eli ulkomaankaupan vaihtosuhte parani tammikuun luvusta 105 joulukuun lukuun 117.

Tuonnin ja viennin arvo kahtena viimeksikuluneena vuotena miljoonina markkoina oli seuraava:

Tuonti					
	Raaka- aineet	Koneet	Ravinto- ja naut.aineet	Muut kulu- tustavarat	Yht.
1952	75.493	49.006	32.600	25.087	182.186
1953	48.898	31.760	26.781	14.411	121.860
Lisäys tai vähennys	—26.595	—17.246	— 5.809	—10.676	— 60.326

Vienti						
	Eläim. saadut ruokatavarat	Puutav. ja -valmist.	Paperi- teoll.tuott.	Muut tavar.	Yhteensä	Kauppa- tase
1952	2.927	70.312	66.385	17.205	156.829	— 25.357
1953	2.215	53.085	48.785	27.470	131.555	+ 9.695
Lisäys tai vähennys	— 712	—17.227	—17.600	+ 10.265	— 25.274	

Viennin vähentyminen oli suurin eli enemmän kuin 17 mrd. sekä puutavaran ja -valmisteiden että paperiteollisuustuotteiden ryhmässä, joiden yhteinen osuus markkamääräisestä viennistä oli vain n. 77 % sen oltua edellisenä vuonna n. 88 %. Merkillepantavaa on metalliteollisuustuotteiden viennin nousu 88 % eli vuoden 1952 11,1 miljardista 20,9 miljardiin markkaan. Näiden tuotteiden päävientimaa on ollut suurimmaksi kauppatuttavaksemme kohonnut Neuvostoliitto, jonka osuus ulkomaankaupastamme oli 23,5 %. Edellisenä vuonna Iso-Britannia oli Neuvostoliittoa edellä, jonka osuus ulkomaankaupastamme silloin oli 14,6 %.

Tavarainvaihto Suomen ja sen eräiden tärkeimpien kauppattavain välillä ilmenee seuraavasta miljoonin markoin:

	Vienti	Tuonti	Tase
Neuvostoliitto	33.468,9	26.129,7	+ 7.339,2
Iso-Britannia	28.974,5	19.204,1	+ 9.770,4
Länsi-Saksa	9.183,1	9.348,5	— 165,4
Yhdysvallat	9.461,9	6.093,4	+ 3.368,5
Alankomaat	5.987,6	7.572,5	— 1.584,9
Ranska	5.830,6	6.973,8	— 1.143,2
Puola	2.782,3	8.248,4	— 5.466,1

7. Kotimaankauppa.

Tukkukaupan tilastoidun myynnin arvo oli kertomusvuonna 241,6 miljardia eli n. 5 mrd. pienempi kuin vuonna 1952. Vähentyminen on lähinnä hintojen laskun aiheuttama. Kotimaankaupassakin oli kehityssuunta alkuvuodesta selvästi laskeva, mutta vuoden loppupuolella kauppa vilkastui.

Tukkukaupan tärkeimpien yhtymien liikevaihtoa verrattuna edellisen vuoden myyntiin osoittaa seuraava yhdistelmä:

	Liikevaihto	Lisäys mk tai vähennys %
OTK.	35.444 mrd	— 97,24 milj. —0,3 %
SOK.	37.437 „	— 415,53 „ —1,1 %
Kesko.	35.270 „	+ 1.830,50 „ + 5,5 %
Tuko.	124.448 „	—5.222,10 „ —4,0 %

8. Liikenne.

V. 1953 saavutti kauppalaivastomme tonniston suhteen sodanedellisen tasonsa. Seuraavasta asetelmasta ilmenee kauppalaivaston kokoonpano 1. 9. 1939 ja vuoden 1953 lopussa:

	31.12 1953		1.9.1939	
	kpl.	brt.	kpl.	brt.
Höyrylaivoja	338	440.505	547	572.425
Moottorilaivoja	147	223.016	50	43.411
Purjelaivoja, joissa				
apumoottori_____	126	11.950	153	16.464
Purjelaivoja_____	2	73	84	37.094
Yhteensä	613	675.544	834	669.394

Tonniston laadussa tapahtuneista muutoksista on moottorialusten lisääntyminen huomattavin. Ennen sotaa moottorilaivoja oli vain n. 6 % tonnistos- ta, nykyisin n. 30 %. Myös ovat purjelaivat häviämässä tilastoista. Tankkialusten osuus tonnistosta oli kertomusvuoden päättyessä 82.000 rekis- teritonna, ennen sotaa vain 7.000 rekisteritonna. Melkoinen osa kauppa- laivastosta on yli-ikäistä eikä tässä suhteessa ole tapahtunut parannusta sodanedelliseen aikaan verraten. Ennen toista maailmansotaa kauppalaivas- ton bruttovetomäärästä 20 vuotta tai sitä vanhempia aluksia oli 70,5 %, mutta v:n 1953 päättyessä näiden vanhojen alusten osuus oli 84,2 %.

Kertomusvuoden aikana pieniä tavaroiden meriteitse tapahtuva kuljetus. Erityisesti väheni tuontitavaroiden tonnimäärä, nimittäin edellisen vuoden 5,48 milj. tonnista 3,95 milj. tonniin eli n. 32 %. Vienti pieniä 5,91 milj. tonnista 5,52 milj. tonniin eli 6 %. Vastaava vähentyminen on havaittavissa saapuneiden ja lähteneiden laivojen lukumäärässä ja tonnistossa.

Autojen tuonti supistui kertomusvuonna noin 41 % edellisen vuoden tuontimääristä. Kahden viimeksi kuluneen vuoden lopussa käytössä olleiden moottoriajoneuvojen lukumäärä ilmenee seuraavasta asetelmasta:

	31.12.1952	31.12.1953
Henkilöautoja	52.619	59.216
Kuorma-autoja	35.006	34.412
Pakettiautoja	8.208	9.257
Linja-autoja	3.933	3.951
Muita	1.486	1.434
Yhteensä	101.252	108.270

Moottoriajoneuvojen lukumäärä kasvoi kuluneena vuonna n. 8 % ja maan- tieliikenteen kasvu kuvastuu siitäkin, että bensiinin tukkumyynti nousi 276.700 tonnista v. 1952 309.300 tonniin v. 1953.

Valtion rautateillä kuljetetun tavarannon tonnimäärä väheni n. 10 % tonni- kilometrimäärän pienentyessä n. 8 % edellisen vuoden luvuista.

9. Raha- ja pääomamarkkinat.

Alkuvuodesta rahamarkkinoilla vallinnut kireys helpottui syksyyn men- nessä, mihin vaikuttivat kasvaneet vientitulot ja säännöstely avulla ahtaissa rajoissa pidetty tuonti, joka tällaisissa oloissa ei päässyt sitomaan suuria pääomia. Liike-elämässä joutilaiksi jääneet rahavarat siirtyivät tietenkin etupäässä shekkituloille. Rahalaitosten ottolainaus lisääntyi kokonaisuudes- saan 32,3 mrd. mk eli 16,4 %. Edellisenä vuonna ottolainauksen lisäys oli 41,8 mrd. eli 26,9 % sitä edellisestä vuodesta.

Varsinaisten talletusten kasvu sitävastoin oli suhteellisen heikkoa, ja näin oli erityisesti laita osuuskauppojen säästökassojen ja osuuskassojen kohdalla liikepankkien ja säästöpankkien saavuttaessa parempia tuloksia. Yleisön varsinaisten talletusten lisäys prosentteina talletuskannasta kolmena viimeksi kuluneena vuotena ilmenee seuraavasta asetelmasta:

	1951	1952	1953
<u>Liikepankit</u>	27,6	28,0	17,9
<u>Säästöpankit</u>	31,8	25,8	17,4
<u>Postisäästöpankki</u>	31,3	29,2	14,9
<u>Osuuskassat</u>	47,5	25,7	14,5
<u>Osuuskauppojen säästökassat</u>	57,6	27,9	10,7
Yhteensä	34,3	26,9	16,3

Rahalaitosten antolainaus hidastui kuluneen vuoden aikana huomattavasti. Niinpä liikepankkien varsinainen antolainaus lisääntyi vain hieman toista miljardia eli 1 %. Edellisenä vuonna lisäys oli 20,2 mrd. mk eli 23 %. Liikepankkien rediskonttaukset Suomen Pankissa vähenivät 15,3 mrd:sta 5,6 mrd. markkaan. Pankkien nettovelka keskuspankille oli kertomusvuoden lopussa vain noin puolet niiden käteiskassoista, kun se vuotta aikaisemmin oli n. 70 %. Liikepankkien maksuvalmius parani siis tuntuvasti kuluneen vuoden aikana.

i i lv li 40 ja

Myös Suomen Pankin valuuttatilanne parani kuluneen vuoden aikana seurauksena siitä, että ulkomaisten valuuttojen ja clearingsaatavien määrä enentyi 9,4 mrd. markalla. Liikkeessä oleva setelistö väheni vuoden aikana 1,1 miljardia eli 45,0 mrd. markkaan. Päättynyt vuosi oli sodan jälkeen ensimmäinen, jonka kuluessa setelistö luonnollisella tavalla supistui.

Arvopaperikauppa muodostui kuluneena vuotena vilkkaammaksi kuin edellisenä. Kesän ja syksyn kuluessa kysyntä oli poikkeuksellisen runsasta ja pörssivaihto saavuttikin kesäkuukausina suurimman laajuutensa eikä tavanomaista kausiastetta ollut havaittavissa. Ilmeisesti tähän oli synnä arvioinnit devalvaation mahdollisuudesta, jota koskevat laskelmat aiheuttivat arvopaperien kurseissa syyskuuhun saakka tuntuvaa nousua, minkä jälkeen kurssit vakiintuivat saavuttamalleen tasolle. Pankkiosakkeet nousivat keskimäärin 20 % ja teollisuusosakkeet 45 %, mitä nousua on osittain katsottava ns. teknilliseksi korjaukseksi edellisen vuoden tuntuvasta laskusta, joka pankkien kohdalla oli 8 % ja teollisuusosakkeiden suhteen 22 %.

10. Valtion talous.

Valtiontaloudessa muodostui v. 1952 n. 2 miljardin ylijäämä, mutta ennakoarvioiden mukaan osoittaa valtion tilinpito kuluneelta vuodelta suunnilleen samansuuruista eli 2 miljardin alijäämää. Valtion menot arvioidaan n. 221

miljardiksi ja tulot n. 219 miljardiksi markaksi. Tätä kirjoitettaessa oï III* kempia laskelmia olemassa vain ajanjaksolta tammikuu—marraskuu, joiden tarkastelu osoittaa, että tulopuolella on edelliseen vuoteen verrattuna tuloja omaisuusveron tuotto kohonnut n. 23 % :sta n. 26 % :iin valtion kokonaistuloista, lainoja lukuunottamatta. Sitävastoin liikevaihtoveron osuus valtion tuloista on laskenut n. 31 % :sta n. 27 % :iin ja tuontitullien n. 11 % :sta n. 9 % :iin. Menopuolella olivat huomattavimpia muutoksia sotakorvausten pois jääminen, jotka vielä edellisenä vuonna olivat n. 4 % valtion kokonaismenoista, kuoletuksia lukuunottamatta, sekä varatöiden aiheuttama n. 12 mrd. markan lisäys.

Kertomusvuoden aikana oli valtiolla ajoittain ankara puute käteisvaroista, ja ns. kassakriisin helpottamiseksi jouduttiin liikepankeista ottamaan n. 4,9 miljardin arvosta lyhytaikaista vekseliluottoa.

11. Hintataso.

Kuluneena vuonna ei hintatasossa ollut suuria muutoksia. Myöskään ei loppuvuodesta tapahtunut hintasäännöstelyn osittainen purkaminen ja lieventäminen aiheuttanut mainittavia hintojen liikkeitä. Tukkuhintaindeksi aleni vuoden aikana vajaa 4 %, kun sensijaan elinkustannusindeksi nousi 2 %. Lokakuussa se oli 104,49 ja siten lähellä 105 pisteen rajaa, johon kohoaminen edellyttää yleistä palkkojen korotusta. Lokakuun nousu aiheutui siitä, että vuokralaskelmia tarkistettiin ja uusien, kallisvuokraisten asuntojen osuutta lisättiin indeksissä. Tämän vastapainoksi alennettiin marraskuussa verokahvin hintaa 20 %, ja etupäässä tämän toimenpiteen ansiosta indeksi laski jälleen 102 pisteeseen, missä se oli vuoden päättyessä.

Kansan Markkinatutkimuslaitoksen laskema teollisuustyöväen palkkojen ostovoimaa osoittava reaali-palkkaindeksi (lokakuu 1951 = 100) osoittaa seuraavia vaihteluja:

	1952 jouluk.	1953 maalisk.	1953 kesäk.	1953 syysk.
Miehet	98,9	93,8	97,9	97,8
Naiset	98,1	95,7	97,9	96,7

III. SAKrn jäsenistöjä hallintoelimet

1. Liitot ja jäsenistö.

SAK:n jäsenliittojen lukumäärässä ei kertomusvuoden aikana tapahtunut muutoksia. Jäsenliitot olivat samat vuoden alkaessa sekä päättyessä ja oli niitä 39. Jäseniä oli liitoissa kertomusvuoden päättyessä 240.087. Edellisen

vuoden päättyessä oli jäsenmäärä **242.445**. Jäsenmäärän vähennys vuoteen **1952** verraten oli siis **2.560**, ollen se prosenteissa **0,1**. Jäsenistä oli miehiä **177.219** eli **73,8** prosenttia, sekä naisia **62.868** eli prosenteissa **26,2**. Edellisen vuoden päättyessä oli jäsenistä miehiä **74** ja naisia **26** prosenttia.

Jäsenmäärän lisäykset sekä vähennykset, samoin mies- ja naisjäsenten lukumäärä liitoittain ilmenee lähemmin kertomuksen lopussa olevista taulukoista.

2. Vainajat.

w

a

Johtavilla paikoilla keskusliitossamme ja sen jäsenliitoissa toimivista henkilöistä poistuivat kertomusvuoden aikana kuoleman kautta seuraavat toverit:

Bruno Airola, jonka elämänlanka murtui vaikeaan sairauteen tammikuun **28** päivänä. Hän oli kuollessaan **62** vuotias. Työväen liikkeeseen hän tuli mukaan jo nuorena poikana ja suoritti siinä, erityisesti ammattiyhdistysliikkeessä suuriarvoisen työn. Vuonna **1930** hänet valittiin Työläisliiton järjestäjäksi, josta sitten pari vuotta myöhemmin siirtyi samanlaiseen tehtävään SAKissa. V. **1935** hänet valittiin Kuljetustyöntekijäin Liiton sihteeriksi, siirtyen jälleen **4** vuotta myöhemmin SAK:n luennoitsijaksi. Vuodesta **1944** lähtien hän hoiti Vaatetustyöläisten Liiton sihteerin ja vuodesta **1951** lähtien saman liiton puheenjohtajan tehtäviä. SAK:n työvaliokunnan jäsenenä Airola oli usean vuoden ajan.

Aarre Vasenius, Puutyöväen Liiton valistussihteeriksi kuoli **27** päivänä helmikuuta. Siitä huolimatta, vaikka Vasenius kuollessaan oli vasta **32** vuotias, ehti hän nuoresta iästään huolimatta esimerkiksi tavalla ottaa osaa työväestön harrastuksiin, erityisesti maamme puutyöläisten ammatilliseen järjestötoimintaan.

Väinö Laakso, Kunnantyöntekijäin Liiton sihteeriksi, kuoli **19** päivänä elokuuta. Hän oli syntynyt **17** päivänä helmikuuta **1900**. Järjestötoimintaan hän tuli mukaan jo nuorena poikana. Ammattiyhdistysliikkeeseen hän liittyi v. **1921**. Vuonna **1945** hänet valittiin Helsingin Kunnantyöntekijäin Keskustomikunnan toimitsijaksi ja v. **1946** Kunnantyöntekijäin Liiton sihteeriksi, mitä tointa hän hoiti kuolemaansa asti.

3. Työvaliokunta ja valtuusto.

SAK:n kuudennessa edustajakokouksessa vuonna **1951** valitun työvaliokunnan kokoonpanossa tapahtui kertomusvuoden aikana eräitä muutoksia. A* Happonen henkilökohtainen varamies V. Kanerva erosi työvaliokunnasta tultuaan nimitetyksi sosiaaliministeriön hinta- ja palkkaosaston osastopäälliköksi, G. Henrikssonin henkilökohtainen varajäsen V. Salmikari ja yleisvarajäsen R. Mieskonen erosivat työvaliokunnasta siirrettyään ammattiyhdistysliikkeen tehtävistä toiselle toimialalle ja yleisvarajäsen Br. Airola joutui

kuolemansa takia jättämään työvaliokunnan. Vuoden lopussa työvaliokunnan kokoonpano oli seuraava (suluissa varsinaisen jäsenen henkilökohtainen varajäsen):

V. Liljeström (V. Kuukkanen), A. Anttila (E. Lilja), R. Heinonen (S. Friberg), V. Rantanen (L. Niemeläinen), W. Backman (K. Valjakka), A. Happonen, E. Auer (H. Snabb), M. Kitunen (K. Salonen), E. Nissilä (S. Koutio), G. Henriksson, V. Rautelin (Y. Kivilinna), A. Saarinen (P. Lundström), A. Lankinen (L. Junttila) ja V. Porkkala; yleisvarajäsenet O. Lindblom (puheenjohtaja Sumun henkilökohtainen varamies), O. Järvelä (toisen puheenjohtajan E. Antikaisen henkilökohtainen varamies), O. Närvänen, R. Tuori, O. Turunen, S. Ojanen, E. Lassinen, Lempi Lehto, A. Reunamo, Elsa Aaltonen ja J. Kivi.

Työvaliokunta on kokoontunut puheenjohtajan kutsusta tarpeen vaatiessa.

SAK:n valtuustosta ovat kertomusvuoden aikana eronneet seuraavat jäsenliittojen edustajat:

Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto: V. Salmi-kari,
 Liiketyöntekijäin Liitto: V. Kanerva, N. Haapala,
 Metallityöväen Liitto: O. Framelius,
 Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto: A. Komi,
 Postimiesliitto: R. Mieskonen,
 Rautatieläisten Liitto: J. Karjalainen,
 Vaate-tustyöläisten Liitto: B. Airola ja
 Veturimiesten Liitto: O. Korsi

Kertomusvuoden päättyessä valtuuston kokoonpano oli seuraava:

Suomen Autoalantyyöntekijäin Liitto r.y.: Palmén, Henry, Valkama, Veikko, varajäsenet Ailio, Urpo, Lyytikäinen Arvo.

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y.: Aaltonen, Elsa, Laamanen, Väinö, Tapola, Kalle, varajäsenet Lemberg, Ingrid, Joki, Heikki, Kalso, Nestor.

Suomen Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto r.y.: Karisalmi, Yrjö, varajäsenet Tuomioja, Vilho, Kirjavainen, Toivo.

Suomen Jalometallityöntekijäin Liitto r.y.: Isaksson, Nestor, varajäs. Kalla, Olavi.

Kansakoulujen Miesopettajain Yhdistys r.y.: Hakkarainen, Emil, varajäs. Lindfors, Fredrik.

Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto r.y.: Siro, Arvo, varajäs. Koskinen, Eero.

Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto r.y.: Hänninen, Tauno, Hiltunen, Irja, Torn, Eino, varajäs. Syväoja, Yrjö, Nissilä, Erkki, Hakala, Olavi.

Suomen Kunnantyyöntekijäin Liitto r.y.: Virtanen, Almer, Lindgren, Harry, Koskinen, Gunnar, Tamminen, Kaarlo, Palander, Eino, varajäs. Lehtinen, K. V., Kallio, Jonne, Jokinen, Niilo, Porkka, Hugo, Järvenkorpi, Antero.

Suomen Lasi- ja Posliinityöväen Liitto r.y.: Salminen, Jouko, Salminen, Anna, varajäs. Koskinen, Eino, Laine, Veikko.

Suomen Liiketyöntekijäin Liitto r.y.: Lehto, Lempi, Lahtinen, Lauri, varajäs. Sainio, Akseli, Lindgren, Otto, Oranen, Irja, Nevalainen, Matti.

Luotsi- ja Majakkamiesliitto r.y.: Muuronen, U. A., varajäs. Lindholm, A. R.

Suomen Maaseututyöväen Liitto r.y.: Karvonen, Juho, Jokinen, Kalle, Valjanti, Uno, Kuusela, Walter, varajäs. Ikonen, Edvard, Joukainen, Pentti, Jylhä, Veikko, Hämäläinen, Arvi.

Maaseudun Kunnallisten Viranhaltijain Liitto (MKVL) r.y.: Metsämäki, Lauri : ii h jifk!

Suomen Mekanikkojen Liitto r.y.: Santala, Emil, varajäs. Kanninen, Kauno.

Suomen Merimies-Unioni r.y.: Wälläri, N., Ahti, Aarne, varajäs. Heiniö, A., Karenti, J.

Suomen Metallityöväen Liitto r.y.: Stendahl, Rudolf, Lindgren, Jalo, Lehtonen, Leo, Tirronen, Eino, Laakso, Reino, Salonen, Edvin, Rosman, Paavo, Kujala, Toivo, Nylund, Toivo, varajäs. Lehtinen, Paavo, Palmu, Frans, Palloinen, Lempi, Salusjärvi, Akseli, Rantanen, Paavo, Nykänen, Pekka, Vuori, Veikko, Niitty, Einar, Varpe, Oiva, Aalto, Alex.

Mielisairaanhoidtajain Liitto r.y.: Mattila, Arvo, varajäs. Rajala Unto.

Suomen Muurarien Liitto r.y.: Kilpinen, Urho, Lång, Toivo, varajäs. Suorsa, Johan, Salmi, Eino.

Suomen Muusikkojen Liitto r.y.: Arppe, Väinö.

Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto r.y.: Kanerva, Jalmari, Wivolin, Bruno, varajäs. Kinnunen, Eva, Laine, Eino.

Oppikoulunopettajain Liitto r.y.: Suominen, A., varajäs. Waronen, Arne.

Suomen Paperiteollisuudentekijäin Liitto r.y.: Ahtola, Veikko, Friman, Emil Hinkkuri, Viljo, varajäs. Häyhä, Urho, Mikkola, Taisto, Mäkinen, Erkki, Nieminen, Eino V.

Suomen Poliisien Liitto r.y.: Kivinen, Taavi, Heinonen, Arvi, varajäs. Lajunen, Emil, Ihonen, Arvid.

Suomen Postimiesliitto r.y.: Antila, E., varajäs. Oksala A., Tammiruusu, H.

Suomen Puutyöväen Liitto r.y.: Ojala, Edvard, Ilmola, Valdemar, Viitasaari, Jaakko, Björklöf, Bertel, Sutinen, Tauno, varajäs. Hännikäinen, Viktor, Jungell, Oiva, Paananen, Ville, Harolin, Eino, Kittilä, Sulo.

Suomen Rakennustyöläisten Liitto r.y.: Rantanen, Kalle, Aaltonen, Albert, Grönberg, Lauri, Hilden, Lauri, Prunnila, Antton, Salomaa, Erkki, varajäs. Jalonen, Frans, Lindstedt, Karl, Linden, Jalmari, Rantanen, Niilo, Pulkka, Hannes, Semi, Aleksii.

Suomen Rautatieäisten Liitto r.y.: Happonen, A., Jauhiainen, K., Haapasalmi, H. V., varajäs. Seppälä, A., Kuusela, O., Purho, N., Vallin, Hilma.

Suomen Sosialidemokraattinen Sahomalehtimiesliitto r.y.: Manninen, Sulo» varajäs. Vuori, Paavo,

Suomen Sukeltajain Liitto r.y.: Lempinen, Veikko, varajäs. Reijasto, Karl. Tullimiesliitto r.y.: Hänninen, E., varajäs. Hyyppä, E.

Suomen Työläisliitto r.y.: Helenius, W., Valakoski, E., Jokinen, O., varajäs. Forss, E., Oksanen, H., Kallinen, Saimi.

Suomen Vaatetustyöläisten Liitto r.y.: Niemi-Hieta, Martta, varajäs. Tuominen, Yrjö, Kuvaja, Otto.

Valtion Virkailijain Liitto r.y.: Halme, Lauri, varajäs. Kosonen, Kalle.

Vankilavirkailijain Liitto r.y.: Helameri, H. E., varajäs. Kempainen, M.

Suomea Veturimiesten Liitto r.y.: Lehtonen, Kustaa, varajäs. Kunnas, Urho, Myyryläinen, Albin.

Yleinen Lehtimiesliitto r.y.: Ilvesviita, Heikki, varajäs. Kivikoski, Paavo.

Suomen Yleinen Työnjohtajaliitto (SYTL) r.y.: Ermu, Kalle, varajäs. Tuveva, Juhu.

Valtuuston sääntömääräinen kokous pidettiin 24 päivänä toukokuuta 1953 Ammattiyhdistysopistolla Kiljavalla. Kokouksen käsittelemät asiat ilmenevät tämän vuosikirjan liitteenä olevasta valtuuston kokouksen pöytäkirjaselosteesta (sivu 120).

4. SAK:n henkilökunta.

Kertomusvuoden päättyessä oli keskusliiton palveluksessa kaikkiaan 37 henkilöä. Henkilökunta jakaantui eri osastoille seuraavasti: nk. yleinen osasto 15, valistusosasto 18 ja Palkkatyöläinen sekä Löntagaren 4 henkilöä. Valistusosastolla tapahtui yksi henkilömuutos ja tämän lisäksi osastolle otettiin 2 uutta työntekijää. Muutokset käyvät ilmi valistusosastoa käsittelevästä luvusta VI.

SAK:n puheenjohtajana toimi edelleen Aku Sumu, toisena puheenjohtajana Eero Antikainen, pääsihteeri Olavi Lindblom, sihteereinä Uno Hiironen ja Vilho Pulkkinen, taloudenhoitajana Vilho Harinen, pikakirjoittajana Akseli Valta, kassanhoitajana ja kirjanpitäjänä Anna Mikkonen, toimistonhoitajana Kerttu Muhonen, konekirjoittajina Margit Elovaara, Marjatta Ahtola (Asplund) ja May Ahonemi, toimistoapulaisena Eila Revonlinna, puhelinkeskuksen hoitajana Sirka Toivonen ja lähettinä Martta Tapper.

Valistusosaston sekä Palkkatyöläisen ja Löntagaren henkilökunnista on lähempi maininta kohdassa: Valistus- ja kasvatustyö.

Varsinaisen SAK:n henkilökunnan lisäksi on SAK:n omistamassa ja Kiljavalla sijaitsevassa Ammattiyhdistysopistossa oma henkilökuntansa, josta lähempi maininta on opiston vuosikirjassa.

5. Tilintarkastajat.

SAK:n tilintarkastajina ovat toimineet johtaja J. Hakulinen, sihteeri R. Kolinen ja maisteri J. Jalava (KHT).

6. Ammattiyhdistysliikkeen historian kirjoittaminen.

Sen johdosta, että vuonna 1957 tulee kuluneeksi 50 vuotta Suomen Ammattijärjestön perustamisesta SAK:n työvaliokunta on päättänyt ryhtyä toimenpiteisiin ammattiyhdistysliikkeen historian kirjoittamiseksi. Historian kirjoittaminen on annettu masteri Veikko O. Veilahden tehtäväksi. Historiatoimikuntaan työvaliokunta on valinnut seuraavat henkilöt: SAK:n puheenjohtaja Aku Sumu, toimikunnan puheenjohtajana, sekä jäsenenä SAK:n toinen puheenjohtaja Eero Antikainen, pääsihteeri Olavi Lindblom, järjestösihteeri Olavi Järvelä, osastopäällikkö Eero A. Wuori, maaherra Erkki Härmä, kansanedustaja Emil Huunonen, sosiaalineuvos E. K. Louhikko, kouluneuvos Arvi Hautamäki ja professori Heikki Waris.

IV. Yhteistyö kotimaisten järjestöjen ja yhtymien kanssa.

1. Järjestöt ja yhtymät.

Kertomusvuoden aikana SAK on ollut jäsenenä tai osakkaana seuraavissa järjestöissä ja yhtymissä:

Ammattienedistämislaitoksen Säätiö, Ammattilääketieteen Säätiö, Asuntosäätiö r.y., Kansan Markkinatutkimuslaitos, Kansan Pika-arpajaiset r.y., Kansan Elokuva Oy., Kustannusosakeyhtiö Tammi, Liikennemainos Oy., Lomaliitto r.y., Ohjelmapalvelu r.y., Osakeyhtiö Saki, Pohjola-Norden r.y., Psyko Työ Oy., Rauhantyön Yhteisjärjestö r.y., Reumasäätiö, Sosiaalipoliittinen Yhdistys, Sukupuolitautilien Vastustamisyhdistys, Suomen Messut Osuuskunta i.l., Suomen Palosuojelusäätiö, Suomi—Neuvostoliitto-Seura, Tapaturmantorjuntayhdistys, Työväen Akatemian Kannatusosakeyhtiö, Työväen Matkailuliitto, Työväen Sivistysliitto, Vuokralaisten Keskusliitto, Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Kannatusosakeyhtiö ja Yhteismainos Oy.

2. Edustus järjestöjen kokouksissa.

Elintarviketyöläisten Liiton edustajakokouksessa O. Järvelä.
Tullimiesliiton edustajakokouksessa O. Lindblom.
Vartionvirkailijain Yhteisjärjestön vuosikokouksessa O. Lindblom.
Rautatieläisten Liiton edustajakokouksessa O. Lindblom.
Kirjatyöntekijäin Liiton edustajakokouksessa A. Sumu.

Muurarien Liiton edustajakokouksessa U. Hiironen.

Yleisen Työnjohtajaliiton edustajakokouksessa O. Järvelä.

Maaseudun Kunnallisten Viranhaltijain Liiton edustajakokous O. Lindblom.

Mielisairaanhoidtajien Liiton vuosikokouksessa V. Harinen.

Poliisien Liiton vuosikokouksessa O. Lindblom.

Maaseututyöväen Liiton edustajakokouksessa E. Antikainen.

Jalometallityöntekijäin Liiton edustajakokouksessa V. Harinen ja Kl. Kallio.

Sos.-dem. Sanomalehtimiesliiton vuosikokouksessa O. Järvelä.

Vankilavirkailijain Liiton edustajakokouksessa I. Mattila.

Kulutusosuuskuntien Keskusliiton (KK) edustajakokouksessa E. Antikainen.

Työväen Matkailuliiton 15-vuotisjuhlakokouksessa A. Sumu.

Lomaliiton vuosikokouksessa O. Lindblom, V. Harinen, O. Järvelä ja Kl. Kallio.

Siviili- ja Asevelvollisuusinvalidien Liiton edustajakokouksessa O. Järvelä.

Vuokralaisten Keskusliiton vuosikokouksessa U. Hiironen ja V. Pulkkinen.

3. Edustus eri lautakunnissa, toimikunnissa ja yhtymissä.

Helsingin kaupungin työasiainlautakunta: Kerttu Muhonen, T. Anttila, var. H. Brask, O. Viljanen.

Helsingin kaupungin työnvälityslautakunta: V. Pulkkinen, O. Närvänen, var. T. Anttila, H. Helkavuori.

Työnvälitystoimiston henkisen työn osaston toimikunta: A. Happonen, A. Sainio, var. Lempi Lehto, V. Kanerva.

Työnvälitystoimiston nuoriso-osaston toimikunta: O. Järvelä, O. Viljanen.

Työnvälitystoimiston maatalousosaston toimikunta: E. Antikainen, H. Tiainen, var. K. Vähätalo.

Työnvälitystoimiston ravintolaosaston toimikunta: Y. Karisalmi, T. Kirjavainen, var. V. Örn, A. Fredriksson.

Helsingin kaupungin ammattioppilaslautakunta: O. Järvelä, V. Kuukkanen.

Työvoimaneuvosto: A. Sumu, E. Antikainen.

Talouspoliittinen Suunnitteluneuvosto: A. Sumu, E. Antikainen, O. Lindblom, V. Pulkkinen, V. Liljeström, V. Rantanen. Neuvoston työvaliokuntaan ovat kuuluneet A. Sumu ja E. Antikainen, varamiehenä O. Lindblom.

Investointineuvosto: A. Sumu, E. Antikainen, V. Kuukkanen.

Työneuvosto: U. Hiironen, A. O. Anttila, V. Kanerva (Kanervan erottua A. Happonen), W. Kuusela, varamiehinä V. Pulkkinen, V. Kuukkanen, A. Anttila.

Työtuomioistuin: E. Antikainen, O. Lindblom, var. A. O. Anttila, V. Pulkkinen, V. Rautelin, E. Trygg, V. Kanerva (Kanervan erottua A. Happonen).

- Vakuutusosikeus: A. Sumu, N. Jeminen, var. O. Närvänen, A. O. Anttila, G. Tuomikoski, V. Kanerva, K. Vähätalo, H. Snabb.
- Lisenssineuvosto: O. Lindblom.
- Kansaneläkelaitoksen lisätty hallitus: A. Sumu.
- Perhe-eläkerahaston johtokunta: W. E. Backman, var. J. Nurminen.
- Valtion palkkauslautakunta: H. E. Helameri, A. Väli-koski.
- Tuotantokomiteain Keskustoimikunta: U. Hiironen, T. Anttila, O. Närvänen, E. Lilja, var. M. Kitunen, V. Kaljunen, M. Salminen.
- Elinkustannusindeksin tarkkailutoimikunta: J. Hakulinen, U. Hiironen.
- Asuntotutkimustoimikunta: U. Hiironen, var. V. Rautelin.
- Metsäpalkkalautakunta: E. Antikainen, E. Auer, var. O. Järvelä, K. Vähätalo.
- Kauppa- ja Teollisuusministeriön Ammattikasvatusneuvosto E. Nissilä.
- Ammatinvalinnan ohjauskomitea: O. Järvelä.
- Työtehovaltuuskunta: O. Lindblom edust. SAK:ta ja O. Järvelä Ammat-
tiyhdistysopistoa.
- Aravan valtuuskunta: O. Lindblom, var. U. Hiironen.
- Valtion töiden huoltotoimikunta: T. Anttila, M. Kitunen.
- Sosiaalipoliittisen Yhdistyksen johtokunta: A. Sumu.
- Pohjola-Norden Yhdistyksen hallitus: O. Fager.
- Kustannus Oy. Tammen johtokunta: A. Sumu.
- Lomaliitto r.y:n hallitus: A. Sumu.
- Lomaliitto r.y:n valtuusto: A. Sumu.
- Tapaturmantorjuntayhdistyksen johtokunta: O. Järvelä, L. Junttila.
- Kansan Markkinatutkimuslaitoksen johtokunta: E. Antikainen. O. Lind-
blom.
- Kansan Pika-arpajaiset johtokunta: A. Sumu.
- Kansan Elokuva Oy:n johtokunta: A. Sumu.
- Yhteismainos Oy:n johtokunta: A. Sumu.
- Psyko Työ Oy.: A. Sumu.
- Ohjelmapalvelu r.y.: A. Sumu.
- Liikennemainos Oy.: A. Sumu.
- Rauhantyön Yhteisjärjestö: Lempi Lehto.
- Ravintola-alan tarjoilupalkkarahaston hoitokunta: V. Harinen.
- Ammattilääketieteen Tutkimussäätiön hallitus: O. Järvelä, T. Anttila.
- Työterveyslaitoksen johtokunta: O. Järvelä.
- Vuokralaisyhdistysten Keskusliiton valtuuskunta: U. Hiironen, V. Pulkki-
nen.
- Vuokralaisyhdistysten Keskusliiton johtokunta: O. Lindblom, var. T. Ant-
tila.
- Sukupuolitautilien Vastustamisyhdistyksen johtokunta: G. Henriksson.
- Työväen Akatemian Kannatusyhdistyksen johtokunta varajäsenenä A.
Sumu ja hallintoneuvosto: O. Lindblom, O. Järvelä.

Ammattienedistämislaitoksen hallintoneuvosto: O. Järvelä, V. Liljeström, O. Viljanen ja johtokunta O. Järvelä.

Työväenliikkeen Kansansivistysopillinen Tutkimustoimikunta: E. Salomaa.

Työväen Kuvataidetoimikunta: T. Anttila.

Työväen Sivistysliiton toimikunta: O. Järvelä, var. L. Junttila.

Asuntosäätiön valtuuskunta: A. Sumu, hallitus O. Lindblom.

V. Kansainvälinen yhteistyö.

1. Kansainvälinen työjärjestö ja SAK.

Kansainvälisen työkonferenssin 36 istuntokausi pidettiin Genevessä kesäkuun 4—27 päivinä. Tässä konferenssissa oli edustettuna 53 maata, jotka olivat lähettäneet kokoukseen kaikkiaan yli 520 valtuutettua, näiden varamiehiä ja asiantuntijoita. Suomen valtuuskuntaan kuului työntekijäin edustajana SAK:n puheenjohtaja Aku Sumu, ollen hänen varamiehenään ja teknillisenä neuvonantajanaan maist. Olli J. Uoti.

Konferenssi oli rauhanomaisin sodanjälkeisistä kokouksista. Näki selvästi, että suurpoliittisen tilanteen lievä helpottuminen vei kärkeä pois liioilta vastakohtaisuuksilta ja antoi parempia mahdollisuuksia konferenssin rauhalliselle työskentelylle.

Ainoa huomiota ansaitseva suurpoliittinen kysymys koski Tsiangkaisekin Kiinan äänioikeutta. Tämähän on kysymys, joka on esillä jatkuvasti kaikissa kansainvälisissä järjestöissä. Suomen valtion ja työntekijäin edustajat pidättyivät äänestämästä tämän kysymyksen kohdalla, koska asia on suurpoliittinen ja kytkeytyy Kiinan kansantasavallan kansainväliseen tunnustamiseen. Suomella ei luonnollisista syistä voi olla mihinkään suuntaan käyvää aktiivista mielenkiintoa näihin kysymyksiin, koska tällaiset kannanotot olisivat ristiriidassa maamme ehdottoman puolueettomuuspolitiikan kanssa.

Työntekijäryhmän taholta jouduttiin tosin myös kiinnittämään huomiota eräisiin ilmiöihin, jotka työväestön ja ammattiyhdistysliikkeen vapautta loukkaavina ovat luonteeltaan lähinnä poliittisia. Tällaisia kysymyksiä ovat eräissä Etelä-Amerikan maissa sattuneet ammattiyhdistysliikkeeseen kohdistuneet painostus- ja vainotoimenpiteet, joita on kuluneen vuoden aikana ilmennyt mm. Venezuelassa. Tämä asia ja siellä ammattiyhdistysliikkeen vapaudelle asetetut rajoitukset ovat olleet tutkimuksen alaisina jo aikaisemmin myös Työjärjestön hallintoneuvostossa.

Työntekijöiden taholta kiinnitettiin huomiota myös Ranskan hallituksen Tunisiassa ja Marokossa harjoittamaan omalaatuiseen "työmarkkinapolitiikkaan". Ranskan hallitus ei näihin päiviin mennessä ole tunnustanut sikäläisille, täysin laillisesti organisoiduille ammattijärjestöille mitään sopimuspuolen asemaa.

Konferenssin poliittisesta rauhallisuudesta johtuen työ edistyi sangen hyvin. Vaikka käsiteltävänä oli normaalien juoksevien asioiden lisäksi sellaisia suurkysymyksiä kuin työntekijäin työsuojelua koskevasta suosituksesta päättäminen ja palkallista vuosilomaa ja työasiain hallintoa koskevien suurten alustusten ensimmäinen käsittely, niin konferenssiasiat saatiin päätökseen täysin aikataulun mukaisesti ilman, että asioiden käsittelyä oli pakko millään tavalla kiirehtiä.

Työkonferenssin tavallaan "yleisen osan" muodostaa aina keskustelu Työjärjestön pääjohtajan raportista, joka on luonteeltaan yleismaailmallista taloudellista ja sosiaalista kehitystä käsittelevä vuosikatsaus. Tämän yhteydessä käydään aina arvokas yleiskeskustelu vuoden ajankohtaisista kehitystendenseistä eri maiden ja maanosien intressikulmasta katsoen. Tällä kertaa oli vuosiraportti sangen tiivis ja keskittynyt melko kiinteästi yhden pääkysymyksen — tuotannon ja tuottavuuden nostamisen ympärille.

Niinkuin työntekijöiden taholta käytetyissä puheenvuoroissa (mm. työntekijäryhmän varapuheenjohtaja Shastri Intiasta) todettiin, on tuotannon ja työn tuottavuuden nostaminen sekä kansainvälisesti että kansallisesti ratkaisevasti riippuvainen kahdesta seikasta: korkeasta työllisyysasteesta sekä tuotannon pitkälle menevästä koneellistamisesta ja rationalisoinnista. Näistä jälkimmäiseen liittyy tietenkin myös työntekijäin ammattitaidon nostaminen ja suunnitelmallinen ammattikoulutus.

Pääjohtajan raportissa asetettiin neljä perusvaatimusta kehitykselle kohti työn nousevaa tuottavuutta. Näihin kohtiin yhdyttiin melko varauksetta sekä valtioiden edustajien että työntekijöiden taholta eivätkä ne kohdanneet mitään periaatteellista vastustusta myöskään työnantajien taholta käytetyissä puheenvuoroissa. Nämä perusvaatimukset ovat seuraavat: 1) työntekijöiden ja työnantajien luottamuksellinen yhteistyö tuottavuuden kohottamiseksi, 2) tuottavuuden nousun jakaminen kaikkien tuotantoon osallistuvien eduksi, 3) tehokas huolehtiminen siitä, että nouseva tuotanto ei toisaalta pääse aiheuttamaan työttömyyttä, 4) huolehtiminen siitä, että tuotannon kohottaminen ja työmenetelmien parantaminen tapahtuu saattamatta työturvallisuutta ja työntekijöiden terveyttä vaaranalaisiksi.

On selvää, että työntekijöiden taholta jouduttiin kiinnittämään erikoishuomiota työn tuottavuuden kohottamiselle asetettaviin sosiaalisiin vaatimuksiin, lähinnä siihen, että se ei saa tapahtua yksityisen työntekijän työpönnistuksia liiaksi kiristämällä, vaan että pysyvä tuottavuuden nousu voidaan saavuttaa yksinomaan työmenetelmiä parantamalla ja suunnitelmallisella tuotannollisella isvestointitoiminnalla. Tuottavuutta ei voida pysyvästi nostaa minkäänlaatuisen työhiostusmenetelmän avulla ja tuottavuuden nousua on vaikea uskoa pysyväksi ja reaaliseksi, jos siihen ei samalla liity työn sosiaalisen arvon nousu sekä tasainen ja suhteellinen työntekijän ansio- ja elintason nousu.

Toinen sekä sängen laaja että tärkeä kysymys oli lopullisessa käsittelyssä oleva asia työntekijäin terveydenhuollosta ja -suojelusta työpaikalla. Tämän kysymyksen käsittelyn yhteydessä tulee hyväksyttäväksi useita sopimusluonnoksia tai suosituksia, jotka koskevat mm. ammattitautien ilmoittamisvelvollisuutta, työntekijöiden lääkärintarkastuksia eräissä terveydelle vaarallisissa töissä, työntekijöiden terveydensuojelua työpaikoilla jne.

Tätä asiaa koskeva lainsäädäntö on Suomessa melkoisen edistynyt useihin muihin maihin verrattuna, mutta mainittujen sopimusehdotusten hyväksyminen ja niiden ratifiointi Suomessa tulee Suomenkin kohdalta merkitsemään mielenkiintoa, että Suomi on tavallaan työterveysuojelun ja ennen muuta siihen kohdistuvan tutkimustyön suhteen edelläkävijämaan asemassa. Näin siksi, että niin keskitetysti organisoitua ja monipuolista työterveyslaitosta ei tällä hetkellä tiettävästi ole missään muualla maailmassa kuin meidän Työterveyslaitoksemme. Suomen Työterveyslaitoksen johtaja, tri Leo Noro onkin konferenssissa mukana erikoisesti tämän kysymyksen asiantuntijana.

Eräs konferenssin pääkysymyksistä on työasiain hallinnon yhtenäistämisen ja oman varsinaisen hallinto-organisation luominen tätä tarkoitusta varten. Tässä asiassa on ehkä lopullisesti mahdoton päätyä mihinkään varsinaisiin hallinto-organisaatiota koskeviin täsmällisiin ehdotuksiin tai suosituksiin, koska hallinnon järjestely — jos mikä — on ratkaisevassa määrin riippuvainen paikallisista olosuhteista. Kysymys on nyt myös vasta alustavassa käsittelyssä, joten mahdollisesti tehtävät päätökset joka tapauksessa voidaan tehdä aikaisintaan ensi vuoden konferenssissa.

Kysymyksellä on tästä huolimatta huomattavaa mielenkiintoa. Näin ennen muuta siksi, että työasiain hallinnon uudistaminen on Suomessa päivänpolttava kysymys. Työjärjestön toimiston ja hallintoneuvoston laatiman alustuksen mukaan tulisi kansallisten työtoimistojen toimiala liikkumaan lähinnä työläinsäädännön, ammattientarkastuksen, teollisuuden työsuhteiden, työturvallisuuden, työvoimakysymysten sekä työtilastojen alalla. Näiden kaikkien kysymysten hoidon keskittäminen on tietenkin sinänsä arvokas asia, mutta huomio kiintyy ainakin meikäläisten olosuhteiden tarvetta silmällä pitäen erikoisesti siihen, että tässä suhteessa ei ole annettu varsinaisille työllisyyskysymyksille ja täystyöllisyyden turvaamisen edellyttämille toimialoille riittävän keskeistä sijaan. Tämä olisi erikoisen tärkeätä juuri siksi, että vaikka meidän oloissamme on tässä suhteessa olemassa suuria puutteita, niin useimmissa muissa maissa ei asioiden hoito ole edes läheskään sillä tasolla, kuin se meillä on.

Työjärjestön perussäätöön tehtiin myös eräs varsin huomattava — joskin teknillisluontoinen — muutos. Hallintoneuvoston jäsenmäärää lisättiin nimittäin 4:llä jäsenellä, 36:sta 40:een. Tämä johtui lähinnä kahden huomattavan teollisuusmaan, Saksan ja Japanin, palaamisesta järjestön jäsenyyteen. Hallintoneuvostossa on siis nyt kaikkiaan 20 hallitusten edustajaa ja 10 sekä

työntekijöiden että työnantajien edustajaa. Mainittakoon, että voimassaolevan käytännön mukaan on hallintoneuvostoon kuulunut aina pohjoismaista sekä valtion, työntekijäin että työnantajain edustaja. Kuluneena hallintoneuvoston istuntokautena on pohjoismaisena hallitusten edustajana ollut osastopäällikkö Eero A. Wuori Suomesta.

Vuoden 1953 aikana kokoontui myös kaksi Kansainvälisen Työjärjestön alaista teollisuuskomiteaa, nimittäin tekstiiliteollisuuskomitea helmikuun 2—14 päivien välisenä aikana ja rakennusalan komitea lokakuun 26 ja marraskuun 7 päivän välisenä aikana. Ensinmainitussa kokouksessa kuuluivat Suomen valtuuskuntaan työntekijäjäsenenä pääsihteeri Olavi Lindblom ja Kutomaja- ja Neuletyöväen Liiton puheenjohtaja Veikko Oksanen ja jälkimmäisessä oli pääsihteeri Lindblomin ohella Suomen Rakenustyöläisten Liiton valistussihteeri Erkki Salomaa. Tekstiilikomitean päiväjärjestykseen kuuluivat yleisraportin sisältämien kysymyksien lisäksi kysymys naisten työssäpidosta tekstiiliteollisuudesta johtuvista probleemoista ja kysymys taatusta palkasta tekstiiliteollisuudessa. Rakennuskomitean tärkeimpinä kysymyksinä yleisraportin lisäksi oli kysymys taatun palkan soveltamisesta rakennusosalalle ja rakennustuotannon kohottamisesta.

2. Yhteistoiminta Skandinaavian maiden ammattijärjestöjen kanssa.

Kertomusvuoden aikana oli pohjoismaisen yhteistyön kotipaikka Tanskassa. Kööpenhaminassa järjestettiin kaksi Pohjoismaisten ammattijärjestöjen edustajain yhteistä kokousta, joista ensimmäinen pidettiin toukokuun 30—31 päivinä. Tässä kokouksessa edustivat SAK:ta puheenjohtaja Aku Sumu, pääsihteeri O. Lindblom ja toimittaja O. Fager. Toinen kokous pidettiin Kööpenhaminassa marraskuun 8—9 päivinä. Siihen osallistuivat SAK:n edustajina puheenjohtaja Aku Sumu ja toimittaja O. Fager.

Norjan ammattijärjestön edustajakokous pidettiin toukokuun 10—16 päivinä Oslossa. Tässä kokouksessa edustivat SAK:ta toinen puheenjohtaja E. Antikainen sekä työvaliokunnan jäsen G. Henriksson. Mainittakoon, että tässä kokouksessa Norjan ammattijärjestön sihteeri Elias Volan siirtyi eläkkeelle palveltuuaan ammattiyhdistysliikettä sen eri tehtävissä kokonaista 47 vuotta. Hänen tilalleen valittiin sihteeriksi tähänastinen toinen sihteeri Alf Andersen.

Vuorovuosin pidettävä pohjoismaiden työväenliikkeen kansantalousmiesten ja ammattiyhdistysmiesten yhteinen kokous oli tällä kertaa Ruotsin Ammattijärjestön huolena ja se pidettiin tammikuun 14—17 päivinä, mainitun järjestön uudessa Runön koulussa lähellä Tukholmaa. Neuvottelukokoukseen osallistui kustakin maasta 10 edustajaa ja Suomea edustivat maist. Ahti M. Salonen, Raf. Rinne ja Terttu Hautamäki-Hiltunen sekä toimittajat Nils Nilsson ja Aito Anto kansantalouslinjalta. Ammattiyhdistyslinjaa edustivat SAK:n sihteeri Uno Hiironen, toimittaja Gunnar Henriksson ja Osvald

Fager, Rautatieläisten Liiton puheenjohtaja W. E. Backman ja Liiketoimintakijäin Liiton toimitsija Akseli Sainio. Matkan yhteydessä tutustuivat maist. Salonen ja Rinne Kansan Markkinatutkimuslaitoksen edustajina Ruotsin ammattijärjestön taloudellisen tutkimustoimiston toimintaan.

Pohjoismaiden ammattiyhdistysnaisten opintoviikko oli tänä vuonna SAK:n naisjärjestön järjestettävänä ja se pidettiin Ammattiyhdistysopistossa Kiljavalla. Osanottajia oli kaikkiaan 107, joista 71 Ruotsista, Norjasta ja Tanskasta, loput Suomesta.

3. Yhteistyö Neuvostoliiton ammattijärjestön kanssa.

SAK:n työvaliokunnan kutsumana vieraili Suomessa kesäkuun 7—21 päivien välisenä aikana neuvostoliittolainen ammattiyhdistysvaltuuskunta, johon kuului kaikkiaan 19 henkilöä. Valtuuskunnan johtajana toimi Neuvostoliiton ammattiliittojen keskusneuvoston sihteeri F. V. Kartzev. Lähtöpäivänä valtuuskunnalle järjestetyssä lehdistön haastattelussa valtuuskunnan johtaja kiitti SAK:ta vierailun järjestämisestä ja jatkuvasta myötävaikutuksesta sen onnistumiseksi. Hän kiitti myös oppaita. Valtuuskunta oli vierailut Helsingin lisäksi Ammattiyhdistysopistossa Kiljavalla, Kotkassa, Karhulassa, Lahdessa, Tampereella ja Turussa ja kaikkialla se oli sydämellisesti vastaanotettu. Valtuuskunnalle oli järjestetty mahdollisuus tutustua ammattiyhdistystoiminnan ohella tuotannolliseen elämään useiden tärkeiden teollisuuslaitosten osalta sekä koulu-, sairaala-, asunto- ym. oloihin. Teollisuuslaitoksissa ja muissa työpaikoissa käydessään valtuuskunta oli todennut suomalaisten tekevän ahkerasti joka päivä työtään. Sihteeri Kartzev totesi vierailun muodostuneen yleensä hyvin onnistuneeksi ja valtuuskunnan palaavan kotimaahansa tyytyväisenä tietäen, että tällaiset vierailumatkat ovat omiaan edistämään kansojen välistä yhteisymmärrystä.

4. Yhteistyö muiden maiden ammattijärjestöjen kanssa.

Vapaiden Ammattiyhdistysten Kansainvälisen Keskusliiton kolmanteen maailmankongressiin Tukholmassa heinäkuun 4—11 päivinä osallistui SAK:n huomioitsijana pääsihteeri O. Lindblom.

VAI:n kokouksen Tukholmassa päättyttyä saapui maahamme lyhyelle vierailulle 5 kongressiin osallistunutta amerikkalaista ammattiyhdistysmiestä. Vieraat olivat CIO:n pääsihteeri, rahastonhoitaja, sähkö-, radio- ja konetyöläisten liiton puheenjohtaja James B. Carey, AFL:n kuuluvan Metallityöntekijäin Liiton varapuheenjohtaja Elmer Walker, CIO:n Kansainvälisen komitean sihteeri ja sen kansainvälisiä asioita hoitava osaston johtaja Michael Ross, CIO:n yhdistyneitten terästyöläisten liiton Euroopan edustaja Meyer Bernstein sekä AFL:n Euroopan edustaja Irwing

Ensimmäinen suomalaisen ammattiyhdistysvaltuuskunnan vierailu Jugoslaviassa tapahtui 18. 9—3. 10. välisenä aikana. SAK:n valtuuskuntaan kuuluivat SAK:n puheenjohtaja Aku Sumu ja toinen sihteeri U. Hiironen, Metallityöväen Liiton puheenjohtaja V. Liljeström, Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton puheenjohtaja V. Rantanen ja Veturimiesten Liiton puheenjohtaja G. Widing.

Helmikuun alussa aiheuttivat luonnonvoimat Hollannissa inhimillisesti järkyttävän ja taloudellisesti tuhoisan kansallisonnettomuuden, joka herätti kaikkialla syvää myötätuntoa Hollannin kansaa kohtaan. SAK:n työvaliokunta kehoitti ammatillisia järjestöjä ja palkkatyöntekijöitä toimeenpanemaan keräyksen Hollannin hädänalaisten avustamiseksi. Näin kokoonsaatu huomattava lahja luovutettiin Hollannin Helsingin lähettiläälle ministeri van der Vlugtille toukokuun alkupuolella.

VI. Järjestö-, valistus- ja opintotyö.

1. Yleistä.

SAK:n järjestö-, valistus- ja opintotyötä on edelleen johtanut valistusjaosto, jonka jäseninä ovat olleet puheenjohtajana O. Järvelä, sihteerinä J. Rantanen sekä O. Närvänen, E. Nissilä, K. Valjakka, E. Lassinen ja B. Airola. Bruno Airolan kuoltua 28. 1. 1953 SAK:n työvaliokunta täydensi valistusjaostoa 20. 11. 1953 nimeämällä Olavi Saarisen uudeksi jäseneksi.

Edellisinä vuosina suunniteltuja toimintamuotoja on kertomusvuoden aikana pyritty täydentämään ja tiivistämään. Peruslähtökohtana on tällöin ollut pyrkimys toiminnan johdonmukaisuuteen ja pitkäjänteiseen suunnitelmallisuuteen. Kertomusvuoden työn tuloksia tarkasteltaessa voidaan todeta, että toisaalta on päästy tyydyttäviin tuloksiin, mutta että toisaalta on vielä täydellistämisen ja parantamisen varaa. Järjestöasioiden kohdalla on jäsenhankinta- ja jäsenhuoltotyö ollut päähuomion kohteena. Ko. työn kohdalle on syntymässä sellaisia työlinjoja, joita hyväksi käyttäen voidaan tehostaa tätä työtä entisestään.

Valistustyön kohdalla elokuvatoiminta ja ammattiyhdistysviikko ovat muodostaneet eräät työn painopisteet. Tulokset ovat olleet myönteisiä. Opintotyön kohdalla on erikoisesti kurssitoiminnassa tapahtunut eteenpäinmenoa. SAK:n kurssitoimintaa on suunnitelmallisesti tehostettu ja monipuolistettu. SAK:n jäsenliittojen piirissä on järjestö-, valistus- ja opintotyöhön kiinnitetty kuluvan vuoden aikana entistä enemmän huomiota. Täsmällisempi ja suunnitelmallisempi työ on ollut tuloksena.

2. Järjestötyö.

Ammattiyhdistysliikkeen järjestötyön suorittaminen vaikuttaa välittömästi koko liikkeen toimintaedellytyksiin. Siksi tähän perustavaa laatua olevaan työhön on kiinnitettävä paljon ja jatkuvasti huomiota. Kertomusvuoden aikana suoritettu työ on keskitetty seuraavien pääkysymysten ympärille.

1. Jäsenhankintatyön jatkuvuuteen.
2. Jäsenhuollon kehittämiseen ja tehostamiseen.
3. Järjestöjen sisäisen toiminnan lujittamiseen.

Näiden kysymysten puitteissa on oltu myös yhteistyössä SAK:n alaisten liittojen toimitsijoiden kanssa. SAK:n omat toimitsijat ovat suorittaneet järjestötyötä opastus- ja neuvontamielessä. Suoritetun työn tuloksia arvosteltaessa on todettava, että järjestötyön piiriin kuuluvilla aloilla on myönteistä kehitystä kertomusvuoden aikana.

3. Valistustyö.

Valistustyössä on noudatettu edellisinä vuosina kehittyneitä työmuotoja. Uusien työmuotojen hyväksikäyttöön on myöskin mahdollisuuksien mukaan pyritty ja tällöin erikoisesti elokuvan käyttöä valistustyössä on tehostettu. Koko valistustyön pääperiaatteena on ollut entistä syvällisemmän valistustason saavuttaminen ammattiyhdistysliikkeen piirissä.

Kenttävalistustyö.

Keskusliiton varsinaista järjestö- ja valistustyötä ammattiyhdistysliikkeen kentällä suorittavat sen palveluksessa olevat aluejärjestäjät ja piiriasiamiehet. Kenttätöimitsijoiden lisäksi ovat keskustoimipaikalla olevat toimitsijat tehneet runsaasti käyntejä kentän keskuspaikkoihin. Järjestäjien kenttätöiden tehostamiseksi on jatkettu edellisenä vuotena omaksuttua menettelyä, jonka mukaan paikkakunalle saapuneet toimitsijat ovat varsinaisen kokoustoiminnan lisäksi suorittaneet tutustumiskäyntejä tuotantolaitoksiin. Näin he ovat saaneet oikean kuvan työpaikoilla vallitsevista olosuhteista ja voineet käyntiensä yhteydessä antaa selvityksiä ja ohjeita näiden työpaikkojen työntekijöille.

Allaolevista keskusliiton palveluksessa olevien järjestäjien työtä koskevistä numeroista käy selville suoritettu kenttätö.

Järjestäjät ovat keskustoimipaikkojen alueella kertomusvuoden aikana olleet mukana kaikkiaan 387 tilaisuudessa, joihin osallistui yhteensä 7.807 henkilöä. Keskustoimipaikkojensa ulkopuolella he ovat osallistuneet 841 tilaisuuteen, joihin on osallistunut yhteensä 13.484 henkilöä. Erilaisia juhlatilaisuuksia, illanviettoja, elokuvanäytäntöjä ym. on ollut 503. Näissä on ollut

läsnä yhteensä 32.271 henkilöä. Sellaisten tilaisuuksien luku, joissa kertomusvuoden aikana keskusliiton järjestäjät ovat olleet mukana on 1.467 ja on niihin osallistunut kaikkiaan 49.862 henkilöä.

Työnjuhlat.

Kertomusvuoden aikana ei järjestetty vastaavassa laajuudessa työnjuhlia kuin aikaisemmin. Useilla paikkakunnilla järjestettiin kuitenkin joko työnjuhlat tai kesällä erikoiset urheilujuhlat. Eräiden piirien toimesta pidettiin myös piirien yhteisiä työnjuhlia. SAK:n toimeksiannosta ovat keskusliiton ja liittojen toimitsijat esiintyneet puhujina näissä ja muissa samankaltaisissa juhlatilaisuuksissa eri puolilla maata.

Ammattiyhdistysviikko.

Kuluneena toimintavuotena järjestettiin ammattiyhdistysviikko pääpiirteissään edellisenä syksynä hahmoittuneita käytännön järjestelymuotoja noudattaen. Järjestelyssä pyrittiin tilaisuuksien osanottajamäärän nostamiseen tilaisuuksien lukumäärää vähentämällä, säilyttäen järjestämisspaikkakimnat entisinä. Tässä onnistuttiinkin siten, että kullakin paikkakunnalla järjestettiin yhdistetty elokuva ja luento, juhla-, puhe- tai teatteri- ja esitelmätilaisuus, jolloin kevyempää ohjelmaa seuraamaan saapuneet tilaisuuksien osanottajat seurasivat myös muita esityksiä.

Ammattiyhdistysviikon tilaisuuksia järjestettiin 124 paikkakunnalla ja osallistui niihin kaikkiaan 14.341 henkilöä, eli 1.514 enemmän kuin edellisenä syksynä. Kun luento- ja juhlatilaisuuksiin edellisenä syksynä oli osallistunut vain n. 5.000 henkeä, kohosi tilaisuuksiin osallistuneiden kuulijoiden lukumäärä n. 9.500 hengellä.

Tilaisuuksia varten valmistettiin SAK:n valistusosaston toimesta luento: "Talouselämä — työllisyys", jonka perusteella myös juhlien puhujat valmisivat puheensa. Samoin hankittiin tilaisuuksissa esitettäväksi suomenkielisellä ääniselostuksella varustetut kaitaelokuvakopiot: "Nuori ammattiliittolainen" ja "Suutarimestari ja hattukauppias", sekä näiden lisäksi joukko muita kopioita. Kutakin tilaisuutta varten painatettiin SAK:n valistusosaston toimesta ja kustannuksella mainokset, suurempi seinäjuliste ulkomainontaa ja ilmoitus-tauluja varten sekä pienempi kädestä käteen työpaikoilla jaettavaksi. Luennoitsijoina, puhujina ja elokuvakoneenhoitajina järjestetyissä tilaisuuksissa toimivat SAK:n toimitsijat.

Elokuvatoiminta.

Edellisen toimintavuoden aikana aloitettua elokuvatoiminnan kehittämistä on toimintavuoden aikana pyritty jatkuvasti laajentamaan. Valistusosaston käytettävissä olevia elokuvakoneita on jatkuvasti käytetty ja erilaisia elokuvia

on esitetty ammatillisten järjestöjen tilaisuuksissa paljon enemmän kuin aikaisempina vuosina. Myös jäsenliittojen piirissä on todettava elokuvatoiminnan ilahduttavaa lisääntymistä valistustyömuotona. Elokuvia on käytetty luento- ja opintotyöhön ja sen lisäksi järjestetty varsin suuri määrä erityisiä elokuvailtoja, jotka jäsenistö on ottanut innostuksella vastaan. Valistusosaston käytettävissä on ollut kaikki aikaisemmin SAK:n omistamat elokuvat, jonka lisäksi SAK sai toimintavuoden kuluessa käytettäväkseen sillanrakentajain järjestö- ja ammattikasvatusta kuvaavan kaitaelokuvan "Nuori ammattiliittolainen", kansainvälistä kauppaa selvittävän piirroskuvan "Suutarimestari ja hattukauppias" sekä Kansaneläkelaitoksen valmistuttaman "Vanhuksia". Näitä elokuvia esitettiin eri elokuvatilaisuuksissa, jonka lisäksi valistusosastolla on ollut tilaisuus saada erilaisilta yhteisöiltä käytettäväkseen huomattavia määriä sellaisia lyhytelokuvia, joitten on voitu katsoa palvelevan ammattiyhdistysliikkeen tarpeita ja antavan jäsenistölle viihtyisyyttä. Esitysten nauttimaa suosiota osoittaa parhaiten se, että kertomusvuoden aikana SAK:n ja sen jäsenliittojen järjestämiin elokuvamaisuuksiin osallistui n. 80.000 henkeä. Elokuvatoiminnan jatkuvan laajentamisen esteenä on kuitenkin se, että kaitaelokuvat ovat siksi kalliita, ettei ole olemassa kovinkaan suuria mahdollisuuksia sellaisten elokuvien hankkimiseen, jotka tyydyttäisivät ammattiyhdistysliikkeen tarpeita. Saatujen kokemusten perusteella on kuitenkin lähdettävä siitä, että ammattiyhdistysliikkeen piirissä on elokuvatoiminnan laajentamiseen kiinnitettävä jatkuvasti huomiota.

Yleisradion käyttö.

Ammattiyhdistysliikkeellä on kertomusvuoden aikana edelleen ollut edustajansa "työväen maailmasta" ohjelmatoimikunnassa. Tämän toimikunnan kautta on oltu kiinteässä yhteydessä Yleisradioon tämän erikoisohjelmiston suunnittelussa. Valistusosasto on hoitanut työntekijäpuolen edustuksen "työväen maailmasta"-ohjelmiston keskustelutilaisuuksiin. Lisäksi ammattiyhdistysliikkeen edustajat ovat toimineet esitelmöitsijöinä palkannauttijoita kiinnostavissa asioissa ja laatineet erikoisselostuksia ammattiyhdistysliikkeen järjestöistä ja niiden toiminnasta.

4. Opintotyö.

Ammattiyhdistysliikkeen piirissä suoritettavan opintotyön kohdalla on kertomusvuoden aikana pyritty kiinnittämään päähuomio seuraavien keskeisten opinto työmuotojen kehittämiseen:

1. Ammattiyhdistysopistossa tapahtuvaa kurssitoimintaa on laajennettu ottamalla ohjelmaan 2 uutta kuukauden pituisia kursseja.

2. Kirjeellisen opiskelun edellytyksiä on pyritty parantamaan mm. uudemalla ammattiyhdistysliikettä koskevia kirjekursseja yhdessä TSL:n kirjepiston kanssa.

3. SAK:n ja sen jäsenliittojen yhteistyötä opintoalalla on tiivistetty. Tässä mielessä on järjestetty opintotyöstä vastaavien toimitsijoiden yhteisiä neuvottelutilaisuuksia jatkuvasti. Samoin yhteistyö TSL:oon on ollut kiinteä.

Opintotyön piirissä ollaan pääsemässä sellaiseen pitkäjännitteeseen ja suunnitelmalliseen toimintaan, joka on tarpeen ammattiyhdistysliikkeen tulevaa kehitystä ajatellen. Palkannauttijain tieto- ja taitotason kohottamisen eräs yleinen edellytys on kentän aktiivisuus, joka voidaan saavuttaa kouluttamalla kenttätöitä tehokkaasti suorittavaa jäsen- ja toimihenkilökuntaa tätä työtä varten. Tämä on ollut ammattiyhdistysliikkeen opintotyön lähtökohta yleisten sivistyksellisten näkökohtien rinnalla. Järjestelmällisyyteen ja määrätietoisuuteen opintotyön perusedellytyksenä on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota tulevaisuudessa. Nyt syntyvässä oleva pohja luo perustaa tämän laajan työkentän entistä tehokkaammaksi hoitamiseksi.

Opintokerhotyö ja kirjeopiskelu.

Opintokerhotyössä on havaittavissa jatkuvaa elpymistä. Työväen Sivistysliittoon ilmoittautuneita ammatillisten järjestöjen opintokerhoja oli kaikkiaan toiminnassa 150, joissa opiskeli yhteensä 1.707 opiskelijaa. Opiskelijoista oli naisia 507. Edellämäinnittujen lisäksi on toiminut varsin suuri joukko opintokerhoja, joiden ohjelmat ovat olleet sellaisia, että ammatillisten järjestöjen jäsenten voidaan katsoa olleen niiden opiskelijoina, vaikka kerhot eivät välittömästi ole toimineet ammatillisten järjestöjen yhteydessä. Opintokerhojen tarvetta silmälläpitäen on mm. valmistettu uusi työehtosopimuksia koskeva opintosuunnitelma.

Opintotyötä palvelevien kirjekurssien valmistus- ja levitystyötä on suori- *
tettu yhteistyössä Työväen Sivistysliiton kirjeopiston kanssa. Ammattiyhdistysliikkeen jäsenistä on erilaisia ammattiyhdistysliikettä tai sen erikoiskysymyksiä sivuavia TSL:n kirjekursseja kuluneen vuoden aikana suorittanut kaikkiaan 2.023 henkilöä, Valistusosasto on yhdessä TSL:n kanssa huolehtinut Ammattiyhdistysopiston kesäkoulun valmentavan kirjekurssin järjestelystä ja tähän kirjekurssiin, joka käsitti neljä opintokirjettä, osallistui kaikkiaan 990 opiskelijaa. Niinikään on kertomusvuoden aikana kesäkoulun valmistava kirjekurssi uusittu ja nykyaikaistettu kokonaan valistusosaston toimesta. Tästä kirjekurssista on muodostunut suosittu ammattiyhdistystiedon perusteet sisältävä opintotyön väline. Yhdessä TSL:n kanssa on edelleen järjestetty Ammattiyhdistysopiston vuosikurssille pyrkivien kirjeellinen ennako-opiskelu ja on mainittua kirjekurssia, joka käsittää 15 opetuskirjettä, opiskellut kaikkiaan 344 opiskelijaa. SAK:n jäsenliitoista on Metallityöväen liitto valmistanut uuden liittoa käsittelevän kirjekurssin. Edelliseen vuoteen verrattuna, jolloin oli yhteensä 1.776 kirjeopiskelijaa, on kirjeopiskelu kokonaisuudessaan osoittanut jatkuvaa laajenemista ja kaikesta päättäen siitä on muodostumassa suosittu opiskelumuoto.

Valistusosaston toimesta ei toimintavuoden aikana järjestetty maata käsittäviä erikoiskursseja lukuunottamatta naisten neuvottelutilaisuuksia. SAK:n jäsenliitot ovat sensijaan järjestäneet varsin runsaasti paikallisia ja koko maan käsittäviä kursseja. Ammattiyhdistysopiston käyttö ammattiyhdistysliikkeen kurssikeskuksena on tästä syystä osoittanut jatkuvaa kasvua. Amatillisten paikallisjärjestöjen ja jäsenliittojen perusjärjestöjen toimesta on järjestetty runsaasti paikallista kurssitoimintaa ja on valistusosasto antanut näille kursseille luento- ja opettaja-apua.

Ammattiyhdistysopisto.

Ammattiyhdistysliikkeen käytettävissä olevaan Ammattiyhdistysopistoon on kertomusvuoden aikana voitu keskittää koko maan käsittävä opintotyö ja liittojen erikoiskurssit. Ammattiyhdistysopisto oppilaitoksena on suorittanut myös erittäin arvokasta koulutustyötä, jonka merkitys on jo nyt havaittavissa ja tulee lähivuosina näkymään entistä voimakkaammin ammattiyhdistysliikkeen jäsenistön tiedollisen tason voimistumisena. Ammattiyhdistysopisto järjesti kesällä 1953 kaikkiaan neljä ikesäkoulukurssia, joista 3 suomenkielistä ja yksi ruotsinkielinen. Suomenkielisistä kesäkouluista pidettiin ensimmäinen ja toinen rinnakkaiskursseina heinäkuun 5 ja elokuun 1 päivien välisenä aikana ja kolmas elokuun 2—30 päivien välisenä aikana. Ensimmäisellä ja toisella kurssilla oli yhteensä 76 osanottajaa ja kolmannella 46 osanottajaa. Kesäkoulujen opetuksesta huolehtivat ammattiyhdistysopiston opettajat yhdessä SAK:n toimitsijoiden kanssa. Ruotsinkielinen kesäkoulu pidettiin elokuun 2—30 päivien välisenä aikaan ja siihen osallistui kaikkiaan 28 opiskelijaa, joista Skandinaavian maiden amatillisten järjestöjen jäseniä oli 13. Ruotsinkielistä kesäkouluu varten oli myös oma ennakko-opiskelunsa kirjjeelisenä ja sen hoiti SAK:n ruotsinkielinen jaosto. Tämän kirjjekurssin suoritti 28 opiskelijaa.

Kertomusvuoden aikana pidetyistä uusista kuukauden pituisista kursseista pidettiin ensimmäinen luottamusmieskurssi maaliskuun 1—28 päivinä. Tähän kurssiin osallistui 22 teollisuudessa toimivaa luottamusmiestä. Kurssin ohjelma oli suunniteltu erikoisesti luottamusmiesten koulutustarvetta tyydyttämään. Toinen uusi kurssi pidettiin marraskuun 1—28 pñä erikoisena maaseututyöväen kurssina. Tähän kurssiin osallistui 21 Maaseututyöväen liiton jäsentä ja kurssin ohjelma, joka pääpiirteissään noudatti kesäkoulujen ohjelmia, oli suunniteltu maaseudun palkannauttijoiden erikoiskysymyksiä silmälläpitäen.

Ammattiyhdistysopiston kolmas varsinainen vuosikurssi aloitti työskentelynsä lokakuun 6 päivänä 1952 ja lopetti opintotyönsä huhtikuun 26 päivänä 1953, jolloin vuosikurssilta sai todistuksen kaikkiaan 46 oppilasta. Ammatti-

yhdistysopiston neljäs vuosikurssi aloitti opiskelunsa lokakuun 4 päivänä 1953 ja osallistui tälle kurssille 31 opiskelijaa.

Ammattiyhdistysopiston hallintoneuvoston muodostaa SAK:n valtuusto, jonka puheenjohtajana on Aku Sumu. Hallintoneuvoston valitsemana toimii koulun esimiehenä O. Lindblom, opiston johtajana K. Hakama ja edellämäinnettujen lisäksi kuuluvat opiston johtokuntaan varsinaisina jäseninä A. Hautamäki, V. Liljeström, V. Rantanen, V. Harinen ja O. Järvelä sekä varajäseninä R. Heinonen, E. Auer, E. Pitkäaho, Lempi Lehto, E. Salomaa ja J. Rantanen.

Opintojaosto.

SAK:n opintotyötä on ohjannut työvaliokunnan valitsemana SAK:n opintojaosto, jonka kokoonpano kertomusvuonna on ollut seuraava: puheenjohtaja A. Hautamäki, sihteeri J. Rantanen, sekä jäsenet O. Järvelä, K. Hakama, V. Kanerva, E. Kaukolampi ja E. Pitkäaho. V. Kanervan tultua valituksi sosiaaliministeriön palkkaosaston päälliköksi täydensi SAK:n työvaliokunta opintojaostoa nimeämällä 20. 11. 1953 sen jäseneksi V. Kaljusen.

5. Kustannustoiminta.

Palkkatyöläinen ja Löntagaren.

Kertomusvuoden aikana tilasi Palkkatyöläistä kaikille jäsenilleen kesäkuun 30 päivään saakka 7 SAK:n jäsenliittoa. Puutyöväen liiton ryhdyttyä heinäkuun alusta lukien julkaisemaan omaa lehteään supistui näiden liittojen luku kuuteen. Liiton osallistuessa kustannuksiin puolella tilausmaksulla meni Palkkatyöläistä myös huomattava määrä kahden liiton jäsenille. Lisäksi pieniä eriä Palkkatyöläistä meni eri liittojen jäsenille. Löntagaren'ia tilasi ruotsinkielisille jäsenilleen 12 liittoa.

Palkkatyöläisen toimittajana oli edelleen Yrjö Marttila ja Löntagaren toimittajana Osvald Fager sekä ilmoitushuoltajana Into Mattila ja toimistoapulaisena Anna-Liisa Valtonen.

Muu kustannustoiminta.

Vuoden 1953 aikana ei SAK:n toimesta kustannettu yhtään uutta kirjaa. Sen sijaan perinteellinen ammattiyhdistysväen juhلالukemisto kustannettiin "Työnjuhla 1953"-nimisenä.

Liittojen lehdet.

Puutyöväen liiton ohella ryhtyi kertomusvuoden aikana myös Maaseudun Kunnallisten Viranhaltijain liitto julkaisemaan omaa lehteään. Maaseututyöväen liitto sekä Jalometallityöntekijäin liitto sen sijaan lopettivat omien

lehtiensä julkaisemisen. Vuoden päättyessä ilmestyi liittojen kustantamia lehtiä kaikkiaan 18 sekä lisäksi Rautatieläisten liiton jäsenille menevä "Rautatieläinen".

6. Yhteistyö jäsenliittojen, ammatillisten paikallisjärjestöjen ja TSL:n kanssa.

Liittojen valistustyöstä vastaavien henkilöiden ja SAK:n valistustyötä hoitavien toimitsijoiden yhteisiä neuvottelutilaisuuksia on jatkettu kertomusvuoden aikana. Näissä tilaisuuksissa on selvitetty erilaisia järjestö-, valistus- ja opintotyöhön liittyviä työmuotoja. Yhtenäisten ja samansuuntaisten toimintalinjojen luomisessa nämä neuvottelut ovat osoittautuneet arvokkaiksi, koska tällöin on voitu yhteisesti suunnitella koko ammattiyhdistysliikettä entistä paremmin palvelevia työmenetelmiä. Yhteistyö on jatkunut myös erilaisten kurssien suunnittelussa ja niiden ohjelmien laadinnassa. Entistä tehokkaamman opintotyön aikaansaamiseksi on erilaisten kurssien koordinoimiseen koko ammattiyhdistysliikkeen piirissä kiinnitettävä huomiota. Ammattiyhdistysliikkeen opintotyön kehittämisessä on varsin arvokasta apua saatu Työväen Sivistysliitolta ja sen työväenliikkeen opintotyön asiantuntijoilta. Varsinkin yhteistyö TSL:n kirjeopiston kanssa on ollut tiivistä ja ammattiyhdistysliikkeelle merkityksellistä.

Yhteistyössä muihin ammattiyhdistysliikkeen ulkopuolella oleviin, mutta näitä kysymyksiä harrastaviin yhteiskuntamme piireihin ja järjestöihin, on kuluneen vuoden aikana tapahtunut myönteistä kehitystä.

7. Valistusosaston henkilökunta.

Järjestö-, valistus- ja opintotyön käytännöllisen järjestelytyön hoitaa SAK:n valistusosasto. Kertomusvuoden aikana valistusosaston palveluksessa oli valistuspäällikkönä Lars Junttila, järjestösihteerinä Olavi Järvelä, opinto- ja järjestösihteerinä Jaakko Rantanen, luennoitsijana Toivo Anttila, järjestäjinä Hilarius Brask, Runar Gustafsson, Heikki Helkavuori, Klaus Kallio, Viljo Valander, Väinö Vanhanen ja Olavi Viljanen. Uusia järjestäjiä ovat 1. 6. 1953 lähtien Otto Jokinen ja 1. 7. 1953 lähtien Leo Piitulainen. Naisjärjestäjä Siiri Saarisen siirryttyä S. Vaatetustyöläisten liiton sihteeriksi 1. 5. 1953 valittiin uudeksi naisjärjestäjäksi Svea Degerman, joka ryhtyi hoitamaan tehtäväänsä 15. 8. 1953. Kaikilla edellämaituilla on keskustoimipaikkana Helsinki. Pii-riasiomiehinä ovat olleet Olavi Lahtinen keskustoimipaikkana Rovaniemi, Kalle Pirttijärvi keskustoimipaikkana Oulu ja Alpo Rantanen keskustoimipaikkana Jyväskylä. Toimistoapulaisena on ollut Mirjam Valkama.

8. Naisjaoston toiminta.

Kertomusvuoden aikana ovat SAK:n naisjaostoon kuuluneet Lempi Lehto puheenjohtajana sekä jäseninä Tyyne Leivo-Larsson, Margit Merra, Sylvi Katajainen, Kerttu Muhonen ja Siiri Saarinen.

Toimitsija Siiri Saarisen siirryttyä S. Vaatetustyöläisten liiton palvelukseen, toukokuun 1 p:stä alkaen, valittiin toimitsijaksi ja naisjaoston sihteeriksi Svea Degerman, joka ryhtyi vakinaisesti tehtäviään hoitamaan elokuun 15 p:stä alkaen.

Naisjaosto on vuoden aikana pitänyt kaikkiaan 14 kokousta, joista pöytäkirjoihin on merkitty 202 pykälää.

Naisjaosto on kertomusvuoden aikana jatkuvasti suorittanut ohjaus- ja neuvontatyötä ammattiyhdistysnaisten toiminnan tehostamiseksi. Tätä työtä on suoritettu etupäässä paikallisjärjestöjen naisjaostojen piirissä ja myös eri liittojen ja osastojen järjestämissä ammattiyhdistysnaisten tilaisuuksissa. Paikallisjärjestöjen naisjaostojen järjestettyjen tilaisuuksien yhteydessä on ollut useita sellaisia, joiden kautta on voitu suorittaa valistustyötä myöskin ei-järjestyneiden naisten keskuudessa. Vuoden aikana on kahteen paikallisjärjestöön perustettu naisjaosto.

Paikallisjärjestöjen naisjaostot ovat myöskin kertomusvuoden aikana muistaneet Ammattiyhdistysopistoa lahjoituksilla, joiden joukossa mm. kaksi kirjoituskonetta, vuodepeitteitä ja mattoja.

Helmikuun 2 p:nä pidettiin Helsingin työväentalossa SAK:n naisjaoston koollekutsumana eri liittojen naisedustajien neuvottelupäivä, tarkoituksella edistää naisten keskuudessa harjoitettavaa toimintaa. Neuvotteluihin osallistui viitisenkymmentä henkeä.

Keskeisimmäksi tapahtumaksi vuoden toiminnassa muodostui ammattiyhdistysnaisten pohjoismainen opintoviikko, joka pidettiin Ammattiyhdistysopistossa kesäkuun 1—7 päivien välisenä aikana. Opintoviikkoon osallistui Tanskasta 20, Norjasta 24, Ruotsista 28 ja SAK:n alaisista liitoista 36 ammattiyhdistysnaista. Opintoviikon ohjelma oli monipuolinen, käsittäen lukuisia eri kysymyksiä koskevia luentoja. Viikon aikana tehtiin retki Hämeenlinnaan, jossa myös tutustuttiin eräisiin teollisuuslaitoksiin.

Syyskuun 6 p:nä pidettiin ammattiyhdistysnaisten maatakasittävä retkeilypäivä, jolloin Ammattiyhdistysopistolle kokoontui 207 henkeä. Retkeilypäivän puheen pitivät Lempi Lehto, Olavi Lindblom ja Svea Degerman.

Paikallisjärjestöjen naisjaostojen toimihenkilöiden luento- ja neuvottelupäivät pidettiin Ammattiyhdistysopistossa marraskuun 1—2 päivien aikana, joille oli kutsuttu 31 osanottajaa. Näiden päivien aikana luotiin suuntaviivat naisjaostojen syys- ja talvikauden toimintaohjelmia varten. Ammattiyhdistysnaisten toiminnan tehostamiseen ja monipuolistamiseen nähden on luento- ja neuvottelupäiville annettava hyvin suuri merkitys.

Naisjaoston toimintaan on oleellisesti liittynyt myös naisten eräiden erikoiskysymysten käsitteleminen ja niiden eteenpäinvieminen SAK:n omaksu- mien periaatteiden mukaisesti. Kertomusvuoden aikana on naisjaosto anta- nut eduskunnan työväenasiainvaliokunnalle lausuntoja palkallista synny- tyslomakysymystä koskevista lakialoitteista ja asian tultua eduskunnan kä- siteltäväksi myös vedonnut kirjelmällä eduskuntaryhmiin sanottujen lakien hyväksymiseksi.

Samapalkkaisuuskysymyksen ja naisten työttömyyskysymyksen johdosta on naisjaoston valitsema lähetystö käynyt ko. ministeriössä ja naisten yötyö- kysymyksestä on naisjaosto antanut lausuntonsa.

Puhutun ja kirjoitetun sanan kautta on naisjaoston taholta kertomus- vuoden aikana suoritettu valistustyötä hyvin huomattavassa määrässä. Pai- kallisjärjestöjen naisjaostoille on lähetetty valmiita luentoja ja alustuksia, kiertokirjeitä eri asioista ja toimintaohjeita. Palkkatyöläinen on huomatta- vassa määrässä julkaissut naisia koskevia kirjoituksia ja haastatteluja, joita on suoritettu myös työpaikoilla. Paitsi toimitsijoita ovat myös Lempi Lehto, Tyyne Leivo-Larsson, Margit Merra ja Sylvi Katajainen olleet puhujina am- mattiyhdistysnaisten tilaisuuksissa.

Kertomusvuosi on naisjaoston toiminnan kannalta ollut työntäyteinen ja tapahtumarikas. Uusia toimintamuotoja on pyritty löytämään ja yleensä pyritty huomioimaan kaikki se, joka ammattiyhdistysliikkeen periaatteisiin soveltavana on naisten toiminnan tehostamiseksi varteenotettava.

9. Ruotsinkielisen jaoston toiminta.

Jaoston kokoonpano oli koko kertomusvuoden aikana seuraava: puheen- johtajana Gunnar Henriksson, varapuheenjohtajana Gunnar Andersson, sih- teerinä Runar Gustafsson, jäseninä Osvald Fager, Olavi Saarinen, Håkan Snabb, Aarne Wasenius ja Sven Friberg. Matkatoimitsijana oli Runar Gustafsson.

Kuluneen vuoden toiminta aloitettiin piirikokouksilla. Aikaisempien vuo- sien tapaan pidettiin nytkin neljä kokousta ruotsinkielisissä piireissä. Nämä kokoukset, jotka ammattiosastoissa aina ovat saaneet osakseen suurta kan- natusta, kokosivat tänäkin vuonna paljon osanottajia.

Ammattiyhdistysviikon aikana järjestettiin 12 juhlaa, joissa esitettiin ruotsinkielistä ohjelmaa. Juhlat onnsituivat poikkeuksetta ja yleisömenetys oli hyvä. Tätä osoittaa sekin, että 1.879 henkilöä osallistui niihin.

Neljä viikkoa kestäneellä kesäkoulukurssilla, joka tänäkin vuonna pidet- tiin Ammattiyhdistysopistossa, oli 28 osanottajaa. Näistä yhteensä kolme- toista oli Ruotsista, Tanskasta ja Norjasta. Kurssiohjelma oli eräin poik- keuksin sama kuin edellisenä vuonna, painopisteen ollessa ammattiyhdistys- tiedolla, sosiaalipolitiikalla ja kansantaloudella.

Jaosto on toimintavuoden aikana toimitsijan kautta järjestänyt satakunta kokousta ja esitelmätilaisuutta, joissa myös on esitetty elokuvia. Edelleen on

yhteistoiminnassa TSL:n ruotsinkielisen sihteeristön kanssa järjestetty iltakursseja.

10. Yhteenveto.

Huolimatta työllisyysasteen muutosten ammattiyhdistysliikkeelle aiheuttamista vaikeuksista, on järjestö-, valistus- ja opintotyön kohdalla kehitys kulkenut edulliseen suuntaan. K-ohjelmaan liittynyt taistelu on varsin selvästi osoittanut, että ammattiyhdistysliikkeen, selviytyäkseen tehtävistään menestyksellisesti, on näihin ammatillisen toiminnan entistä lujempaa perustaa luoviin työmuotoihin uhrattava perusteellista työtä. Ammattiyhdistysliikkeen edessä olevat vaikeudet on voitettavissa vain tehtävästään tietoisena ja kouliintuneen jäsenjoukon yhteistyöllä. Tämä päämäärä on ollut keskeinen SAK:n ja sen jäsenliittojen järjestö-, valistus- ja opintotyössä. Yhteenvetona voidaan todeta monien myönteisten tulosten kannustavan entistä tehokkaamman ja syvällisemmän työn suorittamiseen.

VII. Polkka- ja työehtokysymykset.

Johdanto.

Edellisen vuoden vuosikirjan palkka- ja työehtokysymyksiä käsittelevä luku päättyi seuraavaan sanontaan: "Taistelu työttömyyttä vastaan työtilaisuuksien aikaansaamiseksi jatkui kiivaana kertomusvuoden viimeisiin päiviin asti siirtyäkseen ratkaisevaksi periaatekiistaksi seuraavalle vuodelle". Edellä lainattua kirjoitettaessa saattoi tuskin kukaan aavistaa, miten ratkaisevaa osaa taistelu työllisyyden ylläpitämisestä v. 1953 loppujen lopuksi tuli maamme sekä taloudellisessa että poliittisessä elämässä näyttelemään. Seuraavissa kohta kohdalta selostetuissa tapauksissa SAK:n kannanotoissa niiden suhteen pyritään antamaan mahdollisimman täydellinen kuva sekä tapahtumien järjestyksestä että niiden suhteen aikaansaaduista toimenpiteistä.

Kertomusvuoden tapahtumat on, kuten edellisenäkin vuotena, jaettu kahden osaan, joista osa A. talouspoliittiset tapahtumat ja toimenpiteet käsittelevät oman osansa vuoden tapahtumista sekä osa B. työehtosopimuspoliittiset tapahtumat ja toimenpiteet taas oman osansa.

A. TALOUSPOLIITTISET TAPAHTUMAT JA TOIMENPITEET.

1. Luottopolitiikan vaikutus työllisyyteen selvitettäväksi.

Vuoden 1952 lopulla ja kertomusvuoden alussa käydyissä keskusteluissa kävi ilmi, että ulkomaankaupan suhdanteiden muuttuminen aiheutti ensisijaisia vaikutuksia työllisyystilanteeseen lähinnä pääoman puutteen aiheutta-

mana. Valtiovallan eri elimissä tätä kysymystä käsiteltäessä ammattiyhdistysliikkeen edustajat esittivät kantanaan, että tämä kysymys on järjestettävä valtiovallan päättävällä asian kulkuun puuttumisella. Suomen Pankin edustajat ottivat kuitenkin työttömyyden torjumistoimenpiteisiin nähden rahapolitiikassaan erittäin kielteisen kannan, joka ilmeni lausumana, ettei pankki halua eikä voi ylläpitää työllisyyttä setelipainon käyttämisen avulla. Tästä syntyi periaatekiista, jota käsiteltiin mm. Talouspoliittisessa suunnitteluneuvostossa. Tämän seurauksena oli, että Talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työvaliokunta päätti esittää hallitukselle toivomuksen, että rahapolitiikkaa olisi hoidettava työllisyysnäkökohtien mukaisesti. Työvaliokunta päätti lähettää lähetystön pääministeri Kekkonen luo esittämään Talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työvaliokunnan kannan tästä kysymyksestä ja seurauksena oli, että pääministeri tammikuun 15 päivänä tapahtuneen käynnin jälkeen järjesti viipymättä valtioneuvoston juhlahuoneustoon suuren neuvottelutilaisuuden tammikuun 19 päivänä, jossa asiaa käsiteltiin.

Neuvottelussa olivat läsnä hallitus ja suunnitteluneuvosto kokonaisuudessaan, Suomen Pankin, liikepankkien, teollisuuden, työmarkkinajärjestöjen, keskuskauppakamarin ja kuntien edustajat sekä valtion työvoimaviranomaisia, yhteensä viitisenkymmentä henkeä.

Alustavan puheenvuoron luottopolitiikasta ja sen vaikutuksesta työllisyys-tilanteeseen käytti prof. Klaus Waris.

Neuvottelutilaisuudessa todettiin aiheelliseksi tutkia, voitaisiinko nykyisin harjoitettua luottopolitiikkaa tarkistamalla ja samalla valtion sektoria tarpeellisissa kohdissa supistamalla edistää elinkeinoelämän mahdollisuuksia jatkuvaan tuotannolliseen toimintaan työllisyyden turvaamiseksi.

Tämän kysymyksen selvittämistä varten päätettiin asettaa toimikunta, jonka puheenjohtajaksi valittiin Suomen Pankin pääjohtaja Sakari Tuomioja ja jäseniksi ministeri Kauno Kleemola, suunnitteluneuvoston puheenjohtaja, pääjohtaja Teuvo Aura, SAK:n puheenjohtaja Aku Sumu, Suomen Työnantajain Keskusliiton toimitusjohtaja, eversti V. A. M. Karikoski, Suomen Pankkiyhdistyksen puheenjohtaja, pääjohtaja Matti Virkkunen, pääjohtaja Rainer von Fieandt ja fil.maist. Unto Varjonen.

2. Luottotoimikunnan ehdotukset.

Toimikunta käsitti tehtävänsä kiireellisluontoisena ja niinpä tammikuun 24 päivänä jätettiin luottotoimikunnan nimissä pääministeri Kekkoselle ehdotukset raha- ja luottopolitiikalle asetettavista vaatimuksista työllisyyden ylläpitämiseksi.

Raha- ja luottopolitiikkaa harkinneen toimikunnan nimissä pääministerille jätettyyn lausuntoon sisältyivät seuraavat ehdotukset:

1. Suomen Pankin luotonannon pysyväinen lisääminen sillä tavoin, että seurauksena olisi kokonaiskysynnän lisääntyminen, ei saisi tulla kysymykseen. Se, että tällainen luotonanto viime vuonna oli mahdollista ilman rahapoliittisesti inflatoorisia vaikutuksia, johtui tuontiylijäämästä ja aikaisemmin kerääntyneen valuuttareservin käytöstä. Ulkomaisten saatavien vähenemistä on vastannut suurin piirtein lisääntynyt luotonanto valtiolle sekä rediskonttausluotto yksityispankeille. Tänä kevätkautena on ulkomaisia valuuttoja vastaavana pääomana ainoastaan se tuontitavaravarojen lisäys, joka viime vuonna syntyi ja jota ei vielä ole ennätetty käyttää. Keskuspankin lisääntyvää luotonantoa ei näin muodoin enää voida tasapainoittaa valuuttoja myymällä. Vaan tavaravarojen vähenemisen on tullava näkyviin lähinnä rediskonttausten vähenemisenä. Valtion vekselilainauksen ja rediskonttausten tasapainoittamista, johon Suomen pankki viime vuoden kesäkuussa antamallaan rediskonttausmääräyksillä on pyrkinyt, on sen vuoksi pidettävä tärkeänä.

2. Luottovirtaa olisi ensisijaisesti ohjattava työllisyyden kannalta tärkeiden kausitarpeitten tyydyttämiseen. Tämä saattaa hetkellisesti lisätä rediskonttauksia, lisäyksen numerollisen suuruuden riippuessa ottolainauksen ja valtiontalouden kehityksestä, mutta kotimaan kaupan varastojen pienentyessä on ainakin teoreettisesti mahdollista, että luotonantoa supistava vastavirtaus on riittävän voimakas tasapainon ylläpitämiseksi. Viennin kausiluotoituksen edellytyksenä on kuitenkin se, että puutavaran hankintakustannukset muodostuvat mahdollisimman lähelle vientihintojen määräämää tasoa. Spekulatiivista yritteliäisyyttä tällä alalla on luotonantajien taholta pyrittävä valvomaan. Kausiluotoituksen rinnalla on pidettävä huolta siitä, että normaali, terveellä pohjalla lepäävä tuotantotoiminta ei kärsi vaurioita liikeluoton Duutteen vuoksi. Kaikkien kysymykseen tulevien rahalaitosten kesken on luotonannon tarkoituksenmukaiseksi ohjaamiseksi pidettävä yllä kiinteitä yhteistoimintaa.

3. Liikepankeille on luottojen supistaminen myös niiltä kohdin, kuin se yleiseltä kannalta katsoen olisi suotavaa, hyvin vaikea tehtävä. Tarkoituksenmukaisen luottopolitiikan tueksi olisi ehkä käytettävä myöskin korkoa setta. Korkokannan yleistä nostamista ei nykytilanteessa ole pidettävä tarkoituksenmukaisena, mutta sen silaan voisi luopuminen nykyisestä täysin jäykästä korkopolitiikasta helpottaa tilannetta. Kun pääomia joka tapauksessa on irroitettava varastoista, olisi ehkä syytä antaa pankeille tilaisuus soveltaa eräissä tapauksissa ylöspäin liikkuvaa korkoa. Kysymykseen tulisivat tällöin lähinnä ne luotot, joita pyydetään kotimaisia kulutustavaramarkkinoita palvelevan tuotannon ja kaupan varastojen lisäystä ja täydennystä varten. Tätä lisäkorkoa ei luonnollisestikaan olisi annettava laskea hyväksi hinnanvahvistuksissa. Tämän suuntaisesta muutoksesta olisi yksityiskohdissaan sovitettava Suomen Pankin ja rahalaitosten kesken, minkä lisäksi se aiheuttaa eräitä muutoksia Suomen Pankin rediskontatuista vekseleistä perimään korkoon.

Pääomapolitiikan lievitämisessä ja kulutuksen supistamisessa ei ole sivuuttettava myöskään luonnollisinta ja terveintä keinoa: säästäväisyyden lisäämistä. Yleisön luottamus rahan arvon vakavuuteen on perusedellytys säästöpankkien kasvuille. Rahapolittisilla kokeiluilla ja muilla vastaavanlaisilla toimenpiteillä ei tätä luottamusta missään tapauksessa ole horjutettava. Säästäväisyyspropagandaa olisi valtion ja rahalaitosten toimesta voimistettava. Lisäksi olisi aihetta harkita toimenpiteitä ehdoiltaan edullisen valtion "työllisyyslainan" liikkeelle laskemiseksi ja suoraan yleisölle myymiseksi.

5. Valtion menojen paisuminen erityisesti työttömyystöiden vuoksi ja samanaikaisesti, kun mm. tullitulot sekä liikevaihtoveron ja tuloveron tuotto tuntuvasti alenevat, tekee välttämättömäksi valtion tämän vuoden tulo- ja

menoarvion tarkistamisen. Kun työttömyys sellaisista syistä, jotka eivät luotopoliittisin keinoin ole muutettavissa, ilmeisesti kevätkaudella tuntuvasti lisääntyy, on pelättävissä, että valtion lainaus Suomen Pankista muodostuu niin suureksi, etteivät tasapainottavat tekijät rahamarkkinoilla riitä täyttämään lisäystä. Tässä mielessä olisi saatava kassamenojen "uusjako" siten, että työllisyyttä täysimääräisesti palveleville määrärahoille tehtäisiin "tilaa" budjetissa tässä suhteessa vähemmän tärkeitten menojen supistamisella ja siirtämisellä suotuisampaan ajankohtaan. Toisaalta on huomattava, että metsähallituksen saatavien periminen eri vientiyrityksiltä tässä vaiheessa olisi omiaan heikentämään puutavaran hankintoja. Sen vuoksi on suositeltavaa, että saatavien periminen siirrettäisiin laivauskauden loppupuolella tapahtuvaksi.

6. Viennistä saatujen valuuttatulojen käytössä olisi ensisijaisesti pidettävä silmällä sellaisten raaka-aineiden ja puolivalmisteiden tuonnin turvaamista, jotka ovat kotimaisen tuotannon ylläpitämiseksi välttämättömiä. Supistuksen olisi niin ollen mahdollisuuksien mukaan kohdistuttava valmiisiin tuotteisiin."

SAK:n puheenjohtaja Aku Sumu, joka ei ollut tilaisuudessa osallistumaan toimikunnan työn loppuvaiheeseen, jätti tammikuun 26 päivänä pääministeri Kekkoselle seuraavan lausunnon, jossa selviteltiin ammattiyhdistysliikkeen näkökohtia tässä asiassa:

"Jotta voitaisiin tehdä oikeita johtopäätöksiä noudatettavan rahapolitiikan suhteen, on tarpeellista ensiksi ratkaista, katsotaanko tilannetta inflatooriseksi tai deflatooriseksi. Toimikunnan lausunto ei ole tässä suhteessa riittävän selvä. Se esittää rahankireyden selittämiseksi joukon deflatoorisia tekijöitä, mutta näkee sittenkin tämän hetken tärkeimmäksi tehtäväksi inflaation estämisen. Kun ammattiyhdistysliikkeen käsitys sekä tilanteesta että sen vaatimista toimenpiteistä on oleellisesti toinen, en ole katsonut mahdolliseksi perustaa esitystäni mainitun lausunnon pohjalle.

Viimeaikainen kehitys ja tilanearviointi.

Viime syksynä esiintyi markkinoilla vielä useita ja voimakkaita sekä inflatoorisia että deflatoorisia tekijöitä, joten oikean johtopäätöksen teko oli vaikeata. Inflatooriseen kehitykseen viittasivat jo tapahtuneet sekä odotettavissa olevat hintojen nousut. Silloisessa tilanteessa oli myöskin oikeutettua olettaa, että hinta- ja kustannustasossa tapahtuva nousu olisi liike-elämässäkin tukenut jatkuvaa inflaatiokierrettä.

Tällä hetkellä tilanne on jo kuitenkin toinen. Joulukuun elinkustannusindeksi ei noussut niin paljon kuin monella taholla oli odotettu, ja markkinoiden koko "sävy" on siksi oleellisesti muuttunut, että hintojen ja palkkojen nousu vaikuttaisi nyt elinkeinoelämää hidastuttavasta

Deflatoorisista tekijöistä vientisuhdanteiden heikentyminen oli tietenkin muutkin kotimaiset tekijät ovat voimakkaasti vahvistaneet deflatoorista kehitystä. Seurauksena on ollut rekisteröidyn työttömyyden nousu odotettua nopeammassa tahdissa, ja sen laajentuminen muualle kuin vientitoimintaan liittyviin aloihin. Jos työttömien rekisteröimistäpä huomioonottaen yritetään muodostaa käsitys työvoimakysynnän vähentymisestä, tuntuu siltä, että tämä on jo n. 10 % suuruusluokkaa työmarkkinain tasapainoon verrattuna, ja ehkä vielä suurempi, jos huomioidaan koko vähennys ylityöllisyysvaiheen jälkeen.

Näin ollen on vaikeata ymmärtää, ettei haluta nähdä tilanteen vakavuutta eikä sen selvää deflatoorista luonnetta, vaan esitetään tapahtuneen supistamisen "lääkkeenä" vielä suurempaa supistusta elinkeinoelämässämme,

vaikka periaatteessa hyväksytään, että talouspolitiikan tehtävänä on "ylläpitää tasapainoa tuotannon, työllisyyden ja kansantulon mahdollisimman 'korkealla tasolla'".

Kaikki merkit liike-elämässä viittaavat tällä hetkellä deflaatoriseen suuntaan. Myynnit vähenevät ja vaihtonopeus hidastuu, jolloin yleiskustannukset nousevat ja työvoimaa vähennetään kustannusten alentamiseksi. Samalla korkea korkokanta pakottaa vähentämään tavara-varastoja, jolloin kotimarkkinateollisuuden tilausreservi vähenee, ja seurauksena tämäkin ala vähentää työvoimaansa. Sekä kaupan että teollisuuden alalla vähennetään myöskin investointeja, joka vuorostaan supistaa työtilaisuuksia esimerkiksi rakennusalalla ja rakennusaineteollisuudessa.

Tämä jo riittänee todistukseksi siitä, että tilanne on deflaatorinen ja vaatii elvyttävää rahapolitiikkaa.

Kun maailmanmarkkinoilla ei kuitenkaan ole tapahtunut mitään selvää ratkaisua, on tietyistä mahdollista, että uusi nousu tulee tapahtumaan, ja että tätä mahdollisuutta on pidettävä silmällä. Mutta sellaiseen inflaatiopelkoon, jota näkyy ilmenevän, ei todellakaan liene nyt aihetta. Vuoden 1951 vakauttamisohjelman mukaisten toimenpiteiden puitteissa ei tilanteen hallitsemisen tuntuisi tarjoavan ylipääsemättömiä vaikeuksia. Jos todellakin tulisi uusi "Korean konjunkturi", sen vaikutuksen hallitseminen ei suinkaan vaikeudu siitä, että on onnistuttu hallitsemaan tämän päivän deflaatiotilanne.

Onkin omiutista sellainen talouspolitiikka, joka jatkuvasti pitää tähtäimessä joko mennyttä tai oletettua suhdannevaihetta, mutta ei vallitsevaa. Kun Korean huippusuhdanteiden aikana mm. SAK:n taholta esitettiin toimenpiteitä sen mflaatoristen seurausten tasoittamiseksi, mm. suhdannepidätyksin, katsottiin tämä tarpeettomaksi, koska oli pidettävä silmällä jo nurkan takana vaanivaa vientisuhdanteiden huonontumista. Nyt, kun käänne on tullut, ja pitäisi toimia deflaationvastaisesti, ei tätäkään katsota mahdolliseksi, koska nyt inflaatio vuorostaan on nurkan takana vaanimassa.

On ilmeistä, että tällainen "nurkantakuinen perspektiivin" sanelema talouspolitiikka merkitsee, että toimenpiteet yleensä suoritetaan vääränä ajankohtana, jolloin ne ovat omiaan vahvistamaan sekä inflaatorisia että deflaatorisia heilahteluja. Suureksi osaksi tästä johtuu, että taloudelliset heilahtelut ovat maassamme niin syvät.

Keskuspankipolitiikka.

Setelipankin ensisijainen velvollisuus on huolehtia siitä, että käytettävissä on riittävä määrä maksuvälineitä sen vaihdannan ylläpitämiseksi, joka perustuu käytettävissä oleviin reaalsiin tuotantoodellytyksiin. Jos esiintyy esimerkiksi asuntovajausta, ja samalla on myös joutilaita rakennustyöntekijöitä, rakennusaineita ja rakennusaineteollisuutta, jopa yrittäjiäkin, jotka olisivat halukkaat yhdistämään nämä tuotantotekijät rakennustyön aloittamiseksi, mutta tällainen vakavarainen yrittäjä ei voi saada tarpeellista luottoa, niin on vikaa rahapolitiikassa. Jos liikepankkien luotonantomahdollisuuksien riittämättömyys johtuu keskuspankin asettamasta rajasta, setelipankki ei täyty ensisijaista velvollisuuttaan. Jos laki asettaa keskuspankille rajan, niin laki on vanhentunut eikä enää vastaa maan talouselämässä tapahtunutta kehitystä.

Markkinoilla kulloinkin käytettävissä oleva maksuvälinemäärä ei riipu yksistään keskuspankin setelinannoista, vaan myöskin luottorahojen määrästä, maksutavoista, säästämismahdallisuudesta, talletustavoista jne. Mutta tämä ei oleellisesti muuta asiantilaa. Jos näiden toisasteisten tekijäin vaikutuksesta tuotantoelämä on supistunut, on rahapolitiikan tehtävä saada liikkeelle jätettyä rahapääomaa; ellei tämä onnistu, on keskuspankin tehtävänä

täyttää näin syntynyt aukko laajentamalla maksuvälinehuoltoa, ja tietenkin taasen supistaa sitä, jos joutilaana ollut rahapääoma tämän jälkeen esiintyy markkinoilla inflaatorisissa mittakaavassa.

Kun tilanne nyt on kehittynyt sellaiseksi, että vakavat yritykset luoton riittämättömyyden takia joutuvat irtisanomaan työntekijänsä, niin tällainen rahapolitiikka johtaa työvoiman siirtämiseen säännöllisestä tuotannollisesta työstä työttömyystöihin. Tämä on suorastaan tuhoisaa. Mainitun lausunnon koko henki käy tähän suuntaan, ja sama koskee eräitä muitakin lähinnä valtion tulo- ja menoarviopolitiikkaa koskevia supistusesityksiä.

Kultakannan aikana korkopolitiikan ja muiden supistamistoimenpiteiden tarkoituksena oli vahvistaa ao. keskuspankin kultavarastoa. Rahahan oli silloin tavara, jonka tarjontaa haluttiin kullan hinnankorotuksen avulla lisätä. Tähän ajatteluun perustuvat eräät muutkin lähinnä maksutaseeseen kohdistuvat lausunnon esitykset.

On erheellistä, että paperi-rahakannan vallitessa uskotaan mahdolliseksi aikaansaada rahapääoman lisäystä rahan hintaa nostamalla, samalla kun tällaisilla toimenpiteillä supistetaan sitä tuotantoa ja niitä tuloja, joista säästöt olisi luotava. Yhtä erheellinen on sellainen valtion menojen teurastuspolitiikka, jonka lopputuloksena on kansalaisten tulojen, verotuspuhjan ja valtion tulojen "teurastaminen" sekä työntekijöitten siirtäminen tietoihin Loppujen lopuksi valtio joutuu kuitenkin huolehtimaan näitten toimeentulosta.

Hintatason nousun ja vaihdannan kasvun huomioonottaen, muiden tekijäin jäädessä muuttumattomiksi, maksuvälineiden tarve lienee nykyään noin 24 kertaa suurempi kuin ennen sotaa. Silloista esim. 2 miljardin setelimäärää vastaisi nykyään n. 48 miljardia, ja tällä hetkellä setelinanto alittaa vielä tämän rajan, eikä ole sitä vielä koskaan ylittänyt. Kun vallinnut inflaatio myöskin tuntuisi vähentäneen luottorahojen käyttöä maksuvälineenä, tämäkin tukisi käsitystä, että maksuvälinemäärä voi olla tarpeeseen verrattuna niukempi kuin ennen sotaa. Mitään selvitystä tästä ei ole kuitenkaan esitetty.

Tuntuukin siltä, että viime aikoina on kiinnitetty liian paljon huomiota liikepankkien rediskonttausten nousuun ja että siitä on vedetty erheellisiä johtopäätöksiä. Näitten rediskonttausten nousu on ilmeisesti johtunut suureksi osaksi rahamarkkinain rakenteellisista muutoksista, rahapääoman haetua uusia kanavia investointikohteisiin. Liikepankit ovat jääneet vähemmälle ja tämä on tehnyt heidät riippuvaisemmiksi rediskonttaamisesta Suomen Pankissa. Rediskonttausten kasvu ei kuitenkaan tällöin anna oikeata kuvaa setelipankin koko maksuvälinehuollosta. Ilmeiseltä tuntuu myöskin että, liikepankit yrittävät valloittaa takaisin menetettyä alaa pääomamarkkinoilla. Onkin mahdollista, että tapahtunut kehitys on tehnyt rahan liikkeen osaksi jäykemmiksi. SAK ei kuitenkaan katso asiakseen esittää tästä mitään kantaa, mutta haluaa mitä päättävimmän alleviivata, että rahalaitosten välinen köydenvedo ei saa vaarantaa tuotantoelämää. Sekä palkkatyöväki että koko maan talouselämä ovat jo joutuneet kärsimään liian paljon tällaisesta, kuten esim. vientiteollisuuden ja metsänomistajain välisestä köydenvedosta kantohinnoista. Toisena esimerkkinä mainittakoon viime vuoden nauretava pankkilaitosten välinen korkoriita. Sama koskee vuoden 1951 koronallennuksen yhteydessä esitettyä kiivasta vastustusta. Ja samanlaiset etunäkökohdat sanelevat nytkin luonnottoman korkean korkokannan. Tuskinpa on esitetty yhtään vakavaa syytä, minkä takia ei voitaisi vähitellen palata ennen sotaa vallinneeseen 4 % Suomen Pankin diskonttokoron tasoon. SAK:n mielestä olisi syytä tutkia koko korkokysymys kansantaloutemme valossa ja käyttää tähän tarkoitukseen pankkimaailmasta riippumattomia voimia. SAK ei ole

voinut vakuuttautua siitä, että on tarpeellista ylläpitää jatkuvasti korkokantaa, joka lienee keskimäärin ollut noin kaksinkertainen muihin maihin verrattuna.

Lausunnosta tuntuu käyvän ilmi, että Suomen Pankki harjoittaa jonkinlaista valtion ja liike-elämän luottotarpeen välistä tasapainopoliittikkaa, joka voi olla hyvinkin paikallaan täystyöllisyyden vallitessa. Nykyään se merkitsee sitä, että jos valtio on pakotettu lainaamaan Suomen Pankilta varoja työttömyysmenojen peittämiseksi, niin Suomen Pankki pakottaa rahapolitiikallaan liike-elämää siirtämään uusia työläisjoukkoja tietoihin, jolloin valtio tarvitsee yhä uusia varoja Suomen Pankilta jne. Ja kuten edellä alleviivattiin, halutaan myöskin valtiovarainhoidossa noudattaa samanlaista työvoiman siirtämistä työttömyystöihin. Jos kerran työllisyyspolitiikan ohjenuorana on pyrkiä turvaamaan ensisijaisesti säännöllisen tuotantoelämän jatkuvaisuus, niin tuntuisi oikealta, ettei tällaista "tasapainopoliittikkaa" valtion ja tuotantoelämän luottotarpeen välillä harjoitettaisi.

Esitettyyn työttömyyslaina-ajatukseen lienee suhtauduttava kriittisesti. Teoreettisesti voitaisiin tietenkin yrittää saada joutilasta rahaa liikkeelle tällaisella toimenpiteellä, mikäli varoja huomattavammin olisi olemassa. Tuskin voitaisiin kuitenkaan tällä tavalla nyt aikaansaada sensuurista lainaa, että sen varojen käytöllä olisi mainittavaa merkitystä työllisyystilanteelle, jos tämä raha tavalla tai toisella irroitettaisiin talletustileiltä, investointisektorilta tai juoksevasta kulutustavaratuotannosta, olisi lopputuloksesta ilmeisesti taasen työvoiman siirtymistä työttömyystöihin.

Yleisenä huomautuksena on sanottava, että tuntuu omituiselta, että deflaatorisessa tilanteessa esitetään niin monta sellaista toimenpidettä, joita on muodossa tai toisessa esitetty myöskin inflaatoristen korkeasuhteiden aikana. Johdonmukaisuutta edustaa tällöin vain muuttumaton käsitys, että palkkatyöväki ja kuluttajat ovat syällisiä sekä inflaatioon että deflaatioon, ja että heidän elintasonsa alentaminen on lääke kaikissa olosuhteissa. Tämä sama käsitys on hyvin tunnettu 1930-luvun ajoilta, samoin sen hedelmät.

Edellä esiteyn perusteella katson oikeaksi esittää nykytilanteessa ammattiyhdistysliikkeen ehdotuksina rahapoliittisiksi toimenpiteiksi seuraavaa:

1. Suomen Pankin toissijaista katetta vastaan sallittua setelinanto-oikeutta korostetaan siten, että Suomen Pankki suoranaisten diskonttauksen tietä tai tarpeen vaatiessa rediskonttauksia lisäämällä pystyy huolehtimaan säännöllisen tuotantoelämän luottotarpeesta.
2. Suomen Pankin luotonannossa on noudatettava sellaista aktiivista luottopoliittista linjaa, että säännölliselle ja tuottavalle talouselämälle myönnetään tarpeellinen luotto sellaisissa tapauksissa, joissa luoton puutteen seurauksena on ko. yrityksen työntekijäin jääminen työttömiksi.
3. Työttömyysmäärärahoja on myönnettävä ilman, että se tehdään muiden sellaisten menojen kustannuksella, jotka välittömästi tai välillisesti vaikuttavat ostokyvyn tai työvoimani kysyntään.
4. Mikäli työllisyyden ylläpitämiseksi on tarpeellista, on valtion tulo- ja menoarvio alijäämäistettävä.
5. Korkokantaa on viipymättä alennettava ja pyrittävä ennen sotaa vallinneelle Suomen Pankin diskonttokoron tasolle. Tämän seurauksena tulee alentaa yleistä korkokantaa.
6. Uusinvestointien osalta on etusija annettava työtillaisuuksia avaavien, yleistä tuotantokykyä parantavien ja sosiaalisia puutteita poistavien luottojen järjestämiseen.
7. Rakennusaineiden liikevaihtovero on viipymättä poistettava.
8. Jälleenrakennuspankin myöntämä luotto on saatava kiireellisesti käytäntöön siten, että Suomen Pankki ohii sen, mitä rediskonttausrajan nostaa-

misesta muuten päätetään, myöntää tämän käytäntöönottoon tarvittavan kotimaisen ensisijaisen luoton.

Tämän ohella on määrätietoisesti pyrittävä uusien ulkomaisten luottojen saamiseen.

9. Ulkomaisia valuuttoja on käytettävä ensisijaisesti säännöllistä tuotantoelämää ja työllisyyttä ylläpitävien tuotantovälineiden hankkimiseksi.

10. On tutkittava mahdollisuuksia parantaa markkinoiden ja pankkilaitosten maksuvalmiutta ostamalla tai lunastamalla markkinoilla olevia arvo-papereita, esim. II korvauslainan obligaatioita."

3. Taistelu työstä.

SAK:n oli tarpeen tämän vaiheen jälkeen esiintyä erittäin voimakkaasti ja tämä esiintyminen kuvastuu ehkä täydellisimmin samaan aikaan julkais-tusta Palkkatyöläisen pääkirjoituksesta. Kun pääkirjoitus melkoisen täydellisesti kuvaa sen hetken tilannetta, liitetään se vuosikirjaan:

"Sellaisessa ulkomaankaupastaan riippuvaisessa maassa kuin Suomessa on suhdannepoliitikan oikea harjoittaminen aina vaikeampaa kuin maissa, missä asiaan eniten vaikuttavista tekijöistä paljon suurempi osa on oman maan hallittavissa. Vielä paljon vaikeammaksi se tulee silloin, kun tällai-sessa maassa ei edes ole pyritty suunnitelmallisesti harjoittamaan johdon-mukaista talouspolitiikkaa, vaan katsottu luonnolliseksi, että tilanne annea-raan vapaasti muodostua kaiken maailman tuulien mukaan. Jos vientitavara-in menekki ja hintataso on ollut hyvä, niin tästä syntyvät, voimakkaasti nousevat tulot on annettu vapaasti levittäytyä yhteiskunnassa niiden täl-löin aikaansaadessa sellaisia inflatoorisia "kerrannaisvaikutuksia", jotka ovat painaneet vaa'an inflation huippuun saakka. Mutta vientitilanteen jonkin-kaan verran huononnutta painavat samanlaiset kerrannaisvaikutukset vaa-kaa yhtä syvälle pohjaan kuin se äsken oli huipussa. Inflatoorisesta ylityöllii-syydestä kehitys tilanteeseen, jossa ehkä 100.000 työntekijää on ilman sään-nöllistä työtään, voi tapahtua muutamien viikkojen tai kuukausien kuluessa. Joskin ulkolaiset tekijät ovat sinänsä alkusysäyksen antajina erinomai-sen tärkeitä, niin kerrannaisvaikutukset ovat kuitenkin kotimaisia ja meidän hallittavissamme, edellyttäen että ote "ratissa" on riittävän varma ja luja ja ohjaajan katse ei ole ennakkoluulojen etupyyteiden sokaisema. Tällöinkin meno usein muistuttaa nopeata ajoa kovin huonolla tiellä, mikä vaatii ohjaa-jalta yhtä nopeita liikkeitä.

Elleivät talouspolitiikan kärryt pysy kutakuinkin tiellä, on myöskin palk-kaolitiikan hoitaminen siten, että palkan antamasta elintasosta tai yleensä riittävän palkkatulon saamisen turvallisuudesta olisi jotakin varmuutta, melko toivotonta. Tämä on pakottanut SAK:n osallistumaan yritykseen ta-louspolitiikan uudistamiseksi, lähinnä suunnitteluneuvoston puitteissa. Mutta älköön kukaan palkkatyöläinen uskoko, että SAK tämän takia määräisi maan talouspolitiikasta. SAK ei ole yksin suunnitteluneuvostossa, ja mikäli SAK siellä onnistuisi jotakin aikaansaamaan, niin tämä ei vielä merkitse, että suunnitteluneuvoston näin löytämä, jopa hyvinkin järkevä ratkaisu tai kompromissi ilmenisi hallituksen talouspolitiikassa. On myös otettava huo-mioon, että hallituksen ja eduskunnan ulkopuolella on voimia, jotka voivat helpostikin vesittää hallituksenkin hyviä päätöksiä. Tehtäköön millaisia pää-töksiä tahansa maamme talouselämän kehittämistä, työllisyyden ylläpitä-misestä, hintatasosta ja tulojen jakaantumisesta ja vaikka suunnitteluneu-voston kaikki ryhmät, vienti- ja kotimarkkinateollisuus, maataloustuottajat.

työmarkkinajärjestöt ja hallituspiirit yhteisesti pääsisivät hyväksyttäviin kompromisseihin, niin sittenkin tilanne voi kehittyä aiotusta sangen poikkeavaan suuntaan, jos rahapolitiikkaa hoitelevat pankkiherrat "panevat hanttiin". Kun viime aikoina nopeasti kasvanut työttömyys uhkaa tehdä työntekijäjärjestöjen taistelun työnsaannista melko katkeraksi, niin määrättyyn suuntaan harjoitettu rahapolitiikka voi tehdä mitättömäksi muissa suhteissa aikaansaatuja tuloksia. Sekä järkevä kansallinen talouspolitiikka että menestyksellinen taistelu työstä edellyttävät, että yhteiskunta voi asettaa rajoja myöskin sille "massojen kapinalle", jota eräiden pankkierrojen yritykset nykyisessä vaiheessa merkitsevät.

Kun nyt jo ilmenee, että maaliskuun huipputyöttömyys saavuttanee 100.000 luvun, lienee melko turhaa tässä yhteydessä esittää pitkälti muuta todistusaineistoa tai teoreettisia selvityksiä siitä, mihin suuntaan "kärryt" ovat heittäytyneet tai mikä on tämän hetken tärkein talouspoliittinen tehtävä. Että tilanne ehkä muutama kuukausi sitten oli toinen ja että ehkä muutaman kuukauden kuluttua taas tulee tarpeelliseksi keskiittää päähuomio inflaation estämiseen, siitä on SAK:n piirissä varmasti yhtä selvä käsitys kuin niillä, jotka tänäänkin käyttävät inflaatiopeikkoja työttömyyttä edistävän talouspolitiikkansa keppihevosenä. Tuskinpa hekään voivat täysin uskoa siihen, mitä he omana näkemysenään esittävät deflatoorisen politiikkansa tueksi. Todellinen tarkoitus on lisätä työttömyyttä, painaa palkka- ja elintasoa alaspäin, vähentää kansallistuloa ja tuotantoa siinä sinänsä erheellisessä luulossa, että tätä tietä ulkolainen kilpailukykytytemme olisi nostettavissa. Näiden katastroofiteoreetikkojen mielestä pitäisi tällaisessa tilanteessa painaa maan talouselämää 30-luvun tapaisella poliittikalla pohjaan, jotta sitten ehkä joskus "riittävän matala elintaso" olisi pääasiallinen aseemme kansainvälisessä kilpailussa ja se tekijä, jonka avulla metsänomistajat ja puunjalostusteollisuus voisivat pääomiaan kartuttaa ja pankkimaailma valloittaa takaisin sen aseman, mikä sillä oli ennen sotaa.

Kaikki tämä, ja paljon muutakin, on niiden kahden asiapaperin takana, joista toisen on esittänyt päivän luottokysymyksiä käsittelemään asetettu komitea ja toisen SAK:n puheenjohtaja Sumu. SAK:n kanta on ollut jatkuvasti johdonmukainen. Vuosien 1949—50 pulapoikasen aikana SAK korosti työllisyyttä ja kysyntää ylläpitävien toimenpiteiden tärkeyttä. Korean valtavien inflaatiouhdanteiden aikana useat mistä toimenpiteistä, jotka osoittautuivat tehokkaiksi inflaation patoamiseksi, olivat yhtäpitäviä SAK:n käsityksen mukaan. Kun keväällä 1952 tilanne näytti voivan kehittyä päinvastaiseen suuntaan — osaksi eräiden piirien tahallisella myötävaikutuksella — SAK heti voimakkaasti vaati toimenpiteitä tämän estämiseksi ja seuraus olikin silloin "lyhyen tähtäimen työllisyysohjelma", jonka olemassaolokin myötävaikutti siihen, ettei tilanne kehittynyt liian vaaralliseksi. Kun viime syksynä esiintyy tilapäisesti sekä infiaatorisia että deflatoorisia tekijöitä, teki SAK esityksiä valtiovallalle. Kun nyt deflatoorinen työttömyysvaara on ilmeinen, SAK on kirjelmässään uudelleen teroittanut niiden toimenpiteiden tarpeellisuuden, jotka sisältyvät SAK:n jo kesällä esittämään työllisyysohjelmaan sen saatua nyt tosiasiaan omasta painosta mitä vakavimman ajankohtaisuuden. Tämä on koko sivistyneen maailman kansantaloudellisen ajattelun periaatteiden mukaista, sellaiseksi kuin ne ovat kehittyneet yrittäessä löytää lääke työttömyyden vitsaukselle. Tämän vastakohtaksi pankkierrojen ajatusrakennelma perustuu eräisiin irrallisiin kohtiin kultakannan ajoilta lainatuista opeista. Luottokomitean suosittelamat keinot olisivat ehkä paikallaan, jos talouspolitiikalla olisi vain yksi tehtävä, nimittäin nankkia kultaa maalle. Mutta tällöinkin olisi kustannustason painaminen alaspäin tuotantoa ja kansantuloa painamalla mitä epäilyttävin keino.

Rahapolitiikassa vastuussa olevilla olisi jo viimeinkin aika huomata, ettemme enää elä kultakannan aikoja. Tämäkin tosiasia asettaa keskuspankille muita tehtäviä kuin vain rahanarvon ylläpitäminen muuttumattomassa suhteessa kultahintaan, lähinnä huolehtimisen siitä, että normaalisen vaihdon ja tuotannon tarvitsema maksuvälinemäärä on käytettävissä. Eräät melko typerät toivotukset niille, jotka yrittävät määritellä rahapolitiikan tehtävän kultakannan hävittyä, todistavat osaltaan, että käsitykset tästäkin asiasta ovat noissa piireissä luvattoman heikot."

4. Talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työvaliokunnan kanta.

Saatuun käsiteltäväksi luottotoimikunnan ehdotukset ja SAK:n kannanmäärittelyt niihin, ryhtyi Talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työvaliokunta kiireellisesti käsittelemään näitä. Tammikuun 31 päivänä oli työvaliokunta valmis jättämään valtioneuvostolle ehdotuksensa työllisyystilanteen vaatimista lisätoimenpiteistä. Ne esitettiin suunnitteluneuvoston työvaliokunnan lausunnon muodossa.

Suunnitteluneuvoston työvaliokunnan lausunnon alkuosassa todettiin, että suunnitteluneuvoston työvaliokunta jo edellisen vuoden puolella laati ohjelman toimenpiteiksi, joilla näköpiirissä olevan suhdannekäänteen aiheuttamia työllisyshäiriöitä voitaisiin lieventää. Näistä toimenpiteistä jäi kuitenkin osa toteuttamatta. Sen jälkeen huomautetaan siitä, että työttömyyskortistoissa oli 24. 1. 1953 51.437 henkeä, joista 34.366 oli sijoitettu kuntien ja valtion järjestämiin työttömyystöihin, ja viitataan luottokomitean sekä SAK:n lausuntoihin.

Suoritetun arvioinnin mukaan työttömyys lähiviikkoina yhä lisääntyy, ja työttömien lukumäärä saattaa nykyisestään jopa kaksinkertaistua. Työvaliokunnan mielestä voidaan työttömien lukumäärän lisääntymistä kuitenkin hillitä, jos toimenpiteisiin välittömästi ryhdytään.

Suunnitteluneuvoston työvaliokunta totesi, että rahan arvon vakauttamisessa saavutetut suotuisat tulokset ovat suurelta osaltaan hallituksen ja taloudellisten järjestöjen noudattaman yhteisen talouspoliittisen linjan ansiota. Myös vastainen talouspolitiikka ja erityisesti nykyisin vaikeaksi muodostuneen työllisyyskysymyksen hoito voi olla riittävän tuloksellista vain edellyttäen, että hallitus, rahalaitokset ja tärkeimmät taloudelliset järjestöt pystyvät sopimaan talouspolitiikalle nykyisin asetettavista tehtävistä ja siinä noudatettavista periaatteista sekä toimimaan niiden mukaisesti.

Työllisyyden edellytykset.

Työllisyyden pysyväinen turvaaminen edellyttää, että tuotannon suuntaamisessa ja kehittämisessä sekä tuontia ja vientiä koskevissa toimenpiteissä kiinteästi seurataan eri elinkeinoalojen työllisyyden kehittymistä; että sekä kausiluontoisen että varsinkin suhdannetyöttömyyden torjumiseen ryhdytään suunnitelmallisesti hyvissä ajoin; että julkinen talous, raha- ja kor-

kopolitiikka Sopeutetaan työllisyyden ylläpitämiseen ja työllisyysvaihteluiden tasoitamiseen pyrkivään talouspolitiikkaan; sekä että sovittujen ohjelmien ja toimenpiteiden suunnitelmallista toteuttamista varten aikaansaadaan riittävää keskitystä.

Nykyinen työttömyys johtuu suurelta osalta meistä riippumattomista vientisuhdanteiden muutoksista sekä inflaation päättymisen aiheuttamasta mukautumisvaiheesta talouselämässä. Työvaliokunta katsoo, että ryhtymällä välittömästi allamainittuihin toimenpiteisiin työllisyyden ylläpitämiseksi voidaan työttömyyden laajentumista hillitä ja estää työvoiman ja maamme tuotantovarojen joutuminen liian suuressa määrässä epätaloudelliseen käyttöön, jota työllisyyden ylläpitäminen pääasiassa vain valtion yhä laajenevilla työttömyystöillä tosiasiallisesti merkitsee. Esitettiin ohjelmaksi seuraavaa:

"A. Metsä- ja puutalous.

1. Valtion polttoainetoimiston (Vapon), metsähallituksen sekä teollisuuslaitosten on kiireellisesti tutkittava mahdollisuuksiaan laajentaa kuluvan hakkuukauden polttopuiden hankintoja. Vapon osalta on pidettävä tavoitteena kuluvan hakkuukauden polttopuun hankintaohjelman lisäämistä vieläkin vähintään 1 milj. pm^3 :llä, mikä yksin tarjoaisi työtilaisuuksia n. 5.000 työntekijälle 3 kuukauden ajaksi. Tässä yhteydessä olisi tutkittava ehkä myönnettävän rautatierahdin alennuksen vaikutusta polttopuun hakkuiden lisääntymiseen.

2. Viranomaisten on yhdessä metsäteollisuuden ja metsätalouden alan järjestöjen kanssa välittömästi selvittävä, missä määrin kuluvan hakkuukauden teollisuusraakapuun hakkuita voidaan lisätä, jos tarvittava rahoitus järjestetään, Rahoituksesta on sovittava Suomen Pankin sekä luottolaitosten kanssa silmällä pitäen vähintään n. 2 milj. pm^3 :n käsittävää paperi- ja kaihospuiden lisähankintaa, mikä tarjoaisi työtilaisuuksia 3 kuukauden ajaksi 11.000—14.000 työntekijälle.

3. Kevättalven metsänparannustöiden kiireelliseksi alulle saattamiseksi valtioneuvoston olisi viipymättä metsänparannuslaissa aikaisemmin voimassa olleiden perusteiden mukaisesti varattava keskusmetsäseuroille tarvittavat määrärahat niin, että metsänparannustöihin maalisi—toukokuun ajaksi saadaan sijoitetuksi noin 4.000 työntekijää.

4. Metsähallituksen on laajennettava raivaus- ja ojitustoimintaansa valtion metsissä sijoittamalla näihin lisää vähintään 3.000 työntekijää.

B. Rakennustoiminta.

5. Valtion varoista asunontuotannon edistämiseksi tai asunto-olojen parantamiseksi sekä väestökeskuksiin että maaseudulle myönnettävistä lainoista ja avustuksista huolehtiville elimille, Aravalle ja ASO:lle, annetaan ohjeet toimia siten, että näiden varojen turvin tapahtuva rakennustoiminta nykyisessä tilanteessa ensisijaisesti suunnataan sellaisille paikkakunnille, joissa jo on tai on odotettavissa työttömyyttä. Tarvittavat rahoitusjärjestelyt on luottolaitosten kanssa sopia suoritettava niin nopeasti, että rakennustöihin voidaan ryhtyä lähiviikkojen aikana.

6. Muuta valtion avustamaa samoinkuin valtion omaa rakennustoimintaa kuluvana keväänä lisätään ja suunnataan kohdistumaan työllisyyden yi-

läpittämisen kannalta tärkeille alueille ja paikkakunnille sekä kiirehdyttään näihin töihin ryhtymiseksi välttämättömiä valmisteluja.

7. Valtioneuvoston olisi elinkeinonharjoittajain hakemuksista myönnettävä oikeus verotuksessa soveltaa normaaleja suurempia arvovähennyksiä sellaisista kuluvana vuonna hankituista rakennuksista ym. omaisuudesta, jonka tuottaminen on omiaan lisäämään työtilaisuuksia erityisesti sellaisilla alueilla ja aloilla, joilla vallitsee tai on odotettavissa työttömyyttä.

8. Rakennustoiminnan nopeaksi elvyttämiseksi rakennuskustannusten alentamiseksi sekä rakennusaikaisen rahoituksen helpottamiseksi hallituksen olisi tehtävä eduskunnalle esitys liikevaihtoveron palauttamisesta käytettyjen kotimaisten perusrakennusaineiden osalta sellaisille asuintaloille, joiden runkotyöt on aloitettu ja loppuunsaatettu vuonna 1953.

иЖжж; * - ●

c Tuonti

9. Noudatettavaa luottopolitiikkaa tutkineen toimikunnan ehdotuksen mukaisesti on viennistä saatuja valuuttatuloja ensisijaisesti käytettävä sellaisien raaka-aineiden ja puolivalmisteiden tuontiin, jotka ovat välttämättömiä kotimaisen tuotannon ylläpitämiseksi. Työllisyyden turvaamiseksi tässä tilanteessa valtion laitosten on ensisijaisesti sijoitettava tilauksensa kotimaiselle teollisuudelle.

D. Julkinen talous ja rahapolitiikka.

10. Luottolaitosten ja Suomen Pankin luotonanto- ja muu rahapolitiikka on sopeutettava edellä esitettyjen ja muiden työllisyyden ylläpitämistä tarkoittavien sekä säännönmukaisen terveen tuotannollisen toiminnan supistamista ehkäisevien toimenpiteiden rahoitukseen.

11. Työllisyyden ylläpitämiseksi tarvittavien valtion menojen lisääntymisen johdosta ei kuluvana talvikautena ole ryhdyttävä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka vähentävät investointitoimintaa ja yleisön kulutusmahdollisuuksia huolimatta siitä, että verotuksen lieventämiseksi yleensä on pyrittävä supistamaan valtion menoja.

12. Valtiovarainministeriön on tapauksittain harkittava voimassa olevien lainsäädännön mukaisesti helpotusten myöntämistä verojen ennakkokannossa tai liikevaihtoveron suorituksessa, milloin a.o. yrityksen toiminta tilapäisten rahoitusvaikeuksien vuoksi muuten supistuisi aiheuttaen työllisyyden heikkenemistä.

Valtion metsistä ostettujen leimikoiden ja hankintapuiden hinnan maksussa olisi samoista syistä harkittava tuotannon jatkamisen kannalta tarpeellisen lykkäyksen myöntämistä.

Suunnitteluneuvoston työvaliokunnassa olevat taloudellisten järjestöjen edustajat katsovat, että sanotut järjestöt ovat valmiit antamaan toiminnassaan kaiken tukensa ponnisteluille lisääntyvän työttömyyden torjumiseksi ja terveen tuotannollisen kehityksen jatkamiseksi. Huomioon ottaen luottopolitiikan suuren merkityksen nykyhetken työllisyyttä koskevien suunnitelmien toteuttamisessa työvaliokunta myös katsoo välttämättömäksi saada varmuuden siitä, että raha- ja luottopolitiikassa noudatetaan edellä esitettyä linjaa."

5. Työllisyystilanteen kehitys.

Kuten edellä kävi ilmi, oli työttömyyskortistoihin tammikuun 24 päivään mennessä ilmoittautunut kaikkiaan 51.437 henkeä, joista 34.366 oli sijoitettu

kuiittett. ja valtion järjestämiin työttöriiystöihiii. työllisyätılanue kehittyi edelleen huonompaan suuntaan siten, että tammikuun lopulla merkittiin maksimiluvuksi 54.207. Näistä pystyttiin sijoittamaan työttömyystöihin kaikkiaan 39.244 henkeä. Työttömyyden huippu saavutettiin helmikuulla nous- ten lukuun 65.726, mutta toimenpiteet työllisyystilanteen helpottamiseksi ja työttömyyden torjumiseksi olivat saaneet tähän mennessä edellämaititujen SAK:n ja Talouspoliittisen suunnitteluneuvoston kannanilmaisujen perusteella hallituksen ryhtymään sellaisiin toimenpiteisiin, että helmi- kuulla pystyttiin sijoittamaan työttömyyden torjumiseksi järjestettyihin töi- hin jo kaikkiaan 54.822 henkeä. Tämän jälkeen taittui työttömyyden selkä ja jo maaliskuulla voitiin työttömiksi ilmoittautuneiden työttömyyskortistoi- hin merkittyjen luku merkitä numeroilla 61.582 ja sijoitettujen luku nume- roilla 56.324. Tämä osoittaa, että samaan aikaan kun työttömyyskortistoi- hin hyväksytytjen luku alkoi voimakkaasti aleta sijoitettujen luku vastaa- vasti nopeasti kohosi. Seurauksena olikin, että huhtikuulla maksimiluku aleni 40.181 :een sijoitettujen luvun noustessa 38.077 :een. Toukokuulla olivat toi- menpiteet saavuttaneet omalta osaltaan määrätyn laajuuden ja niinpä sil- loin ilmoittautuneita oli vain 21.457 työhön sijoitettujen luvun ollessa 20.978. Tähän aikaan alkoivat jo normaaliset toimenpiteet siinä määrin vaikuttaa, että työttömyyden saatettiin katsoa tulleen suurin piirtein torjutuksi.

6. Talouspolitiikan perusohjelman käsittely.

Marraskuussa 1952 valmistui talouspoliittisen suunnitteluneuvoston pu- heenjohtajan ja pääsihteerin laatima luonnos talouspolitiikan perusohjelmaksi. Sen jälkeen on asiaa käsitelty suunnitteluneuvoston työvaliokunnassa ja asia käyty lävitse ns. valmistelevassa lukemisessa. Valmistelevassa lukemi- sessä ovat eri osapuolet esittäneet omat käsityksensä asioista ja niiden perus- teella ovat puheenjohtaja ja pääsihteeri laatineet luonnoksensa uusintaeh- dotuksen, joka maaliskuun alkupuolella suunnitteluneuvostossa tapahtuneen käsittelyn perusteella päätettiin lähettää linnarauhasopimuksen allekirjoit- taneille työmarkkina- ja talousjärjestöille, joilta pyydettiin niiden lausun- toja huhtikuun 9 päivään mennessä 1953. Asian käsittelystä on syytä todeta, että ennen tätä vaihetta työmarkkinajärjestöt saivat käsiteltäväkseen palk- katasoa ja tuottavuutta koskevan luvun ja ne kävivät maaliskuulla tätä ky- symystä koskevia neuvotteluja, Näissä neuvotteluissa SAK:n edustajat maa- liskuun 9 päivänä 1953 tekivät työnantajapuolelle seuraavan ehdotuksen:

"SAK:n ehdotus talouspoliittisen suunnitteluneuvoston "Talu- dellisen perusohjelman" luvuksi "Palkkataso ja tuottavuus".

Saavutetun sisäisen rahataloudellisen tasapainon säilyttämisen sekä elin- tason kohottamisen ja tuotannon tulosten oikeudenmukaisesta jakaantumia sestä huolehtimisen kannalta palkkapolitiikalla on ensisijainen merkityt.

Nykyinen palkkajärjestelmämme nojautuu harjoitettuun palkkasäännöstelyyn, jonka mukaan myös henkisen työn tekijän ja aikatyöntekijän palkat ovat määräytyneet. Tähän asti käytännössä ollutta palkkasäännöstelyjärjestelmää ei kuitenkaan sellaisenaan voida pitää onnistuneena lähtökohd-sreuioussiA 133[S03] 'Bssaßisi'esft'e.i тзпшэЗшо шзГе итэдлй и'вэдлэдло^'ездх'вий Ыиц ten johdoilla tapahtuvasta' säännöstelystä yleensäkin on pyrittävä vapautumaan varsinkin, kun se on rakentunut olosuhteista- johtuen jäykälle perustalle ja siten aiheuttanut joukon epäoikeudenmukaisuuksia.

Palkkapolitiikan pitkän ajan ohjelmaa hahmoiteltaessa on varauduttava siihen, että eräät ongelmat, jotka palkkasäännöstelyn eri vaiheissa ovat jääneet inflaatiokehityksen varjoon, tulevat hintatason vakavana pysyessä seivempinä näkyviin.

Siinäkin tapauksessa, että pitemmän aikaa vallitsee vakaa rahan arvo, voivat eri palkansaajaryhmien väliset palkkasuhteet muuttua ja aiheuttaa työmarkkinoilla häiriöitä. Urakka- ja muunlaisen työtuloksien muutoksiin nojautuvan palkkajärjestelmän puitteissa ansiot pyrkivät välittömästi nousemaan tuotannon kehittyessä ja rationalisoitumisen edistyessä. Aika- ja muihin siihen verrattavien palkkajärjestelmien puitteissa ansiot eivät yhtä selvästi ja välittömästi seuraa tuottavuuden kasvua ja aika ajoin voi sen johdosta tapahtua palkanmuodostuksessa siirtymisiä joidenkin suoranaisesti tuotannon kasvusta etäämpänä olevien palkansaajaryhmien jäädessä muista jälkeen.

Ulkopuolisista tekijöistä, meidän oloissamme lähinnä ulkomaankaupan, kehityksestä aiheutuvien noususuhdanteiden aikana syntyy tavallisesti työvoiman ylikysyntää. Laskusuhdanteiden aikana ylikysyntä poistuu, jolloin ansiot uudelleen tasaantuvat työtuntimäärien vähetessä ja ansioperusteissa mahdollisesti tapahtuvien muutosten johdosta. Myös nämä heilahtelut ovat omiaan ainakin väliaikaisesti suurentamaan ansioiden eroavaisuuksia ja aiheuttamaan levottomuutta palkkamarkkinoilla. Näistä heilahteluista johtuen myös tuotannollisen toiminnan yleinen kehitysnopeus vaihtelee.

Jonakin ajankohtana vallitsevaa kustannustasoa voidaan maan ulkomaisen kilpailukykyisyyden kannalta tarkastella silmälläpitäen tuotteiden markkinointi- ja työllisyyden ylläpitämismahdollisuuksia. Kuten kuitenkin tämän ohjelman eri yhteyksissä on viitattu, on tämä kysymys sellainen ongelma, jonka merkitys riippuu suuressa määrin vientihintojen yleisestä kehityksestä, noudatetusta valuutta- ja rahapolitiikasta, kotimaisen teollisuuden nauttimasta tulli- ja muusta suojasta. Ongelman ratkaisemiselle on keskeistä, min-käläistä talouspolitiikkaa ja ennenkaikkea suhdannevaihteluita tasoittavaa politiikkaa harjoitetaan. Tällaiseen suhdannevaihteluiden tasoitamiseen on tämän ohjelman luvussa G esitetyllä järjestelmällä pyritty.

Edellä mainituista ja muistakin syistä voivat tuotannon tulokset, yksikkökustannukset sekä hinnat kehittyä ala alalta epäyhtenäisesti yleisen hintatason vakavana pysyessäkin. Tähän seikkaan on palkkapolitiikassa kiinnitettävä huomiota työllisyys- ja rahanarvopoliittisista syistä.

Kansantaloudellisesti ja sosiaalisesti oikeaan osuneella palkkapolitiikalla tulee olla tuotantoa ja työtehoa lisäävä vaikutus. Tällaisen vaikutuksen aikaansaaminen edellyttää järjestelmää, jonka avulla aiheettomia epätasaisuuksia palkanmuodostuksessa voidaan välttää.

Kysymys siitä, miten palkkajärjestelmä sen perustuessa vapaisiin työehtosopimuksiin, saadaan sellaiseksi, että ansiot mukautuvat tuottavuuden muutoksiin ja seuraavat joustavasti yleisten elinkustannusten vaihteluita, on ongelmana tunnustettu ja tunnettu yleisesti myös muissa maissa.

Palkkasäännöstelyn aikana on eri syistä ja erityisesti inflaatiokehityksen vaikutuksesta palkkarakenteeseen tullut sellaisia piirteitä, jotka eivät ole

palkkapolitiikalle vakiintuneissa olosuhteissa asetettavien tavoitteiden mukaisia. Toisaalta on mahdotonta vielä tässä vaiheessa tarkoin määritellä syntyneitä epäkohtia sekä toimenpiteitä, joihin niiden poistamiseksi olisi ryhdyttävä. Työmarkkinaolojen rauhallisuuden ja palknauttijain perusturvallisuuden kannalta on välttämätöntä, että palkkasäännöstelyn lakatuakin ovat palkat työehtosopimuksissa liitetyt hyväksytyyn elinkustannusindeksijärjestelmään ja seuraavat elinkustannusten vaihteluita. Palkkajärjestelmän perustaminen täysin eri alojen ja töiden tekijälleen asettamien vaatimusten mukaan edellyttää sen sijaan jatkuvaa kehittämistä. Sitäkin enemmän harkintaa ja kokemusta edellyttää palkkatason kehityksen sopeuttaminen kansantalouden tuottavuuden muutoksiin, kun siinä suhteessa ei ole saatavissa käytännöllisiä esikuvia muualtakaan."

Edellä sanotun lisäksi on kiinnitettävä huomiota siihen, että palkkapolitiikan siirtäminen aikaisemmasta poikkeavalle pohjalle aina vaatii oman aikansa. Palkkapolitiikan irroittaminen palkkasäännöstelystä on sen vuoksi toimitettava asteittain, ottamalla ensi asteessa käytäntöön TSN:n työvaliokunnan toimesta asetetun ns. asiaa tutkineen komitean laatima ehdotus palkkasäännöstelypäätökseksi.

Esitetään,

- F: 1 että palkkasäännöstelyn asteettaiseksi lieventämiseksi muutetaan nykyinen palkkasäännöstelypäätös lähinnä asiaa tutkineen komitean esittämän mietinnön mukaiseksi, jonka pohjalla työmarkkinajärjestöt pyrkivät palkkaperusteista sopiessaan noudattamaan ja kehittämään sellaista järjestelmää, joka nojautuisi eri työalojen ja töiden tekijälleen asettamien vaatimusten oikeudenmukaiseen arvostukseen järjestöjen keskenään sopimien menettelytapojen mukaisesti ja palkitsisi suorittajansa tai suorittajaryhmän saavuttaman työtuloksen;
- F: 2 että työmarkkinajärjestöt kansantalouden tuottavuuden nousun perusteella tapahtuvista palkkojen järjestelyistä sopiessaan pitäisivät yleisenä periaatteellisenä ohjeena, että palkkatason reaalin kehitys — palknauttijain osuudeksi tulevat sosiaaliset edut mukaanluettuna — muodostuu sellaiseksi kuin kansantalouden tuottavuuden kehitys keskimääräisesti edellyttää, jolloin tavoitteena myös pidetään inflaatiopaineen tai työllisyysvaihteluiden estämistä; sekä
- F: 3 että työmarkkinajärjestöjen luomaa työehtosopimusjärjestelmää edelleen kehitetään siinä mielessä, että palkkasäännöstelyä samoin kuin siihen kytkeytyviä muita säännöstelytoimenpiteitä voitaisiin asteittain väljentää ja palkkasäännöstely kokonaisuudessaan mahdollisimman pian lopettaa. Yleisten tuotannollisten, kansantaloudellisten ja sosiaalisten näkökohtien yhteydessä, on tällöin huomioitava, että palkkasäännöstelyinkin päätyttyä palkat työehtosopimus-

järjestelmässä sovitulla tavoin noudattavat yleisten elinkustannusten vaihteluita;

- F: 4 että edellä esitettyjä periaatteita noudatetaan myöskin niistä työehdoista sovittaessa tai niitä määrättäessä, joita sovelletaan valtion ja kuntien viran- ja toimenhaltijoihin."

Edellä lainatussa ehdotusasiakirjassa on harvemmallane kohdat, joista lähinnä syntyi erimielisyyttä työnantajain kanssa käydyissä neuvotteluissa. Näissä neuvotteluissa työnantajat kiinnittivät huomiota siihen, että he eivät olleet valmiita hyväksymään pöytäkirjan eikö perusteluihin mainintaa palkkasäännöstelyn uusimista tutkimaan asetetun ns. Rinteen komitean mietinnöstä, eivätkä näin ollen voi sitoutua juuri tämän mietinnön mukaiseen palkkasäännöstelypäätöksen uusimisehdotukseen, johon nähden työnantajain edustajat mainitussa komiteassa olivat esittäneet mietintöön vastalauseensa. Neuvottelujen jälkeen päädyttiin siihen, että pöytäkirja F: 1 kirjoitettiin seuraavaan muotoon: "Esitetään F: 1, että palkkasäännöstelyn asteittaiseksi lieventämiseksi nykyinen palkkasäännöstelypäätös muutetaan siten, että työmarkkinajärjestöt voivat pyrkiä palkkaperusteista sopiessaan kehittämään sellaista järjestelmää, joka nojautuisi" jne. Loppuosaa tekstistä samanlaisena kuin SAK:n ehdotuksen vastaavassa pöytäkirjassa. Muissa suhteissa ei asiaan osalta esiintynyt erimielisyyksiä.

Työnantajain Keskusliiton ja SAK:n edustajat pitivät kuitenkin tarpeellisena omassa keskuudessaan erityisellä asiakirjalla määrittellä, mitä he näiden kohtien suhteen katsoivat ne hyväksyessään tarkoittaneensa. Tästä laadittiin seuraava keskusliiton kannanmäärittely:

"Hyväksyessään alustavassa käsittelyssä talouspolitiikan perusohjelman palkkatasoa ja tuottavuutta käsittelevän luvun perustelut ja ohjelman pöytäkirjat F: 1—3 työmarkkinain keskusjärjestöt toteavat hyväksymisellään tarkoittaneensa ohjelman käytännöllisellä lähiajan toteuttamisella seuraavaa:

a) ne asettavat välittömästi toimikunnan, jonka tehtävänä on tutkia ja kehittää pöytäkirja F: 1 tarkoitetun palkkojen keskinäisen oikeudenmukaisuuden arvostusjärjestelmää;

b) asettavat välittömästi pöytäkirja F: 2 mainittua kansantalouden tuottavuuden palkkatason reaaliseen kehitykseen liittyvää järjestelmää tutkimaan erityisen asiantuntijatoimikunnan;

c) ne ryhtyvät ennen lopullista käsittelyä toimenpiteisiin palkkasäännöstelypäätöstä koskevan muutosehdotuksen laatimiseksi, jotta se olisi vahvistettavissa ohjelmaa lopullisesti hyväksyttäessä; ja

d) että ne pyrkivät näin voimaan saatetun uuden palkkasäännöstelypäätöksen voimassaollessa ohjaamaan jäsentensä palkka- ja TES-politiikkaa hyväksymänsä talouspolitiikan perusohjelman mukaisessa hengessä."

Saatuaan nämä neuvottelut loppuun suoritettua Työnantajain Keskusliiton ja SAK:n edustajat antoivat edellä mainitun ehdotuksen suunnittelu-neuvoston työvaliokunnalle ilmoittaen kuitenkin työvaliokunnan pöytäkirjaan kantanaan seuraavaa;

"Työmarkkinain keskusjärjestöt ryhtyvät ennen lopullista käsittelyä toimenpiteisiin palkkasäännöstelypäätöstä koskevan muutosehdotuksen laatimiseksi, jotta se olisi vahvistettavissa ohjelmaa lopullisesti hyväksyt- täessä."

Kun keskusliittojen ehdotus talouspolitiikan luonnoksen luvuksi "F. Palk- kataso ja tuottavuus" oli valmistunut, saatettiin talouspoliittisen suunnitte- luseuruston piirissä katsoa ohjelmaluonnoksen ensimmäisen lukemisen tul- leen läpikäytyä, jonka jälkeen seurasi se vaihe, että keskusteluissa esiinty- neet kannanmäärittelyt ja niiden puitteissa syntynyt suunnitteluseuruston puheenjohtajan ja pääsihteerin ehdotus uudeksi luonnokseksi saatettiin työ- markkina- ja taloudellisten järjestöjen käsiteltäväksi. Tämä tapahtui maal- liskuun 14 päivänä. Ennen pyydetyn lausunnon antamispäivämäärää ryhtyi- vät keskusliittojen edustajat neuvottelemaan siitä, minkälaiseksi palkka- säännöstelypäätös olisi sitä uusittaessa tehtävä.

7. Keskusliittojen neuvottelut palkkasäännöstelypäätöksen uusimiseksi.

Saadakseen määriteltyä mahdollisimman nopeasti työmarkkinain kes- kusjärjestöjen kannan palkkasäännöstelypäätöksen uusimiseksi, ryhtyivät nämä välittömästi maaliskuun puolenvälin jälkeen keskenään neuvottele- maan tästä tärkeästä asiasta. SAK:n edustajat esittivät neuvottelujen poh- jaksi ns. Rinteen komitean mietinnön mukaista palkkasäännöstelypäätös- luonnosta. Tämä luonnos sisälsi seuraavaa:

1 §.

"Vakavan ja oikeudenmukaisen palkkatason aikaansaamiseksi ja ylläpitä- miseksi säännöstellään työpalkat sen mukaan kuin tässä päätöksessä määrä- tään.

Tätä päätöstä ei sovelleta metsä- ja uittotyöläisten eikä ulkomaan liiken- teessä olevien laivojen henkilökunnan työpalkkoihin.

2 §.

Asianomaisten työnantajain ja heidän järjestöjensä sekä toiselta puolen työntekijäin ja toimihenkilöiden ammatillisten järjestöjen välisissä palkka- ja työehtosopimuksissa on palkkaukset pyrittävä järjestämään siten, että niiden suuruutta määrittäessä otetaan huomioon työn, tehtävän tai toimen edellyttämä kokemus ja taito, sen vaikeus ja suorittajaltaan edellyttämät opinnot ja vastuu, suorittajan työteho ja työnsuoritusaste sekä -kansantalou- delliset ja sosiaaliset näkökohdat samoin kuin se, että kaikilla aloilla työtehon tai työnsuoritusten paraneminen on omiaan lisäämään asianomaisten ansiota ja että tuotantoa edistävä tai kustannuksia vähentävä kekseliäisyys tulee palkituksi.

3 §.

Palkkojen tason määrittelemiseksi jaetaan maan paikkakunnat niiden elinkustannusten kalleuden perusteella paikkakuntaluokkiin sen mukaan kuin sosiaaliministeriö erikseen määrää.

Milloin palkkaan sisältyy luontoisetuja, lasketaan niiden raha-arvo sosiaaliministeriön vahvistaman hinnoittelun mukaan.

4 §.

Jos työehtosopimukseen sisältyy määräys, jonka mukaan työntekijän palkkaus on tarkistettava elinkustannusten tai elinkustannusindeksin muuttuessa, on tällainen tarkistus suoritettava pitämällä tarkistuksen perusteena suoritettun elinkustannustutkimuksen pohjalle rakennettua uutta elinkustannusindeksiä, jossa lokakuu 1951 merkitään luvulla 100 ja jota laskettaessa ei ole otettu huomioon välittömiä veroja eikä lapsilisä.

Edellä mainittu palkkojen tarkistus suoritetaan vuosineljänneksittäin, sen kultakin kuukaudelta laskettavien indeksien keskiarvon perusteella. Jos sanottu keskiarvo nousee vähintään lukuun 105, 110, 115 tai 120, korotetaan syyskuun 30 päivänä 1951 voimassa ollut yhteensä 15 %:n suuruisen indeksilisiä vastaavasti 21, 27, 32 tai 38 %:ksi. Näin korotettavaa indeksilisiä sovelletaan tammi-, huhti-, heinä- tai lokakuun 15 päivän jälkeen ensiksi alkavan palkanmaksukauden alusta lukien.

Jos edellä 2 momentissa sanotulla tavalla laskettavan indeksien keskiarvon todetaan alentuneen vähintään 10 pistettä tasosta, joka on aiheuttanut indeksilisiä nmuutoksen, alennetaan indeksilisiä lähinnä alempaan sanotussa momentissa mainituista prosenttiluvuista. Jos indeksien keskiarvo alenee alle 100:n, noudatetaan samaa menettelytapaa. Jos indeksien keskiarvo tällaisen alentumisen jälkeen edelleen alenee vähintään 5 pistettä, alennetaan indeksilisiä vastaavalla määrällä. Jos indeksien keskiarvo jälleen nousee, noudatetaan sen ja indeksilisän suuruuden suhteen sitä rinnastusta, joka edellä 2 momentissa mainitaan.

5 §.

Voimassa olevaan työehto- tai palkkasopimukseen perustuvien tai muutoin asianmukaisessa järjestyksessä määrättyjen palkkojen ja palkkaperusteiden muutoksiin samoin kuin tämän päätöksen voimaantulon jälkeen tehtyjen palkka- ja työehtosopimusten palkkausta koskeville muutoksille ja määräyksille on hankittava sosiaaliministeriön hyväksyminen.

6 §.

Sosiaaliministeriöllä on kuultuaan hinta- ja palkkaneuvostoa oikeus vahvistaa jollakin alalla tai jossakin työssä noudatettavat palkat ja palkkaperusteet sen mukaan kuin edellä on sanottu.

1 momentissa mainittua menettelyä sovelletaan myöskin, milloin asiapuolet eivät työehtosopimuksella tai sen mukaisesti taikka muutoin pääse sopimukseen, jonka sosiaaliministeriö 1 ja 2 §:n perusteella voi hyväksyä.

Palkkoja tai palkkaperusteita vahvistaessaan voi sosiaaliministeriö ottaa huomioon sen yleisen palkkatason muutoksen, mikä aiheutuu tämän päätöksen 4 §:ssä tarkoitetuista palkkausten tarkistuksista.

7 §.

Sosiaaliministeriö voi määrätä työnantajan antamaan paikkailmoituksia ministeriölle ja sen määräämille viranomaisille.

Työnantaja on velvollinen vaadittaessa esittämään palkka tarkkailijalle palkkatodisteet ym. selvityksen työntekijänsä palkoista.

8 §.

Joka rikkoo tätä päätöstä tai sen nojalla annettuja määräyksiä, rangaitakoon niin kuin säännöstelyrikosten rankaisemisesta 30 päivänä joulukuuta 1943 annetussa laissa (1064/43) on säädetty.

9 §.

Sosiaaliministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän päätöksen täytäntöönpanosta ja soveltamisesta."

Neuvotteluissa maaliskuun 21 päivänä Työnantajain Keskusliiton edustajat esittivät omana esityksenään palkkasäännöstelypäätökseksi seuraavaa:

1 §.

"Vakavan ja oikeudenmukaisen hinta- ja palkkatason aikaansaamiseksi ja ylläpitämiseksi säännöstellään työpalkat sen mukaan kuin tässä päätöksessä määrätään.

2 §.

Syyskuun 30 päivänä 1951 voimassa olleita, työehto- tai palkkasopimukseen perustuvia tai muutoin asianmukaisessa järjestyksessä määrättyjä palkkaperusteita on noudatettava, mikäli tästä päätöksestä ei muuta johdu.

3 §.

Uusia sopimuksia tehtäessä on palkkaperusteet määrättävä sillä tavoin, että ne vastaavat 1 §:ssä tarkoitettuja.

Työmarkkinajärjestöillä on oikeus 1 §:ssä tarkoitettuja sopimuksia uusiesaan tai uusia sopimuksia tehdessään pyrkiä järjestämään palkkaperusteet sellaisen järjestelmän mukaan, joka nojautuu eri työalojen ja töiden teki-jälleen asettamien vaatimusten oikeudenmukaiseen arvostukseen järjestöjen keskenään sopimien menettelytapojen mukaisesti ja palkitsisi suorittajansa tai suorittajaryhmän saavuttaman työtuloksen.

Palkkaperusteiden järjestäminen on suoritettava aiheuttamatta uusia epä-suhteita samasta tai samanarvoiseksi katsottavasta työstä tai tehtävästä yleensä maksettaviin palkkoihin verrattuna.

4 §.

Sopimus palkkaperusteiden muuttamisesta on ennen sen voimaan saatamista esitettävä sosiaaliministeriölle, ja on ministeriöllä oikeus, jos muutokset sisältävät jotakin tämän päätöksen tai hyväksytyjen periaatepäätösten vastaista, vaatia niihin oikaisua.

5 §.

Jos työehtosopimukseen sisältyy määräys, jonka mukaan työntekijän palkkaus on tarkistettava elinkustannusten tai elinkustannusindeksin muuttuessa, on noudatettava mitä asiasta erikseen säädetään.

Pykälät 6—10 ennallaan."

Maaliskuun loppupuolella pidettiin Suomen Työntantajain Keskusliiton vuosikokous. Tässä kokouksessa oli asetettu palkkojen indeksisidonnaisuuteen nähden kokonaan aikaisemmasta poikkeavalle kannalle. Niinpä Työntantajain Keskusliiton edustajat huhtikuun 2 päivänä esittivätkin palkkojen indeksisidonnaisuuspykälän eli aikaisemman ehdotuksensa 5 pykälän osalta seuraavan uuden ehdotuksen.

"5 §.

Jos työehtosopimukseen sisältyy määräys, jonka mukaan työntekijäin palkkaus on tarkistettava elinkustannusten tai elinkustannusindeksin muuttuessa, on noudatettava mitä alempana säädetään:

Voimassa oleva 15 %:n suuruinen indeksilisa vastaa pistelukua 100 elinkustannusindeksisarjassa, jossa lokakuu 1951 on merkitty luvulla 100 ja jota laskettaessa ei ole otettu huomioon välittömiä veroja eikä lapsilisiä.

Jos vuosineljänneksen kultakin kuukaudelta laskettavien indeksien keskiarvo nousee vähintään lukuun 105, voi työntekijäin keskusjärjestö tehdä työntantajain keskusjärjestölle esityksen voimassa olevan indeksilisan korottamisesta 15 %:sta 21 %:iin, ja tule korotus voimaan, jos työntantajain keskusjärjestö hyväksyy sellaisen esityksen.

Jos vuosineljänneksen kultakin kuukaudelta laskettavien indeksien keskiarvo alenee vähintään lukuun 90, voi työntantajain keskusjärjestö tehdä työntekijäin keskusjärjestölle esityksen voimassa olevan indeksilisan alentamisesta 10 %:iin, ja tulee alennus voimaan, jos työntekijäin keskusjärjestö hyväksyy sellaisen esityksen.

Indeksilisan muutos tulee voimaan kysymyksessä olevan vuosineljänneksen päättymistä seuraavan tammi-, huhti-, heinä- tai lokakuun 15 päivän jälkeen ensiksi alkavan palkanmaksukauden alusta lukien.

Muilta kohdiltaan esitys jää 21. 3. annettuun muotoon."

Tämä yllättävä käänne aiheutti sen, että keskusliittojen neuvotteluissa palkkasäännöstelypäättökseen muutos ehdotuksen laatimiseksi syntyi vaikeuksia. Nämä vaikeudet johtivat lopulta siihen, että keskusliittojen neuvottelut raukesivat tuloksettomina huhtikuun 8 päivänä. Tämän jälkeen SAK:n toimesta saatettiin julkisuuteen seuraava asiaa koskeva ja sen eri vaiheita kuvaava tiedonanto:

"Talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työvaliokunnan suorittua loppuun talouspolitiikan perusohjelman ensimmäisen lukemisen ja saatettua julkisuuteen ohjelman pääkohdat, ovat Suomen Työntantajain Keskusliitto ja SAK em. ensimmäisessä lukemisessa SAK:n tekemän varauksen perusteella käyneet neuvotteluja palkkasäännöstelypäättöstä ja sen uudistamista koskevan ehdotuksen laatimiseksi. Tämä on ollut tarpeellista siksi, että SAK on katsonut aiheelliseksi selvittää palkkoja koskevat kysymykset ennen ohjelman muiden kohtien lopullista käsittelyä. Mainittakoon, että talouspolitiikan perusohjelman palkkatasoa ja tuottavuutta koskeva luku sai muotonsa keskusliittojen välillä käytyjen neuvottelujen jälkeen.

Keskusliittojen neuvottelut palkkasäännöstelypäättöksestä raukesivat tuloksettomina keskiviikkona huhtikuun 8 päivänä. Näissä neuvotteluissa SAK:n taholta oli esitetty neuvottelujen pohjaksi viime kesänä valmistunutta ns. Rinteen komitean mietintöä, jonka mukaan palkkojen indeksiehtoa ja ir'deksisidomiaisuuksia koskevat määräykset olisivat jääneet nykyiselleen,

mutta järjestöjen väliset palkkoja koskevat sopimukset olisivat saaneet nykyistä palkkasäännöstelypäätöksen asianomaista kohtaa joustavamman muodon ja antaneet paremmat mahdollisuudet todettavien epäkohtien korjaamiseen. Keskusliittojen välillä nyt esiintyvä erimielisyys koskee lähinnä palkkojen indeksisidonnaisuusehtoa, jonka osalta työnantajat viime vaiheessa esittivät voimaansaatettavaksi suunnilleen samanlaisen järjestelmän, joka on ollut käytännössä Ruotsissa viime vuoden loppuun saakka. Tämän järjestelmän mukaan ei indeksin kohoaminen yli 105 pisteen rajan antaisi ns. automaattista palkkojen korotusta, vaan työntekijäin keskusjärjestölle ainoastaan oikeuden esittää vastaavalle työnantajajärjestölle indeksilisan korottamista 15 %:sta 21 %:iin. Tällainen korotus astuisi voimaan, jos työnantajan keskusjärjestö tehdyn esityksen hyväksyisi. Indeksien alentuessa vähintään lukuun 90 olisi työnantajan keskusjärjestöllä oikeus tehdä työntekijäin keskusjärjestölle esitys voimassa olevan indeksilisan alentamisesta 10 %:iin (nykyisin 15 %) ja tulisi tällainen alennus voimaan, jos työntekijäin keskusjärjestö tehdyn esityksen hyväksyisi. Näin ollen palkkojen sidonnaisuus elinkustannusindeksin muutoksiin olisi jäänyt kokonaan tilanteista riippuvaksi.

SAK:n edustajat olivat lähteneet siitä, että palkkasäännöstelyn lieventäminen olisi toteutettava asteittain. Palkkojen sidonnaisuudesta elinkustannusten muutoksiin oli kuitenkin jo talouspolitiikan perusohjelman ensimmäisen lukemisen yhteydessä SAK:n kantana esitetty, että vaikka palkkasäännöstelystä myöhemmässä vaiheessa kokonaankin irrottauduttaisiin, on työehtosopimuksiin sisällytettävä määräys indeksiehdosta. Tähän käsitykseen nähden ei Suomen Työnantajain Keskusliiton edustajilla tähän mennessä ole ollut huomautuksia tehtävänä. Kun neuvottelujen kuluessa nyt kuitenkin esitettiin siirryttäväksi järjestelmään, joka jättäisi tämän tärkeän palkkapoliittisen näkökohdan suurin piirtein konjunktuuripoliittikan varaan ja talouspolitiikan perusohjelma saattaa muilta osiltaan asettaa palkkauttajakuluttajille ohjelmaan sisältyvien etujen ohella myös vastuuta ei SAK katsonut voivansa hyväksyä työnantajan taholta tehtyä esitystä. Tämän vuoksi SAK:n edustajat neuvottelujen päätyttyä ilmoittivat kantanaan seuraavaa:

"Palkansaajien toimeentulon perusturvallisuuden ja työmarkkinaolojen rauhallisuuden säilyttämiseksi on elinkustannusten vaihteluita palkoissa välittömästi tasoittava indeksijärjestelmä muodostunut oleelliseksi ja vakiintuneeksi osaksi työmarkkinajärjestöjen välisessä palkka- ja työehtosopimuspolitiikassa. Kaikissa niissäkin vaiheissa, jolloin indeksijärjestelmän perusteita on muutettu, ovat työmarkkina-alan keskusjärjestöt olleet yksimielisiä itsensä indeksijärjestelmän välttämättömyydestä. Talouspoliittisen suunnitteluneuvoston toiminnassa, jossa Suomen Työnantajain Keskusliitto on myös edustettuna, ei myöskään missään vaiheessa ole esitetty indeksijärjestelmästä luopumista, vaan kuten sanotussa neuvostossa valmistuneesta "Talouspolitiikan perusohjelmasta" havaitaan, rakentuu ohjelman palkkapoliittikkaa koskeva osa sen periaatteen pohjalle, että elinkustannusten vaihteluita tasoittava indeksijärjestelmä on tarpeellinen ja välttämätön vielä palkkasäännöstelyn mahdollisesti päätyttyäkin. Tässäkin yhteydessä ei Suomen Työnantajain Keskusliiton edustajain puolelta tehty kysymyksessä olevasta periaatteesta poikkeavaa ehdotusta. Sen sijaan ilmoittivat työmarkkinajärjestöjen edustajat yksimielisenä käsityksenään pitävänsä tarpeellisenä uuden ja paremmin työntekijäin osuutta myös työvaatimuksista, kansantulosta ja työn tuottavuudesta huomioivan palkkasäännöstelypäätöksen voimaantuloa ja ryhtyvän sellaista valmistamaan.

Kun taloudellisen suunnitteluneuvoston toimesta v. 1952 asetettu osasto-päällikö Rinteen puheenjohtodolla toiminut komitea sai tehtäväkseen valmistaa luonnoksen uudeksi palkkasäännöstelypäätökseksi, eivlts työmarkkinajärjestö-

edustajat tässäkin yhteydessä esittäneet indeksijärjestelmästä luopumista, kuten komitean mietintöön liitetystä vastalauseestakin havaitaan. Sitä yllättävää on todeta, että Suomen Työnantajain Keskusliiton taholta, tässä yhteydessä, jolloin työmarkkinain keskusjärjestöjen tehtävänä on valmistaa luonnos uudeksi palkkasäännötelypäätökseksi Talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työvaliokunnan hyväksymän periaatten mukaisesti, esitetään ehdotus, joka asiallisesti merkitsee ehdotusta indeksiturvajärjestelmän poistamiseksi palkannauttijoilta. Kun tämä täysin yllättävä esitys ei ole yhdenmukainen yleisesti vakiintuneen käytännön, Talouspoliittisen suunnitteluneuvoston palkkapolitiittisen ohjelmaluonnoksen eikä Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton edustajain suunnitteluneuvostossa esittämän selvän periaatteellisen käsityksen kanssa, ei työntekijäin järjestöjen edustajain puolelta ole mitään mahdollisuuksia tehtyä vaatimusta hyväksyä."

Asian käsittely jää tästä edelleen Talouspoliittisessa suunnitteluneuvostossa suoritettavaksi."

8. Pieni episodi.

Kun Talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työvaliokunta oli saanut läpikäytyä ensimmäisen lukemisen puheenjohtajan ja pääsihteerin laatiman perusohjelman osalta päätettiin, kuten aikaisemmin on jo sanottu, jättää näin aikaansaatu uusi luonnos työmarkkina- ja taloudellisille järjestöille lausuntoja varten. Jotta asiainkin käsittelyä olisi järjestöissä voitu helpottaa, päätettiin, että ohjelma ladotaan komiteamietinnön oikovedosta varten. Yllättäen kuitenkin suunnitteluneuvoston pääsihteeri oli laadituttanut valmiiksi nidotun oikovedoksen ja antanut tähän oikovedokseen latoa myöskin Suunnitteluneuvoston työvaliokunnan jäsenten nimet päivämäärällä 14. 3. 1953. Tämän menettelyn seurauksena oli, että eräissä yhteyksissä monet jäivät siihen käsitykseen, että kysymyksessä olisi lopullisesti valmiiksi saatettu komiteamietintö. Talouspolitiikan perusohjelman luonnos jaettiin SAK:n valtuuston jäsenille ja SAK:n jäsenliitoille heti sen valmistuttua ja oli SAK:n valtuustolla tilaisuus käsitellä tätä luonnosta toukokuussa SAK:n valtuuston sääntömääräisen kokouksen yhteydessä. Ja oli sillä tilaisuus myöskin todeta, että kysymyksessä oli perusohjelman luonnos, jonka käsittely kaiken lisäksi palkkojen indeksisidonnaisuusehdosta syntyneen riidan vuoksi oli keskeytynyt ja siirtynyt epämääräiseen tulevaisuuteen.

9. Kustannustaso-operaatio alkaa.

Samaan aikaan kuin Suomen Työnantajain Keskusliiton piirissä syntyi yllättävä käänne sen suhtautumisessa palkkojen indeksisidonnaisuusehtoon, alkoi porvarillisessa julkaisu-toiminnassa esiintyä erilaisten ja eri piirien taholta asiantuntijoiden kirjoituksia maamme tuotantoelämän kustannustasosta. Näytti siltä kuin esille olisi marssitettu parhaat tämän alan kyvyt porvarilliselta taholta ja näin alkoi kustannustasokriisi hahmottua. Varsinainen kustannustaso-operaation ydin tuli tunnetuksi kun Helsingin Sanomat

torstaina 16 päivänä maaliskuulta julkaisi herrojen Teuvo Auran ja Erik Törnqvistin laatiman suunnitelman toimenpiteistä kustanustason alentamiseksi. Tämä suunnitelma oli laadittu pääministeri Kekkonen toimeksiannosta ja se oli valmistunut jo 8 päivänä huhtikuuta. Suunnitelman julkittulo aiheutti melkoista hälinää kaikkialla maassamme ja mainittakoon, että sen johdosta annettiin korkeille viranomaisille tehtäväksi suorittaa tutkimus siitä, kenen toimesta se oli julkisuuteen saatettu. Asia jäi kuitenkin tarkemmin selvittämättä. On kuitenkin todettava, että tämän jälkeen kysymys aiheutti melkoisen kriisin hallituksen sisällä ja johti myöhemmin uusiin, myöhemmin selitettäviin, vaiheisiin.

Ns. A—T-suunnitelma oli seuraavan sisältöinen:

"Toimenpiteistä kustanustason alentamiseksi.

Vuoden 1952 kaupallisen vientimme kokonaisarvosta, sotakorvaustuotteet mukaanluettuina, oli sahatavaroita 16,1 % (v. 1938 vastaava osuus 30,4 %), vanuke-, paperi- ja kartonkiteollisuuden tuotteita 40,3 % (41,2 %), raaka-puuta, vaneria ja muita puutuotteita 26,4 % (9,6 %), metalleja ja metalliteollisuustuotteita 11,5 % (3,8 %) sekä maataloustuotteita ja muuta vientiä 5,7 % (15,0 %). Viennin kokonaisarvo oli 157 mrd. markkaa (v. 1938 8,4 mrd. mk).

Tarkasteltaessa tuotantokustannustasoa maassamme vientimme kilpailukykyisyyden kannalta, on todettava, että kotimainen hintataso tukkuhintaindeksin perusteella laskettuna on vuoteen 1938 verrattuna nousut 13—15-kertaiseksi. Tukkuhintojen vastaava nousu eräissä vientimme kannalta tärkeissä maissa on Suomen markoissa laskettuna 9—11-kertainen. Teollisuutemme palkkakustannukset tuotantoyksikköä kohden, tuottavuuden muutoksen huomioon ottaen, ovat nousseet 16—18-kertaisiksi, kun vastaava nousu em. maissa on ollut 7,5—11-kertainen valuuttakurssien muutokset huomioon ottaen. Tuotannon pääomakustannukset ovat meillä nousseet edellä mainittuja nousukertoimia enemmän, johtuen siitä, että ns. sijoitustavaroiden hinnat ovat kohonneet suhteellisesti eniten, jonka lisäksi korkokannan yleinen taso on 30—40 % korkeampi kuin v. 1938. Mäntypaperipuun kantohintataso arvioidaan tällä hetkellä n. 12-kertaiseksi, kuusipaperipuun n. 13-kertaiseksi ja sahatukkien kantohinnat lähes 17-kertaisiksi. Vaneritukkiain hinnan taalla ovat samoin nousseet 16—17-kertaisiksi.

Verrattuna vuoteen 1938 sahatavaran keskimääräinen vientihintataso on tällä hetkellä 17—18-kertainen. Sahatavaran vienti on vielä kannattavaa, ja sitä voidaan ilman erikoistoimenpiteitä jatkaa niin kauan kuin nykyiset vientihinnat säilyvät. Vaneri sekä puuvanuke-, paperi- ja kartonkiteollisuustuotteiden vientihintataso on n. 13-kertainen eli jonkin verran alempi kuin yleinen kotimainen hintataso. Jotta tuotantoa voitaisiin jatkaa ja vientiä ylläpitää, olisi näiden teollisuuksien saatava vähintään 25 % nykyistä korkeammat hinnat tai niiden kustannuksia alennettava keskimääräisesti ainakin 20 %:lla. Raakapuun ja muiden kuin edellä mainittujen puutuotteiden vientihinnat samoin kuin niiden kotimaiset hinnat vaihtelut ovat yleensä johtuneet päävientituotteiden hintojen muutoksista.

Metalli-, konepaja- ja laivanrakennusteollisuustuotteiden viennissä, joka tapahtuu melkein yksinomaan Neuvostoliittoon tai muihin itäblokin maihin, saatuja hintoja on tarkasteltava huomioon ottamalla samalla sanotuista maista clearing-sopimusten puitteissa tuotavien tavaroiden hinnat. Tämän teollisuudenalan viennin ylläpitäminen ja sen laajentaminen kytkeytyy lä-

heisesti kotimarkkinateollisuuden yleiseen kustannustasoon sekä ulkomaisten raaka-aineiden kulloinkin vallitseviin hintoihin. Kotimarkkinateollisuustuotteiden nykyisten kustannusten mukainen hintataso on keskimääräisesti arvioituna n. 20 % korkeampi kuin vastaavanlaatuisten ulkomailta tuotavien tavaroiden cif-hintojen taso nykyisine tulleeineen.

Maataloustuotteiden vienti on tällä hetkellä mahdollista vain vientipalkkioiden turvin.

Edellä esitetyn mukaisesti olisi maamme ja kansainvälisten markkinoiden välisen tasapainon parantamiseksi tämän hetken tilanteen mukaan arvoiteltuna yleistä kustannustasoaamme alennettava vähintään 16—17 %:lla. Huomioon ottaen jatkuvasti muuttuvat olosuhteet sekä sen, että elinkeinonharjoittajat olisi saatava kaikkiin käytettävissä oleviin keinoihin omatoimisesti rationalisoimaan tuotannollista toimintaansa ja alentamaan kustannuksia, voidaan vähimmäistavoitteeksi asettaa n. 13 %:n yleisen hinta- ja kustannustason välitön alentaminen. Sikäli kuin tämä alentaminen todella saadaan tapahtumaan, voidaan myös suureksi osaksi päästä irti nykyisin voimassa olevista epäterveistä ja kilpailua heikentävistä tuonnin rajoituksista. Koska, kuten edellä todettiin, vaneri-, puuvanuke- ja muun kemiallisen metsäteollisuuden hintataso on kehittynyt erityisen epäedulliseksi verrattuna yleiseen hinta- ja kustannustasoomme, on näiden teollisuuksien osalta niiden suuren merkityksen vuoksi suoritettava vielä eräitä lisätoimenpiteitä.

Linnarauhasopimus ja siihen perustuva vakauttamisohjelma jatkuvan inflaatiokorjauksen pysädyttämiseksi saatiin aikaan yhteisesti sovittuihin toimenpitein. Päävientituotteiden hintojen jyrkkä putoaminen vuosien 1951 ja 1952 poikkeuksellisesta tasosta, on saattanut maamme talouselämän odotettua nopeammin tilanteeseen, jolloin maamme ja kansainvälisten markkinoiden tasapainon palauttaminen käy välttämättömäksi. Jollei kilpailukykyämme parantamiseksi kyetä aikaansaamaan nopeasti vaikuttavia toimenpiteitä, uhkaa jo ensi syksystä lähtien laaja jatkuva työttömyys ja kansantulon aleneminen.

Esitetään,

1. että vallitsevaa hinta- ja kustannustasoaamme pyritään alentamaan keskimäärin n. 13 %:lla seuraavin toimenpitein:
  - a) Suomen Pankin nykyinen alin diskonttokorko 5 3/4 % määrätään 1. U. 1953 lukien 4 %:ksi sekä alennetaan yleisesti noudatettavia anto- ja ottolainauskorkoja vastaavasti;
  - b) valtalain nojalla tai sovittuihin toimenpitein määrätään tärkeimpien elinkustanuksiin vaikuttavien tavaroiden ja palvelusten hinnat alennettaviksi 1. 6. 1953 lukien liitteessä olevan luettelon mukaisesti. Hintojen alentamista koskevat päätökset valmistellaan ja toimeenpannaan siten, että elinkustannusindeksi, joka nykyisin on pisteessä 103, saadaan kesäkuulta alenemaan suunnilleen pisteeseen 90;
  - c) huomioon ottaen liitteessä mainittujen maataloustuotteiden hintojen alennukset, suoritetaan maataloustulon vakauttamista koskevan päätöksen mukaisesti maataloustarvikkeiden hintojen tarkistuksia taikka muutetaan viljelijäperheen työtuloon vikuttavaa valtion tukea siten, että sanottu työtulo laskee 1. 6. 1953 lukien n. 13 %:lla;

- d) voimassa olevaa palkkasäännöstelypäätöstä muutetaan siten, että edellä mainittu elinkustanusindeksin pisteluku 90 vastaa nykyisin voimassa olevien työehtosopimusten sisältämien palkkaperusteiden mukaisesti maksettavia palkkoja ilman indeksilisiä sekä säädetään, että sanottuja indeksilisiä ei suoriteta 31. 5. 1953 lähinnä seuraavan palkanmaksukauden alusta lukien toistaiseksi. Muuten noudatetaan voimassa olevaa palkkojen indeksisidonnaisuutta. Julkisoikeudellisessa työsuhteessa olevien osalta menettellään seuraavasti:
- e) sovitaan 1. 6. 1953 alkavasta hakkuukaudesta lähtien noudatettavaksi sahatukkien hintanormina hintaa, joka vastaa Etelä-Suomessa toimivan merenrantasahan hintaa 100 mk/j³ vapaasti sahalla sekä kuusipaperipuun vastaavana hintanormina 1.900 mk/p-m³ vapaasti tehtaalla;
- f) sementin, tiilien ym. perusrakennusaineiden hintoja alennetaan 1. 6. lukien 13 %:lla;
- g) Muiden kuin edellä mainittujen vielä säännösteltyjen maatalous- ja teollisuustuotteiden hinnat vapautetaan hintasäännöstelystä 1. 6. 1953.
2. että mikäli edellä esitettyjen toimenpiteiden toteuttamisesta päästään sopimukseen, huolehditaan budjetti- ja luottopoliittisin keinoin siitä, että vientituotantoa vähentymättömässä laajuudessa ylläpidetään ainakin ensi elokuuhun saakka;
3. että yhtiöiden valtiolle maksettava tulovero alennetaan 1. 7. 1953 lukien 32 %:sta 28 %:iin eli koko vuodelta 30 %:iin sekä että muiden verovelvollisten valtiolle maksettavan tuloveron perusteita muutetaan siten, että veron määrä alenee 1. 7. 1953 lukien n. 10 %:lla eli n. 5 % koko vuodelta laskettuna;
4. että 1. 7. 1953 lukien ei enää makseta lapsilisiä ensimmäiseltä lapselta sekä että työnantajien maksettava lapsilisämaksu alennetaan sanotusta päivästä lukien 4 %:sta 3 %:iin;
5. että kemiallisen puunjalostusteollisuuden käyttämät kemikaalit sekä huoivat, viirat ym. käyttötarvikkeet vapautetaan 1. T. 1953 lukien liikevaihtoverosta;
6. että verotus- ja kirjanpitolainsäädäntöä tarkistetaan siten, että säännönmukaisten verotuspoistojen määrittämisen perusteena pidetään käyttöomaisuuden uushankinta-arvoja sekä ryhdytään kiireellisiin toimenpiteisiin talouspolitiikan perusohjelmaluonnoksen kohdissa G:18 ja G:19 esitetyn järjestelmän voimaansaattamiseksi;
7. että sikäli kuin sahatavaran vientihinnat vielä ensi syyskuussa ovat samalla tasolla kuin nykyisin, saatetaan sahateollisuuden osalta voimaan talouspolitiikan perusohjelmaluonnoksen kohdissa G:14, G:15 ja G:16 esitetty suhdannevarausjärjestelmä, jonka mukaan tämä teollisuudenala suorittaisi sahatavaran viennistään suhdannevarauksena n. 13 %.

Teuvo Aura.

Erik Törnqvist."

Mainittakoon vielä, että Suomen Puunjalostusteollisuuden Keskusliiton toimitusjohtaja toht. J. O. Söderhjelm oli aikaisemmin jättänyt pääministerille puunjalostusteollisuuden piirissä laaditun samaa asiaa koskevan muistion ja ns. A—T-suunnitelma oli tämän S-suunnitelman kanssa hämmästyttävässä määrin samansuuntainen.

10. Selluloosa-teollisuuden kustannustaso ja SAK:n toimesta suoritettu asiaa koskeva vertaileva tutkimus.

Kun maaliskuulla alkoi esiintyä ensimmäisiä merkkejä kustannustaso-operaatiosta silloin julkaistujen haastattelujen muodossa, antoi SAK yhdessä KK:n kanssa perustamansa Kansan Markkinatutkimuslaitoksen tehtäväksi suorittaa tutkimuksen selluloosateollisuuden kustannustasosta lähinnä vertailevassa mielessä Suomen ja Ruotsin teollisuuksien kustannustasojen välillä. Seuraavassa julkaistaan Kansan Markkinatutkimuslaitoksen suorittaman tutkimuksen tulos.

"Kun käytettävissä olevien tietojen perusteella lasketaan selluloosatönnin valmistuskustannusten eroa Suomessa ja Ruotsissa ja tietojen puuttuessa kitastelematta arvioidaan suomalaisen teollisuuden toimivan epäedullisimmissa olosuhteissa, saadaan lopputulokseksi, 1) että tehdastyöväen palkkojen osuus tuotantokustannusten erosta Suomen selluloosateollisuuden kilpailukyvyyn kannalta on merkityksetön; 2) että muiden kustannustekijäin kuin puuraaka-aineen osuus selluloosatönnin tuotantokustannusten erosta saattaa olla 5 prosentin suuruusluokkaa; 3) että täysin ratkaiseva merkitys selluloosan tuotantokustannuksille ja Suomen selluloosateollisuuden kilpailukyvyllä on puuraaka-aineen hinnalla.

Jos tahdottaisiin suorittaa tarkka tutkimus Suomen selluloosateollisuuden nykyisestä kustannustasosta tulisi olla käytettävissä joko kaikkien tehtaiden tai edustavan ryhmän kirjanpito, joiden perusteella voisi laatia tarkan kustannuslaskelman. Tällöin voitaisiin kiistattomasti todeta selluloosateollisuutemme nykyinen kannattavuusaste, ja jos samanlainen aineisto olisi käytettävissä jostakin muusta maasta, voitaisiin myöskin suorittaa tarkkoja tuotantokustannusten ja kannattavuuden vertailuja.

Miten tämä tutkimus on tehty?

KAMALAn käytettävissä on ollut useita selluloosatehtaiden sekä SOTEVAn vv. 1945—46 ja v. 1948 hinnanvahvistuksia varten laatimia selluloosan kustannusarvioita. Mainituista ajankohdista hinnat ja palkat sekä niiden keskinäiset suhteet ovat muuttuneet, joten silloisia kustannusarvioita ei enää voi käyttää. Jos niitä pyrkisi korjaamaan indeksien sekä saatavissa olevien hinta- ja palkkatietojen perusteella omaamatta kustannuslaskelmille välttämätöntä kirjanpidollista perustaa, ei olisi minkäänlaisia takeita siitä, että lopputulokset olisivat edes osapuilleen oikeat. Tämän lisäksi on vielä otettava huomioon, että kaikkien kustannustekijöiden suhteellinen osuus vaihtelee sen mukaan millainen on tehtaan teknillinen taso, rationalisoiomisaste, sen käyttämä valmistusmenetelmä ja sen toimintatehon aste. Yksinpä raaka-aineiden menekki voi vaihdella huomattavan väljässä rajoissa. Kaikki nämä syyt ehkäisevät teoreettisten kustannusarvioiden rakentelun, sillä edelläluetellut tekijät ovat erilaisia eri tehtailla ja ovat samallakin tehtaalla voineet muuttua kuluneiden 5—8 vuoden kuluessa.

Käytettävänä olevissa lähteissä ilmeni kuitenkin eri tehtailla, eri ajankohdina ja myöskin toimintatehoasteesta riippumatta niin suurta säännönmukaisuutta tärkeimpien kustannustekijöiden keskinäisissä suhteissa, että nämä suhdelluvut voi ottaa tutkimuksen lähtökohdaksi, varsinkin kun käsilläolevan tutkimuksen tarkoituksena on aineiston tarjoaminen toisella taholla samanaikaisesti tehtävien tutkimusten arvostelua varten. Allaesitetyt suhdelluvut eivät kuitenkaan ole tarkoitettut absoluuttisiksi prosenttiluvuiksi, vaan ne

osoittavat pyöristettyinä eri kustannustekijäin suhteellista suuruusluokkaa ja sellaisina niiden pitäisi suurin piirtein olla päteviä nykyhetkenäkin:

Kustannustekijöiden suhteellinen osuus tonnihinnasta.

	Kova valkaisenaton sulfaatti	Kova valkaisenaton sulfiitti
Paperipuu	50 %	45 %
Kemikaliot, tarveaineet	15 %	5 %
Valmistustyöpalkat	5 %	5 %
Polttoaineet	5 %	20 %
Sähkö	5 %	5 %
Verot ja korot	5 %	5 %
Muut kustannukset	15 %	15 %
	100 %	100 %

Mitä näillä luvuilla voidaan osoittaa.

Kun edelläesitettyjä lukuja pidetään tutkimuksen eräänä lähtökohtana, on selvää, että tämän tutkimuksen avulla ei ole mahdollista esittää arvioiteja selluloosateollisuuden kannattavuudesta sinänsä eikä sitä varsinaisesti pyritä tekemäänkään. Sitävastoin on mahdollista todeta, mitkä ovat ne kustantekijät, jotka ylipäänsä eniten vaikuttavat tonnihintaan. Kun esim. verojen ja korkojen yhteenlaskettu osuus tonnihinnasta on 5 %:n suuruusluokkaa, ilmenee tästä että verotuksella ja korkokannan korkeudella ei yksinään ole ratkaisevaa merkitystä kilpailukyvyllle. Jos esim. jossakin kilpailevassa maassa yhtiöiden verot ja korkomenot ovat vain puolet siitä, mitä ne ovat Suomessa, ei tämä seikka aiheuta suurempaa kuin 2,5 % :n eroa tonnihinnassa suomalaisen tehtaan haitaksi, mikä ero voi tulla korvatuksi jonkin muun tuotannon tekijän kohdalla.

Vertailu Ruotsiin.

Kun Ruotsi on meidän tärkein kilpailijamme selluloosamarkkinoilla, on erityisen kiinnostavaa pyrkiä suorittamaan vertailuja selluloosateollisuuden kustannuksista Ruotsissa ja meillä. Tarkat vertailut vaatisivat, kuten alussa sanottiin, laajoja tutkimuksia ja perusteellisia tietoja kummankin maan tuotanto-oloista, joita KAMALA ei voi saada. Seuraavassa suoritetaankin vertailu edelläesitettyjen suuruusluokkaa esittävien prosenttilukujen pohjalla ja tyydytään vain määrittelemään, mitä todennäköistä suuruusluokkaa erotus kunkin kustannustekijän kohdalla on ja suoritetaan niistä yhteenveto.

1. Valmistustyöpalkat.

Asianomaisen työantajaliiton tietojen mukaan (Sosiaalinen Aikakauskirja n:o 1—2/1953) olivat miesten tuntipalkat vuoden 1952 kolmannella neljänneksellä sulfiittiselluloosatehtailla (2.138 työläistä) 169:36 ja sulfaattiselluloosatehtailla (1.113 työläistä) 174:40 mk. Näiden punnittu keskiarvo oli 171 mk. Ruotsissa oli vuonna 1952 selluloosatehtaissa yleensä Sosiaalihallituksen arvon mukaan miesten tuntipalkka kr. 3:78, mihin sisältyi kesälomakorvaus ja sairausajan palkka. Jos näiden osalta palkasta vähennetään 5 %, jolloin palkka tulee verrannolliseksi suomalaisten selluloosatyöläisten tuntiansioon, saadaan kr. 3:60 ja virallisen kurssin mukaan 160 mk. Suomessa valmistustyöpalkat ovat siis n. 7 % korkeammat, ja koska työpalkkojen osuus kokonaiskustannuksista on 5 % suuruusluokkaa, tulee Suomessa valmistettu sellu-

loosa tältä kohdalta ruotsalaista 0,35 % kalliimmaksi. Kun selluloosatehtailta on muitakin työpalkkoja (korjaukset, lähetykset ym.) voitaneen sanoa, että ero palkkojen suhteen on tonnia kohden n. 0,5 %.

2. Kemikaliot, tarveaineet.

Nämä kustannustekijät ovat sulfaattiselluloosan suhteen 15 % ja sulfiittiselluloosan kohdalla 3 % :n suuruusluokkaa. Kun otetaan huomioon valmistusmäärät saadaan keskimääräiseksi suuruusluokkaa osoittavaksi prosenttiluvuksi 10. Tälläkin kohtaa vaadittaisiin taas laajoja hintatutkimuksia, joihin ei ole tarkoitus ryhtyä, vaan tyydyimme päätelmiin. Melkoiselta osaltaan ko. tavarat ovat tuontitavaroita kummassakin maassa ja hintojen täytyy olla suunnilleen vastaavia. Meillä tulee ainakin joidenkin tarvikkeiden suhteen kysymykseen liikevaihtovero, ja kotimaista alkuperää olevat tuotteet voivat olla ruotsalaisia kalliimmat. Jos otaksomme, että hinnanero olisi kokonaisuudessaan 10 % (tämä ei perustu mihinkään laskelmaan eikä edes arvioon) tulisi meillä selluloosatonnin hinta 1 % kalliimmaksi kuin Ruotsissa.

3. Sähkö.

Ruotsissa oli v. 1950 tuotetusta sähkövoimasta n. 95 % kehitetty vesivoimalla eikä suhdeluku ole voinut sen jälkeen suuresti muuttua. Vuoden 1953 alkupuolella oli meillä vesivoimalla kehitetyn sähkön osuus koko sähkövoiman tuotannosta lähes yhtä suuri eli n. 90 %. Kun tuotanto-olot kummasakin maassa eivät kovin suuresti eroa toisistaan, ei teollisuuslaitosten sähkökustannuksissakaan voi olla kovin suurta eroa. Otaksukaamme kuitenkin, että Suomessa sähkövoima tulee 20 % kalliimmaksi, mikä selluloosatonnissa aiheuttaisi 1 %:n hinnanerotuksen.

4. Verot ja korot.

Erään tutkimuksen mukaan (Taloudellinen Tutkimuskeskus — Sarja B:4/1952) olivat v. 1951 Suomen suuryritysten korkokulut 1,4 % ja verot 3,6 % eli yhteensä 5 % liikevaihdosta eli tuotettujen tavaroiden yhteenlasketusta hinnasta, mikä lyö yksin tässä tutkimuksessa tehdyn arvion kanssa. Taloudellisen Tutkimuskeskuksen aikaisemmin suorittaman vertailun mukaan olivat teollisuuden verot Suomessa v. 1949 20 % korkeammat kuin Ruotsissa. Jos otaksomme, että korkomenojen suhteen erotus oli yhtä suuri ja että koroissa ja veroissa nykyisinkin on 20 % ero mm. suomalaisen selluloosatonnin tappioksi, saadaan tämän seurauksena selluloosatonnia kohden hinnaneroa 1 %.

5. Polttoaineet.

Höyrykehitykseen käytetyt polttoaineet muodostavat etenkin sulfiittiselluloosan valmistuksessa huomattavan kustannuserän. Hinnaltaan halvin kysymykseen tuleva polttoaine on kivihili, joka molemmissa maissa on tuontitavaraa ja jonka tuonti tapahtuu samoista maista sekä oletettavasti samaan hintaan. Selluloosateollisuus ei kuitenkaan käytä polttoaineena yksinomaan kivihiiltä, vaan myöskin puuta eri muodoissa. Jos suomalaiset selluloosatehtaat nykyisin käyttävät halkoja, täytyy sen tapahtua siitä syystä, että halot tulevat kivihiiltä edullisemmiksi, koska hiilen saannissa ei tietävästi ole vaikeuksia. Milloin polttoaineina käytetään erilaisia jätteitä, on mahdollista, että suomalaiset tehtaat laskelmissaan ja sisäisissä laskutuksissaan käyttävät jätteistä korkeampaa hintaa kuin on laita Ruotsissa, mutta tältäkö kohdalta ei ole kohtuullista laskelmoida, että polttoaineet tulisi-

vat Suomessa kalliimmiksi, koska jätteiden käyttö polttoaineena on yhtä hyvin jätteiden poistokysymys kuin polttoainekysymys ja kytkeytyy lopuksi puuraaka-aineen hintaan, johon palataan alempana.

6. "Muut kustannukset".

"Muut kustannukset" ovat kuten kustannuslaskelmakaavakkeesta ilmenee mm. työnjohtajien ja virkailijoiden palkkoja, laboratoriokustannuksia, eläkkeitä, vakuutuksia ym. yleisiä kustannuksia. Otaksukaamme, että nämä kustannukset olisivat Suomessa 10 % korkeammat kuin Ruotsissa, mikä otaksuma saattaa olla täysin aiheeton. Tältä kohdalta tulisi Suomessa tuotettu selluloosattonni 1,5 % kalliimmaksi.

Yhteensä saadaan tällöin hinnaneroa Suomessa ja Ruotsissa tuotettua selluloosattonnia kohden jälkimmäisen hyväksi:

palkoista	0,5 %
kemikaloista ja tarveaineista	1,0 %
sähköstä	1,0 %
veroista ja koroista	1,0 %
"muista kustannuksista"	1,5 %
	5,0 %

Mistä mahdollinen ero kustannustasossa aiheutuu?

Kun siis käytettävissä olevien tietojen perusteella lasketaan selluloosattonnin valmistuskustannusten eroa Suomessa ja Ruotsissa ja tietojen puuttuessa kitsastelematta arvioidaan suomalaisen teollisuuden toimivan epäedullisemmissä olosuhteissa, saadaan lopputulokseksi, että tehdastyöväen palkkojen osuus tuotantokustannusten erosta ja Suomen selluloosateollisuuden kilpailukyvyyn kannalta on merkitykseton, että muiden kustannustekijäin kuin puuraaka-aineen osuus selluloosattonnin tuotantokustannusten erosta saattaa olla 5 %:n suuruusluokkaa, että täysin ratkaiseva merkitys selluloosan tuotantokustannuksille ja Suomen selluloosateollisuuden kelpailukyvyllä on puuraaka-aineen hinnalla.

Puuraaka-aineen hinta.

Tehtaan käyttämä puuraaka-aineen hinta koostuu kantohinnasta, yleisluontoisista kustannuksista, hakkuu- ja käsittelypaikoista sekä kuljetuskustannuksista, jotka vuorostaan kuljetustavasta (uitto, rautatie- tai autokuljetus) riippuen ovat suuremmaksi tai pienemmäksi osaksi työpalkkoja.

1. Kantohinnan osuus puuraaka-aineen ja selluloosattonnin hinnasta.

KAMALAn käytettävissä on ollut tarkat kustannuslaskelmat kymmenestä vv. 1945—46 suoritetusta paperipuhankinnasta eri puolilla maata. Näissä tapauksissa kantohinnan osuus tehtaalle toimitetun valmiin raaka-aineen hinnasta oli 20—30 %. "Paperi- ja Puu"-lehden (n:o 11/1951) julkaiseman tilaston mukaan tuli vv. 1951—52 kuusipaperipuu tehtaalla keskimäärin koko maassa maksamaan 3.650 mk/pm^3 ja mäntypaperipuu 3.350 mk/pm^3 . Kun kuusipaperipuun kantohinta samaan aikaan oli 1.600 markan paikkeilla ("Maakansa" 14. 3. 1953), oli kantohinnan osuus kuusipaperipuun tehtaan hinnasta ainakin eräissä tapauksissa 44 %. KAMALAn käytettävissä on edelleen ollut kustannuslaskelma eräästä vuoden 1953 tammikuussa suori-

tetusta kuusipaperipuuhanhinnasta, jossa kantohinta (1.258 mk/pm³) oli niinikään 44 % lopullisesta tehtaanhinnasta (2.858 mk).

Kantohinnan osuus tehtaan puuraaka-aineen hinnasta on siten eri aikoina ja olosuhteissa vaihdellut ainakin 20—44 %:n rajoissa ja selvää on, että tämä prosenttiluku aina vaihtelee sangen tuntuvasti.

Edellä olemme todenneet, että puuraaka-aineen hinnan osuus selluloosatonnin tuotantokustannuksista on 45—50 %:n suuruusluokkaa eli aritmeettisena (punnitsemattomana) keskiarvona 47,5 %, ja edelläsänotun perusteella, saadaan kantohinnan osuudeksi selluloosatonnin tuotantokustannuksista n. 10 % — n. 21 %.

Kantohinnan osuus tuotantokustannuksista on itse asiassa suurempikin, sillä se vaikuttaa niihin myös polttoainekustannusten välityksellä, mihin edellä viitattiin, mutta joka osuus on hyvin vaikeasti laskettavissa, kun ei ole tilastotietoja siitä, miten suuri osuus puulla on selluloosatehtaiden polttoainekustannuksista.

2. Palkkakustannukset.

Puuraaka-aineen hintaan sisältyvät palkkakustannukset ovat tarkemmin eriteltyinä hakkuupalkkoja, ajopaikkoja, työnojoitopalkkoja, tientekopalkkoja, veteenvieritys- ja uittopaikkoja tai lastaus- ja purkauspaikkoja sekä varastoimiseen (esim. pinoamiseen) liittyviä työpalkkoja.

Tärkeimmät näistä ovat hakkuu- ja uittopaikat muiden palkkakustannusten ollessa suhteellisesti niin pieniä, että ne on tässä sivuutettava. On huomattava, että edellämainituista kustannuseristä hakkuukustannukset muodostavat sikäli kiinteän vakion, että ne tulevat aina kysymykseen ja hakkuukustannukset ovat myöskin siinä suhteessa erikoisasemassa, että ne ovat jokseenkin puhtaita palkkakustannuksia, joihin yksikköpalkan lisäksi muut tekijät eivät sanottavasti vaikuta. Sitävastoin esim. uittokustannuksissa työntekijäin yksikköpalkkojen ohella ovat tärkeinä tekijöinä uittoväylän pituus ja luonne sekä niihin liittyvä uppoamistappio.

Aikaisemmin mainitussa kymmenessä hankinnassa 1945—46 hakkuupalkat olivat 50—80 % kantohinnasta. Aikaisemmin mainitussa hankinnassa tammikuussa 1953 hakkuukustannukset olivat 32 % kantohinnasta. Syys—marraskuussa 1952 oli vahvistettu hakkuupalkka koko maassa paperipuiden hakkuussa 336 **mk/pm³** (Sosiaalinen Aikauskirja n:o 1—2/1953) palkkojen vaihdellessa käytännössä n. 5 % alle ja 15 % yli keskimääräisten yksikköpalkkojen. Jos mainittu keskipalkka sellaisenaan ja "Maakansan" mainitsemat kantohinnat 800—900 **mk/pm³** otetaan perustaksi, saadaan teoreettisesti laskien tulokseksi, että hakkuupalkat ovat 42—37 % kantohinnasta ja n. 8 % — n. 4 % selluloosatonnin tuotantokustannuksista, joten hakkuupalkkojen merkitys lopullisissa tuotantokustannuksissa on suunnilleen yhtä suuri tai hiukan suurempi kuin tehdastyöpalkkojen kokonaisuudessaan.

Hakkuumeisten keskimääräinen päiväansio koko maassa tammi—maaliskuussa 1952 oli 965 mk. (Sosiaalinen Aikauskirja em. numero), ja helmikuussa 1953 tämä luku oli Sosiaaliministeriön palkkaosaston antaman tiedon mukaan 920 mk. Samasta lähteestä saadun tiedon mukaan hakkuumiesten päiväansio Ruotsissa 1951—52 oli 32 kr. eli 1.424 mk.

On mahdollista, että metsätyöt Ruotsissa ovat esim. moottorisahojen runsaamman käytön ansiosta teknillisesti kehittyneemmät kuin meillä ja että hakkuukustannuksissa kuutiometriä kohden ei ole yhtä suurta eroa kuin hakkuumiesten päiväansiossa. Niin suurta eroa hakkuumäärissä miestä kohden ei kuitenkaan liene, että hakkuukustannukset kummassakin maassa olisivat samansuuruiset, vaan ilmeistä on, että hakkuukustannukset Ruotsissa kuutiometriä kohden ovat huomattavasti korkeammat kuin meillä.

Mitä uittokustannuksiin sisältyviin palkkoihin tulee, oli uittomiesten keskimääräinen tuntiansio meillä touko—kesäkuulla 1952 88:58 mk (Sosiaalisen Aikakauskirjan em. numero). Sosiaaliministeriön palkkaosaston antaman tiedon mukaan oli samaksi uittokaudeksi Ruotsissa uitto- ja erottelutöissä sovittu alin tuntipalkka 3:80—3:95 kr. eli 169:10—175:80 mk. Näihin pohjapalkkoihin tulevat urakkakorotukset ovat saadun tiedon mukaan yleensä jääneet vähäisiksi ja niihin ei tässä ole kiinnitetty huomiota. Joka tapauksessa voidaan todeta, että uittotyöpalkat Ruotsissa olivat viime uittokaudella huomattavasti korkeammat kuin Suomessa.

Uittokuljetusten ollessa kysymyksessä työpalkoissa ilmenevää eroa saattaa lopullisissa kustannuksissa tasoittaa miekäläisten uittoväylien suuremmasta pituudesta ja pienemmästä laskusta aiheutuva kustannusten nousu, mutta aineiston puuttuessa tästä ei ole mahdollista tehdä laskelmia.

Rautatiekuljetuksessa lastaukseen ja purkaukseen liittyvät palkkakustannukset ovat kokonaiskustannuksissa merkitykseltään vähäisiä eikä niitä ole sen takia vertailta Ruotsissa maksettuihin vastaaviin palkkoihin. Todettakoon sitävastoin, että rautatierahdit Ruotsissa paperipuun kuljetuksen ollessa kysymyksessä ovat tuntuvasti kalliimmat kuin meillä. Niinpä Rautatiehallituksen tariffiosaston antaman tiedon mukaan 15 tonnin paperipuuerän kuljetus yhtenä vaunulastina 100 kmn matkalla maksaa nykyisin meillä 4.900 mk ja Ruotsissa (viralliseen kurssiin muunnettuna) 5.800 mk eli n. 22 % enemmän.

3. Kantohinta.

Ruotsissa ovat ostajien ja myyjien tälle hakkuukaudelle keskenään sopimat hankintatapuu t a v a r a n hinnat pinokuutiometriltä viralliseen kurssiin markoiksi muunnettuna (Affärsvärlden 12. 2. 1953) seuraavat:

	Täyskuorittu paperipuu	
	Kuusi	Mänty
Taalainmaa ja Gästrikland	1.602:—	1.246:—
Noorlanti ja Värmlanti	1.724—1.758:—	1.391—1.413:—
Etelä-Ruotsi	1.446:—	1.168:—

Samassa lähteessä huomautetaan, että kantohintaa on vaikea määritellä hankintahinnan perusteella, kun hakkuu-, ajo- ja uittokustannukset vaihtelevat tuntuvasti eikä luotettavia tilastoja ole. Mainittu lehti on metsäteollisuuden taholta saanut tiedon, että Keski- ja Etelä-Ruotsissa voidaan hankintatapuu t a v a r a s t a nykyisin maksettujen hintojen perusteella laskea kantohinnaksi jäävän n. 10—15 kr. eli 445—668 mk/pm³. "Maakansan" (14. 3. 1953) mukaan meillä voitaneen nykyisin kuusipaperipuun kantohinnaksi laskea 800—900 mk/pm³, vaikka aikaisemmin mainittu esimerkki todistaa, että 1.200 mkn ylittäviäkin kantohintoja on tänä hakkuukautena maksettu.

Jos kuitenkin "Maakansan" lukuja pidetään lähtökohtana ja otaksutaan, että mäntypaperipuu on meillä saman verran kuin Ruotsissa eli n. 20 % kuusta halvempi, tulisi mäntypaperipuun kantohinnaksi meillä 640—720 mk ja ylipäänsä paperipuun keskihinnaksi 720—810 mk/pm³.

Jos yksinkertaisuuden vuoksi edelleen otetaan sekä Ruotsin että Suomen edellämäinituista kantohinnoista aritmeettinen keskiarvo, saadaan tulokseksi että kantohinta Suomessa on n. 209 mk eli 37 % korkeampi kuin Ruotsissa.

Edellä arvioitiin kantohinnan osuudeksi selluloosatontin tuotantokustannuksista n. 10 % — n. 21 % ja edelläsanotun perusteella havaitaan, että kantohinnoissa todettavan eron takia selluloosatontin valmistuskustannukset Suomessa ovat n. 4 % — 8 % korkeammat kuin Ruotsissa.

Kantohinnat aiheuttavat tuotantokustannusten eron.

Jos edellä esitetty yhteenveto otetaan uudelleen tarkasteltavaksi, huomataan, että vain valmistuspaikkojen sekä verojen ja korkojen kohdalla oli Suomessa todettavissa varmaa tuotantokustannusten enemmyyttä Ruotsin selluloosateollisuuteen verrattuna. Kun hakkuupalkat taas Ruotsin kohdalla ovat tuntuvasti korkeammat ja hakkuupalkkojen merkitys lopullisissa kustannuksissa arvioitiin yhtä suureksi kuin tehdastyöpalkkojen ja vaikka ei huomiota kiinnitetäisi laisinkaan Ruotsin tuntuvasti korkeampiin uittopaikkoihin, voidaan todeta, että selluloosan valmistuskustannuksiin sisältyvät palkkakustannukset kokonaisuudessaan eivät Suomessa ole korkeammat kuin Ruotsissa ja mahdollisesti Suomessa alemmatkin kuin Ruotsissa.

Kun kantohinnoissa, jotka muodostavat selluloosan tuotantokustannuksista raaka-ainekustannuksina ja polttoainekustannuksina ylivoimaisesti suurimman yksityisen tekijän, on todettavissa huomattavan suurta eroa Ruotsiin verrattuna on pidettävä jokseenkin selvänä asiana, että selluloosan tuotantokustannukset Suomessa ovat korkeammat kuin Ruotsissa, mihin seikkaan josakin määrin vaikuttavat suomalaisen teollisuuden korkeammat verot (liikevaihtovero mukaanluettuna) ja korkokustannukset, mutta ensi sijassa tuotantokustannusten suhteellinen korkeus Suomessa aiheutuu kantohinnoista.

Selluloosateollisuuden absoluuttinen kannattavuus.

Erään ruotsalaisen lausunnon mukaan "ei Ruotsin puunjalostusteollisuus nykyisin laskelmoi paperipuun jalostuksessa luotettavaa voittomarginaalia" (Affärsvärlden 12. 2. 1953). Jos siis Ruotsissa selluloosateollisuus tämän mukaan toimii kannattavuuden rajoilla, voidaan tämän tutkimuksen peruteella sanoa, että vastaava teollisuus Suomessa toimii samassa suhteessa tappiota tuottaen kuin kantohinnat meillä ovat Ruotsin hintoja korkeammat. Selluloosateollisuuden kannattavuudesta voidaan esittää ja on esitetty mitä erilaisimpia arviointeja riippuen siitä, mikä hinta pannaan käytetylle puuraaka-aineelle. Jos hinnaksi otetaan esim. hakkuukauden 1951—52 hankintahinta, tullaan hyvin suuriin tappiolukuihin ja ilmeisesti puuraaka-aineen nykyinen jälleenhankintakin antaa laskelmissa tappiollisia tuloksia. Jälleenhankintahinta on kuitenkin ainoa oikea ja mm. Ruotsissa käytetty laskelmaperiaate. Tosin meillä hintaviranomaiset pitivät inflaatiovuosina kiinni hankintahintaperiaatteesta jarruttaakseen hintojen nousua, mutta jos inflaatio olisi yhä jatkunut ja hankintahintaperiaatetta olisi jatkuvasti noudatettu, olisivat selluloosatehtaat lopuksi syöneet pääomiaan. Rahan arvon pysyessä vakavana kalliit raaka-ainevarastot myöskin aiheuttavat tappiota, jos noudatetaan jälleenhankintahintaperiaatetta, mutta vain kertatappion, joka loppuu silloin, kun kalliit varastotkin loppuvat.

Selluloosateollisuutemme kannattavuudesta voidaan vasta sitten esittää varmoja laskelmia, kun nähdään mille tasolle paperipuun hinnat kuluvana ja erityisesti ensi hankintakautena asettuvat."

11. Ns. Törnqvistin komitean asettaminen ja sen suorittama työ.

A—T-suunnitelman tultua tunnetuksi ja sen ensihälänän vaimennuttua alkoi kustannustasokysymyksessä uusi vaihe. Huhtikuun puolenvälin jälkeen hallitus päätti asettaa toimikunnan tukimaan puunjalostusteollisuuden kustannustasokysymystä. Tähän toimikuntaan se nimesi puheenjohtajaksi valtio-

varainministeriön kansantalousosaston päällikön maist. E. Törnqvistin sekä eräitä jäseniä. Näiden jäsenien joukossa mainittiin myöskin SAK:n edustajan nimi. SAK:n kanssa ei mainitun komitean asettamisesta laisinkaan keskusteltu ja SAK päätti kieltäytyä luovuttamasta edustajaansa mainittuun toimikuntaan. Pääministeri Kekkonen esitti SAK:lle myöskin esityksen, että SAK valmistaisi oman ehdotuksensa kustannustasoja koskevasta kysymyksestä. Tähänkin suhtauduttiin kielteisesti ja kielteistä kantaa perusteltiin sillä, että suunnitteluneuvoston työ oli keskeytynyt palkkojen indeksiturvaa koskevan kysymyksen johdosta ja kun SAK:n käsityksen mukaan koko kustannustasokysymyksen olisi kuulunut talouspolitiikan perusohjelman käsittelyyn, ei SAK halunnut lähteä tämän kysymyksen erilliskäsittelyn tielle. Tämän jälkeen hallitus huhtikuun 28 päivänä päätti muuttaa toimikunnan kokoonpanoa ja siihen tuli aikaisemmin mainitun puheenjohtajan lisäksi toht. J. O. Sörehjelm, maist. A. Salonen, toimittaja Nils Nilsson ja varatuomari T. Sariola.

Komitea suoritti työnsä ennätysmäisen nopeasti, mutta samalla sen työstä jäi julkisuuteen se käsitys kuin kysymyksessä olisi ollut hutiloitu ja tarkoituksettisesti näin nopeasti suoritettu työ.

Komitean suorittaman työn luonne ja tulokset esiintyvät omassa valossaan komitean jäsenten maist. A. Salosen ja toimittaja Nils Nilssonin esittämän eriävän mielipiteen puitteissa. Julkaisemme eriävän mielipiteen tässä yhteydessä.

"Allekirjoittaneet puunjalostusteollisuuden kustannuksia tutkimaan asetetun toimikunnan jäsenet toteavat, ettei käytettävissä olleen lyhyen ajan kuluessa ole omintakeisesti voitu kerätä riittävää aineistoa eikä edes riittävästi tutkia käytetyn aineiston arvoa ja edustavuutta. Käytetyt numerot ovat pääasiassa asianomaisten yrittäjien ja niiden järjestöjen sekä niiden palveluksessa olevien henkilöitten esittämiä yhdistelmiä, ja alkuperäistä, reaalisiiin maksuihin ja suorituksiin perustuvaa aineistoa on ollut vain rajoitetussa mitatakaavassa käytettävissä. Vieläpä on eräissä tapauksissa sihteerin hankkima, pistokokeitten luontoinen aineisto saanut väistyä silloin kun se on tuntunut olevan ristiriidassa yllämainitulla tavalla hankitun aineiston kanssa. Tällä tavalla on myöskin, jopa toimikunnan viimeisessä varsinaisessa käsittelyssä esim. palkkojen osuutta kokonaiskustannuksista valaisevia suhdelukuja jouduttu muuttamaan kymmeniä prosentteja, ilman että olisi ollut aikaa tutkia uusienkaan numeroitten paikkansapitävyyttä.

Tällaisista seikoista johtuen esimerkiksi kantohintoja koskevia tietoja on voitu saada ainoastaan johdattamalla ne puuraaka-aineen hinnasta tehtaalla — joka sekin on johdettu arvo, eikä ole lähtöisin realisiin osto- ja myyntitoimituksiin perustuvasta, kokemusperäisestä aineistosta. Sama koskee myöskin niitä lukuja, joita on esitetty palkoista: esitettyjä työskustannuksia koskevia prosenttilukuja ei ole voitu vertailla todellisuudessa maksettuja palkkoja, paikkakorjauksia sekä käytettyä tai tarpeellista työmäärää valaisevaan aineistoon. Ei ole aina myöskään käynyt selville, missä määrin esitetyt palkkamenot kohdistuvat varsinaisiin työntekijäpalkkoihin, ja missä määrin niihin sisältyvät myöskin muut ko. teollisuusalan palkat. Epäselväksi on jäänyt myöskin, millä tavalla palkkamenot jakaantuvat esimerkiksi sivutuotteiden, korjaustöiden ja mahdollisesti jopa investoimisluontoisten töiden kesken jne. — Näissä olosuhteissa allekirjoittaneilla ei ole ollut tilaisuutta vakuuttautua sitä, vas-

taavtko esitetyt puuraaka-aineen hintaa ja kustannusten rakennetta koskevat tiedot todellisuutta ja koko maan nykyistä keskimäärää eikä myöskään siitä, pitävätkö esitetyt saha- ja selluloosateollisuuden tappioluvut paikkaansa.

Allekirjoittaneiden käsityksen mukaan käytettävissä ollut aika ei ole myöskään sallinut riittävää syventymistä puunjalostusteollisuuden integroimissuhteisiin yleensä, siitä huolimatta, että näillä on kuitenkin usein aivan ratkaiseva merkitys koko kannattavuudelle. Ei ole voitu tutkia esimerkiksi sitä, missä määrin tuloa on syntynyt sivutuotteiden tai muiden kuin käsitteinyalaisena olevien valmistajien tuotannossa ja nimenomaan sen ansiosta, että jokin kannattavan tuotteen kustannuserä tai osa siitä rasittaa tutkimuksen alaisia tuotannonhaaroja. Esitetyt luvut koskevat erillisiä tehtaita puunjalostusteollisuuden erältä aloilta. Käsityksemme mukaan olisi ollut tarpeellista kiinnittää huomio puunjalostusteollisuuden yhtymiin tutkimalla yhtymien kannattavuutta kokonaisuutena.

Niinikään olisi omasta metsästä käytetyn raakapuun osalta saatu kantohinta otettava huomioon vähennyksenä kokonaiskustannuksista ja olisi näin ollen pitänyt tutkia, millä tavalla omista metsistä hankitun raakapuun nykyisin lisätty käyttö vaikuttaa raakapuun kustannuksiin ja raaka-aineesta maksettuun kokonaissummaan. Tällaisia tietoja kokonaisuudessaan maksetuista rahamääristä puunhankinnoissa ei kuitenkaan ole ollut käytettävissä, eikä myöskään tietoja omista metsistä käytetyn puun osuudesta koko raakapuun hankinta volyyminä.

Käsityksemme mukaan voidaan kansainvälisiä kustannuksia ja kilpailukykyisyyttä tutkittaessa jonkin raaka-aineen kustannuksena ottaa huomioon vain sellainen hinta tälle raaka-aineelle, joka perustuu sen omiin tuotantokustannuksiin, eikä laskelmia saa perustaa sen erilaisista omistus- ym. suhteista johtuvaan kotimaiseen markkinahintaan. Kantohintaan nähden tämä merkitsee sitä, että kustannusten vertailussa pitäisi ottaa huomioon vain sellainen kantohinta, joka peittää metsän hoitokustannukset ja tähän tarkoitukseen käytetyn pääoman koron. Mikäli enemmän tai vähemmän monopolisluontoisista omistussuhteista riippuen raaka-ainetta on saatavissa vain hintaa, joka sisältää lisäkustannuseränä suuremman tai pienemmän maankoron, niin tästä aiheutuva puunjalostusteollisuuden mahdollinen tappiollisuus ei merkitse, että tällainen tuotanto olisi kansantaloudellisesti tappiollinen.

Mikäli tällainen, maankoronluontoinen kustannuslisäys ja muitakin suhteellisesti korkeampia kustannuseriä pyritään tasapainottamaan alentamalla vastaavasti muita kustannuksia, lähinnä palkkoja, syntyy kustannusrakenteessa vinosuuntaisuuksia, jotka vaikuttavat koko talouselämään ja tulossuhteisiin. Senkin suppean aineiston perusteella, joka on ollut käytettävissä, on voitu todeta, että varsinkin Ruotsiin verrattuna kustannusten rakenne on radikaalisesti toinen kuin meidän maassamme. Kun kustannusten sisäinen rakenne ja sen suhde kilpailevien maiden kustannusrakenteeseen on koko ongelman oleellisia puolia, ei käsityksemme mukaan lausuntoa pitäisi esittää ennenkuin tämä sekka on ainakin pääpiirteissään valaistu.

Asianomaisen teollisuuden pääomasuhteisiin ei ole myöskään ollut tilaisuutta syventyä. Ei ole esimerkiksi ollut aikaa tutkia, missä määrin inflaation aikana ehkä suoritettujen, hyvinkin korkeiden rakennus-, kone- ja tarvikkehankinta- sekä raaka-ainehankintakustannukset ovat nyt omiaan nostamaan kustannuksia, ja millä tavalla yleensä kalliit investoinnit vaikuttavat korko-, kuoletus- ja poistosuhteisiin. Käsityksemme mukaan nämäkin kysymykset ovat erinomaisen tärkeitä koko kustannusongelmalle.

Edellä olevat huomautukset ovat vain eräitä niistä, joita voidaan esittää. Näistäkin käy mielestämme kuitenkin riittävän selvästi ilmi, ettei nyt esitetty

lausunto ole sellainen, josta voidaan tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä tai jota voi pitää tärkeiden talouspoliittisten ratkaisujen perustana."

12. Kustannustasokriisi ja SAK:n valtuuston kokous.

Ammattiyhdistysliikkeen kannalta koko kevään taisteluvaiheet joutuivat yksityiskohtaiseen tarkasteluun SAK:n valtuuston sääntömääräisessä kokouksessa, joka pidettiin Ammattiyhdistysopistossa Kiljavalla. Tässä kokouksessa SAK:n puheenjohtaja Aku Sumu antoi laajan ja seikkaperäisen katsauksen vuoden alkupuolen tapahtumista saattaakseen valtuuston täysin tietoiseksi niistä, jotta valtuusto voisi ratkaista lopullisesti ammattiyhdistysliikkeen kannan kustannustasokriisiin. Kun tämä katsaus kokonaisuudessaan antaa seikkaperäisen kuvan tapahtumien eri vaiheista ja tilanteesta valtuuston kokouksen aikana julkaisemme tämän katsauksen vuosikertomuksemme yhteydessä kokonaisuudessaan.

"Me olemme keväällä 1951 olleet osapuolena linnarauhan solmiamisessa siksi, että siten voitiin luoda välitila, jonka aikana taloudellista vakauttamista koskevien suunnitelmien laatiminen kävi mahdolliseksi. Me olemme olleet syksyllä 1951 mukana hyväksymässä vakauttamissopimusta, koska me tiesimme ja tiedämme vieläkin, mitä jatkuva ja keinottelun omainen inflaatio merkitsee terveelle talouskehitykselle ja palkkatyöväelle: Se merkitsee näille alituista vaaraa ja jatkuvia uhrauksia keinottelijoiden hyväksi.

Me olemme vakauttamispolitiikan aikana olleet siinä aktiivisesti mukana. Ei ole mitään syytä väittää, että asiat olisivat missään vaiheessa menneet täsmälleen niin, kuin me halusimme. Yhteiskuntapolitiikassa käy harvoin niin. Me olemme kaikkemme tehneet; saavuttaneet sekä voittoja että kärsineet tappioita.

Talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työ on kaikesta huolimatta ollut suuriarvoista. Vähiten juuri maamme palkannauttijoilla on varaa ylenkatsoa niitä huomattavia käytännön saavutuksia ja periaatevoittoja suunnitelmallisen talouspolitiikan hyväksi, joita suunnitteluneuvoston työ on merkinnyt. Tätä työtä ei ole vielä voitu viedä päätökseen. Jo viime vuoden lopulla kävi suunnitteluneuvoston piirissä entistä selvemmin ilmi, että työnantaja-piirien edustajat harrastavat asioiden käsittelyn jarrutusta. Tämä suunta vahvistyi tämän vuoden alkukuukausina. Ja niinpä kävi jo pari kuukautta sitten selväksi tämän menettelyn syyt. Heidän tarkoituksenaan ei ollut mikään sen vähempi kuin työpalkkojen indeksiehdon ja indeksiturvan mitätöinti. Tässä aiassa on turha vedota Ruotsin esimerkkiin. Ruotsin ammattijärjestöllä saattaa olla varaa toisenlaiseen järjestelmään. Siellä on työvänehallitus, ja ammattijärjestö on voimassaan toista luokkaa, kuin mitä me olemme. Me sensijaan olemme täällä kerta kerran jälkeen saaneet havainto-opetusta porvareitten häikäilemättömästä taktikointihalusta ja meillä on varmasti sitä suurempi syy pitää kiinni indeksiturvasta.

Ryhtymällä taisteluun palkkojen indeksisidonnaisuutta vastaan pyrkivät työnantajat tosiasiallisesti rikkomaan vakauttamissopimuksen. On niin muodoin itsestään selvää, että me emme ole voineet jatkaa vakauttamissopimukseen perustuvan pitkän tähtäimen ohjelman käsittelyä, ennenkuin työnantajat ovat tässä asiassa palanneet päiväjärjestykseen.

Työnantajien taholta on tehty erinäisiä ehdotuksia ns. puoliautomaattisten indeksisidonnaisuusjärjestelmien toteuttamiseksi. Me tiedämme kyllin hy-

vin, että sellainen järjestelmä ei merkitse käytännössä paljoakaan. Jos elinkustannusten kallistumisesta johtuva palkankorotus jää riippuvaksi työnantajien halusta maksaa sellaista, niin tiedämme kyllä miten siinä käy.

Miksi työnantajien taholta on sitten ryhdytty tällaiseen taisteluun palkkojen indeksiturvaa vastaan? Yksinomaan siitä syystä, että he yrittävät nyt maksattaa palkkatyöväellä heidän jarrutuksestaan ja omanvoiton pyynnistään johtuneet tuotantovaikeudet. He eivät halua ymmärtää, että sellaiselta kansanosalta, joka ei ole suhdannevoittoja saanut, ei voida vaatia uhrauksia hiltittömän suhdannekeinottelun seurauksen peittämiseen. Meidän taholta on useassa yhteydessä esitetty lause: 'Palkkatyöväki ei ole ratsastanut korkeasuhtanteelle.' Tämä pitää paikkansa ja se tulee ehdottomasti merkitsemään myös sitä, että me emme maksa laskusuhdanteen tappioita. Missä ovat nyt parin viime vuoden aikana puhtaaksi suhdannevoitoksi laskettavat 40 miljardia? Onko kukaan tutkinut, millaisia rahoitustapoja on käytetty vientiteollisuutemme suhdannevoittojen sijoittamisessa ulkomaille ja niiden pysyttämässä ulkomaan valuutan määräisinä?

Indeksiehtoa vastaan käynnissä oleva taistelu johtuu siitä, että niin kauan kuin meillä on indeksiturva, eivät työnantajat voi panna nykyisiä mahdollisia tappioitaan kansan niskoille yleisen elintason alentamisen muodossa. Tämä on kuitenkin se valveuni, josta työnantajien näyttää olevan vaikea luopua. En suuresti erehtyne, jos mielessäni kuvailen työnantajapiirien kaavailut suunnilleen seuraavanlaisiksi: Ensi vaiheessa toimeenpantaisiin joku sinänsä asiallisesti epäilyttävä osa-ohjelma palkkojen ja hintojen samanaikaiseksi alentamiseksi. Tämän jälkeen pyrittäisiin mahdollisimman laajaan palkkojen irrottamiseen elinkustannusindeksistä ja missään nimessä ei ainakaan mitään työehtosopimusta uusittaisi siten, että se sisältäisi automaattisen indeksiehdon. Silloin olisiakin tilanne jo kypsä pääoman suurimman haaveen toteuttamiselle, devalvaatiolle, jonka he tosin tällä hetkellä vielä manaavat mahdottomaksi. Devalvaatio olisi lopullinen rengas muutettaessa meidän tulonjakomme perusteita, eikä ole epäilystäkään siitä, etteikö kapitalistina olo tämän jälkeen hyvin kannattaisi.

Olen alussa huomauttanut siitä, että taloudellisten perustekijöiden näkeminen kaiken poliittisen hyökkäilyn takaa ei ole niinkään helppoa. Voimme kuitenkin selvästi nähdä, että tällä hetkellä on olemassa kolme epäedullita kehitystekijää. Nämä ovat jatkuva työttömyys, erikoisesti selluloosateollisuutta koskeva tuotannon supistuminen ja vientituotteittemme suuresti laskeneet hinnat. Viime talvikauden työttömien huippuluku oli 66.000 miestä. Luku on meidän oloissamme varsin suuri. Mutta emme voi kieltää sitä, etteikö työttömyyden hoito olisi tänä vuonna ollut parempi kuin milloinkaan aikaisemmin. Sijoitusprosentti nousi loppupalvesta jo runsaasti yli 80. Työttömyyden rakenteellinen jakaantuminen osoittaa eräitä mielenkiintoisia näkökohtia. Voimme havaita, että työttömistä oli valtaosa luonnonsuhteista johtuvien suhdanneherkkien elinkeinojen piiristä. Maaliskuun alussa oli työttömistä n. 12.000 maa- ja metsätyöläisiä, n. 11.000 rakennustyöläisiä ja n. 35.000 sekatyöläisiä. Varsinaisen teollisen tuotannon piirissä ei työttömyyskortistoon joutunut kuin varsin vähäinen määrä työntekijöitä. Sen sijaan näihin ryhmiin kuuluvat työntekijät ovat joutuneet huomattavasti kärsimään lyhennytyistä työviikoista ja vähentyneestä ylityömahdollisuudesta. Työttömien määrä on eränä viikokoina vähentynyt, mutta toukokuun puolivälissä oli työttömyyskortistossa vielä n. 30.000 työntekijää, joista oli sijoitettu töihin 97,5 %.

Siitä huolimatta vaikka työttömyys onkin kevään kuluessa jatkuvasti vähentynyt, näyttää todennäköiseltä, että sellaiseen täystyöllisyyteen, joka meillä parisen vuotta sitten vallitsi, ei ainakaan lähiaikoina päästä. Hälyttäviä tietoja on saatu selluloosateollisuudesta ja lasi- ja posliiniteollisuudesta, joissa

uhataan huomattavan suuren työvoimamäärän lomauttamisella. Samoin tekstiiliteollisuuttamme, erityisesti villateollisuutta sekä valmisvaateteollisuutta on uhkaamassa vakava työttömyys ulkomaisen raaka-aineen saannin tyrehtyessä valuuttapulasta johtuvien lisenssivaikeuksien vuoksi. On ilmeistä, että todellisia menekkivaikeuksia on olemassa mutta toisaalta on yhtä ilmeistä, että työnantajain taholla on selvästi pyrkimyksenä "lomauttamisilla" ja irtisanomisilla vaikuttaa työntekijöitten mielialaan.

Työllisyystilannetta helpottavina tekijöinä ovat normaaliset, kausiluontoiset, kesän aikana tehtävät tai kesän aikana parhaiten tehtäväksi soveltuvat työt, jotka sitovat suurimman osan talvikautena työttöminä ja työttömyystoissa olleista työntekijöistä. Niinpä esim. pienviljelijät, jotka työttömyyden huijussa ollessa muodostivat työttömien huomattavan suuren ryhmän, saavat kesän aikana työtä omilla viljelmillään. Samoin rakennus- ja sekatyömiehille, jotka työttömyystilastossa ovat olleet ensimmäisellä sijalla, on avautunut ja avautuu työtilaisuuksia, sillä kuluvan vuoden rakennuskausi todennäköisesti muodostuu huomattavan vilkkaaksi. Tähän ainakin viittaa tilasto kuluvan vuoden aikana myönnettyistä rakennusluvista. Niinpä rakennusasiaintoimikunta on tk. 12 päivään mennessä myöntänyt rakennuslupia rakennuskuutiometreissä laskettuna 32 % enemmän kuin vastaavana aikana viime vuonna eli 51 % viime vuoden aikana myönnettyistä kaikista rakennusluvista.

Työttömyyden aiheuttaman työvoiman tarjonnan lisääntymisen johdosta ovat työnantajat katsoleet tilanteen muodostuneen sellaiseksi, että he voivat ryhtyä toteuttamaan omia suunnitelmiaan ja tarkoituksperiään. Selvistä sopimuksista huolimatta he ovat pyrkineet alentamaan palkkoja ja huonontamaan muita työehtoja. Järjestöjen avulla on sopimusten vastaiset pyrkimykset kuitenkin saatu estetyksi, tosin eräissä tapauksissa vasta työtuomioistuimen välityksellä.

Näissä palkanalennuspyrkimyksissä on erikoisesti "kunnostautunut" eräs suuryhtymä, joka menneinä vuosina sotakorvaustuotannon yhteydessä keräsi taskuihinsa suuret voitot, joista ehkä täytyy puhua kymmennumeroisella luvulla. Tarkoiton Wärtsilä-konsernia, jonka eräissä tuotantolaitoksessa tällä hetkellä on käynnissä korpilakko. Näitä korpilakon luontoisia istumalakkoja, tunning ja puolen tunning työneisauksia on myöskin rakennusalalla, Kymenlaaksossa, Tampereella ym. Minun on kuitenkin vakavasti huomautettava siitä, että tämän laatuisten mielenosoituslakot eivät ole mikään voiman ilmaus työntekijäin taholta, niinkuin ehkä jotkut kuvittelevat, vaan ne päinvastoin ovat heikkouden osoitus. Niillä ei mitään voiteta, päinvastoin heikennetään ja hajoitetaan työntekijäin voimia ja rintamaa. Palkka- ja työehtokysymykset on hoidettava työehtosopimusten puitteissa ja järjestötietä. Mitään muita irrallisia menettelytapoja ei ammattiyhdistysliike voi hyväksyä.

Perhehuoltajan joutuessa työttömäksi tyrehtyy hänen ansiotulonsa ja seurauksena tällöin on perheen toimeentulovaikeudet, ja jos työttömäksi joutunut joutuu odottamaan uuden työtilaisuuden avautumista, valtaa hänen mieltänsä levottomuus. Niinpä viime talvenakin työttömien lukumäärän lisääntyessä arvioitua nopeammassa tahdissa ja kun työttömyystyömaiden avaaminen riittävässä laajuudessa ja riittäväällä nopeudella tuotti vaikeuksia, syntyi työttömien keskuudessa hermostuneisuutta. Tällaisen mielialan vallitessa avautui erälle työläisten piirissä liikkuville poliitiikan tekijöille kiitollinen tilaisuus omien pyyteittänsä ajamiselle. Ei nimittäin tarvitse olla mikään psykologi virittäessään täten tarjoutuneessa otollisessa tilanteessa poliittiset pasuunansa demagogiasointuisiksi. Ja tämän taidon mainitun poliitiikan tekijät osasivat. He olivat mielestään saaneet erinomaisen tilaisuuden hyökätä entistä raivokkaammin SAK:ta vastaan ja uskoivat saavansa myös työntekijät hyökkäyksen mukaan. Tietystä päämajassa valmistettiin punnet, joita sitten

levitettiin ympäri maata veloituksella palauttaa ponnet työntekijäin hyväksymänä lähetystöjen välityksellä SAK:lle. Tulkoon sanotuksi, että näihin ponsiin oli yritetty sisällyttää kaikki se, jota sekä taloudellisessa että poliittisessa mielessä joko kansallisesti tahi kansainvälisesti ei ole kaikkien politiikan tekijäin mielen mukaisesti järjestetty, mutta jotka asiat SAK:n pitäisi "tinkimättä" ja "viivyttämättä" saattaa järjestykseen. Seurauksena oli, että veloituksen saaneet "hyväksyivät" ponnet epämääräisissä "työätekevien" kokouksissa ja sonnustautuivat "lähetystöinä" SAK:n toimistoon.

SAK:n taholla pidettiin ja pidetään työttömyyttä niin vakavana asiana, että vaikka tiedettiin mainitunlaatuisten lähetystöjen todelliset tarkoitukset, suhtaduttiin niihin aluksi asiallisesti. Kun sittemmin kuitenkin osoitautui, että "lähetystöissä" oli mukana henkilöitä, jotka eivät milloinkaan ole kuuluneet järjestöihimme, mutta jotka siitä huolimatta pitivät oikeutenaan arvostella SAK:n toimintaa ja antaa sille "neuvojaan" ja kun eräät päivälehdet lähetystöjen käyntejä SAK:ssa selostaessaan tapansa mukaisesti harjoittivat mitä törkeintä valhepropagandaa SAK:ta vastaan, perusteellisesti väristellen SAK:n toimitsijain lausuntoja, päätti työvaliokunta kieltää toimitsijoilta lähetystöjen vastaanoton, ellei lähetystöjen mukana ole kulloinkin asiaan kuuluvan jäsenliiton vastuunalainen toimitsija. Työvaliokunnan päätös aiheutti — kuten odotettavissa olikin — edellä mainitussa lehdistössä tavanomaisen solvausröyöryn työvaliokuntaa vastaan, mutta kun otamme huomioon, että jo jäsenliitoissamme on yli 3.000 ammattiosastoa, ei kohtuudella voida vaatia, että SAK:n toimisto voisi olla "persoonallisessa" kosketuksessa edes näiden jäsenjärjestöjensä osastojen kanssa, puhumattakaan siitä, että voimmekin olla "kanssakäymisessä" tuhansien työpaikkojen kanssa ja vielä sellaisena aikaan, jonka kukin "lähetystö" katsoo itselleen parhaiten soveltuvan. Näin ollen edellämainittu työvaliokunnan päätös oli aivan riittävästi perusteltu.

Paitsi lähetystövouhotusta on touhun takana olleiden poliittisten veijareiden tarkoituksena ollut laajemman liikehtimisen aikaansaaminen työläisten keskuudessa. Tässä mielessä pyrittiin järjestämään työselkkauksia työttömyystyömaille. Kerrotaan, että Pohjois-Suomessa oli liikkeellä kolmisenkymmentä moottoripyöräpartiota kiertämässä työmaalta toiselle. Eräissä tapauksissa⁴ onnistuttiinkin provosoimaan työntekijät lopettamaan työnsä. Tällaisten korpilakkojen tuloksena oli kuitenkin vain se, että narratuiksi tulleet työntekijät joutuivat poistetuksi työttömyyskortistoista ja menettivät siten mahdollisuutensa työttömyystöihin pääsemiseen.

Vaikkakin tämänlaatuiset tempaukset vaikeuttivat työttömyysasioiden hoitoa, voidaan sanoa, että työttömyys on tullut kuitenkin siten hoidetuksi, että suurempaa hätää työläisten keskuudessa ei ole päässyt syntymään. SAK:n taholta on oltu jatkuvassa kosketuksessa työvoimaviranomaisiin ja korostettu erityisesti sitä, että jokaiselle työtä haluavalle on varattava tilaisuus työn tekemiseen. SAK:n toimenpiteet eivät kuitenkaan ole rajoittuneet ainoastaan viime talvikauden ja nykyhetken työttömyyden torjumiseen, vaan suunnitteluneuvostossa olevat SAK:n edustajat ovat esittäneet vaatimukset ja suunnitelmat täystyöllisyyden jatkuvasta ylläpitämisestä.

Jos vielä tarkastelemme maamme taloudellista tilannetta, voimme todeta, että kuluvan vuoden aikana ei ole tapahtunut suurempia muutoksia viime vuoden palkkimäiseen puoliskoon verrattuna, mutta jos vertaamme kuluvan vuoden ensimmäisen neljänneksen tuotantoa viime vuoden vastaavaan aikaan, osoittaa vertailu tuotannon alentuneen 7,5 %:lla. Kuitenkin oli tuotantomme edelleenkin n. 16 % korkeampi kuin vuosina 1948—1950 keskimäärin vastaavana aikana.

Kotimarkkinateollisuuden tuotantovolyymi laski viime vuoden ensimmäisen vuosineljänneksen verrattuna 5,2 %. Laskuun vaikutti lähinnä metalliteollisuuden tuotannon supistuminen, sillä sotakorvausteollisuuden johdosta laajentuneelle metalliteollisuuden kapasiteetille ei ole saatu riittävästi vientiä, siitä huolimatta, vaikka metalliteollisuustuotteiden vientiä onkin saatu jonkin verran lisätyksi.

Vientiteollisuuden supistumiseen väittävät tuottajapiirit ratkaisevasti vaikuttavan ulkomaanmarkkinoilla tapahtunut hintojen aleneminen ja meidän kustannustasomme korkeus. Väitteet kustannustasomme korkeudesta ovat senlaatuaisia, että niistä voidaan olla ja ollaankin eri mieltä ja parhaillaan pyritään erinäisten toimikuntien avulla asiaa selvittämään. Tuotannon kannattamattomuuteen vedoten vientiteollisuutemme ei nykyisin työskentele läheskään täydellä kapasiteetilla. Niinpä esimerkiksi selluloosa-teollisuutemme työskentelee nykyisin vain 65 %:n kapasiteetilla ja selluloosan tuottajat ukaavat edelleenkin supitaa tuotantoa.

Myös maatalouden tuotantoluvut ovat hiukan alhaisemmat kuin viime vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Esimerkiksi maidon tuotanto oli tämän vuoden tammikuussa 2 % ja helmikuussa 6 % pienempi kuin vastaavina kuu-kausina vuosi sitten. Maaliskuusta lähtien tuotantoluvut ovat kuitenkin osoittaneet pientä nousua.

Metsätyöt on heikkojen vientimarkkinoiden johdosta supistuneet huomattavasti kuluvana hakuukautena. Kaupallisten hakkuiden määrä, joka edellisenä hakuukautena oli 37,7 miljoonaa pinokuutiometriä lasketaan supistuvan 27 milj. p-kuutiometriin, jonka laskelman mukaan supistus olisi 30 %.

Ulkomaankauppaa tarkasteltaessa kaupan volyymin perusteella voidaan kehitystä ensimmäisellä vuosineljänneksellä pitää tyydyttävänä. Viennin volyyymi lisäytyi nimittäin sanottuna aikana 18 % edellisen vuoden vastaavaan aikaan verrattuna, kun taas tuonti, joka edellisenä vuotena oli poikkeuksellisen suuri supistui samana aikana 35 %:lla. Maailmanmarkkinoilla tapahtunut vientitavaroidemme hintojen aleneminen vaikutti kuitenkin siten, että viennin arvo ensimmäisellä neljänneksellä oli 15,3 miljardia markkaa pienempi kuin viime vuoden ensimmäisellä neljänneksellä, ja kun tuontitavaroitten hinnoissa ei tapahtunut suurempia muutoksia, muodostui ulkomaankauppamme k.o. aikana tuontimme jyrkistä supistumisesta huolimatta 5 miljardilla markalla tuontivoittoiseksi. Merkille pantavaa on, että ulkomaisten kauppattaviemme arvojärjestys on kuluvan vuoden aikana muuttunut. Niinpä Neuvostoliitto on sekä tuonin että viennin osalta sivuuttanut aikaisempina vuosina kärkipaikkaa pitäneen Englannin. Huomionarvoinen seikka on myös se, että kauppataaseemme USA:han on kääntynyt viime vuoden ensimmäisen neljänneksen 1.800 milj. markan tuontivoittoisuudesta 575 miljoonan markan vientivoittoisuudeksi.

Hintatasoa indeksien valossa tarkasteltaessa voidaan todeta, että tukkuhintaindeksi osoittaa hintojen viime vuoden huhtikuusta tämän vuoden huhtikuuhun alentuneen n. 5 %:lla, kun taas elinkustannusindeksi osoittaa kustannusten vastaavana aikana kohonneen n. 2 %:lla.

Työmarkkinoilla eletään työehtosopimusten suhteen nykyisin eräänlaisessa "valmiustilassa". "Diplomaattiset suhteet" useiden työntekijä- ja työnantaja-järjestöjen välillä ovat avoimina ts. järjestöjen välisissä työehtosopimusneuvotteluissa ei ole päästy tyydyttävään tulokseen, ja kun sopimusten voimassa oloaika on päättynyt, on useilla työaloilla jouduttu sopimuksettomaan tilanteeseen. Useissa tapauksissa sopimukset on sanottu irti molemmin puolin. Työntekijäpuolelta on sanonut sopimukset irti saadakseen niihin parannuksia, työnantajapuolelta taas sopimukset on sanottu irti n.s. indeksipykälän vuoksi.

Jos me tarkastelemme lähemmin sopimustilannetta tällä hetkellä, niin kokonaisuutena ottaen voimme sanoa, että suurin osa sopimuksista on voimassa ja jatkuu aina vuoden vaihteeseen saakka, ollen eräitä sopimuksia, jotka ovat pitempiäaikaisia ja jatkuvat siitä ylitsekin. Kuitenkin on todettava, että eräitä huomattavia ja suuria työntekijämääriä käsittäviä tuotanto- ja teollisuusaloja on tällä hetkellä käytännöllisesti katsoen sopimuksettomassa tilassa. Näin on asianlaita elintarviketeollisuuteen nähden, joka eräitä pieniä poikkeuksia lukuunottamatta on sopimuksettomassa tilassa. Tämä koskee makeis-alaa, panimo- ja virvoitusjuoma-alaa, tupakka-alaa, ravintola-alaa, sokerialaa, einosalaa, leipomoalaa, kalanjalostusta, myllyjä, margariinitehtaita, kahvipaahtimoita, keksi- ja kovaleipätehtaita ja meijerialaa. Liiketyöntekijäin liiton piirissä on avoimena Liiketyönantajani, KK:n ja Liiketyöntekijäin liiton välinen koko maan käsittävä yleissopimus, KK:n osuusliikkeiden myymälänhoitajien sopimus sekä konttorityöntekijäin sopimus, johon kuuluvat eräät helsinkiläiset osuusliikkeet sekä vakuutusyhtiöitä koskevat sopimukset. Metallityöväen liiton piirissä on avoimena autokorjaamoala, sähköala, voimalaitos, puhelin- ja hissiala. Nahka-, jalkine- ja kumityöväen liiton piirissä ovat käytännöllisesti katsoen kaikki teollisuuskien alat tällä hetkellä ilman sopimusta. Näin on asia kenkäteollisuuteen, nahkateollisuuteen, turkisteollisuuteen, laukkuteollisuuteen, kumikorjaamoalaan ja kumiteollisuuteen nähden. Työntekijämäärältään suurin ala, joka tällä hetkellä on sopimuksettomassa tilassa lienee rakennusala. Rakennustyöläisten liiton ja Muurarien liiton sopimukset on irtisanottu rakennusteollisuuden yleisellä alalla, maalausalalla, sementtivalimoissa ja asfalttialalla. Tämän lisäksi on irtisanominen tapahtunut myöskin kivenjalostusteollisuudessa, jossa se tapahtui ilman SAK:n työvaliokunnan lupaa ja tämän päälle Rakennustyöläisten liitto menetteli vielä siten, että se kuukauden vaihteessa jätti asianomaisille työnantajille sekä myöskin valtion työriitojen sovittelijalle ilmoituksen uhkavaatimuksesta ja mahdollisesta työtaistelun alkamisesta tällä alalla. Tämän toimenpide tapahtui ilman että SAK:n työvaliokunnalle oli annettu tilaisuutta asian käsittelyyn. Avoimena olevista sopimuksista on lisäksi mainittava, että Lasi- ja Posliini työväen liiton osalta ja Työläisliiton piirissä on avoimena eräitä pienempiä työntekijäryhmiä käsiviä sopimuksia. Samoin on Rautatietläisten liiton piirissä avoimena varikkotyöläisten sopimus. Mistä sitten on kysymys näissä työehtosopimuksissa, jotka nyt ovat avoimina? SAK:n työvaliokunta on samoin kuin jo vuosi sitten, asettunut sille kannalle, että nykyisen palkkasäännöstelypäätöksen voimassa ollessa on mahdollisuus esittää työehtosopimukseen parannuksia ns. sosiaalisten työehtojen osalta; samoin tarkistuksia urakkahinnoitteluihin, mikäli ne ovat osoittautuneet vanhentuneiksi verrattuna työmenetelmiin ym. seikkoihin; edelleen myös korjauksia päivärahoihin, työaikaan jne. Sen sijaan itse varsinaisiin palkkaperusteisiin emme ole katsooneet voivamme antaa esityslupia. Tämän vuoden sopimusliikkeissä on työvaliokunta kuitenkin antanut liitoille mahdollisuuden yrittää neuvotella työnantajien kanssa ns. tuotannon nousua vastaavan korvauksen saamisesta työpaikoille sen mukaisesti, kuin SAK:n lausunnossa ns. pitkän tähtäimen ohjelman luonnokseen oli viime vuoden puolella esitetty. Minun on tässä yhteydessä kuitenkin vakavasti huomautettava siitä tyylistä ja tavasta, millä eräät liitot ovat näitä työehtosopimuskysymyksiä hoitaneet. Useat kommunistien johdossa olevat liitotahan ovat lähteneet tässä asiassa liikkeelle puhtaasti propagandatavoitteista. Propaganda on viritetty siihen tyyliin, että liiton jäsenistö vaatii huomattavia palkkojen korotuksia, ja määrät ovat vaihdelleet 30 %:sta 50 markkaan tunnilta. Asetelma on ollut vanhastaan tuttu. Liitto ja sen jäsenistö olisivat tällaisen palkankorotusesityksen kannalla, mutta kun se kirottu SAK:n työvaliokunta, joka aina on esteenä

työntekijäin vaatimuksille, ei anna lupaa tällaisille esityksille, niin siinä sitä ollaan. Ja näin on jälleen saatu yksi propagandaväite SAK:oa ja sen johtoa vastaan. — Tällaisessa asian hoitelussa ovat mukana liitot, joiden kassavarat ovat niin niukat, että niiden varassa ei mahdollista työtaistelua käydä montakaan päivää. Minä haluaisinkin vakavasti huomauttaa täällä oleville liittojen johtohenkilöille, että on jo aika vihdoin oppia tuntemaan vastuunalaisuutta omaa liittoa ja sen jäsenistöä kohtaan, eikä vain hoidettava näitä asioita pelkkien poliittisten propagandanäkökohtien perusteella, kuten nyt näyttää valitettavasti asianlaita olevan.

Olen edellä viitannut indeksikysymykseen, mutta koska tästä asiasta näyttään jatkuvasti esitettävän julkisuudessa erheellisiä ja suorastaan virheellisiä tietoja lienee asiaa selostettava.

Runsas viikko sitten olin tilaisuudessa Kirjatyöntekijäin liiton edustajakokouksen avajaisissa esittämään lyhyen katsauksen indeksikysymyksestä. Huomautin siitä, että työpalkkojen indeksiturvakysymyksen historiikin muistipalauttaminen on paikallaan, nimenomaan juuri Kirjatyöntekijäin liiton edustajakokouksessa ja syystä, että tämän liiton piirissä ensimmäisenä, yli kolmekymmentä vuotta sitten saatiin työehtosopimuslinjalla aikaan indeksiturva työpalkkoille. Olosuhteet ovat tuosta ajasta lähtien muuttuneet hyvin paljon ja olemme joutuneet tässä maassa elämän eri aloilla myöskin työmarkkinapolitiikassa kokemaan hyvinkin erilaatuisia vaiheita. Olemme käyneet läpi ankaran ja vaikean taistelun työehtosopimusperiaatteista, olemme kokeneet palkkasäännöstelyn monissa eri vivahteissaan, mutta näihin hyvinkin taapahtumarikkaisiin vaiheisiin ei ole tässä yhteydessä aikaa lähemmin puuttua. Palautan kuitenkin mieliin v. 1947 lokakuussa annetun palkkasäännöstelypäättöksen.

Tähän palkkasäännöstelypäättökseen sisältyi myöskin indeksiturvallisuuatta koskeva pykälä, joka edellytti ns. puolen prosentin ylikompensation työpalkkoille verrattuna vastaavaan elinkustannusten nousuun. Tämä palkkasäännöstelypäättös oli sellaisena voimassa aina vuoden 1950 alkuun saakka, jolloin se erään silloisen ministerin epäonnistuneen mielihohteen perusteella kumottiin. Tämä toimenpide oli täysin epäonnistunut sen osoittivat ne kaikki seuraamukset, jotka tästä toimenpiteestä johtuivat ja siitä olivat jo etukäteen varmoja työmarkkinoiden keskusjärjestöt, jotka vähän aikaisemmin olivat antaneet lausuntonsa, missä yhdensuuntaisesti asettuivat sille kannalle, että palkkasäännöstelyä ei niissä olosuhteissa olisi kumottava.

Niiden vaikeiden ja raskaiden kuukausien jälkeen, jotka sisältyivät vuoden 1950 alkupuoleen ja syyskauteen päädyttiin sitten ensin ns. F-sopimukseen ja myöhemmin syksyllä A-sopimukseen. Nämä kumpikin sopimus rakentuivat sellaisenaan indeksiturvaperiaatteen pohjalle.

On kulunut runsas kaksi vuotta siitä, kun tehtiin ratkaisu, joka kantaa taloudellisen linnarauhan nimeä. Linnarauha johti ns. vakauttamissopimukseen, jossa allekirjoittajina esiintyivät työmarkkinajärjestöt ja valtiovalta.

Me olemme nyt tänä aikana, joka on vakauttamissopimuksesta kulunut taloudellisessa suunnitteluneuvostossa luoneet taloudellista perusohjelmaa, eräänlaisessa ns. pitkän tähtäimen mielessä. Tämän ohjelman ensimmäinen vaiheen käsittely päättyi noin parisen kuukautta sitten. Viimeisenä tässä ensimmäisessä lukemisessa oli käsiteltävänä palkkatasoa ja tuottavuutta koskeva luku, jonka yhteydessä esitettiin käsittelyn pohjaksi työmarkkinajärjestöjen yhteisesti laatima luonnos. Tässä yhteydessä merkittiin pöytäkirjaan yksimielisenä toteamuksena, että työmarkkinain keskusjärjestöt ryhtyvät ennen ohjelman lopullista käsittelyä toimenpiteisiin palkkasäännöstelypäättöstä koskevan muutosehdotuksen laatimiseksi siten, että se olisi vahvistettavissa ohjelmaa lopullisesti hyväksyttäessä.

Kun sitten näihin neuvotteluihin keskusjärjestöjen kesken ryhdyttiin, esittivätkin työnantajain edustajat aivan yllätyksellisesti, että nykyisestä, vakauttamissopimukseen perustuvasta työpalkkojen indeksiturvajärjestelmästä luovuttaisiin ja siirryttäisiin eräänlaiseen puoliautomaattiseen indeksisysteemiin, jossa elinkustannusten nousun korvaaminen työpalkoille jäisi täydelleen riippuvaksi työntajien halusta ja mielivallasta.

Tämä työnantajain kanta oli SAK:n edustajille täydellinen yllätys, syystä, että viime vuoden puolella oli ollut toiminnassa suunnitteluneuvoston työvaliokunnan asettama alajaosto, jonka tehtävänä oli palkkasäännöstelypäättökseen tarkistaminen. Tämä jaosto päätyi uuteen palkkasäännöstelypäättösluonnokseen, joka indeksikysymyksen osalta sisälsi täsmälleen saman sanonnan kuin nykyisin voimassa oleva palkkasäännöstelypäättös. Ehdotukseen liittyi työnantajien edustajien vastalause, jossa ei kuitenkaan edes puolella sanalla kosketeltu indeksikysymystä, vaan vastalause kohdistui kokonaan palkkasäännöstelyn muihin kohtiin. Asian saadessa keskusliittojen neuvotteluissa tällaisen käänteen, kieltäydyttiin SAK:n edustajain taholla enemmästä neuvottelusta työmarkkinajärjestöjen kesken. Samoin myöskin suunnitteluneuvoston työvaliokunnassa taloudellisen perusohjelman enemmästä käsittelystä, koska meidän nähdäksemme edellytyksiä tähän ei ollut, ellei työmarkkinajärjestöjen kesken oltu päästy yhteisymmärrykseen sellaisesta indeksisysteemistä, joka perustuu vakauttamissopimukseen. Asiat ovatkin nyt tällä hetkellä tässä vaiheessa.

Pääministeri Kekkosen pyynnöstä ovat keskusjärjestöt yrittäneet neuvotteluja parikin kertaa indeksikysymyksestä, mutta ne ovat rauenneet heti alkuun tuloksettomina syystä, että kumpikin puoli on ollut tiukasti omalla kannallaan. Samoin on SAK kieltäytynyt antamasta edustajaansa ns. kustannustasokomiteaan, joka äskettäin on saattanut julkisuuteen alustavat tiedot ensimmäisestä, hyvin hätäisestä ja varmaan puutteellisesta työstään, joka ilmeisestikään ei voi antaa oikeata kuvaa maamme selluloosa- ja puunjalostusteollisuuden kustannustasosta. Edelleen SAK on pääministerin tiedusteltua, voiko SAK valmistaa oman ehdotuksensa kustannustasokysymyksessä, vastannut tähän tiedusteluun kieltävästi ja perusteena on edelleen ollut sama seikka, että me emme katso olevan edellytyksiä näiden kysymysten jatkuvalle käsittelylle, ennenkuin tämä meidän kannaltamme katsoen oleellinen ja perustavaa laatua oleva kysymys työpalkkojen indeksiturvasta on saanut sellaisen ratkaisunsa, kuin mitä vakauttamissopimus ja -linja edellyttää. Me ammattiyhdistysliikkeen piirissä olemme valmiita edelleen ja jatkuvasti käsittelemään talouspolitiikkaan liittyviä kysymyksiä nimenomaan tältä pohjalta. Me haluamme, että tässä maassa voitaisiin kerrankin näitä kysymyksiä käsitellä jonkinlaisen pitkän tähtäimen taloudellisen suunnittelun ja suunnitelmallisuuden pohjalla ilman, että ollaan täysin tuulten vietävissä ja täysin riippuvaisia niistä konjunktuurien heilahteluista, joita taloudellisessa elämässä nykyisessä talousjärjestelmässä ilmenee.

Indeksiasian käsittelyn yhteydessä meille on esitetty sama kysymys, joka usein tulee esille ammattiyhdistysliikkeessä, kun käsitellään sosiaalipolitiikan piirissä lainsäädäntötietä sekä työehtosopimuspolitiikan tietä saavutettuja tuloksia. Ja tämä kysymys on: "miten kauan ja miten pitkälle ammattiyhdistysliike hoitaa ja viitsii hoitaa järjestymättömien työntekijöiden asioita? Eikö olisi luonnollisempaa ja yksinkertaisempaa, että ammattiyhdistysliike pääasiassa hoitaisi vain niiden työntekijäryhmien — niin palkka- kuin muita työehtokysymyksiä sekä sosiaalisia kysymyksiä — jotka ovat jäsenenä ammatillisissa järjestöissä, ja jotka maksavat jäsenmaksuja ammattiyhdistysliikkeelle."

Ei voida kieltää etteikö tällä kysymyksellä ole oma oikeutuksensa. Meillähän on omien silmiemme edessä aivan eläviä esimerkkejä siitä, että saattaa olla työntekijäryhmiä, jotka eivät kuulu mihinkään ammatillisiin järjestöihin, eivätkä halukaan niihin kuulua, mutta jotka kyllä ovat ehkä ensimmäisinä vaatimassa sitä, että ammattiyhdistysliike joukkovoimallaan taistelisi heille taloudellisia tai sosiaalisia etuisuuksia. Tämänlaatuisten esimerkkien edessä saattaa hyvinkin äkkiä päätyä siihen johtopäätökseen, että ei tosiaankaan hyödytä mitään sellainen toiminta, jonka kautta hankitaan etuisuuksia myöskin tällaisille työntekijäryhmille, jotka eivät ole itse valmiita uhraamaan — ei toimintaa eikä varoja näiden saavustusten hankkimiseksi. Tämä on kysymysasetelma, josta kansainvälisessä ammattiyhdistysliikkeessä on keskusteltu ja väitelty, ja tiedämme maita, joissa tässä suhteessa on asetettu hyvinkin puhdasoppiselle kannalle niin, että niissä määrätty tulokset rajoitetaan koskemaan vain niitä työntekijöitä ja työntekijäryhmiä, jotka tosiaankin ovat mukana työntekijöiden yhteisessä taistelurintamassa. Haluaisin kuitenkin sanoa, että silloin, kun on kysymys työpalkkojen yleisestä ja automaattisesta indeksiturvallisuudesta ja silloin, kun me vielä elämme niinkin poikkeuksellisia aikoja kuin mitä me olemme koko sodan jälkeisen ajan eläneet, jolloin ammattiyhdistysliikkeen eräänä perusperiaatteena taistelussa palkkaehtojen puolesta on ollut ns. solidaarisen palkkapolitiikan linja, me emme voi indeksikysymystä tarkastella näin ahtaana puhdasoppisesti. Meidän on indeksiturvallisuus ulotettava koskemaan kaikkia palkansaaajaryhmiä, sellaisiakin palkansaaajaryhmiä, jotka eivät halua olla meidän mukana tässä taistelussa.

Meillä on eräs suuri palkansaaajaryhmä, jonka palkkakysymykset yleensä järjestyvät toista tietä kuin varsinaisessa työsopimussuhteessa olevien työntekijäin palkkaus. Tämä on valtion viran ja toimen haltijat, joilla useilla aloilla on olemassa omat ammattiliittonsa, joista osa kuuluu SAK:n alaisuuteen, mutta osa on SAK:n ulkopuolella, 1920-luvun alkupuolella oli lyhyen ajan viran ja toimen haltijain osalta voimassa indeksimääräys palkkojen osalta. Vuoden 1923 joulukuussa annettu palkkauslaki näet sisälsi indeksimääräyksen, mutta tämä kumottiin jo niin pian kuin vuonna 1925. Tämän jälkeen runsaan kahdenkymmenen vuoden aikana virkamiespalkat eivät olleet lainkaan indeksiin sidottuja. Useimmat meistä varmaan muistavat ne vaikeat ajat jotka sodan jälkeen olivat myöskin palkkakysymysten hoidossa ja järjestelyssä ja joiden osalta tapahtumat huipentuivat lokaussa 1947. Tällöin päädyttiin uuteen palkkasäännöstelypäätökseen, jonka yhteydessä myöskin virkamiespalkat sidottiin indeksiin. Tämän jälkeen onkin virkamiesten palkkauksessa noudatettu samaa indeksirakennelmaa kuin mikä on ollut vastaavasti voimassa työehtosopimussuhteessä olevien osalta. Minua ei voitane syyttää liioittelusta jos sanon, että virkamiesten palkkojen indekiturvan saamisessa on SAK näytellyt ratkaisevaa osaa.

On selvää, että viran ja toimenhaltijajärjestöillä itsellään on myöskin oma merkittävä osuutensa tässä saavutuksessa, ja tänä päivänä minä haluaisinkin sanoa, että nyt kun me taistelemme tästä yhteisestä indeksiturvasta, koskekooppa se työsopimussuhteessa tai virkasuhteessa olevia, niin tämä taistelu on meille yhteinen. Se koskee niin työsopimussuhteessa olevia varsinaisia työntekijöitä kuin myöskin virkasuhteessa olevia viran ja toimen haltijoita.

Huomautan uudelleen, että ammattiyhdistysliike pitää kiinni vakauttamissopimuksesta ja siihen perustuvasta ja rakentuvasta työpalkkojen indeksiturvallisuudesta. Työnantajain Keskusliiton valtuusto käsittelee indeksiturvakysymystä 20. 5. pitämässään kokouksessa. Heidän kantansa ei muuttunut. Meidän kantamme ei myöskään muutu."

Kun valtuusto oli lisäksi kuullut Kansan Markkinatutkimuslaitoksen johtajan maist. A. Salosen selostuksen kustannustasokysymyksestä, jossa selostuksessa hän tarkasteli asiaa lähinnä hallituksen asettaman komitean suorittaman tutkimuksen pohjalta. Varsin yksityiskohtaisessa esityksessään hän päätyi toteamukseen, että tällaisiin selityksiin on riittävää aihetta suhtautua kriittisesti. Selostusten jälkeen valtuusto päätti antaa seuraavansisällöisen julkilausuman:

"Kuultuaan selostukset tämän hetken taloudellisesta tilanteesta ja uudistaen 1951—52 pidetyissä SAK:n valtuuston kokouksissa määritellyt taloudellisia kysymyksiä koskevat suuntaviivat ja periaatteet valtuusto toteaa ja päättää seuraavaa:

1) Ammattiyhdistysliike yhtyi linnarauhaan ja ryhtyi tukemaan sen puitteissa harjoitettua taloudellista vakauttamispolitiikkaa tarkoituksella pysäyttämään kauan jatkunut inflaatiokehitys. Tähän sisältyi pyrkimys saada aikaan maamme talouspolitiikassa sellaista suunnitelmallisuutta, joka olisi omiaan mahdollisimman suurella määrin turvaamaan talouselämämme sille ominaisilta suhdannemuutosten aiheuttamilta vaurioilta ja takaamaan pysyvän täystyöllisyyden ylläpitämisen mahdollisuudet.

Kaiken edellä sanotun avulla pyrittiin niinkään mahdollistamaan kansantulon ja elintason jatkuva sekä tasainen nousu. Ammattiyhdistysliike on tämän politiikan puitteissa ottanut kantaakseen osansa yhteisistä rasituksesta ja sitoutumuksista. Riittävän selvästi ja myöskin tunnustetusti on se osoittanut vakaan halunsa ja pyrkimyksensä maan talouselämän pulmien selvittämiseksi kokonaisuuden ja kansan etujen mukaisella tavalla.

Ammattiyhdistysliike pitää edellämainittuja tavoitteita edelleenkin niin arvokkaina ja suurimerkityksellisinä, että se katsoo luonnolliseksi oikeudekseen vaatia tähän tähtäävän työn päätökseen saattamista, joka merkitsee taloudellisen suunnitelmallisuuden käytännössä toteuttamista. Se ei voi hyväksyä itsekkeitä ryhmäetuja palvelevia suhdannepoliittisia pyrkimyksiä. Se ei voi myöskään hyväksyä nyt vallitsevien taloudellisten ongelmien selvittämiseksi mitään sellaisia ratkaisuja, jotka merkitsisivät muodossa tai toisessa tulonsiirtoa palkannauttijoilta ja kuluttajilta muille ryhmille.

Edelleen se pitää täysin oikeutettuna vaatimusta, että kaikkiin mahdollisiin ratkaisuihin nähden se saa jäsenistölleen turvatuksi varmuuden siitä, ettei mikään tai mitkään ratkaisut aiheuta poikkeusta edellä esitetystä periaatteista. Mikäli ratkaisut pyritään yhteisin toimenpitein rakentamaan edellä esitetylle pohjalle, ammattiyhdistysliike voi olla mukana tämän hetken taloudellisia vaikeuksia selvitellessä.

2) Vaatimusta täystyöllisyyden ylläpitämiseksi ja turvaamiseksi ammattiyhdistysliike on pitänyt oikeana jo kansantaloudellistenkin näkökohtien perusteella. Vaatimusta täystyöllisyyden ylläpitämiseksi on pidettävä sitäkin oikeutetumpana, kun palautetaan mieleen maamme palkannauttijain ponnistukset sodanjälkeisten vaikeuksiemme selvittämiseksi. Kuluneen talven työttömyyden palkansaajille aiheuttamat rasitukset olisi suureksi osaksi välttää, jos ammattiyhdistysliikkeen vaatimaa suunnitelmallisuutta olisi noudatettu, ja toteutettu edes ne suunnitelmat, joista taloudelliseen vakaannuttamiseen osallistuneet piirit Taloudellisessa suunnitteluneuvostossa jo viime kesänä olivat yksimielisiä. Ne eivät kuitenkaan toteutuneet riittävässä laajuudessa sen vuoksi, että konjunkturipolitiikkaa harjoittavat vaikutusvaltaiset voimat, sekä taloudellisen elämän että virkakoneiston piiristä, jarruttivat suunnitelmien toteuttamista. Tahallisinkin toimenpitein pyrittiin

aikaansaamaan työttömyyttä määrättyjen tarkoituksien toteuttamiseksi. Vain ammattiyhdistysliikkeen päättävän esiintymisen ansiosta nämä suunnitelmat eivät tarkoitettuun määrin toteutuneet.

On selvästi havaittavissa, että edellämainitut vakaannuttamisen ja taloudellisen suunnitelmallisuuden vastustajat eivät ole pyrkimyksistään luopuneet, vaan pikemminkin kaikkea vaikutusvaltaansa hyväksikäyttäen niitä tehostaneet. He pyrkivät johdattamaan talouselämäämme toivomiinsa yksipuolisiin ja työllisyyden ylläpitämiselle kokonaisuuden etujen vastaisiin ratkaisuihin. Ammattiyhdistysliike ei kuitenkaan tule luopumaan taistelustaan taloudellisen suunnitelmallisuuden ja täystyöllisyyden hyväksi ja tulee myöskin paljastamaan kaikki ne pyrkimykset ja keinot, joiden avulla työttömyyttä väärellä talouspolitiikalla tai tahallisin toimenpitein aiheutetaan.

3) Työnantajataholla, samoin kuin eräiden talusteoreetikkojenkin, esiintyy voimakasta pyrkimystä palkkojen ja palkkatason alentamiseen. Eräissä tapauksissa tämä on tapahtunut jopa palkkasäännöstelypäätöstä rikkoen ja työehtosopimuksia loukatun sekä työmaaterroria harjoittaan. Ammattiyhdistysliikkeen on järjestetyin voimin lyötävä takaisin tämänsuuntaiset yritykset, samoin kuin yritykset selvittää ns. kustannustasokriisi palkkatyöntekijäin kustannuksella. Eräiden esiintyneiden ilmiöiden johdosta on kuitenkin lausuttava, että kaikkien torjuntatoimenpiteiden tulee tapahtua selvästi järjestyneen ammattiyhdistysväen ja heidän järjestöjensä hyväksymien menettelytapojen puitteissa. Kaikki tästä poikkeava menettely irrallisine ja luvattomine, mahdollisia sopimuksia rikkovine työnsesuoruksine tai korpilakkoineen on harkitsematonta voimien kuluttamista sekä hajoittamista.

Pyrkimykset vaatia huomattavia yleisiä palkankorotuksia ovat jo varsin tutuksi tulleita kommunistisia syöttejä. Niiden tarkoituksena on todellinen tilanne palkannauttijoilta salaten houkuttella heitä liikehtimisillä palvelemaan niitä tarkoituksiperiä, joiden kautta ammattiyhdistysliikettä on jo suuressa määrin vahingoitettu. SAK:n valtuusto on hyväksynyt ammattiyhdistysliikkeen palkkapolitiikan perustaksi pyrkimyksen lisätä palkan ostovoimaa ottaen huomioon kansantulon oikeat jakoperusteet ja sen nousun luomat mahdollisuudet pitäen samalla kiinni vakaan rahanarvon politiikasta.

4) Palkkojen yleistä ja automaattista indeksisidonnaisuutta ei ammattiyhdistysliike pidä itsetarkoituksena, vaan välttämättömänä menetelmänä, joka taloudellisesti poikkeuksellissakin olosuhteissa takaa työmarkkinaolojen rauhallisuuden ja palkansaajien toimeentulon perusturvallisuuden. Sen avulla voidaan myös saada hinta- ja kustannustasosta vastaavat piirit ja viranomaiset ratkaisuihinsa huomioonottamaan myös niiden aiheuttamat seuraamukset ja soveltuvaisuuden vakaannuttamispolitiikan tavoitteisiin. Kokemus on osoittanut, että ainoastaan tämän tapaisiin menetelmin on mahdollisuuksia sitoa nämä piirit noudattamaan sitä politiikkaa, johon he ovat sopimuspuhjaisesti sitoutuneet tai muuten lupautuneet.

Nykyisin voimassa oleva indeksijärjestelmä pohjautuu työmarkkinajärjestöjen kesken jo toukokuussa 1950 tehtyyn F-sopimukseen. Sitä on uusittu vakauttamissopimuksessa, jolloin siihen yhtyi myös valtiovalta. Talouspolitiikan perusohjelmaa valmisteltaessa on ammattiyhdistysliike selvästi lausunut julki käsityksensä, että se pitää oikeana nykyisin voimassa olevaa palkkojen indeksisidonnaisuusjärjestelmää. Työmarkkinajärjestöjen välisissä neuvotteluissa ennen tämän vuoden maaliskuuta ei ole työnantajapuolelta tässä suhteessa mitään tästä poikkeavaa käsitystä esitetty. Näin ollen on SAK:lla täysi syy olettaa Suomen Työnantajain Keskusliiton taholta myöhemmin tehdyn esityksen siirtämistä ns. puoliautomaattiseen järjestelmään perustuvan pääasiassa konjunktuuripoliittisiin tavoitteisiin. Mikäli tämä asennoituminen tulee muodostumaan työnantajain lopulliseksi ja viralliseksi kannaksi, on sitä

pidettävä vakauttamissopimuksen rikkomisena. Huomioonottaen tällaisten konjuntuuripoliittisten pyrkimysten aiheuttaman vaaran työmarkkinaelämässämme, on ammattiyhdistysliikkeellä entistä enemmän aihetta päättävästi ja tiukasti vaatia nykyisen indeksisidonnaisuusjärjestelmän säilyttämistä palkkasäännöstelypäätöksessä ja sen sisällyttämistä suoraan työehtosopimuksiin. Niinikään on ammattiyhdistysliikkeellä täysi syy mahdollisimman selvästi saattaa julki käsityksensä siitä, että se pitää tätä niin suurena turvallisuustakeena kaikkien palkannauttijain — niin työsopimus- kuin virkasuhteessakin olevien — elinehdoille, että sen puolesta ilmeisesti koko järjestynyt palkansaajaväestö maassamme on valmis raskaisiinkin taisteluihin.

5) Yhtä hyvin porvarillisella kuin äärimmäisen vasemmistonkin taholla näyttää esiintyvän voimakasta halua vastustaa talouselämämme vakauttamista ja sen saattamista entisestään suunnitelmallisemmaksi. Ammatillisesti järjestyneellä työväestöllä on riittävästi aihetta tehdä näille piireille selväksi, että se pitää täystyöllisyyttä turvaavaa taloudellista suunnitelmallisuutta niin arvokkaana tavoitteena, että se on valmis kokoamaan rivinsä päättävään taisteluun sen toteuttamiseksi.

Kaiken edelläsäntöjen perusteella SAKin valtuusto velvoittaa työvaliokunnan toimimaan edellä esitettyjen tavoitteiden toteuttamiseksi ja valtuuttaa työvaliokunnan siinä tehtävässä käyttämään kaikkia niitä menettelytapoja, jotka sillä ammatillisesti järjestyneen työväestön joukkovoiman puitteissa on käytettävissään."

13. K-ohjelma ja sen kehittyminen hallituskriisiksi.

Jo huhti—toukokuun vaihteessa saatiin kuulla tietoja siitä, että pääministeri Kekkonen olisi omaksunut A—T-suunnitelman eräin siihen tekeminsä muutoksin. Myöhemmässä vaiheessa tätä pääministerin omaksumaa ohjelmaa alettiin kutsua K-ohjelmaksi. Tietävästi pääministeri hallituksen sisällä esitti ohjelmansa sosialidemokraattiselle ministeriryhmälle ja samaan aikaan kävi neuvotteluja työmarkkinajärjestöjen kanssa. SAK:n edustajain kanssa käymissään keskusteluissa pääministeri ilmoitti olevansa palkkasäännöstelyn säilyttämisen ja palkkojen indeksisidonnaisuusehdon säilyttämisen kannalla. Hän lienee neuvotellut Työnantajain Keskusliiton edustajain kanssa näiden kannan selvittämiseksi palkkojen indeksikiistaan nähden, ilmeisesti tässä suhteessa epäonnistuen. Pääministeri Kekkonen oli antanut ehdotuksensa sosialidemokraattiselle hallitusryhmälle kesäkuun alkuvuikoilla ja vaatinut näiltä vastausta määräaikaan mennessä. Määräaikaan mennessä kesäkuun 11 päivänä sosialidemokraattinen hallitusryhmä antoi esityksensä, joka sellaisenaan merkitsi torjuvaa asennoitumista K-ohjelmaan nähden. Kun kummallakin ohjelmalla on oma merkityksensä, tapahtumien myöhempiä vaihteita tarkasteltaessa, julkaisemme ne tässä yhteydessä.

Pääministerin esitys.

Pääministeri Kekkonen esitti kirjelmässään, johon sos.-dem. hallitusryhmä antoi edellä olevan vastauksen, seuraavaa:

"1. Lapsilisälakia siten muutettava, että

a) lapsilisiä ensimmäisestä lapsesta poistetaan, lukuunottamatta tiettyjä ryhmiä ainoan lapsen ollessa kyseessä;

b) lapsilisiä poistettava varakkailta.

Muutos toteutettava 1. 7. 1953.

2. Työnantajat vapautetaan maksamasta lapsilisiämaksua.

3. Antolainauskorkoa alennetaan 1. 7. 1953 lähtien 1 %:lla.

4. Liikevaihtoveroa alennetaan 1. 7. 1953 lähtien 10 %:lla, siis 20 %:sta 18 %:iin.

5. Toteutetaan valtiovarainministeriössä suunniteltu ylellisyystavaroiden liikevaihtoveron korotus 1. 7. 1953 lukien.

6. Kemiallisen puunjalostusteollisuuden käyttämiltä kemikaalioilta yms. käyttötarvikkeilta poistetaan liikevaihtovero 1. 7. 1953 lukien.

7. Kohdasta 2 johtuen valtion tukea väkilannoitteiden hintojen alentamiseksi vähennetään määrällä, joka selvitetään 1. 7. 1953 mennessä.

8. Yksityisten verovelvollisten valtiolle maksettavan tuloveron perusteita muutetaan siten, että veron määrä alenee 1. 7. 1953 lähtien noin 10 %:lla.

9. Yhtiöiden valtiolle maksettava tulovero alennetaan 1. 7. 1953 lukien 32 %:sta 28 %:iin.

10. Sahatukkien hintanormi määrätään merenrantasahalla 100 mk/j³ vapaasti sahalla ja kuusipaperipuun vastaavasti 2.000 mk/p-m³ vapaasti tehtaalla.

11. Luovutaan rakennustarvikkeiden liikevaihtoveron alentamisesta.

12. Kun nämä toimenpiteet on toteutettu, palkkasäännöstelypäätöstä muutetaan 1. 9. 1953 lähtien siten, että 2 indeksilisiä a 5 % poistetaan. Sama alennus kohdistetaan kaikkiin palkkatuloihin maassa.

13. Samanaikaisesti suoritetaan tästä aiheutuvat hintojen alennukset.

14. Vuokrien määräämiseksi syksyllä 1953 otetaan huomioon edellä 2, 3, 4, 9, 12 ja 13 kohdissa mainittujen toimenpiteiden vaikutus.

15. Verotus- ja kirjanpitosäädäntöä tarkistetaan viipymättä siten että veropoistojen määräämisen perusteeksi otetaan käyttöomaisuuden uushankinta-arvot.

16. Suhdannevarausjärjestelmä toteutetaan.

17. Mikäli valtion menot edelläolevien toimenpiteiden vuoksi vähenevät tai menot lisääntyvät, on valtiotalouden tasapaino palautettava valtion menoja supistamalla.

18. Vuokratkysymys on kokonaisuudessaan tutkittava: olisiko jo nyt alennettava 2, 3 ja 4 kohtien perusteella vuokria ja 12 kohdan nojalla 1. 9. lähtien uudelleen. Myöhemmin syksyllä olisi vuokria taas korotettava.

19. Olisi harkittava, eikö lainsäädännöllä olisi kunnat velvoitettava alentamaan veroja v. 1954 aikana 10 %:lla."

Sos.-dem. ministeriryhmän esittämä "Kynnysohjelma".

"1. Indeksikiistan ratkaiseminen nykyisen indeksijärjestelmän pohjalla.

2. Pysyvän suhdannevarausjärjestelmän toteuttaminen.

3. Talouspoliittisen perusohjelman käsittelyn jatkaminen.

I. Toimenpiteitä puunjalostusteollisuuden tuotannon tukemiseksi.

1. Suomen Pankin yhteyteen muodostetaan talouspoliittisen suunnitteluneuvoston esittämän vientisuhdanteiden tasotusjärjestelmän edellyttämä tassaustili, jolle hinnantasausrahaston varoista suoritetaan alkupääoma. Tältä tililtä voidaan myöntää lainoja puunjalostusteollisuuden viennin edistämiseksi ehdolla, että laina suhdanteiden paranuttua peritään varausjärjestelmän mukaisesti takaisin.

2. Perustetaan neuvottelukunta, jossa ovat edustettuina valtiovalta, Suomen Pankki, metsätalous ja metsäteollisuus sekä alan työmarkkinajärjestöt, tehtävänään vientisuhdanteiden periaatteellisten ja käytännöllisten kysymysten valvonta ja hoito.

3. Määrätään sahatukkien hintanormi vapaasti merenrantasahalla ja kuusipaperipuun hinta vastaavasti vapaasti tehtaalla. Hakkuiden edistämiseksi ryhdytään kiireellisesti tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin puun saannin turvaamiseksi määrättäviin normihintoihin.

4. Kemiallisen puunjalostusteollisuuden käyttämien kemikalioiden liikevaihtovero poistetaan määräajaksi.

5. Liikenne-, kanava- ym. kuljetuskustannuksia alennetaan kohtuulliseksi harkittavalla määrällä määräajaksi.

II. Toimenpiteitä kustannustason alentamiseksi yleensä.

1. Antolainauskorkoa alennetaan ainakin 1 %:lla. Anto- ja ottolainauskoron erotus säännöstellään kohtuulliseksi.

2. Yhtiöiden valtiolle suorittamaa tuloveroa alennetaan määräajaksi kohtuulliseksi harkittavalla määrällä.

3. Käyttöomaisuuden uushankinta-arvot määrätään veropoistojen perustaksi.

III. Finanssipoliittisia toimenpiteitä.

1. Tutkitaan mahdollisuuksia lapsilisän poistamiseksi ns. varakkaiden kansalaisten osalta.

2. Ylellisyystarvikkeiden liikevaihtoveron korottaminen.

3. "Työllisyyslainan" liikkeelle laskeminen.

4. Tutkitaan mahdollisuuksia valtion menojen supistamiseen siten, ettei tapahdu tulonsiirtoja vähävaraisilta tai varattomilta kansalaisiltamme muille väestöryhmille.

IV. Muita toimenpiteitä.

1. Hintatason alentaminen

2. Palkkojen tarkistaminen indeksijärjestelmän mukaisesti alentunutta hintatasoa vastaavasti.

3. Tarpeettoman hintasäännöstelyn poistaminen.

4. Vuokratason määrittäminen muuttunutta kustannustasoa vastaavaksi.

5. Rakennustarvikkeiden liikevaihtoveron palauttaminen valtiovarainministeriön ehdotuksen mukaisesti.

6. Työministeriön perustaminen tai vastaavan muun organisatorisen ja hallinnollisen muutoksen aikaansaaminen työllisyystoimenpiteitten tehostamiseksi.

7. Arava-lain hyväksyminen hallituksen esityksen mukaisesti."

Kun näiden esitysten johdosta ei saavutettu hallituksen sisäistä yhteisymmärrystä katkesivat neuvottelut lauantaina kesäkuun 27 päivänä ja maanantaina 29 kesäkuuta jätti pääministeri Kekkonen tasavallan presidentille eronpyynnön.

14. Uusi hallitus — uusi vaihe.

Jätettyään kolmannen hallituksensa eronpyynnön pääministeri Kekkonen sai tasavallan presidentiltä tehtäväksi uuden hallituksen muodostamisen.

Hän yritti muodostaa mm. porvarillista enemmistöhallitusta, mutta epäonnistui tässä ja heinäkuun 9 päivänä syntyi lopullisesti Kekkonen neljäs hallitus, johon seitsemän maalaisliittolaisen ministerin lisäksi kuului kolme ruotsalaista ja kolme lähinnä ammattiministeriksi luettavaa henkilöä.

Epäonnistuttuaan kolmannen hallituksensa puitteissa K-ohjelman toteuttamisessa Kekkonen päätti yrittää toteuttaa sitä neljännen hallituksensa puitteissa. Eduskunta kutsuttiin koolle käsittelemään hallituksen tätä tarkoittavia esityksiä, siitä huolimatta, että eduskunta joutui näin keskeyttämään kesälomansa.

Tutustuttuaan hallituksen esitykseen SAK päätti jättää eduskuntaryhmille SAK:n ja Valtionvirkaileijain Yhteisjärjestön kirjelmän, jossa ammattiyhdistysliikkeen käsitys hallituksen eduskunnalle antamista esityksistä saatettiin eduskuntaryhmien tietoon. Kirjelmä kuului seuraavasti:

"Eduskuntaryhmille.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:llä ja sen jäsenjärjestöillä on ollut tilaisuus sanomalehdistön välityksellä tutustua niihin esityksiin, jotka hallitus on jättänyt eduskunnalle osana ns. K-suunnitelman toteuttamiseksi. Allekirjoittaneet järjestöt ovat todenneet, että esitykset sisältävät pyrkimyksen eräiden lakien muuttumiseksi tavalla, joka seuraamuksiltaan vaikuttaa maamme palkansaajien, viran- ja toimenhaltijain, kuluttajain ja pienviljelijäin elintasoon ja työllisyyteen siinä määrin kielteisesti, että olemme pakoitettuja saattamaan käsityksemme esitysten suhteen eduskuntaryhmien tietoon ennen niiden lopullista ratkaisemista.

Yleisenä piirteenä mainituissa esityksissä on julkisuuteen saatettujen selvitysten mukaan se, että ne täydellisesti poikkeavat niistä maan talouselämän vakauttamista ja sen suunnitelmallisemmaksi saattamista tarkoittavista pyrkimyksistä, joille keskusliittomme muuttaman viimeisen vuoden ajan on antanut voimakkaan ja myös arvokkaaksi tunnustetun tukensa.

Esitysten hyväksyminen merkitsisi ei ainoastaan epäoikeudenmukaista tulonsiirtoa vähävaraisilta piireiltä varakkaimpien piirin hyväksi, vaan myöskin seurauksiltaan valtiontalouden tietoista järkyttämistä tavalla, jonka korjaaminen seuraavassa vaiheessa tulisi merkitsemään uusia lisärasituksia nimenomaan näille samoille piireille edelleen suunniteltujen palkanalennusten ja muiden niille kuuluneiden etujen poistamisen kautta.

Palkansaajia edustavina järjestöinä on velvollisuutemme palauttaa mieleen, että nyt supistettavaksi esitetty lapsilisäjärjestelmä on yhtä hyvin viran- ja toimenhaltijakunalle vuosikymmeniä kuuluneena etuna kuin yksityisoikeudellisessa työsuhteessa oleville vuodesta 1947 kuuluneena etuna ollut osana palkkaa, jota käsitystä palkansaajapiirien ulkopuolella olevatkaan eivät ole missään vaiheessa halunneet kieltää.

Yksityisoikeudellisessa työsuhteessa palveleville se aikanaan saatiin nimenomaan Suomen Työnantajain Keskusliiton taholta tullee esityksestä ja eräiden vaiheiden jälkeen siitä kehittyi kaikkia palkansaajia käsittävä yhtenäisen järjestelmä, jonka puitteissa on viimeisten viiden vuoden aikana varsinainen lapsilisä useampaan kertaan korotettu suoranaisten palkankorotusten välttämiseksi. Lapsilisän alentaminen ja lapsilisäoikeuksien supistaminen katsotaan keskusliittomme taholla toimenpiteeksi, jolla on suoranaisten palkanalennuksen merkitys ja tulemmme eduskunnalle jätettyjen esitysten

mahdolliseen hyväksymiseen suhtautumaan kuten suoranaiseen palkanalennukseen tarpeelliseksi katsomimme toimenpitein.

Esityksiin liittyvien veronalennusten suhteen edelleen toteomme, että fyysisiin henkilöihin kohdistuvaksi esitetty veronalennus ei tulisi lainkaan tai tulisi yleensä vain vähäisessä määrässä koskemaan vähätuloisia ja suuri-perheisiä palkansaajia, joten hyvitykseksi esitetty toimenpide käytännössä merkitsisi vain näitä piirejä tarkoittavaa, joko tietoista tai asian todellista laitaa tuntematonta harhauttamista.

Käytettävissä ollut aika ei ole antanut mahdollisuuksia suunniteltujen toimenpiteiden yksityiskohtaiseen tarkasteluun siltä osaltaan, millä ne tulisivat vaikuttamaan täystyöllisyyden ylläpitämisen mahdollisuuksiin maassamme, mutta suuressa määrin todennäköistä on, että niiden seurauksena pikeminkin tulee olemaan valtion mahdollisuuksien supistuminen täystyöllisyyden ylläpitämiseksi vailla mitään suunnitelmien tarkoittamaa mahdollisuutta työllisyyden turvaamiseksi.

Edellä esitetyn saattaa keskusliittomme kunnioittaen eduskuntaryhmien tietoon niiden ryhtyessä käsittelemään hallituksen esityksiä, jotta eduskunnan jäsenillä olisi tiedossaan maamme palkansaajakunnan käsitykset heihin kohdistuvista suunnitelmista samoin kuin niiden mahdollisesta hyväksymisestä aiheutuvat toimenpiteet.

Helsingissä 21 p:nä heinäk. 1953.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y.

Aku Sumu.

O. Lindblom.

Valtionvirkaileijain Yhteisjärjestö r.y.

H. E. Helameri.

V. Pulkkinen."

Havaittuaan, että eduskunta suhtautui varsin kylmäkiskoisesti hallituksen ohjelmaan päätti pääministeri Kekkonen vetää hallituksen esitykset takaisin ja eduskunta pääsi jatkamaan keskeytynyttä lomaansa. Hallitus puolestaan keskittyi laatimaan budjettisuunnitelmaa, jossa sen esitykset tulivat uudessa vaiheessa eduskunnan käsiteltäviksi

15. Työllisyyskysymys.

Kesäkuulla asetti valtioneuvosto komitean laatimaan ohjelmaa, jonka mukaan väestölle voitaisiin tulevan talvikauden aikana varata työttömyyden torjumiseksi ja lieventämiseksi riittävästi työtilaisuuksia maan tuotannollisen elämän tarpeet ja yleiset kansantaloudelliset näkökohdat huomioonottaen. Komitea pyysi eri järjestöiltä niiden lausuntoja, niiden käsityksiä työllisyyden kehittymisestä. SAK:n lausunto jätettiin työttömyyskomitealle elokuun 19 päivänä ja kuului se seuraavasti:

"Pyydettyänne keskusliittoamme lausumaan käsityksensä siitä, millaiseksi työllisyystilanne muodostuu ensi syksyn ja talven aikana eri tuotannon aloilla maan eri alueilla ja mistä syystä, sekä mitä keinoja ja minkälaisia työkohteita keskusliittomme suosittelee käytettäväksi uhkaavan työttömyyden torjumiseksi ja lieventämiseksi, esitämme kunnioittaen seuraavaa:

Työttömyyskomitealle 1952 antamassamme lausunnossa korostimme täys-työllisyyden ylläpitämisen välttämättömyyttä talouselämämme jatkuvan kehittymisen edellytyksenä. Samalla esitimme käsityksemme yhteiskunnassamme ilmenevistä työllisyysongelmista ja työvoimapolitiikan suunnitelmallisesta hoitamisesta. Viittammekin tässä suhteessa edellä mainittuun lausuntoon. Keskusliittomme taholta on jatkuvasti talouselämämme vakauttamista tarkoittavia suunnitelmia laadittaessa asetettu täystyöllisyyden ylläpitämisen talouselämämme vakauttamisen perusedellytykseksi. Valitettavaa vain on, että erimielisyydet työllisyyspulmien ratkaisemisesta ovat osaltaan vaikeuttaneet talouselämämme vakauttamista tarkoittavan ohjelman käsittelyä.

Tulevan syys- ja talvikauden työllisyystilanteen kehitys riippuu monista sekä nyt jo nähtävissä olevista että ennakkolta arvaamattomista tekijöistä. Erityistä huolestumista herättävät ne talouspoliittiset toimenpiteet, joita hallitus "kustannuskriisin selvittämiseksi" työnantaja- ja pääomapiiriin esittämien vaatimusten mukaisesti suunnittelee, toimenpiteet, jotka niistä annettujen ennakkotietojen perusteella ovat sen laatuista, että niillä ei työllisyystilannetta paranneta, vaan toteutettuina niillä edellenkin vaikeutetaan pakannauttajan asemaa ja lisään työttömyyttä.

Ottamalla huomioon sen, että maassamme koko kuluva kesän ajan on ilmennyt työttömyyttä voidaan pitää todennäköisenä, että joukkotyöttömyyttä ilmenee ensi syksynä aikaisemmin kuin viime vuoden syksyllä, ja ensi talven aikana työttömyys tulee saavuttamaan laajemmat mittasuhteet kuin edellisenä talvena. Työttömyyden laajuuteen vaikuttaa se, että työttömyys ei tule rajoittumaan yksinomaan kausiluontoiseen työttömyyteen, sillä sen lisäksi myöskin suhdannetyöttömyys, jota tosin jo viime talvikautenakin suuressa määrässä esiintyi ja jota kuluva kesäkautenakin on jatkuvasti esiintynyt, tulee ellei aivan jyrkkää käännettä ulkomaanKaupassamme tapahdu, olemaan laajempaa kuin viime talvena. Lisäksi on todennäköistä, että myöskin rakenteellinen työttömyys on maassamme jatkuvasti lisääntynyt, vaikkakin sen laajuutta suhdannetyöttömyyden vallitessa on vaikea todeta.

Ensi syksyn ja tulevan talvikauden työllisyystilanteeseen tulee ratkaisevasti vaikuttamaan vientiteollisuutemme suhdanteet. Jos puu- ja puunjalostusteollisuuden vientiä ei saada turvatuksi, jatkuu epävarmuus talouselämässämme, sillä puunjalostusteollisuus, joka on talouselämämme perusteollisuus luo edellytykset muulle teollisuudelle ja koko elinkeinoelämälle. Puunjalostusteollisuuden vientimahdollisuudet vaikuttavat välittömästi puuraaka-aineen hankintaan, siis metsä- ja uittotyöläisten sekä myös satamatyöläisten työmahdollisuuksiin, ja lisäksi välillisesti säteilyllään vaikuttavat kotimarkkinateollisuuteen, metalliteollisuuteen ja rakennusteollisuuteen. Koko teollisuutemme työllisyystilanteen vaikutus heijastuu taas voimakkaana kauppaan, liikenteeseen, palveluksiin ja koko yhteiskuntaelämään.

Saadaksemme selvityksen nykyisestä työllisyystilanteesta ja arvion tilanteen kehittymisestä työaloittain olemme tehneet tiedustelun jäsenliitoillemme, jotka antamissaan tiedoissa esittävät seuraavaa:

Elintarviketeollisuus: Kolme makeistehdasta on lopettanut toimintansa. Kahdessa tehtaassa työläisiä on lähetetty palkattomalle lomalle menekkivaikeuksien ja raaka-aineen puutteen vuoksi.

Useat panimot ovat lopettaneet toimintansa. Eräissä panimoissa työskennellään lyhennetyin työajoin. Lisäksi työntekijöitä on lomautettu.

Lihanjalostusalalla ovat eräät makkaratehtaat lopettaneet toimintansa. Makkaratehtaissa työllisyystilanne on yleensä heikentynyt.

Eräissä myllyissä työskennellään lyhennetyin työajoin ja työntekijöitä on lomautettu.

Tupakkatehtaissa on keväällä vähennetty työvoimaa ja kesän aikana työskennelty lyhennetyin työviikoin.

Hotelli- ja ravintola-ala: Nykyisin vallitsee täystyöllisyys. Vähäistä työvoiman kysyntääkin on havaittavissa, mutta mikäli muilla työaloilla ilmenee huomattavaa työttömyyttä, heijastuu se myös hotelli- ja ravintolalalle aiheuttaen työvoiman tarpeen vähenemisen ja sen tarjonnan lisääntymisen.

Jalometalliteollisuus: Työllisyystilanne tyydyttävä, joskin työttömyyttä ilmenee vähäisessä määrässä. Tilanne pysyy ennallaan ainoastaan siinä tapauksessa, että palkannauttijain elintaso pysyy ennallaan. Muiden alojen työllisyystilanne vaikuttaa ratkaisevasti k.o. alan työllisyyteen. Jos alan tuotteet asetetaan erityisen verotuksen alaiseksi kuten on suunniteltu, tulee se välittömästi vaikuttamaan heikentävästi alan työllisyystilanteeseen.

Kauppaliikkeet ja toimistot: Kiristynyt rahatilanne on vaikuttanut liiketoimintaan lamauttavasti, jonka vuoksi liikkeet ovat supistaneet henkilökuntaansa siihen määrään, joka on välttämätöntä toiminnan jatkumiselle. Jos muilla aloilla syntyy joukkotyöttömyyttä, jolloin kuluttajain ostokyky heikkenee, on todennäköistä, että kauppaliikkeet ja toimistot edelleenkin joutuvat vähentämään työvoimaansa ja pahimmassa tapauksessa eräät joutuvat lopettamaan toimintansa. Varsinkin suuremmilla paikkakunnilla on odotettavissa ko. alalla laajempaa työttömyyttä kuin viime talvena.

Kemiallinen teollisuus: Erityisesti muovi- ja tekokuituteolliuudessa työllisyystilanne on heikko. Työntekijöitä on vähennetty ja osittain työskennellään 5 päiväisin työviikoin.

Kirjapainoteollisuus: Nykyisin alalla ei ole työttömyyttä, mutta eräillä paikkakunnilla on työtä poikkeuksellisen vähän, joten tulevan talvikauden aikana on odotettavissa työllisyystilanteen vaikeutuvan. Mahdollinen työttömyys tule kokemaan etupäässä kirjansitomaisissa ja paperinjalostuksessa työskenteleviä naispuolisia työntekijöitä sekä sellaisia työntekijöitä, jotka valmistavat pakkauksia säilyke-, makeis- ym. teollisuustuotteille.

Kutomateollisuus: Kesä—heinäkuun vaihteessa työskenteli lyhennetyin työajoin (4 tai 5 päivää viikossa) n. 3.000 työntekijää. Samaan aikaan oli lomaautettuja tai työstä erotettuja n. 400 työntekijää. Vuosilomain päätyttyä tulevat edellä mainitut luvut huomattavasti kohoamaan.

Kutomateollisuuden heikkoon työllisyystilanteeseen vaikuttaa villateollisuuden osalta se, että tarvittavalle raaka-aineelle ei ole myönnetty riittävästi tuontilisenssejä. Ellei tehtaiden raaka-ainetarvetta saada turvatuksi, on kutomateollisuusosalalla odotettavissa laaja työttömyys.

Lasi- ja posliiniteollisuus: Talous- ja pulloliasialalla yksi tehdas on pysäyttänyt toimintansa, eikä töiden aloittamisesta ole tietoa. Karhulan tehdasta lukuunottamatta käynnissä olevilla tehtailla työviikko on lyhennetty ja työntekijöitä lomaautettu. Lisäksi on työvoimaa vähennetty. Myös Karhulan tehtaalta tullaan lomien jälkeen mahdollisesti vähentämään työvoimaa.

Posliiniteollisuudessa on parhaillaan kahden kuukauden lomat. Työnantajain ilmoituksen mukaan varastot ovat hyvin suuret, joten ei ole varmaa tietoa millaiseksi työllisyystilanne tulee lomien jälkeen muodostumaan.

Maantiekuljetukset: Maantieliikenteessä, henkilökuljetusten osalta ei vielä ole ilmennyt erityistä työttömyyttä. Tämä johtuu siitä, että vaikka matkustajain luku on vähentynyt, ovat liikennöitsijät toistaiseksi ylläpitäneet

liikennettä vahvistettujen aikataulujen mukaisesti kaikilla niillä linjoilla, joihin ovat saaneet kulkulaitosministeriön luvan.

Tavarankuljetusalalla esiintyy nykyisin huomattavaa työttömyyttä, mutta se koskee lähinnä yksityisiä auton omistajia, eikä näin ollen varsinaista palkattua työvoimaa. Työllisyystilanteen heikkeneminen muilla aloilla tulee välittömästi vaikuttamaan kuljetustilanteen työllisyyttä heikentävästi.

Maatalous- ja metsätyöt: Vuodenajasta johtuen maataloudessa ei ole työttömyyttä, sillä maatalouden töihin on voitu sijoittaa siinä vakituisesti työskentelevän työvoiman lisäksi tilapäistä työvoimaa, joskin maatalouden koneellistaminen on huomattavasti vähentänyt maatalouden työvoiman tarvetta. Sadon korjuun ja muiden syystöiden päätyttyä vapautuu kuitenkin maatalouteen tilapäisesti sidottuna ollut työvoima.

Maataloudesta syksyn tullen vapautunut työvoima on yleensä hakeutunut metsätöihin, ja metsätöiden runsaudesta tulee ensi talvikautenaakin riippumaan sekä varsinaisten metsätyöläisten että maataloudesta vapautuvan työvoiman työnsaantimahdollisuudet.

Oman ryhmänsä muodostavat pienviljelijät, jotka kesän aikana saavat työtä omilla viljelmillään, mutta viljelmiensä pienuudesta johtuen eivät saa niistä perheelleen elatusta koko vuodeksi, ja ovat näin ollen pakotettuja talven tullen hakeutumaan muihin töihin, etupäässä metsätöihin. Ellei metsätöitä ole riittävästi saatavissa, tulevat pienviljelijät työttömyystilastoissa muodostamaan huomattavan ryhmän.

Merenkulku: Merimiesten keskuudessa vallitsevasta työttömyydestä ei voida antaa tarkkaa tilastoa, koska suuri osa merimiehistä laivasta poistuessaan matkustaa syrjäisille kotiseuduilleen, joilla ei ole työnvälitystoimistoa. Merimiesvälitystoimistoihin ilmoittautuneissa taas on paljon sellaisia paikanhakijoita, jotka ovat töissä muualla eivätkä siis ole merimiehiä vaan merellepyrkijöitä.

Tulevan työttömyyden laajuus merenkulun alalla riippuu rahtimarkkinoinsta, jotka ovat hyvin herkkiä heilahteluille. Viime talven aikana oli n. 15 % ulkomaan liikenteen tonnista riisuttuna ja niiden väki työttömänä. Jos lasketaan riisutun tonniston miehistön edustaneen kauppalaivaston miehistön keskimäärää, voidaan päätellä työttömänä olleen n. 1.000 merimiestä ja kun siihen lisätään n. 6 % :n "normaalinen" reservi eli n. 400, oli työttömien määrä 1.400 paikkeilla. Suunnilleen samanlaiseksi nousee ulkomaanliikenteen osalta työttömien merimiesten lukumäärä tulevan talven aikana.

Rannikko- ja sisävesiliikenne on kausiluonteista, joten sen väki on aina talvisin poissa laivaliikenteestä.

Metalliteollisuus: Metalliteollisuutemme nykyiseen laajuuteen nähden on työllisyys alalla tyydyttävä, joskin jonkin verran työttömyyttä esiintyy. Työttömien lukumäärä on nykyisin n. 1.600.

Tulevan talvikauden työllisyys riippuu suuressa määrässä muiden alojen työllisyystilanteesta. Jos esim. rakennustoimintaa voidaan ylläpitää, vaikuttaa se keskisuurien rakennustarvikkeita valmistavien metalliteollisuuslaitosten työllisyyteen.

Metalliteollisuuden työllisyyttä voidaan turvata kauppapoliittisilla toimenpiteillä, lopettamalla sellaisten metalliteollisuustuotteiden tuonti, joita kotimaassa voidaan valmistaa sekä sijoittamalla julkisen sektorin (rautatie-, tie- ja vesirakennushallitus sekä kunnat) hankinnat kotimaisille teollisuuslaitoksille pitemmällä suunnitelmallisuudella.

Laivanrakennusteollisuutemme työllisyys pohjautuu nykyisin yksinomaan Suomen ja Neuvostoliiton välisen viisi vuotiskauppasopimuksen mukaisiin lai-

vatoimituksiin. Kotimaiset ja muut ulkomaiset laivanrakennukset ja korjaukset muodostavat aivan vähäisen osan.

Nahka, jalkine- ja kumiteollisuus: Jalkinetehtaat toimivat normaalilla kapasiteetilla eräitä vähäisiä poikkeuksia lukuunottamatta. Alan työntekijöitä ei nykyisin ole työttömänä. Jalkineteollisuus on erittäin suhdanneherkkä kotimarkkinateollisuuden ala. Jos yleinen talvityöttömyys muodostuu vaikeaksi tai jos kuluttajain ostokyky muista syistä heikkenee, voidaan varsinkin kevätpuolella odottaa työttömyyttä myös jalkineteollisuudessa.

Nahkateollisuudessa on tilanne tällä hetkellä normaalin. Syksyn ja talven tilanteeseen vaikuttaa ratkaisevasti kenkätehtaiden toiminta.

Kumitehtaat työskentelevät normaalisesti lukuunottamatta rengastuotantoa, jota viime aikoina on supistettu. Syys- ja talvikauden tuotanto riippuu raakakumin saannista, jonka varastot tällä hetkellä ovat pienet. Jos raaka-ainetta tehtaille saadaan, on todennäköistä, että työllisyys voidaan säilyttää yli talven.

Laukkuteollisuudessa työtilanne on heikko. Eräät tehtaat ovat lopettaneet toimintansa ja useat supistaneet tuotantoaan.

Paperiteollisuus: Nykyisin seisoo kaksi alan tuotantolaitosta nimittäin Rosenlew & Co:n Porissa sijaitseva sulfiittitehdas sekä Kaltimossa sijaitseva Kaukas Oy:n pahvitehdas. Näiden tehtaiden työntekijät eivät kuitenkaan kaikki ole työttömänä, sillä suurimmalle osalle on pyritty järjestämään muita töitä. Eräissä tehtaissa on vähennetty työvoimaa.

Paperiteollisuuden syksyn ja talvikauden työllisyys riippuu tehtävistä talouspoliittisista ratkaisuista. Jos tilanne jatkuu nykyisellään tulee puumassa- ja paperiteollisuuden alalla syntymään suuria vaikeuksia, sillä useat tehtaat ovat kesälomien päätyttyä ilmoittaneet työntekijöilleen tehtaiden käynnin jatkuvaisuuden olevan hyvin epävarmaa ja ilmeistä on, että myöhemmin syksyllä tehtaita joudutaan uudelleen pysäyttämään.

Puuteollisuus: Alan työläisiä nykyisin työttömänä n. 1.500. Arvion mukaan lisääntyy työttömyys talven tullen noin kolminkertaiseksi nykyisestä.

Rakennusteollisuus: Rakennustoiminnalle suotuisasta vuodenajasta johtuen ei rakennustyöläisten keskuudessa tällä hetkellä yleensä ole suuremmissa määrässä työttömyyttä, joskin työvoiman tarjonta kuitenkin ylittää kysynnän. Työtilaisuuksien muilla aloilla vähennyttä on muiden alojen työntekijöitä, etupäässä satama- ja sekatyöläisiä, pyrkinyt sijoittautumaan rakennustyömaille lisäten siten työvoiman tarjontaa ko. alalla. Erällä paikkakunnilla rakennustoiminta on ollut kuluvana kesäkautena vähäistä, jonka vuoksi rakennustyöntekijät ovat olleet pakotettuja siirtymään toisille paikkakunnille tai hakeutumaan muihin töihin, mikäli muita töitä on ollut saatavissa.

Syksyn tullen työllisyys rakennusteollisuudessa luonnonsuhteista johtuen heikkenee. Varsinkin maaseudulla pysähtyvät rakennustyöt talven ajaksi kokonaan. Samoin kaupungeissa supistuvat työt kerrostalojen sisustustöihin sekä mahdollisesti uusien rakennusten perustusten kaivamiseen. Näin ollen tulee rakennustyöläisten keskuudessa syntymään huomattavaa työttömyyttä. Rakennusalan työllisyystilanteeseen tulee vaikuttamaan myöskin se, että eduskunnan jo kesäkuussa hyväksymää Aravalakia ei vielä ole vahvistettu. Tämä viivyttely on aiheuttanut sen, että Arava-rahoitukseen perustuvia rakennussuunnitelmia ei ole voitu ryhtyä laatimaan. Lisäksi rakennustoimintaan tulee vaikuttamaan rahatilanne. Mikäli luoton saanti vaikeutuu, vähenevät myös työtilaisuudet. Arvion mukaan tulee rakennusalan työttömyyttä esiintymään jo syyskuussa ja lisääntyy työttömien lukumäärä maaliskuun

loppuun, jolloin sen oletetaan saavuttavan huippunsa ja arvellaan työttömiä silloin olevan n. 20.000.

Vaatetusteollisuus: Työllisyystilanne vaatetusalalla on jo pitemmän ajan ollut huolestuttava. Tilausvaatturiryöntekijäin keskuudessa on jo parin viime vuoden ajan jouduttu kärsimään verrattain laajaksi muodostuneesta työttömyydestä. Osa alan työntekijöistä on kokonaan työtä vailla ja suuri osa työskentelee lyhennetyin työajoin tai siten, että työntekijöillä on tosin työpaikka, mutta työtä on ainoastaan tilapäisesti aika ajoin, usein vain muutaman päivän rupeamia.

Työttömyys vaatturin työalalla johtuu siitä, että ihmiset eivät ole vaate-
tukseen nähden enää samanlaisessa asemassa kuin sodan päättymisen jälkeisinä vuosina. Myös laadullisesti parantuneet ja huomattavasti halvemmat tehdasvalmisteiset pukimet ovat valloittaneet kuluttajat ostajikseen, joten tilaustyö on vähentynyt.

Myös puku-, kappa- ja kevytvaateteollisuudessa on työllisyys ollut jo pitemmän aikaa hyvin epämääräistä. Monissa alan tehtaissa on jo vuoden 1951 syksystä lähtien työskennelty lyhennetyin työviikoin joko jatkuvasti tai aika ajoittain. Nykyisin on miltei poikkeuksetta kaikissa tehtaissa palkattomat pakkolomat, joiden pituus keskimäärin on n. kaksi kuukautta. Syksyn tullen muodostuu tilanne nykyistään huonommaksi. Vaikeimmaksi muodostuneet työllisyystilanne Tampereella, Kokkolassa, Seinäjoella, Helsingissä ja Lahdessa.

Puku-, kappa- ja kevytvaateteollisuuden työttömyys johtuu lähinnä siitä, että tuotanto on muodostunut kysyntää suuremmaksi. Kysynnän heikentymiseen vaikuttaa taas yleinen rahan niukkuus. Voidaan myös pitää todennäköisenä, että ko. alan tuotantokapasiteetti on niin suuri, että on kyseenalaista pysyykö alan tuotteiden kysyntä sellaisena, jotta työllisyys alalla voitaisiin yleensä säilyttää.

Valtion työt: Kuluvan vuoden alkupuolella ja varsinkin sen toisella neljänneksellä oli rautatieliikenteessä havaittavissa huomattavaa supistumista vähentyneen ulkomaan viennin johdosta. Tällöin rautatiehallituksen taholta ryhdyttiin touko—kesäkuun vaihteessa henkilökunnan vähentämistoimenpiteisiin sanomalla irti mm. tilapäisessä työsuhteessa olevia veturinlämmittäjiä. Saamiemme tietojen mukaan erotettiin kaikkiaan n. 60 lämmittäjää, minkä lisäksi eräillä varikoilla on tilapäisiä ja ylimääräisiä veturinlämmittäjiä määrätty palkattomalle lomalle.

Samanlaisiin, mutta ehkä vieläkin radikaalisempiin työntekijämäärän supistuksiin viittaa valtiovarainministeriön antama ohje eri ministeriöille, jossa ehdotetaan mm. Tie- ja vesirakennushallituksen töiden supistamista, keskeyttämistä ja lykkäämistä toistaiseksi, posti- ja lennätinlaitoksen lennätin-, puhelin- ja radioteknillisten keskeneräisten töiden suorittamista vain ammattityövoimalla, joka edellyttäisi kaikkien alle 3 vuotta alalla työskennelleiden työntekijäin irtisanomista. Posti- ja lennätinlaitoksen anoma määräraha talvikauden töitä varten ei myöskään riitä kuin osan kausiluonteisesta henkilökunnasta pitämään töissä yli talven, joten edellämäinitut toimenpiteet yhteensä merkitsevät useiden satojen laitoksen työntekijäin työttömäksi joutumista.

Keskusliitollamme ei ole yksityiskohtaisia tietoja valtioneuvoston suunnitelmista supistaa valtion menoja ensi vuoden talousarvion yhteydessä, mutta todennäköistä on, että menojen supistus tulee huomattavasti koskemaan valtion palveluksessa olevien taloudellisia ja sosiaalisia oloja. Tähän viittaa ainakin valtioneuvoston keskusvirastoille antamat määräykset supistaa mm. henkilömenoja 10—15 % :lla. Vastaavalla määrällä suunnitellaan lakkautetta-

vaksi vakinaisia virkoja ja toimia sekä ylimääräisiä toimia ja myöskin työmäärärahoja.

Tämänlaatuisilla toimenpiteillä saatu säästö on kuitenkin vain näennäistä ja mitä erityisesti työmäärärahojen supistamiseen tulee, tapahtuu se maan- teiden ja rautateiden kunnan ja näin ollen liikenneturvallisuuden kustannuksella.

Tuntuu oudolle, että kun valtiovallan taholla suunnitellaan työttömyystöiden järjestämistä ja harkitaan sopivia työkohteita uhkaamassa olevan joukkotyöttömyyden torjumiseksi, samanaikaisesti valtioneuvoston toimenpiteillä pyritään saattamaan työttömäksi valtion palveluksessa olevia työntekijöitä sekä viran ja toimen haltijoita.

Syyt jo viime talvikautena laajat mittasuhteet saavuttaneeseen ja tulevana talvikautena odotettavissa olevaan viimetalvista laajempaan joukkotyöttömyyteen ovat käsityksemme mukaan löydettävissä suunnitelmallisuuden puutteesta talouspolitiikassamme. Sodan jälkeinen sekasortoinen talouselämäme sotakorvausteollisuuksien ja jatkuva inflaatio antoi tuottaja- ja liikemiespiireille mahdollisuuden koko kansakuntamme ja kansantaloutemme edut syrjäyttävään kohtuuttomia voittoja tuottavaan yrittäjätoimintaan. Tätä mahdollisuutta lisäsi vielä Korean sodan puhkeamisen aiheuttamat korkeakonjunktuurit maailmanmarkkinoilla. Hallituksen yritykset puuttua "vapaaseen yritteliäisyyteen" esim. suhdannepidätysten toimittamiseksi korkeakonjunktuurien aikana, eivät vientiteollisuuden harjoittajain ankaran vastustuksen vuoksi johtaneet toivottuun tulokseen, sillä pidätyksiin voitiin ryhtyä — ja hyvin supeassa mittakaavassa — vasta silloin, kun käänne maamme vientiteollisuudelle epäedulliseen suuntaan maailmanmarkkinoilla jo oli tapahtunut. Onpa valtiovaltaa varotetukin puuttumasta "vapaaseen yritteliäisyyteen" paitsi silloin, kun kysymyksessä on ollut valtion tuen antaminen jollekin tuotannon haaralle.

Maailmanmarkkinoiden korkeakonjunktuurien tasaannuttua normaaliseksi, on suuriin voittoihin tottuneen vientiteollisuutemme ollut vaikea mukautua tilanteeseen ja tarkoituksenmukaisesti laadittujen laskelmien avulla sen taholla on pyritty osoittamaan tuotannon kannattamattomuus kustannustason korkeuden vuoksi, ja laskelmien uskottavuuden tehostamiseksi on supistettu tuotantoa ja siten keinotekoisestikin aiheutettu työttömyyttä.

Työttömyyden syntymiseen talvikausina vaikuttavat myöskin maamme ilmanalasta johtuvat kausiluontoiset tekijät. Kylmään vuodenaikaan siirtyminen vaikuttaa välittömästi rakennusteollisuuden ja satamien sekä eräiden kausiherkkien kotimarkkinateollisuusalan tuotantolaitosten työllisyystilanteeseen, jonka heikkeneminen taas välillisesti tuntuu koko kotimarkkinateollisuudessa, kaupassa ja liikenteessä.

Teollisuutemme samoin kuin maataloutemmekin rationalisointi on aiheutanut työvoiman tarpeen vähenemisen, ja kun rationalisoituja teollisuuslaitoksia ei ole vapautunut työvoimamäärää vastaavasti laajennettu eikä uutta teollisuutta riittävässä määrässä luotu, on seurauksena ollut työttömyyden lisääntyminen.

Laajan joukkotyöttömyyden uhatessa pidämme tarpeellisenä korostaa useasti aikaisemminkin esittämämme periaatetta, että jokaiselle työkuutoiselle kansalaiselle, joka haluaa tehdä työtä on varattava tilaisuus työhön. Kansantalouden kannalta on tietysti edullisinta se, että jokaiselle kansalaiselle voitaisiin tarjota sellaista työtä, joka välittömästi hyödyttää yhteiskuntaa ja lisää kansakunnan hyvinvointia. Näin ollen valtiovallan velvollisuus onkin huolehtia siitä, että työnantajien taholta ei keinotekoisesti, työpalkkakustannuksiin vedoten, aiheuteta suhdannetyöttömyyttä. Vientiteollisuutemme palkkasannusten vertailu muihin vastaavanlaatuista teollisuutta harjoittaviin

maihin osoittaa selvästi, että n.s. kustannuskriisi ei suinkaan johdu meidän maamme palkkatasosta, vaan mikäli teollisuutemme kilpailukykyyn vaikuttavaa kriisiä on olemassa sen syyt ovat muualla kuin palkkakustannuksissa.

Rakenteellisen työttömyyden torjumiseksi on teollisuutemme pohjaa laajennettava ja muunkin kuin puunjalostusteollisuuden raaka-aineen suhteen pyrittävä omavaraiseksi. Tähän on olemassa mahdollisuudet, sillä jo tähän mennessä toimitetut maaperätutkimukset ovat antaneet myönteisiä tuloksia. Maaperätutkimuksia on vain tehostettava ja jo todettujen luonnonrikkauksien talteenottoa ja hyväksikäyttöä on kiirehdyttävä. Näillä toimenpiteillä voitaisiin lievittää myös suhdannetyöttömyyttä.

Kausiluonteisen työttömyyden välttäminen on myös suuressa määrässä mahdollista satamien työolojen tarkoituksenmukaisella järjestelyllä ja rakennustoiminnan — erityisesti valtion ja kuntien rakennustoiminnan määrätietoisella ohjaamisella.

Edellä esittämämme toimenpiteet rakenteellisen ja kausiluonteisen työttömyyden torjumiseksi ovat kuitenkin sen laatuista, että niillä ei voida välttämättä uhkaavaa joukkotyöttömyyttä torjua, vaan on siihen käytettävä muita toimenpiteitä, joista ratkaisevana tulee kysymykseen jo aikaisempina työttömyyskausina koeteltu menetelmä työttömyystöiden järjestäminen valtion ja kuntien toimesta.

Talven aikana tehtävillä metsätöillä on aina ollut ratkaiseva merkitys työttömyyden torjunnassa. Paitsi sitä, että maataloustöiden kausiluonteisuus on metsätöiden avulla voitu miltei kokonaan tasoittaa, on myöskin muilta aloilta vapautuneille työntekijöille voitu huomattavassa määrässä tarjota työtilaisuuksia metsätyömailla. Tämän vuoksi onkin välttämätöntä, että metsätyöt myöskin tulevan talven aikana pidetään käynnissä mahdollisimman suuressa laajuudessa. Paitsi työllisyysnäkökohdat myöskin metsänhoidolliset toimenpiteet vaativat hakkuiden ylläpitämistä suhteellisen laajassa mitakaavassa. Polttopuun käytölle voidaan luoda edellytykset supistamalla ulkomaisen polttoaineen käyttöä sekä teollisuudessa että valtion rautateillä ja muissa valtion ja kuntien laitoksissa.

Metsätöihin liittyy myöskin maan- ja metsänparannustyöt, joilla suuren kansantaloudellisen merkityksensä ohella on vaikutuksensa myöskin työllisyyskysymyksen hoitamisessa. Tämän laatuista työt on kuitenkin aloitettava ennen talven tuloa, jolloin niiden jatkaminen myös talven aikana on osittain mahdollista.

Työttömyyslainojen ja työttömyysavustusten myöntämisellä valtion kasasta voidaan joissakin tapauksissa työllisyystilannetta helpottaa. Lainoja ja avustuksia myönnettäessä on kuitenkin ratkaisevana näkökohtana pidettävä sitä, että niiden avulla todella luodaan työtilaisuuksia työtä vailla oleville.

Työllisyysavustusta työttömyystilanteen helpottamiseksi voidaan myöntää sellaisiin välittömästi tuloa tuottamattomiin työkohteisiin, jotka palveleva sosiaalisia tarkoituksia.

Mahdollisimman laajan rakennustoiminnan ylläpitämisellä myöskin talven aikana voitaisiin odotettavissa olevaa työttömyyttä tuntuvasti lievittää. Siitä huolimatta, vaikka kaikkia rakennustöitä ei voidakaan talvella suorittaa, on suurimman työntekijämäärän vaativa osa rakennustyöstä sen laatuista, että se käy päinsä talvellakin. Kun otamme huomioon, että rakennusteollisuus on avainteollisuus, joka välittömästi antaa töitä paitsi rakennusaineteollisuudelle, myöskin puuseppäteollisuudelle, metalliteollisuudelle, lasiteollisuudelle ym. sekä välillisesti muille elinkeinoelämän aloille, on rakennusteollisuuden ylläpitämistä pidettävä erittäin tärkeänä työttömyyden torjunnassa. Rakennustoiminnan ylläpitäminen tekee tarpeelliseksi myöskin yhtiö

lisääntyvä asuntojen puute. Tämän vuoksi onkin välttämätöntä, että eduskunnan viime kesäkuussa hyväksymä Arava-laki kiireellisesti vahvistetaan, ja että liikevaihtovero asuntorakennustuotantoon käytettäviltä rakennusaineilta poistetaan.

Eräiden kotimarkkinateollisuuksien kuten kutomateollisuuden ja kumi-teollisuuden työllisyyden turvaamiseksi on raaka-aineen maahan tuontia varten myönnettävä riittävässä määrässä tuontilisenssejä:

Erittäin sopivia työttömyyskohteita ovat niinkuin aikaisempien vuosien kokemukset osoittavat maanteiden ja rautateiden rakentaminen, rautateiden yli- ja alikäytävät, sekä vesijohto- ja viemärytöt.

Kun on todennäköistä, että tulevan syksyn ja talven aikana joutuu työttömiksi huomattava määrä raskaaseen ruumiilliseen työhön tottumattomia työntekijöitä ja naispuolisia työntekijöitä sekä nuorukaisia, on työkohteita varattaessa otettava huomioon myös heidän työhönsijoitusmahdollisuutensa.

Keskusliittomme alaisen ammatillisten paikallisjärjestöjen tekemät ehdotukset työttömyyskohteiksi lähetämme komitealle erillisenä korostaen samalla, että työttömien lukumäärän selville saamiseksi ja siitä johtuvien toimenpiteitten kiirehtimiseksi on työttömyyskortistot työttömyysseuduilla avattava riittävän aikaisessa vaiheessa.

Tässä yhteydessä emme voi olla puuttumatta erään valtioneuvoston jäsenen julkisuudessa esittämiin ajatuksiin odotettavissa olevan työttömyyden hoitamiseksi. Hän on nimittäin esittänyt, että työttömyyden hoitaminen olisi valtion kannalta edullisempaa siten, että työttömyystöiden järjestämisen asemesta olisi työttömiksi joutuneille valtion toimesta järjestettävä ruoan jakelua, ja mikäli työttömyystöitä jouduttaisiin järjestämään, olisi työt annettava yksityisille urakoitsijoille.

Mitä ensiksikin ruoanjakeluun tulee, on sanottava, että se aika on onneksi takana, jolloin työttömäksi joutuneet voitiin heittää köyhäinhoidollisten huoltotoimenpiteiden varaan, ja tällaiseen olotilaan ei enää ole mahdollista palata. Työntekijät joutuvat tahtomattaan työttömiksi. Yhteiskunnan velvollisuus on huolehtia siitä, että heille annetaan jatkuvasti mahdollisuus työllään hankkia itselleen ja perheelleen toimeentulo.

Työttömyystöiden urakoitsijoiden hoidettavaksi antamiseen ei ole minäkäänlaista todellista tarvetta. Kokemus nimittäin on osoittanut, että kaikki valtion ja kuntien työt — myöskin rakennustyöt — voidaan joustavasti ja taloudellisesti hoitaa ilman välikäsiäkin. Urakoitsijoiden käyttäminen työttömyystöissä johtaisi työttömyyskortistoista piittaamattomaan työvoiman seulontaan, ja työttömyysohjeiden määräyksiä, joilla on pyritty turvaamaan työntekijäin työ- ja palkkaehdot myöskin työttömyystöissä, pyrittäisiin yksityisten urakoitsijoitien taholta kiertämään."

Hallituksen budjettivalmistelujen edistyessä alkoi vähitellen julkisuudessa näkyä tietoja siitä, että hallituksen toimesta aiotaan aikaansaada tahallista työttömyyttä. Ensimmäisenä saatiin tietoja yrityksestä valtion virkojen ja toimien summittaisesta vähentämisestä. Saatuaan näistä tietoja, Valtionvirka-ilijain Yhteisjärjestö esitti asiaa koskevan julkilausuman kiinnittäen julkisuuden huomiota hallituksen suunnitelmiin.

Myöhemmin saatiin tietää, että valtiovarainministeriö oli antanut valtion työvirastoille ja keskushallitukselle ohjeet, joissa kehoitettiin keskeyttämään jo käynnissä olevia valtion töitä ja pidättäytymään uusien töiden aloittamisesta. SAK piti välttämättömänä, että nämä ohjeet kiireellisesti peruute-

taan ja niiden perusteella työstä erotettujen työntekijäin työsuhteet palautettaisiin ennalleen. Tässä mielessä SAK jätti valtioneuvostolle 9 päivänä syyskuuta seuraavansisältöisen kirjelmän:

"Keskusliittomme on saanut tietoonsa, että valtiovarainministeriö on antanut valtion työvirastoille ja keskushallituksille kehoituksen keskeyttää jo käynnissä olevia töitä ja pidättäytyä uusien töiden aloittamisesta. Saamaansa kehoitusta noudattaen ovatkin mm. rautatiehallitus sekä tie- ja vesirakennushallitus keskeyttäneet käynnissä olevia töitä, jolloin niissä ollut työvoima on joutunut työttömäksi. Lisäksi sellaisista töistä, jotka edelleenkin jatkuvat, on vähennetty työvoimaa ja siten aiheutettu työttömyyttä, koska erotetuilla työläisillä yleensä ei ole ollut mahdollisuutta nykyisen heikon työllisyystilanteen vuoksi saada itselleen uutta työpaikkaa.

Kun eräiden valtioneuvoston jäsenten julkisuudessa esittämien lausuntojen perusteella voidaan pitää todennäköisenä, että valtioneuvosto on tietoinen siitä, että yleinen työllisyystilanne maassamme koko kuluneen vuoden ajan on ollut normaalia heikompi ja että se työmarkkina- ja taloudellisten järjestöjen, työttömyystyökomitealle antamien lausuntojen mukaan tulee ensi talven aikana ilmeisesti muodostumaan laajemmaksi kuin viime talvikautena sekä että työttömyyden lieventämiseksi valtion toimesta on järjestettävä työttömiksi joutuneille työtä, tuntuu käsittämättömältä, että valtiovarainministeriön taholta on voitu antaa kysymyksessä olevan laatuja ohjeita.

Valtion varojen säästämisen kannalta työntekijäin erottamisella on vain näennäinen merkitys, sillä erotetut työntekijät joudutaan kuitenkin sijoittamaan valtion toimesta avattaville työttömyystyömaille ja useassa tapauksessa ehkä samalle työmaalle, jolta työntekijät ovat tulleet erotetuiksi. Lisäksi saattaa töiden keskeyttäminen aiheuttaa menetyksiä sen vuoksi, että työhön käytetyt varat joutuvat seisomaan hyötyä tuottamatta ja mikäli työmaata ei tarkoituksenmukaisesti suojata, saattavat sääsuhteiden vaihtelut aiheuttaa suuria vaurioita. Tarkoituksena lieneekin saada syntymään "säästöä" siten, että valtion, useassa tapauksessa pitkäaikaisessakin, työsuhteessa olleiden työntekijäin työsuhde pyritään katkaisemaan ja siten työntekijäin sosiaalisia etuja kaventamaan. Tämänlaatuista pyrkimystä järjestömmme ei voi hyväksyä silloinkaan, kun niitä ilmenee yksityisten työnantajain taholla, puhumattakaan siitä, että niitä voitaisiin hyväksyä valtion taholta, jonka erityisesti sosiaalisessa mielessä pitää esiintyä esimerkillisenä työnantajana.

Edelläesitetyn perusteella pidämme välttämättömänä, että valtiovarainministeriön antamat ohjeet, joiden noudattaminen johtaa huomattavaan työttömyyden lisääntymiseen, kiireellisesti peruutetaan, ja että mainittujen ohjeiden perusteella työstä erotettujen työntekijäin työsuhteet palautetaan ennalleen."

Taisteluun työllisyyskysymyksestä liittyi myöskin Arava-laki. Eduskunta oli kesäkuun 19 päivänä hyväksynyt uuden Arava-lain. Hallitus ei sitä ollut vahvistanut ja vahvistamiseen käytettävissä oleva määräaika oli kulumassa umpeen syyskuun 19 päivänä. Kun näytti ilmeiseltä, että Kekkonen neljäs hallitus ei aikoisikaan ko. lakia vahvistaa ja kun oli lisäksi saatu tietoja hallituksen suunnitelmista Arava-lain suhteen vuoden 1954 tulo- ja menoarvioon nähden, katsottiin aiheelliseksi jättää pääministeri Kekkoselle seuraava Arava-lakia ja sen suhdetta työllisyyteen kosketteleva kirjelmä:

"Valtion vuoden 1954 tulo- ja menoarvion valmistelujen yhteydessä on julkisuudessa esiintynyt ristiriitaisia tietoja menoarvioon liittyvästä ns. Arava-määrärahasta. Keskusliittomme on huolestuneena todennut, että eduskunnan viime kesäkuun 19 päivänä hyväksymää lakia ei vieläkään ole vahvistettu. Tämä viittaa siihen, että hallitus suunnittelisi jättää mainitun lain vahvistamatta, jolloin mainittujen tietojen mukaan eduskunnalle esitettäisiin eduskunnan hyväksymää lakia huomattavasti suppeampi uusi lakiehdotus.

Tällaisen menettelyn seurauksena olisi sen ohella, että valtion myötävai-
kutuksella tapahtuva asuntopulan torjuminen ja asuntojen puutteen vähentäminen ratkaisevasti heikentyisi, myöskin se, että mahdollisuudet käyttää tätäkin sosiaalisesti erittäin arvokasta toimintaa uhkaavan työttömyyden torjumisen helpottamiseksi heikentyisivät tulevana talvena.

Keskusliittomme on suostunut osallistumaan talouspoliittisen suunnitteluneuvoston tunnetuista syistä keskeytyneen työskentelyn uudelleen aloittamiseen siinä hallituksen toivomassa mielessä, että mainittu neuvosto laatisi esityksen työttömyyden laajenemisen estämiseksi. Keskusliittomme on suhtautunut tähän työhön vakavasti ja valmistautunut jättämään omasta puolestaan asiantuntijain kuulemisen jälkeen yksityiskohtaisen ehdotuksen työllisyyspoliittisista toimenpiteistä talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työvaliokunnalle. Näissä esityksissä on huomioitu rakennustoiminnan puolella asuntorakennustoiminnan tukeminen eduskunnan jo hyväksymän lain puitteissa. Jos nyt kuitenkin hallitus tulee suhtautumaan asuntorakennustoiminnan tukemiseen tähänastisia suunnitelmia ja määrärahoja supistaen, tulisi se merkitsemään sitä, että paitsi valtion taholta tarkoitukseen suunnattua valtion määrärahojen ainakin 2,5 miljardin markan vähennystä, myös tarkoitukseen suunnatut muut rahoitustoimenpiteet supistuisivat vastaavasti, jolloin koko supistus tulisi olemaan n. 7—8 miljardia markkaa vuodessa, joka puolestaan merkittäisi yksistään rakennustuotannossa tuhansien rakennustyöntekijäin välitöntä vuotuista työttömyyttä sekä vastaavaa leviämistä tätä tuotantoa palvelevaan rakennusaine- ja muuhun kotimarkkinateollisuuteen. Suunniteltu supistus tulisi siten ratkaisevalla tavalla vaikuttamaan hallituksen itsensä talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työvaliokunnalle antaman työttömyyden leviämistä ehkäisevän suunnitelman laatimista tarkoitettavan tehtävän vastaisesti. Keskusliittomme on siinä tapauksessa mahdollonta sallia edustajiensa jatkaa työskentelyä neuvoston piirissä ja ottaa osavastuuta hallituksen omista selvästi päinvastaiseen suuntaan kulkevista toimenpiteistä.

Edelläolevan perusteella keskusliittomme haluaa kiinnittää Herra Pääministerin vakavaa huomiota eduskunnan hyväksymän Arava-lain vahvistamiseen säädetyssä järjestyksessä ennen kuluvan kuun 19 päivää umpeen menevää määräaikaan ja ilmoittaa, että ellei sanottua lain vahvistamista ole määräaikaan mennessä tapahtunut, tulee keskusliittomme siitä vedettävänä yhtenä johtopäätöksensä kutsumaan edustajansa pois talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työttömyyden leviämisen ehkäisemistä tarkoittavan ohjelman käsittelystä."

Kirjelmän jättämistä pidettiin sikäli aiheellisena, että keväällä keskeytynyt talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työ oli pääministerin erityisestä toivomuksesta uudelleen aloitettu, jolloin suunnitteluneuvoston tehtäväksi oli annettu laatia ehdotus toimenpiteiksi työllisyyden ylläpitämiseksi ja työttömyyden torjumiseksi. Kun kuitenkin, kuten edellä olevassa kirjelmässäkin nähdään, Arava-lailla ja sen vahvistamisella oli oma keskeinen merkityks-

sä myöskin työllisyyden ylläpitämiseen nähden, katsottiin aiheelliseksi todeta julkisuudessa, että hallitus samaan aikaan kuin se suunnittelee työllisyyden supistamista omien toimenpiteittensä kautta, pyrkii antamaan julkisuudessa sellaisen kuvan kuin se toimisikin työllisyyden hyväksi. Kirjelmän jättäminen ei kuitenkaan johtanut mihinkään tuloksiin ja saatuaan syyskuun 8 päivänä talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työvaliokunnan kokouksessa tiedusteluunsa vastauksen, että Arava-lakia ei vahvisteta, poistuivat SAK:n edustajat työvaliokunnan kokouksesta.

16. Valtion tulo- ja menoarvio sekä sen yhteydessä syntynyt välikysymys.

Pääministeri Kekkosen neljännen hallituksen vedettyä esityksensä eduskunnan kesälomaistunnon aikana takaisin, ei kysymys työllisyysaistelusta muussa suhteessa edistynyt ja kaikkialla odotettiin hallituksen tulo- ja menoarviota, jotta sen valossa nähtäisiin hallituksen todelliset suunnitelmat ja niiden tarkoitusperät. Hallituksen tulo- ja menoarvioesityksen vuodelle 1954 tultua tunnetuksi, jätti SAK:n toinen puheenjohtaja, kansanedustaja Antikainen hallitukselle välikysymyksen, joka päättyi seuraavaan ponteen:

Koska hallitus itse toteaa, että ensi talvena tulee esiintymään vakavaa työttömyyttä, ja koska hallituksen tulo- ja menoarvioesityksestä käy ilmi, että hallitus ei sen puitteissa ole edes tyydyttävästi varautunut ensi talven työttömyyteen, eikä hallituksen noudattama yleinen talouspolitiikka ole vastannut suhdannetilän vaatimuksia, niin tiedustelemme, mihin muihin toimenpiteisiin hallitus on ryhtynyt tai aikoo ryhtyä työllisyyspolitiikan tehokkaasti hoitamiseksi.

Välikysymystä käsiteltiin eduskunnassa 23 päivänä syyskuuta ja koska SAK:n kanta käy täydellisesti selville puheenjohtaja Eero Antikaisen välikysymyskeskustelussa käyttämästä puheenvuorosta, julkaisemme sen kokonaisuudessaan:

"Tietäen, että yleensä maan hallituksella on vastuuta vaativa työtaakka, on eduskunnan taholta, sen ja hallituksen välisistä mahdollisista erimielisyyksistä huolimatta, vain suhteellisen harvoin haluttu häiritä hallitusta välikysymysten muodossa. Olisi kuitenkin edustajatehtävään liittyvän vastuun väheksymistä, jos eduskunnan puolelta ei hallituksen omaksumaan politiikkaan puututtaisi myöskin välikysymyksen muodossa silloin, kun siihen todella on vakavaa aihetta olemassa.

Sosialidemokraattien tekemän välikysymyksen on hallituspuolue ja varsinkin kommunistit halunneet leimata ainoastaan puolue- ja vaalitaktiikan merkeissä tehdyksi. Olen vakuuttunut siitä, että tämä väite ei mene Suomen kansaan. Jos puolue- ja vaalitaktiikasta tässä yhteydessä tahdotaan puhua, niin silloin on lähinnä kohdistettava katseet hallitukseen, joka todennäköisesti tuntien itsensä kiusaantuneeksi juuri ennen kunnallisvaaleja jätetystä välikysymyksestä, jätti vastauksen antamisen tähän päivään, jolloin kunnallisvaalit on suoritettu. Tämä ratkaisu otettiin varmaan helpotuksen huokailulla ja ainakin hengessä hallitusta kädestä kiittäen vastaan myöskin kom-

munistiemme leirissä, koska kansan katseet juuri vaalien kynnyksellä olisivat olleet tavallista valppaammat seuraamaan tämänkin ryhmän asennoitumista tekemäämme välikysymykseen nähden.

Tiedämme, että tilanne on kehittynyt — ja merkittävältä osaltaan juuri hallituksen oman politiikan ansiosta — koko talouselämässämme, tuotannollisessa toiminnassa, työllisyyden ylläpitämisessä ja sosiaalisen turvallisuuden linjalla erittäin vaaranalaiseksi. Tämän vuoksi on välikysymys yhtä aiheellinen ja välttämätön nyt kuin mitä se oli ennen vaalejakin. En luule erehtyvänä kun sanon, että vaikka nyt esillä olevan välikysymyksen allekirjoittajina ovat ainoastaan sosialidemokraattiset edustajat, niin samaan tähtäävää muutoksen aikaansaamista työllisyys- ja koko talouspolitiikassamme pitää yhtä välttämättömänä suurin osa koko kansaamme. Näin täysin riippumatta siitä, onko kysymys palkansaajista ruumiillisen tai henkisen työn tekijöinä, työsuhteen tai virka- ja toimisuhteen varassa olevista, taikka suurimmasta osasta yrittäjiä minkä tuotantoalan piirissä tahansa.

Sosialidemokraatit, vastuussa oleva ammatillisesti järjestynyt palkansaa-javäki niinkuin myös maaseudun pieneläjät on tällaisten tilanteiden estämiseksi jo kaksi vuotta pyrkinyt sellaisen talouselämässämme tarvittavan suunnitelmallisuuden aikaansaamiseksi, joka voisi turvata tuotannon ja työllisyyden. Vakavana tarkoituksena oli aikaansaada järjestelmä, jonka turvin taloudellisia mahdollisuuksiamme olisi entistä suuremman yhteisen ohjauksen avulla käytetty koko kansantaloutemme tasaisen kehityksen hyväksi varautumalla myöskin kansainvälisillä markkinoilla tapahtuviin suhdannevaihteluihin. Poliittiset päämäärät, joita pääomapiirien puolella ruokki työllisyystilanteessa suhdannevaihtumisen seurauksena tullut muutos, aiheuttivat kuitenkin sen, että nämä työllisyyden ja koko talouselämän kannalta oikeat käsitykset saivat vastaansa määrättyssä tilanteessa koko pääomapiirien rintaman. Arvokkaampaa kuin tuotantoelämämme jatkuva turvaaminen, oli sille taholle palkkatason ja sosiaalisen kehityksen heikentäminen, vaikkapa omatoimisestikin lisätyn työttömyyden avulla. Tämän rintaman yhtenä tukilinjana on esiintynyt myös maalaisliittolainen politiikka. Tiedämme, ettei se kaikessa tässä ole ollut täysin yksimielistä, mutta A—T ja K-ohjelmat ovat olleet hyvänä osoituksena, että erikoisesti herra pääministeri on maalaisliittolaisen ryhmän nimissä tämän suunnitelman toteuttajana kunnostautunut.

Meidän maassamme porvarillinen ajattelu on luonteensa mukaisesti leimannut yrittäjätoiminnan kannalta vaaranalaiseksi kaikki sosialidemokraattien esittämät suunnitelmat, vaikka ne todistettavasti osoittaisivat yhteiskuntaa, talouselämää ja kaikkea tuotanto- ja yrittäjätoimintaa elvyttävän tarkoituksen. Niin myös kommunistit, joskin toista tavoitetta varten. Heille sosialidemokraattien taloutemme ohjaamista koskevat ajatukset ovat olleet kauhistus sen vuoksi, että heidän uskonsa kieltää rakentamasta tätä maata ja sen kansalaisille turvattua elämää. Heidän tehtävänään on myöskin ollut kaikin tavoin vastustaa ohjelmataloutta omassa maassamme, koska sen toteuttamisen tuloksena voisi olla tyytymättömyyden väheneminen ja sen seuraamuksena entistä pienemmät kommunististen johtajien talutusnuorassa olevat ihmisryhmät.

En halua sanoa, että maalaisliitto, nykyisen hallituksen pääryhmä, olisi kokonaisuudessaan ollut nk. K-ohjelmien toteuttamisen kannalla. Lienee niin, että kaikki eivät silläkään taholla ole huomanneet edes ajatella, mihin todella ollaan menossa. On tuskin ajateltu, että edellämäinitun linjan lopputuloksena tulisi olemaan ostokyvyn suuren heikentymisen vuoksi lopulta pakkohuutokaupat myöskin sen omassa piirissä. On vain kuvaavaa, että kaikkia pääoman edustajia innostava ajattelun yhteys on saanut maalaisliiton,

nykyisen johtajansa jäljessä kulkien, siksi pääoman tukilinjaksi, jonka avulla uskotaan kysymyksessä olevan suunnitelman toteuttamisen onnistuvan. Varmaa kuitenkin on, että maalaisliiton takana olevat väestöryhmät, joitakin harvoja lukuunottamatta, tulisivat tämän linjan seurauksena menettämään myöskin kulutus- ja tuotantokykynsä yhtä varmasti kuin varsinaiset palkansaajakuluttajatkin.

Vasta nyt, kun nykyisen hallituksen laatima tulo- ja menoarvioesitys on tullut tunnetuksi, on laajemminkin piireissä havahduttu huomaamaan, mitä kaikkea hallituksen ajamukseen ottama talouspoliittinen linja tulisi merkitsemään. Edessä olevat näköalat ovat jo alkaneet pelottaa muitakin kuin sosialidemokraatteja, kuten jokin aika sitten lävitse käyty budjetin yleiskeskustelu osoitti.

Kuluvana syyskautena olemme joutuneet siihen, että työttömyyttä esiintyi jo elokuussa. Tällä hetkellä työttömyyskortistoissamme on jo tuhansia työttömiä. Tämä on erittäin varoittava toteamus, koska alkusyksy kuuluu normaalioloissa juuri vuoden parhaimpiin työllisyysaikoihin. Nämäkään luvut eivät tällä hetkellä anna oikeata kuvaa työttömyystilanteen kehityksestä, koska työttömyyskortistoja on vasta vain sangen vähäisessä määrin avattu.

Kun työttömyys ei ole vain irrallinen ilmiö, niin keskusteltaessa työttömyydestä ja hallituksen siihen liittyvistä toimenpiteistä, on pakko käsitellä taloudellista tilannetta laajemmaltikin.

Taloudellista kehitystä kuvaavia numerosarjoja tarkkaillessa joudutaan tekemään se huomio, että maamme on ilmeisessä kotimaisessa laskukaudessa. Voi havaita yleistä omatoinista deflaatioketitystä, joka voi todella johdattaa meidät ensi talvena vakavaan pulakauteen.

Ei ole lainkaan mieluista syyttää muita eturyhmiä talouselämämme sabotoinnista. Tämän sanan käyttö on kuitenkin täysin oikeutettua puhuttaessa eräistä vientiteollisuutemme ja muidenkin pääomapiirien talouspoliittisista otteista. Puhuttakoon maamme ulkomaisen kilpailukyyn kehityksestä mitä tahansa, niin väistämättömäksi lopputulokseksi tulee jäämään, että verrattuna viime inflaation alkukohtaan, vuosiin 1949—50, ei maamme ulkomaisessa kilpailukyvyssä nykyisillä vientihinnoilla ole tapahtunut oleellista muutosta muussa suhteessa kuin kantohintojen kohdalla. Sen sijaan palkkaus-kustannusten osuus kokonaistuotannosta ja tuotannon kustannuksista ei vientiteollisuudessa ole tällä hetkellä yhtään sen korkeampi kuin mitä se oli mainittuina viimeistä inflaatiotilasta edeltäneinä vuosina. Pikeminkin päinvastoin.

Työväestöä on syytetty siitä, että se ei tunnusta minkäänlaisten vaikeuksien olemassaoloa. Tämä ei pidä paikkaansa. Emme vain halua pakoittaa itseämme tunnustamaan sellaista, joka käsityksemme mukaan ei ole totta, nimittäin sitä, että vaikeudet voisivat johtua palkkojen liian suuresta osuudesta tuotantokustannuksiin. Eräiltä porvarillisiltakin tahoilta on jo ollut pakko tunnustaa, että palkkatasomme suhteessa muihin vientimaihin, ei kustannustekijänä ole meille epäedullinen. Kantamme tässä perustuukin selviin vertailulukuihin ja on täysin todistettavissa, vaikka eräänlaista aivopeua tämän asian tiimoilta on jo kauan harjoitettukin. Silloin on myös selvää, että jos tuotantokustannuksia on tarpeen alentaa, niin tämä on tehtävä ensisijassa muiden kustannuserien kuin palkkojen kohdalla.

Tämän hetken talouspolitiikkamme tila ja hallituspolitiikan yleinen kritiikki voitaisiin jopa pelkistää yhteen lauseeseen: "Nykyisen hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikan yritykset haluavat jättää suhdannekehityksen kokonaan huomioonottamatta." Äskettäin eduskunnalle, jätetty hallituksen

tulo- ja menoarvio osoittaa mielenkiintoisella tavalla, mitkä ovat hallituksen käsitykset tuotantoelämän ja työllisyyden osalta nykyisessä vaiheessa.

Hallitus itse toteaa budjetin liitteessä, miten kansalaisten tulot ja talouselämän aktiiviteetti ovat huomattavassa laskussa, miten kansantulossa on tapahtunut laskua ja miten voidaan pelätä tuotantoelämän jatkuvasti olevan ja jäävän alhaisemmalle tasolle kuin mitä vakiintunut normaalisuhdanne maassamme edellyttäisi. Hallitus havaitsee näin tapahtuvan yksityisellä talouselämän loholla, mutta ainoa johtopäätös, mikä tästä on pystytty tekemään, on se, että näin pitäisi tapahtua myöskin julkisella loholla ja kysyntää merkitsevien julkisten menojen suhteen. Maamme porvarillisissa talouspiireissä saattaa siis vieläkin esiintyä sellaista käsitystä, että kun tulonmuodostus supistuu ja tuotanto heikkenee, niin hallituksen talouspolitiikan tehtävänä on silloin ryhtyä jouduttamaan tätä laskukauden kehitystä. Näin elään saadaan tietenkin työttömien luku suureksi ja maahan sellainen talouspoliittinen musta surma, joka lamauttaa lopunkin yrittäjätoiminnan.

Eduskunnan on jo vihdoinkin hallitukselle sanottava, että tällainen politiikka ei maallemme sovi, sillä laskukauden uhatessa pitäisi kaikilla olla rohkeutta tunnustaa, että yleinen ja varsinkin työllisyyteen vaikuttava valtiotulouden määrällinen lasku ei ole nyt mahdollista. Näin siitä huolimatta, että osa vanhoillisesta taloudellisesta ajattelusta vaatii sitä, että kansantulosta mahdollisimman pieni osa saisi olla yhteisen valvonnan alla, että mahdollisimman pieni osa kansan työn tuloksista saataisiin käyttää yhteisöä palveleviin tarkoituksiin.

Hallituksen laatiman budjetin keskeinen asiasisältö on yleisten tulosupistusten aikaansaaminen. Kenenkään ei pidä tällöin kuitenkaan rajoittua näkemään niin ahtaasti, että katsoisi näiden tulon supistusten seuraukset kohdistuvan pelkästään palkannauttijaväkeen ja pienviljelijöihin. Näinhän ei suinkaan ole asian laita. On muistettava, että yleinen tulosupistus ja yleinen taloudellisen aktiviteetin lasku vaikuttavat täysin yhtä tuhoisasti ainakin kaikkien pienyrittäjien asemaan.

Sosiaaliset menot ovat myös välittömään kulutuskykyyn ja välillisesti työllisyyteen vaikuttavia menoja. Näin siksi, että sosiaaliset menot tulevat niiden kansalaisryhmien osalle, jotka käyttävät tuloensa sellaisenaan työllisyyttä ylläpitävään kulutukseen jokapäiväisten välttämättömien tarpeitensa tyydyttämiseen. Toisaalta ei sosiaalisen turvajärjestelmämme lopettaminen ole seurauksiltaan niin yksinkertaista kuin hallitus otaksuu. Valtion sosiaalisten menojen esitettyä suuruusluokkaa oleva supistaminen merkitsisi automaattisesti lisättyjen sosiaalisten velvoitusten siirtämistä kuntien kannettavaksi. Miten tämä muuten sopii maalaisliiton yleisiin poliittisiin näkymiin. Mikäli on voitu havaita, on maalaisliitto täällä eduskunnassa ja myöskin aina ennen hallitusvastuussa ollessaan — luultavasti taktillisista syistä — esiintynyt voimakkaimpana kuntien sosiaalisten menojen lisäämisen vastustajana ja on pyrkinyt työntämään kaikki sosiaaliset menot valtion niskoille. Ehkäpä on ajateltu sosiaalinen turvajärjestelmä kuntien puitteissa nyt kokonaan lopetettavan.

On sanottu, että maalaisliitto on ollut maamme virkamiesvihollinen numero yksi. On totta, että ennen vanhaan itsestään ylpeät vierasmaalaiset virkamiehet istuivat todella pahanlaisesti talonpoikaissäestömme hartioilla. Pitääkö tämä nurja käsitys virkamiehistä sillä taholla ehkä eräänlaisena poliittisesti yhteenliittyvän seikkana edelleen säilyttää? Tällainen ajattelutapa kylläkin pilkistää esille siitä innosta, jolla maalaisliittolainen hallitus haluaa nyt tehdä virkamiehiäkin työttömiksi. On sekä epäasiallista että myöskin epäjärkevää ryhtyä virkamieskuntaa supistamaan noin vaan pyyhkimällä budjetista yli seitsemän ja puolen tuhannen virkamiehen palkkaus-

määrärahat. Hallitus kai ajattelee, että kun tullimiehiä vähennetään, niin se vaan helpottaa tavarointen maahantuloa, kun lopetetaan luotsien palkkausmenot, niin on laivojen oma asia karttaa kareja, kun lopetetaan veturimiesten ja suurten ratapihojen opastinmiesten palkkausmäärärahat, niin hallitus kai vaan on tyytynyt ajattelemaan, että kulkevathan ne junat kiskoilla ilman mitään ohjaustakin. Virkamieskunnan supistamiseen on järkevästi pyrittäväkin, mutta valtion työntekijöiden ja toimihenkilöiden toimia on lopetettava käytännössä vain lähinnä silloin, kun ilmenee todellisia ja tutkittuja mahdollisuuksia työn rationalisointiin.

Hallituksen politiikkaan sisältyy kerrassaan murheellinen määrä epäjohtonmukaisuutta. Budjetti on laadittu maassamme ehkä ainutlaatuiseksi kysynnän vähentämishelmäksi ja samanaikaisesti hallitus ilmoittaa, niin kuin on tapahtunut, että pääsyy tähän on ollut pyhä halu ylläpitää työllisyyttä. Ei voi ymmärtää, että työllisyyttä ylläpidetään vähentämällä välittömästi työllisyyteen vaikuttavia menoja valtion investointi- ja rakennustoimintaa lopettamalla, harjoittamalla budjetin avulla selvää kysynnän heikentämispoliittikkaa ja kaiken tämän lisäksi aiheuttamalla välitöntä työttömyyttä valtion viran- ja toimenhaltijoita ja valtion työntekijöitä erottamalla.

Ilmeisesti asia on niin, että nykyinen budjetti on käsitettävä hallituksen lopulliseksi taisteluhaasteeksi, jonka merkeissä taloudellinen ja poliittinen vanhoillisuus on käynyt jo koko rintaman hyökkäykseen. Ne piirit, jotka hallitsevat yksityisiä pääomia ja yksityistä elinkeinoelämää, haluavat tietenkin jättää julkisen talouden mahdollisimman vaatimattomaan syrjästäkatsojan asemaan.

Nykyhetken talouspoliittista taistelua käydään siitä, suorittaako talouselämässä tulonjaon vain pelkkä voima ja johtaako sitä ryhmäetu, vai halutaanko talouselämää pystyttää tasapuolisten näköalojen mukaan kaikkien kansalaisten hyvinvointia varten. Jälkimmäiselle puolelle rintamaa on kuitenkin tulossa yhä kasvava joukko myös keskiluokkaan kuuluvia kansalaisia, joiden taloudelliset oikeudet ovat yhtä suuressa määrin uhattuina kuin maamme palkansaajien muidenkin ryhmien ja maamme pienviljelijäväestön.

Arava-määrärahaksi pyritään nyt antamaan vain 5 miljardia. Koko Arava-asian käsittely on ollut maamme palkansaajaväelle ja asunnontarvit-sijoille suoranainen taisteluhaaste. Hallitus on vastoin suhdannepolitiikan vaatimuksia jättänyt esittelemättä tasavallan presidentille eduskunnan hyväksymän Arava-lain, joka olisi edellyttänyt 2,5 miljardia markkaa suurempaa määrärahaa ensi vuodeksi. Kun Aravan lainoitusprosentti on nykyään keskimäärin runsaasti alle 40, merkitsee tämä sitä, että poispudonnut 2,5 miljardin markan määrä olisi vetänyt lainamarkkinoilta lisävaroja noin 5 miljardia markkaa. Näin ollen asunnonrakennustuotannossa tapahtuva supistus on koko määrältään noin 7,5 miljardia. Tällä rahalla olisi rakennettu monelle tuhannelle perheelle asuntoja. Tämän rahan käyttämättä jättäminen merkitsee sitä, että ensi talven työttömyyttä lisätään aivan tieteen tahtoon noin 7.000 rakennustyöläisellä, ja kerrannaivaikutusten vuoksi, paljon suuremmalla palkansaajamäärällä.

Pääministeri on väittänyt, että työllisyys riippuu nyt lähinnä vientiteollisuuden kustannustasosta ja että hallituksen talouspolitiikan tarkoitus on alentaa kustannustasoa siinä määrin, että vienti elpyy ja työttömyys häviää. Näin ollen olisi odottanut, että hallitus olisi selvittänyt:

1. Missä määrin hallituksen toimenpiteiden avulla kustannustaso alenee ja
2. Missä määrin tämän kustannustason alentamisen ansiosta vienti lisääntyy.

Tätä selvitystä ei ole annettu.

Kustannustasokomitea ja vientiteollisuus itse ovat esittäneet eräitä lukuja, joiden mukaan maksetut välittömät verot edustavat vain muutamaa prosenttia kustannuksista. 10 %:n alennus nykyisestä tuloverosta tekee vain prosentin kymmenysosia kokonaiskustannuksista. Valtion menoja vähennetään ehkä 30 miljardilla ja on pidetty suurta melua siitä hyödyistä, jonka tämä aiheuttaa veronalennusten muodossa. Mutta kustannuksia alentavana ja vientiä lisäävänä tekijänä näiden merkitys on melkein olematon. Hallitus ei ole voinut tai ei ole yrittänytkään esittää yhtään ainoata todistusta siitä, että näiden toimenpiteiden avulla esim. selluloosan vienti lisääntyisi edes yhdellä ainoalla tonnilla.

Toisin sanoen se työllisyyttä mahdollisesti lisäävä vaikutus, joka aikaansaadaan esitettyjen verovähennysten ansiosta, on häviävän pieni verrattuna siihen työttömyyden lisääntymiseen, joka johtuisi menojen teurastamisesta. Lopputulos on ehdottomasti työllisyyden ja tuotannon säilymisen kannalta täysin negatiivinen. Liikevaihtoveron poistaminen eräiltä vientiteollisuuden tarvikkeilta voi mahdollisesti merkitä n. 1—2 % kokonaiskustannuksista.

Kolmas kustannustekijä, johon hallitus on puuttunut, on lapsilisa. Omas- ta puolestani ja tutkittuani kustannuskomitean lausuntoa uskon, että palkkakustannusten määrä ei ylitä 30 % kustannusten kokonaisuudesta. Lapsilisämaksujen poisto siis alentaisi kokonaiskustannuksia n. 1,2 %:lla, koska lapsilisämaksu on työnantajalle 4 % maksettujen palkkojen määrästä.

Muita oleellisia kustannustason alennuksia hallitus ei ole esittänyt. Selluloosan osalta nämä ovat yhteensä ehkä 3 %:n suuruusluokkaa. Tämä merkitsee sitä, että kustannustason alentamisen kannalta ei hallitus ole esittänyt mitään sellaista, joka mainittavammin vaikuttaisi kustannuskysymykseen. Sisäisessä talouselämässä hallituksen laatima supistamisohjelma merkitsee kylläkin kymmeniä tuhansia työttömiä. — Puhe työllisyyden edistämisestä tällaiselta pohjalta on näin ollen täysin perustelematonta.

Hallitus puhuu kauniisti toisaalta valtiontalouden supistamisen välttämättömyydestä, toisaalta viennin kustannuskriisistä. Se ei ole kuitenkaan edes yrittänytkään osoittaa, mikä on näitten välinen yhteys. Se esittää asiaa aivan siinä valossa kuin kaikki valtion menot olisivat suoranaisesti vientiteollisuuden kustannuksia. Mutta itse asiassa ainoa suoranainen yhdysside on veroissa, ja edellä on jo osoitettu, että verojen merkitys kustannustekijänä — vientiteollisuuden itsensä antamien tietojen mukaan — on häviävän pieni.

Me olemme täydellisesti tietoisia siitä, että on mahdollista hoitaa ensi talven työllisyystilanne osaksi juuri sen ansiosta, ettei kriisi ole läheskään sitä luokkaa, mitä hallitus väittää. Toisaalta on kuitenkin aina mahdollista, että todellinen kustannuskriisi voi hyvin pian olla edessämme, ja että tämän kesän kustannuskriisi voi olla se viimeinen varoitus, minkä vanhoillinen talouspolitiikkamme saa. Siksi olisikin syytä oppia, palauttamaan kilpailukykyämme ilman että me teemme sen sellaisilla keinoilla, jotka jarruttavat sitä tuotantoa, joka on ylläpidettävissä kotimaisten tuotantovoimien turvin.

Yhteiskunnassamme olisi ymmärrettävä, ettei työttömyyttä voida hoitaa deflaatorisilla ohjelmilla. On toisin sanoen myönnettävä, että koko se taloudellinen ajatuspohja, johon A—T ja -Kohjelmat perustuvat, on talouspoliittisesti kestämaton. Jos tämä asia olisi ajoissa myönnetty, olisi maan hallitukselle löytynyt myös poliittinen pohja.

Kenellekään ei liene tuntematonta talouspoliittisen suunnitteluneuvoston piirissä suoritettu työ maamme talouselämän vakaannuttamiseksi. Ensi vaiheessa tämän neuvoston tehtävänä oli etsiä keinoja ja tie inflaation pysäyttämiseksi. Tämä oli mahdollista vain sillä edellytyksellä, että SAK oli omaksumut inflaatiota vastustavan kannan ja siltä taholta esitys tilanteen muuttamiseksi sai alkunsa. Siihen olivat sosialidemokraatit ja koko ammat-

tihydistysliike valmiita ehdolla, jos samalla saadaan syntymään sellainen talouspoliittinen ohjelma, jonka avulla pystyttäisiin vastaanottamaan myöskin suhdanteiden muuttuminen ja muuttuneissakin oloissa pystyttäisiin säilyttämään tuotanto ja työllisyys.

Esittämämme linja tuli pääpiirteissään talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työskentelylinjaksi, kunnes keväällä alkaneen taisteluvaiheen ensimmäinen ilmaisu oli suunnitteluneuvostossa tapahtunut työnantajaedustajiston äkkikäänne palkkojen indeksisidonnaisuusehtoon nähden. Siltä taholta haluttiin muuttaa yhtäkkiä koko indeksiehtojärjestelmä merkityksettömäksi ja poistaa indeksiehto devalvaatiopyrkimysten tieltä.

Tunnettaessa työnantajavuorineuvosten toisaalta halut ja toisaalta vaikutusvallan työnantajajärjestön sisällä, saattaa kuka tahansa selvästi nähdä, että taustalla olevat konjunkturipolitiikan tavoittelijat alkoivat nähdä hetkensä lyöneen tavoitteittensa toteuttamiseksi. Avuksi otettiin tahallinen työttömyyden levittäminen ja propagandataistelun avaaminen "kustannustasokriisin" nimissä.

Palkkojen indeksisidonnaisuusehtoa vastaan suunnattu taistelu ei kuitenkaan ole ollut ainoastaan tien avaamista devalvaatiolle. Se oli myös julkinen haaste vakaannuttamispolitiikan tähän asti noudatetuille periaatteille ja merkitsi täydellistä irtisanoutumista harjoitetusta yhteiseen hyvään tähänneestä politiikasta.

Viimeisin yritys käyttää talouspoliittista suunnitteluneuvostoa hämäys- ja konjunkturipolitiikan hyväksi tehtiin silloin, kun nykyinen hallitus antoi kutsua neuvoston koolle laatimaan sen toivomuksesta ohjelmaa työttömyyden leviämisen ehkäisemiseksi. On kuvaavaa, että neuvoston tynkävaliokunnan viime päivinä julkisuuteen saattama ohjelmaesityskin aivan oleellisesti poikkeaa hallituksen omista suunnitelmista, vaikka neuvoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat kumpikin nykyisen hallituksen jäseniä.

Vieläkin kuvaavampaa kuitenkin on, että samalla kun hallitus pyytää tältä neuvonantajaelimeltään ohjelmaa työttömyyden leviämisen ehkäisemiseksi se samanaikaisesti itse mm. tynkääravaesityksellään tietoisesti, laajentaa työttömyyden piiriä.

Hallitus voi puolestaan sanoa, niin kuin siltä taholta on sanottukin, ettei meillä vallitseva tilanne ole suinkaan hallituksen syytä. Ei olekaan joka suhteessa, mutta suuri vastuu nykyisestä asiantilasta pakostakin lankeaa sille poliitikalle, jota maalaisliiton johto sekä ollessaan muitten kanssa hallitusyhteistyössä, että nyt omassa hallituksessaan, on harjoittanut. Tilannetta ei suinkaan ole ollut parantamassa se asenne, jonka tämä heinäkuussa syntynyt hallitus on ottanut eräisiin kansanvallan kannalta hyvinkin tärkeisiin näkökohtiin.

Tarkoitin sitä uhmailevaa ja ylimielistä sävyä, jolla hallitus on suhtautunut muunmuassa työntekijäin ammatillisten järjestöjen käsityksiin sekä eduskuntamme ottamiin kannanottoihin. Se ei anna hallituksesta sellaista kuvaa, että se tahtoisi suojella niin eduskunnan kuin työmarkkinajärjestöjenkin arvovaltaa ja että se käsittäisi sen, että näissä ja vain näitten avulla toteutuu se demokratia, joka yhteiskunnan tulevaisuuden kannalta on välttämätöntä.

Vaikka onkin vähemmistöhallitus, joka tietää, että tuhmuksiakaan se ei voi tehdä enempää kuin eduskunta sallii, niin siitä huolimatta tulee siltä odottaa enemmän arvostelukykyä ja tilanteen oikeaa arvioimista.

Nykyinen hallitus ilmoitti ohjelmajulistuksessaan, että kustannustasongelman ratkaisu K-ohjelmien perustalta oli hallituspolitiikan perustarkeus. Yritystä tähän ei suinkaan ole puuttunut. Eduskunta komennettiin tänne heinäkuussa hyväksymään hallituksen esittämiä tulonsiirto- ja työt-

tömysohjelmia, vaikka niitten hylkäämiseksi tuleminen oli ennakolta jo varmaan hallituksen tiedossa.

Olisi odottanut, että hallitus olisi tehnyt eduskunnan kielteisestä kannasta omat johtopäätöksensä. Sen piti ymmärtää — ja kaipa se sen ymmärsikin — että sen lamakausipolitiikalla ei tulisi olemaan edellytyksiä eduskunnan siunaukseen. Hallitus ei kuitenkaan tehnyt tästä tavanmukaista johtopäätöstä eikä siis eronnut. Ainoana toisena vaihtoehtona tämän jälkeen olisi luullut hallituksen ryhtyvän hakemaan ratkaisua toisista mahdollisuuksista, niistä, joita muun muassa eduskunnan puolelta oli sille suositeltu. Näinkään ei tapahtunut. Kun hallitus jäi edelleen istumaan, niin tapahtui se ainoastaan siksi, että se pyrki vain uudelleen hakemaan tilaisuutta uusiakseen aikeensa tunnetun tuloonsiirto-ohjelmansa toteuttamiseksi. Tätä todistaa riittävän selvästi se, että juuri alustavasti käsitellyn budjetin yhteydessä se toisti kaikki jo eduskunnan aikaisemmin hylkäämät esityksensä. Mitään muuta se ei löytänyt kuin työttömyyden toteamisen ja ostokyvyn alentamisen vaatimuksen.

Tällainen jatkuva pään seinään juokseminen sellaisena aikana, jolloin tarvittaisiin mahdollisuuksien hakemista todelliset näköalat huomioonottamalla osoittaa jääripäisyyden ohella myös suoranaista eduskunnan ja koko parlamentarismin edellyttämien vaatimusten halveksuntaa. On syytä suoraan ja selvästi tämä jo viimeinkin todeta.

Samanaikaisesti kun tilanne yleisillä työllisyysmarkkinoilla on kuluvan syksyn aikana aiheuttanut syvää huolestumista, jolloin työtilaisuuksien ja kulutuskyvyn ylläpitämiseksi olisi pitänyt työn tarjontaa kiihdyttää valtiiovallan välittömässä hoidossa olevalla alueella, niin on valtiovalta menetellyt aivan päinvastoin. Se ei ole asettunut ainoastaan syrjästä katsojan asemaan, vaan ryhtynyt mikäli mahdollista, kaikkien sen omassa välittömässä valvonnassa olevain työmaitten keskeyttämiseen ja lopettamiseen. Valtiotalta siis katsoo, että tilanteen lopulliseksi laukaisemiseksi tarvitaan vieläkin enemmän työttömiä ja on antanut vakavat ja ehdottomat määräykset suuressa määrin tapahtuneeseen työmaitten lopettamiseen.

Edellämainittu toimenpide jota nykyisessä vaiheessa — jos sen olisi suoritannut joku muu kuin valtiotalta — sanottaisiin tahalliseksi provokatioksi, on herättänyt ihmettelyä myöskin valtion työvirastoissa ja ministeriöissä.

Tässä yhteydessä on herännyt kysymys myös siitä, ovatko nämä ministeri Niukkasen käskykirjeen määräykset joka suhteessa sopusoinnussa edes valtiiovallan valtuuksien kanssa.

Puuttumatta tässä yhteydessä sen syvemältä Suomen valtiosäännön rakenteeseen, nimenomaan hallituksen ja eduskunnan vallanjakoon nähden, riittää toteamus, että eduskunnan hyväksymä, Tasavallan Presidentin allekirjoittama, valtiovarainministerin varmentama ja asetuskokoelmassa julkaistu valtion tulo- ja menoarvio on toimeenpanoviranomaisia velvoittava asiakirja, jonka mukaan ja puitteissa ko. varainhoitovuotena on toimittava. Hallituksen ja eduskunnan vallanjaon kannalta on tärkeimpiä kysymyksiä se, että onko budjetti hallitukselle velvoitus vaiko valtuutus. Toisin sanoen, onko hallituksella valta olla käyttämättä, työmaat keskeyttäen, niitä määrärahoja, jotka eduskunta on johonkin määrättyyn tarkoitukseen hyväksynyt.

Vaikka tässä olenkin viitannut tämän asian oikeudelliseen puoleen, niin tarkoituksena ei kuitenkaan ole lähteä kysymyksen tätä puolta enemmän aprikoimaan. Sanon, ettei tämä ole aiheena myöskään uusille valtakunnan oikeusjutuille. Riittää jo se, kun joutuu toteamaan, että vaikkapa valtuudetkin olisivat olleet kunnossa, hallituksen näyttäeneen valitettavan esimerkin muille työnantajapiireille.

Saattaa tuntua hallituksesta tarpeettomalta, että työllisyyskysymyksen yhteydessä palaan sellaiseenkin hallituksen mielialheeseen kuin lapsilisäjärjestelmän mitätöimiseen. Sen ohella, että se merkitsisi palkansaajille selvää palkkojen alennusta, jota palkansaajaväki ei suinkaan vapaaehtoisesti tule ottamaan vastaan — kuten mm. SAK:n taholta on ilmoitettu — niin samalla se on yksi tapa pyrkiä lisäämään työttömyyttä.

Jokainen marka ostokyvyn alentamisessa, silloin kun on kysymys pienituloisista, vähentää muun muassa kotimarkkinateollisuuden tuotteiden ja elintarvikkeitten kysyntää ja luonnollisesti merkitsee vastaavaa työn ja työvoiman supistusta sanotuilla työaloilla. Myöntääköhän hallitus talouspolitiisessa ajattelussaan tätäkään tosiasiaa?

Asioiden poliittinen ratkaiseminen on jo nyt epäilemättä helpompaa. Näin siksi, että ns. tulonsiirto-ohjelmat, joita on esitelty sekä A—T-, K- ym. nimisinä, ovat jo kärsineet poliittisen vararikon. Vientihintamme ovat kiinteytyneet ja tuontihinnoissa voimme havaita huomattavaa laskua. Tapahtuneen kehityksen ansiosta on ulkomaankauppamme vaihtosuhte muuttanut syksyyn tullessa jo huomattavasti edullisemmaksi. En voi enää nykytilanteessa tulla mihinkään muuhun lopputulokseen kuin siihen, että järkevän työllisyyspolitiikan tiellä ei reaalisesti ajatellen pitäisi olla enää muuta estettä kuin puuttuva halu tunnustaa koko käydyn kustannustasokampanjan laatu suurelta osaltaan poliittiseksi ja peli nyt jo tältä osin menetetyksi.

Olkoon tulevien ratkaisujen laatu minkäläinen tahansa, niin eräitä perusnäkökohtia ei missään nimessä voida sivuuttaa. Nämä ovat lähinnä seuraavat:

1. Täystyöllisyys on turvattava.
2. Palkkojen indeksiturva on säilytettävä.
3. Valtion menotaloutta ei tässä suhdannevaiheessa voida ainakaan työllisyyden vahingoksi supistaa.
4. Devalvaatioita ei suhdannetilän ja maamme tulojakosuhteet silmälläpitäen voida toimeenpanna.
5. Lapsilisäjärjestelmää ja muita sosiaalisia perusetuuksia ei voida kaventaa.

Näistä on pidettävä kiinni ja niiden kanssa samanaikaisesti pantava toimeen sellaisia positiivisia toimenpiteitä, joiden avulla voimme alentaa yleistä kustannustasoa ja parantaa vientimme kilpailukykyisyyttä sellaisilla tasa-puolisilla keinoilla, jotka eivät alenna kansalaisten tulotasoa ja johda mihinkään normaalin tuotantoelämän supistumiseen.

Jo pelkästään eräillä erikoistojenpiteillä lienee mahdollista nostaa vientiteollisuutemme heikompien tuotantolaitosten tuotantokykyä siinä määrin, että nämä voivat vallitsevilla vientihinnoilla ja tuotantokustannuksilla ylläpitää riittävän suuruista tuotantoa.

Avainasemassa on silloin koron alentaminen. En näe mitään syytä, miksi emme voisi luopua tästä maamme vähintäänkin arveluttavasta kunniaista, että meillä on maailman korkein korkokanta, joka suhteettomasti rasittaa myöskin juuri vientiämme ja vientituotantomme kilpailuedellytyksiä. Käsitteäkseni meillä on mahdollisuuksia tämän lisäksi eräiden vientiteollisuuden alojen käyttötarvikkeiden vapauttamiseen liikevaihtoverosta. Myöskin kuljetuskustannusten ja kuljetusmaksujen alentamisella voitaneen ainakin tilapäisessä mielessä antaa eräille vientilohkoille tiettyjä helpotuksia.

Jos näillä toimenpiteillä ei ensi talvikautta silmällä pitäen voida turvata riittävän suuruisiksi katsottavaa vientiä, niin ei ole olemassa mitään reaalista syytä, miksi eräille viennin lohkoille ei voitaisi antaa tilapäistä luotto-tukea. I

Kaikessa tässä suunnittelussa on kuitenkin lähdeittävä siitä, että on sovitava jo nyt automaattisesti voimaan astuvasta ja myös suhdannepoliittisesti riittävän tehokkaasta suhdannevarausjärjestelmästä. Sellaisen puuttuminen on nyt suurelta osalta meidän vaikeuksiemme syynä.

Ei voida olettaa, että työllisyyskysymyksen hoidossa ilmennyt haluttomuus yhtäkkiä poistuisi. Siksi lienee asia niin, että kaikesta huolimatta ensi talvena joudutaan ehkä laajaankin työttömyyteen. Työllisyystöitä on sen vuoksi joka tapauksessa järjestettävä tarpeen vaatimassa mittakaavassa. Palkkojen ja muiden työehtojen osalta on pidettävä ohjenuorana vastaavallisissa töissä vapailla työmarkkinoilla sovellettuja ja työehtosopimuksissa määrättyjä vastaavia ehtoja.

Talouskriisimme ja poliittisen luottamuskriisimme ratkaisemiseksi on positiivisen ohjelman laatiminen ja siitä yhteisesti sopiminen ehdottoman välttämätöntä.

Tämän asian tiellä ei loppujen lopuksi enää pitäisi olla voittamattomia esteitä, jos vaan eräistä poliittisista tavoitteista ja taloudellisen laskun hyväksikäyttämisen näköaloista luovutaan.

Se seikka, että kulkulaitosministeri toistamalla jo liiaksikin tunnettua hallituksen käsitystä vastaa työllisyyspoliittiseen välikysymykseen, osoittaa sinänsä, että hallituksella ei liene haluakaan harjoittaa tai edes oikein ymmärtää suhdannepolitiikkaa ja sen hallituspolitiikalle asettamia vaatimuksia.

Kulkulaitosministerin voi laajemmin katsoen vapauttaa monesta syyteestä. Hän ei liene sen politiikan alullepanijoita, joista työttömyystilamme vakava kehitys on suuressa määrin riippunut. Hän ei myöskään liene vastuussa budjetista eikä paljon yleensä hallituksen noudattamasta, nykyistä suhdannetilaa sivuuttavasta talouspolitiikasta. Syyllinen tilanteeseen on hallitus, ehkä ennen muita sen päämies sekä ne piirit, jotka hallituksen takana seisovat. En niinkään tarkoita sitä vakavaa maatalousväestöä, joka pitää tapanaan äänestää maalaisliittoa: en suinkaan usko, että tämä sittenkin vastuullinen väestön osa olisi mitenkään punokauden pulakauden junia koko maamme vahingoksi. Tarkoitan sitä vanhoillisinta osaa suurpääomastamme, joka on saanut hallituksen tekemään yrityksen toisensa jälkeen.

Välikysymyksen tarkoituksena on lähinnä ollut saada aikaan asioissa korjaus. Sosialidemokraatit tähtäävät siihen, että virallisessa talouspolitiikassa täytyy tapahtua huomattavia muutoksia ja pikaisesti.

Meitä ei ole alunpitäen ollut inspiroimassa kysymys siitä, pitääkö hallitus pohjaa uusia vai ei. Tähän saakka se on ollut toisarvoinen kysymys ja meille puolueena olisikin verrattomasti helpompaa olla hallitusvastuun ulkopuolella.

Hallituksen ohjelman ja hallituksen tekojen täytyy merkitä suunnitelmalista ja tarkoituksenmukaista työllisyyspolitiikkaa. Tämä on pääehto, jota tulevalle talouspolitiikalle tulee asettaa. Budjetin täytyy olla jo perusrakenteeltaan ja periaatteiltaan toinen kuin mitä hallitus on esittänyt. Talouspolitiikan joka lohkon ja joka toimenpiteen tulee tähdätä korkean tuotannon ja työllisyysasteen ylläpitoon. Arava-laki ja jo ensi vuoden Arava-määrärahat on saatava sellaisiksi mitä eduskunnan kesällä säätämä laki edellyttää. Sosiaalinen turvallisuus on ehdottomasti ja vähentämättömänä taettava. Koko hallituspolitiikan täytyy olla laajan kansan ja terveen talouselämän etujen sävyttämää.

Toistan vielä, että ilman näitä perusteellisia suunnan muutoksia ei tulla pääsemään eteenpäin, tapahtukoon sitten hallituksen kokoonpanossa joitakin muutoksia tai ei. Henkilökysymyksille sellaisenaan ei sosialidemokraattien taholta myöskään tässä yhteydessä anneta erityistä merkitystä. Meidän periaatteittemme mukaan on kansan elinmahdollisuuksista, toimeentuloista ja onnellisen yhteiskunnan edellytysten luomisesta huolehtiminen monin veroin tärkeämpää kuin joidenkin mahdollisten henkilökysymysten sekoittaminen vakavien asioiden ja vakavien ratkaisujen yhteyteen. Kuitenkin ja myöskin hallituksen politiikka on tässä suhteessa täysin hedelmätöntä.

Kommunistimme vasemmalla eivät suinkaan ole tunteneet todellista huolta palkansaajien ja kansan eduista. Nyt heilläkin, yhtymällä tekemäämme välikysymykseen on tilaisuus osoittaa koko Suomen kansalle, onko nykyisen todella huolestuttavan tilanteen puhdistaminen heille suurisuista propagandaa tärkeämpi.

Tiedämme myöskin tilanteen jo huolestuttavan eräitä porvarillisia piirejä. Lamakausiohjelma on edessä paljon pitemmälle vietyä kuin mitä eräät heistä tarkoittavatkaan. Nyt on tilaisuus myöskin heille osoittaa, että eduskunnan enemmistö tuntee suurempaa vastuuta talous- ja yhteiskuntaelämämme kehityksestä kuin mitä hallituksen toimenpiteet edellyttävät."

Välikysymysäänestyksessä hallitus sai luottamuslauseen, joka nojautui mm. SKDL:n eduskuntaryhmän sille antamaan tukeen.

Välikysymyskeskustelun vaiheilla SAK:n jäsenliitoista Suomen Rakennustyöläisten Liitto, Suomen Muurarien Liitto, Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto olivat kääntyneet SAK:n puoleen esittäen, että se ryhtyisi käyttämään joukkovoimaa työllisyyskysymyksen hoitamiseksi. SAK päätti vastata liitoille seuraavaa:

"Liittonne on kääntynyt SAK:n työvaliokunnan puoleen 24. 9. 1953 päivätyllä kirjelmällä, jossa esitettiin seuraavaa:

"Että se suuntaisi koko järjestyneen työväestön joukkovoiman kamppailuun rakennustoiminnan lamaanuttamisen ja työttömyyden torjumiseksi.

Kokous toteaa, että Arava-lain vahvistamatta jättäminen ja toimenpiteet määrärahojen supistamiseksi liittyvät erottamattomasti maamme suurkapitalistien hyökkäykseen työväenluokkaa vastaan. Luomalla tietoisesti työttömyyttä, pyrkivät kapitalistit yleiseen palkkatason alentamiseen ja työehtojen kiristämiseen aina varatyömaiden palkka- ja työehtoja myöten, vaikka työntekijäin toimeentulo jo nykyistenkin palkkaperusteiden mukaan on vaikea.

Maamme koko työväenluokkaa uhkaavan vaaran edessä ei riitä vain tilanteen toteaminen ja periaatteellinen kannan määrääminen po. asiaan, vaan on välttämätöntä koko järjestyneen työväestön joukkovoimaan nojautuvat päättävät toimenpiteet, jotta suurkapitalistien ja heidän etujaan ajavan valtiollan kuristusotteet saadaan takaisin lyödyksi."

Vastauksena 24 p:nä syyskuuta 1953 lähettämässään kirjeessä tekemiinne esityksiin SAK:n työvaliokunta kokouksessaan 9 päivänä lokakuuta päätti todeta seuraavaa:

SAK ja sen eri elimissä olevat edustajat ovat kaikissa vaiheissa nähneet rakennusalan työttömyyden seuraamusten vaaran ja kaikissa eri elimissä esittäneet keskusliiton kantana täystyöllisyyden ylläpitämisen vaatimuksen. Eräistä keskeisimmistä kysymyksistä ja niiden suhteen tähän mennessä aikaansaaduista tuloksista mainittakoon mm. seuraavat:

1) Hallituksen pyrkimys työttömyysohjeiden huonontamiseksi on asianomaisessa toimikunnassa SAK:n toimenpitein saatu estetyksi. Asian edelleen käsittely on hallituksen käsissä ja sen mahdollisesta kannanotosta ei tässä vaiheessa ole vielä tietoa.

2) Hallituksen määräykset eräiden julkisten töiden keskeyttämiseksi on myös pala palalta saatu murretuksi tekemällä esityksiä näiden töiden uudelleen käyntiin saattamiseksi, jolloin useimmassa tapauksessa mm. työttömyystöiden järjestelytoimikunnassa on saatu SAK:n edustajain ehdotukset hyväksytyä ja näiden lisäksi on hyväksytty lukuisia joukko esityksiä uusien työmaiden avaamiseksi. Kaikkiin näihin ei vielä ole saatu hallituksen myönteistä päätöstä.

3) SAK:n edustajat jättivät pääministerille 15. 9. kirjelmän, jossa vakavasti ja kohta kohdalta perustellen osoitettiin, mitä seuraamuksia Arava-lain vahvistamatta jättäminen tulee aiheuttamaan ja ilmoittivat pääministerille, että osoituksiksi SAK:n kannasta SAK:n edustajat tulevat kieltäytymään talouspoliittisessa suunnitteluneuvostossa hallituksen pyynnöstä tapahtuvaan työttömyyden leviämistä tarkoittavan ohjelman enemmistä käsittelystä, jos hallitus jättää Arava-lain vahvistamatta, koska hallituksen näin ottama asenne osoittaa, että hallitus ei vakavasti aiokaan taistella työttömyyden torjumiseksi. Kun hallitus jätti Arava-lain vahvistamatta toteutettiin edellä mainittu toimenpide, ja SAK:n edustajat eivät tämän jälkeen osallistuneet miltei valmiin ohjelman käsittelyyn. Mainittakoon, että siihen mennessä tehdyt valmistelut työttömyyden leviämisen ehkäisemistä tarkoittavan ohjelman laatimiseksi sisällyttivät huomattavan joukon SAK:n taholta tehtyjä esityksiä, kuten mainitun neuvoston "tynkätyövaliokunnan" myöhemmin julkisuuteen saattama ohjelmaesitys osoittaa. Edelleen mainittakoon, että nämä esitykset ja koko neuvoston ohjelma poikkesi täydellisesti niistä suuntaviivoista, jotka hallitus mm. tulo- ja menoarvioesityksessään v:lle 1954 oli ohjelmakseen omaksunut.

4) SAK:n työvaliokunnan ohjeiden mukaan SAK:n edustajat ovat toimineet ja tulevat vatedeskin kaikin tarkoituksenmukaisin keinoin toimimaan täystyöllisyyden hyväksi ja työttömyyden torjumiseksi. Työvaliokunta ei kuitenkaan katso voivansa yhtyä kirjelmässänne esitettyyn ehdotukseen joukkovoiman käyttämiseksi työllisyyden hoitamiseksi. Työvaliokunta on sitä mieltä, että eräiden viimeaikaisten tapausten valossa ei ole mitään edellytyksiä olettaa, että hallituksen työväestölle vihamielisestä poliitikasta ilmeisesti eri mieltä olevat piirit edes voisivat olla yhtä mieltä joukkovoiman käyttämisestä. Siinä suhteessa on pikemminkin aiheetta olettaa, että myös palkannauttijain piirissä SKDL:ää kannattavat ryhmät pikemminkin tulisivat asennoitumaan siten kuin tällä taholla poliittisten laskelmien perusteella katsotaan tarpeelliseksi. Tämä on valitettavasti todettava, sillä jo nyt on työllisyyskysymysten hoitaminen huomattavasti vaikeutunut SKDL:n eduskuntaryhmän välikysymyskeskustelussa hallitusta tukevan omituksen kannanoton vuoksi. "Joukkovoiman käyttäminen" saattaisi tällaisessa tilanteessa muodostua haittaisuksi ilmaan ja näin ollen nykyiselle hallitukselle voisi avautua vieläkin suuremmat mahdollisuudet harjoittaa työväestölle vahingollista politiikkaa.

Omaksumiensa periaatteiden mukaisesti SAK tulee kaikin keinoin jatkamaan taistelua työllisyyden ylläpitämiseksi ja pitää välttämättömänä, että kaikki SAK:n jäsenliitot tässä suhteessa toimivat SAK:n tähän mennessä tekemien ja vatedes tehtävien päätösten mukaisesti."

17. Hallitus vaihtuu.

Kuten jo edellä kävi ilmi, suhtautuivat maalaisliittolaiset Arava-lainsäädäntöön verrattain kylmäkiskoisesti. Kekkonen neljäs hallitus oli jättänyt eduskunnalle esityksen uudesta Arava-laista ja asettunut siinä sekä lyhytaikaisemman että myöskin pienempää määrärahaa edustavan lain kannalle. Lakiehdotuksen eri vaiheiden käsittely eduskunnassa oli johtanut siihen, että tiistaina marraskuun 3 päivänä eduskunnan käsiteltävänä oli suuren valiokunnan lopullinen ehdotus, jonka mukaan määräraha olisi vuonna 1954—55 ollut 7,5 miljardia ja sen jälkeen neljän vuoden aikana enintään

7,5 miljardia markkaa. Hallitus teki asiasta luottamuslausekysymyksen jokoiseen yli 5 miljardin markan määrärahaan nähden. Eduskunnan päättäessä hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen, hallitus jätti marraskuun 4 päivänä erohakemuksensa.

Tämän jälkeen Tasavallan Presidentti antoi hallituksen muodostamistehävän Suomen Pankin pääjohtaja Sakari Tuomiojalle. Tuomioja kävi neuvotteluja eri puolueiden kanssa ilmoittaen ohjelmanaan olevan, että palkkojen indeksisidonnaisuus on säilytettävä, ettei lapsilisäjärjestelmään nykyisestäään kosketa, että suhdannevarausjärjestelmän toimeenpanemiseen ryhdytään ja suunnitteluneuvoston työtä ryhdytään jatkamaan. Kuitenkaan ei Tuomioja tältä pohjalta onnistunut saamaan aikaan ns. laajapohjaista parlamentaarista hallitusta ja näin ollen hän ryhtyi toimenpiteisiin toimitusministeriön aikaansaamiseksi. Tällainen hallitus muodostettiinkin 17 päivänä marraskuuta. Tämän hallituksen ohjelmassa ilmoitettiin pyrkimyksenä olevan riittävien työtilaisuuksien turvaaminen, rauhallisuuden säilyttäminen työmarkkinoilla, työ- ja tuotantotehon korottaminen sekä vakaan rahanarvon ylläpitäminen perusedellytyksenä taloudellisten vaikeuksiemme voittamiselle. Hallitus ilmoitti ponnistelevansa maa- ja metsätalouden sekä teollisuuden edistämiseksi ja tuotantokustannusten alentamiseksi. Niinikään hallitus ilmoitti pyrkivänsä hintojenvälisten epäsuhteiden korjaamiseen ja rakennussäännöstelystä luopumiseen. Hallituksen ohjelmassa mainittiin myöskin siitä, että hallitus tulisi huolehtimaan kaikin sen käytettävissä olevin keinoin hinta- ja palkkatason vakaana pysyttämisestä ja toivoi, että työmarkkinajärjestöt keskenään sosisivat vastaisen palkkapolitiikan ja järjestelmän perusteista. Voimassa olleeseen palkkasäännöstelypäätökseen hallituksen ohjelman mukaan ei puututa.

Kun Tasavallan Presidentti joulukuun 8 päivänä antamallaan avoimella kirjeellä määräsi uudet eduskuntavaalit suoritettavaksi maaliskuun 7 ja 8 päivänä 1954 ja hallitus lisäksi oli ryhtynyt toimenpiteisiin suunnitteluneuvoston kokoonpanon uusimiseen ja työllisyyden hoitamiseen tehokkaammasa mielessä kuin siihen saakka oli tapahtunut, katsottiin SAK:n taholta, että työskentelyyn talouspoliittisen suunnitteluneuvoston piirissä voidaan osallistua.

18. Työttömyysohjeet ja työttömyysohjelma.

Kesällä käsiteltiin työvoimaneuvoston asettamassa jaostossa joulukuun 17 päivästä 1950 saakka voimassaolleita työttömyysohjeita ja jaoston mietintö saatettiin valtioneuvoston tietoon siihen liittyvine eriävine mielipiteineen. Kekkonen neljäs hallitus kuitenkin 29 päivänä lokakuuta 1953 antoi päätöksen toimenpiteistä työttömyyden torjumiseksi ja lieventämiseksi. Sen johdosta, että uudet työttömyysohjeet työttömyyden lieventämiseksi järjestettävien töiden palkkauksen sekä työttömyyskortistoista poistamisen osalta oleellisesti poikkesivat aikaisemmista ohjeista ja olivat työttömien kannalta

epäoikeudenmukaiset, jätettiin SAK:n toimesta joulukuun 4 päivänä valtioneuvostolle kirjelmä. Seuraavassa SAK:n kirjelmä kokonaisuudessaan:

"Valtioneuvosto antoi 29 päivänä lokakuuta 1953 päätöksen toimenpiteistä työttömyyden torjumiseksi ja lieventämiseksi. Tämän päätöksen tarkoituksena on korvata 7 päivänä joulukuuta 1950 annetut työttömyyssohjeet, jotka edellä mainitulla päätöksellä kumottiin. Kun edellä mainittu valtioneuvoston päätös poikkeaa eräiltä kohdiltaan oleellisesti aikaisemmin voimassa olleista työttömyyssohjeista, allekirjoittanut keskusliitto kunnioittaen esittää valtioneuvostolle seuraavaa:

Aikaisemmin voimassa olleiden työttömyyssohjeiden mukaan oli kunnan työttömyyden lieventämiseksi järjestämissä töissä noudatettava samoja palkka- ym. työehtoja kuin vastaavanlaisissa kunnan menoarvioon otetuilla työ-määrärahoilla suoritettavissa töissä, paitsi että valtion avustamissa kunnan työttömyyden lieventämiseksi järjestämissä töissä oli noudatettava, milloin kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö niin määräsi, samoja palkkaehtoja kuin vastaavanlaisissa tai niihin rinnastettavissa valtion töissä. Muissa valtion avustamissa työttömyyden torjumiseksi ja lieventämiseksi järjestetyissä töissä oli noudatettava ko. työalan hyväksytyjä palkkaperusteita. Valtioneuvoston toimenpiteistä työttömyyden torjumiseksi ja lieventämiseksi 29 päivänä lokakuuta 1953 antaman päätöksen mukaan on kunnan töissä, jotka on pantu käyntiin työttömyyden lieventämiseksi, noudatettava samoja palkkaperusteita kuin vastaavanlaisissa valtion töissä.

Valtioneuvoston päätöksen mukainen palkanmaksujärjestelmä kuntien työttömyyden lieventämiseksi järjestämissä töissä johtaa siihen, että niissä kaupungeissa, kauppaloissa ja maalaiskunnissa, joissa palkat työehtosopimuksella on sovittu korkeammiksi kuin valtion töissä maksettavaksi sovitut palkat, kunta on velvollinen järjestämissään työttömyystöissä maksamaan työntekijöille alhaisempaa palkkaa kuin muissa samanlaatuisissa töissä.

Tällainen erilaisten palkkausjärjestelmien soveltaminen ei ole mielestämme oikeudenmukaista, sillä tällöin joutuvat täysin samanlaista työtä tekevät työntekijät erilaiseen asemaan ei ainoastaan aikapalkkoihinsa, vaan myöskin urakkapalkkoihin nähden. Kun työttömyyden lieventämiseksi järjestetään nykyisin ainoastaan yhteiskunnalle hyödyllisiä töitä ja siten on työttömyyden lieventämiseksi järjestetyistä töistä saatu poistetuksi köyhäinhoidollinen hätäaputyön luonne, on kohtuutonta, että ilman omaa syytään työttömäksi joutunut työntekijä valtioneuvoston päätöksellä veloitetaan työskentelemään työttömyystyössä alhaisemmalla palkalla kuin kaupunkiin tai kaupपालaan vakituisuoltoisessa työsuhteessa oleva saman määrän samanlaista työtä tekevä työntekijä. Tällaisilla toimenpiteillä myös loukataan yleisesti hyväksyttyä periaatetta, jonka mukaan työttömyystyöt palkkaukseen sekä muihin työolosuhteisiin nähden on rinnastettava ns. vapaisiin töihin.

Toinen kohta, johon tässä yhteydessä haluamme kiinnittää huomiota kysymyksessä olevassa valtioneuvoston päätöksessä, on päätöksen 13 §:n 5 kohta. Sen mukaan työttömyyskortistosta on heti poistettava henkilö, joka työn suorituksensa laiminlyöntien, rikkomustensa tai muun itse aiheuttamansa syyn johdosta on poistettu työttömyystyömaalta. Aikaisemmin voimassa olleiden työttömyyssohjeiden mukaan voi työttömyyskortistosta poistaminen edellä mainituista syistä tulla kysymykseen, jos työasiainlautakunta katsoi poistamisen aiheelliseksi. Työasiainlautakunnalle oli siten varattu mahdollisuus tutkia ja harkita asiaa, ennen kuin työntekijä kortistosta poistettiin, mutta valtioneuvoston uuden päätöksen mukaan työasiainlautakunnalla ei ole tällaista mahdollisuutta. Mielestämme olisi aikaisempien työttömyyssohjeiden

edellyttämä harkintamahdollisuus työasiainlautakunnalla säilytettävä, sillä kun työttömyystyömaat ovat laadultaan tilapäisiä, ei niille voida kaikissa tapauksissa saada sellaista ammattitaitoista ja tehtäviinsä perehtynyttä työnjohtajistoa, joka kaikissa toimenpiteissään täyttäisi nykyaikaiselle työnhajdolle asetettavat vaatimukset. Jos työasiainlautakunnalla säilytetään aikaisempien työttömyysohjeiden mukaiset valtuudet, on se omiaan estämään mahdolliset mielivaltaiset työttömyystyömaalta erottamiset.

Edellä olevan perusteella esitämme, että valtioneuvosto ryhtyisi toimenpiteisiin 29 päivänä lokakuuta 1953 toimenpiteistä työttömyyden torjumiseksi ja lieventämiseksi annetun valtioneuvoston päätöksen 13 ja 22 §:n muuttamiseksi samansisältöisiksi kuin ne olivat mainitulla valtioneuvoston päätöksellä kumotuissa työttömyysohjeissa."

Samoihin aikoihin jätti valtioneuvoston asettama työttömyystyökomitea valtioneuvostolle mietintönsä työttömyyden torjuntaa koskevassa kysymyksessä. Komitean mietinnössä katsottiin voitavan talvikauden puitteissa toteutettavan ohjelman perusteella sijoittaa valtion töihin yhteensä n. 88.000 työntekijää. Lisäksi työttömyystyökomitea arvioi, että kuntien velvollisuutena olisi järjestää töitä n. 20.000 työntekijälle. Työttömyystyökomitea itse arveli talvikauden työttömyyden huippukohdaltaan nousevan n. 70.000 työttömään.

19. Uusittu talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työvaliokunta.

Uuden hallituksen miltei ensimmäisiä toimenpiteitä oli talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työvaliokunnan muodostaminen uudelleen. Tärkeimmistä muutoksista mainittakoon, että tohtori Klaus Waris kutsuttiin ministeri Teuvo Auran, joka toimi suunnitteluneuvoston työvaliokunnan puheenjohtajana, varamieheksi. SAK:n edustusta vahvistettiin kutsumalla Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton puheenjohtaja Vihtori Rantanen SAK:n puheenjohtaja Eero Antikaisen varamieheksi, Suomen Metallityöväen Liiton puheenjohtaja Valdemar Liljeström kansanedustaja Väinö Leskisen varamieheksi ja Suomen Veturimiesten Liiton toimitsija Kauko Valjakka Kaupunkiliiton johtajan Aarre Simosen varamieheksi. Uusinnan yhteydessä myöskin Henkisen Työn Keskusliitto sai suunnitteluneuvoston työvaliokuntaan edustuksensa toiminnanjohtaja K. Marjomaan ja pääsihteeri Jorma Mattilan kautta. Eräänä huomattavimmista muutoksista mainittakoon, että suunnitteluneuvoston sihteeristö uusittiin kokonaisuudessaan. Entisten sihteerien tilalle valittiin pääsihteeriksi maist. Allan Kankkunen ja muiksi sihteeriksi maisterit Pentti Poukka ja Kaarlo Pitsinki.

20. Maatalouden hintatoimikunta ja maataloustulon vakauttaminen.

Marraskuun 13 päivänä 1952 antoi valtioneuvosto päätöksen ns. maataloustulon vakauttamisesta. Tämän päätöksen neljännessä pykälässä määrättiin asetettavaksi asiantuntijatoimikunta, jonka tehtävänä oli vuosittain teh-

dä esitys maataloustuotteiden hinnoista. Tähän toimikuntaan kutsuttiin SAK:n edustajana sen toinen puheenjohtaja Eero Antikainen varamiehenään pääsihteeri Olavi Lindblom.

Toimikunnan enemmistö tulkitsti tätä valtioneuvoston päätöstä täysin toisella tavoin kuin SAK:n edustajat ja tästä syystä SAK:n edustajat kieltäytyivät osallistumasta toimikunnan työskentelyyn. Tammikuun lopulla 1953 toimikunnan enemmistö päätti esittää, että viljan ja maidon hintoja olisi korotettava. Vähemmistö, KK:n edustajat Jalmari Laakso ja Hannes Tiainen, eivät voineet tähän yhtyä ja eriävässä mielipiteessään osoittivat, että enemmistön kanta perustuu asianomaisen valtioneuvoston päätöksen tarkoitukseksi väärintulkittamiseen. Kysymystä tutkittiin myöskin SAK:n toimesta Kansan Markkinatutkimuslaitoksen taholla. Kansan Markkinatutkimuslaitos lausui asiasta seuraavaa:

"Valtioneuvoston marraskuun 13 päivänä 1952 maataloustuotteiden hintojen määräämisestä annetun päätöksen 4 §:ssä tarkoitettu asiantuntija-toimikunta teki tammikuun 31 päivänä 1953 maatalousministeriölle lähettämässään kirjelmässä ehdotuksen, jonka mukaan valtioneuvoston tulisi korottaa vehnän ja rukiin tuottajahintaa 3 markalla kilolta, jolloin myöskin ohran hinta nousisi 2, kauran hinta yhdellä ja herneen hinta 5 markalla kilolta. Kulutusmaidon tuottajahintaa ehdotti toimikunta nostettavaksi 1 markalla sekä kananmunien keskihintaa nykyisestä tasosta n. 10 markalla.

Toimikunnan korotusehdotuksen perusteena olevaan laskelmaan on ratkaisevasti vaikuttanut palkkatilaston osoittama palkkatason kehitys. Valtioneuvoston päätöksen mukaan maataloustuotteiden hintojen ja tukitoimenpiteiden perustaksi on otettava lähinnä satovuoden 1950—51 tuote-, palkkatyö- ja tarvikeääriin sekä lokakuussa 1951 vallinneiden hintojen ja maatalouden saaman tuen sekä sanottuna kuukautena vallinneen kustannustason perusteella laskettu maataloustulo. Täten lasketun maataloustulon ja yleisen palkkatason suhde tulisi valtioneuvoston päätöksen mukaan pysyttää samana kuin se oli lokakuussa 1951. Päätöksen mukaan ei maataloustuotteiden hintoja kuitenkaan tulisi muuttaa, jollei maataloustulo poikkea enempää kuin 3 % sanotulla tavalla määriteltävästä maataloustulosta.

Toimikunnan suorittamien laskelmien mukaan maataloustulo tammikuussa vallitsevan hinta- ja kustannustason mukaan oli noin 600 miljoonaa markkaa eli 1 % pienempi kuin lokakuussa 1951. Kun lisäksi yleinen palkkataso toimikunnan laskelmien ja arvioiden mukaan oli noussut 3 %, päätteli toimikunta maataloustulon jääneen yhteensä 4 % alussa mainitun valtioneuvoston päätöksen edellyttämää perusajanjakson maataloustuloa pienemmäksi. Kun maataloustulon poikkeama täten toimikunnan laskelmien mukaan ylitti valtioneuvoston määrittelemän 3 %:n rajan, päätyi se tekemään edellämainitut ehdotuksensa maataloustuotteiden hintojen korottamiseksi.

Esitettiin hinnankorotuksiin ovat ratkaisevasti antaneet aiheen toimikunnan laskelmat ja arviot eri palkansaajaryhmien palkkojen kehityksestä lokakuun 1951 jälkeen. Nämä laskelmat perustuvat lähinnä valtiovarainministeriön kansantalousosaston julkaisemiin palkka-indeksihin. Näiden indeksilukujen perusteena ovat kuitenkin ainakin osittain siinä määrin puutteelliset palkkatiedot, että hinnankorotusehdotuksien tekeminen niiden nojalla näyttää suuressa määrin ennakkaistalolta. Jo nyt voidaan nimittäin todeta,

että toimikunta on arvioinut väärin mm. metsätyöläisten ja maataloustyöntekijäin palkkojen kehityksen. Toimikunta on arvioinut metsätyöläisten palkkaindeksiin, kun lokakuu 1951 merkitään — 100, olleen vuoden 1952 viimeisenä neljänneksenä 102,3. Ansiot olisivat siis nousseet 2,3 %. Sosiaaliministeriön palkkaosaston huomattavasti suurempaan palkkatilastoaineistoon perustuvat laskelmat kuitenkin osoittavat metsätyöläisten palkkaindeksiin vuoden 1952 viimeisenä neljänneksenä olleen 91,4 eli että palkat päinvastoin olivat laskeneet 8,6 % lokakuun 1951 tasosta. Kun toimikunnan palkkalaskelmia tältä osin oikaistaan, merkitsevät ne jo 0,7 %:n alennusta siihen yleiseen palkkatasoon, mikä toimikunnan laskelman mukaan vallitsi loka—joulukuussa 1952. Pellervo-Seuran markkinatutkimuslaitoksen laskelmien mukaan eivät maataloustyöntekijäin palkat myöskään ole vuoden 1952 aikana nousseet, vaan pysyneet suurin piirtein ennallaan. Ottaen huomioon vuoden 1952—53 vaihteessa vallinneen työttömyyden ja sen lisääntyminen vuoden 1953 puolella, on sängen uskallettua väittää, että maataloustyöntekijäin palkkataso kuluvanakaan vuonna nousisi. Uskottavampaa on, että palkkataso nimenomaan tilapäisten työntekijäin osalta saattaisi laskea. Toimikunta on kuitenkin päätenyt arvioissaan siihen, että maataloustyöntekijäin palkkataso tulisi olemaan 6 % korkeampi kuin lokakuussa 1951. Edelleen on todettava, että rakennustyöläisten palkkataso, jonka toimikunta on arvioinut 7,7 % korkemmaksi kuin lokakuussa 1951, rakennustöiden supistumisen ja rakennustyöntekijäin keskuudessa vallitsevan työttömyyden johdosta kuluvana vuonna tulee tuntuvastikin laskemaan. Työttömyystöissä maksettavien palkkojen alemmuudesta johtuen jäävät rakennustyöläisten keskimääräiset ansiot joka tapauksessa jopa pienemmiksikin kuin v. 1951, jolloin työttömyyttä ei sen paremmin rakennus- kuin muillakaan aloilla ollut olemassa.

Edelläsanotusta selviää, että maatalouden hintatoimikunnan laskelmoinnit yleisestä palkkatasosta ja sen kehityksestä ovat ennenaikaisia ja osittain suorastaan virheellisiäkin. Jos edellä metsätyöläisten palkkojen alenemisestä esitettyjen laskelmien lisäksi oletetaan, kuten täydellä syyllä voidaan tehdä, että maataloustyöntekijäin palkat ovat samat kuin lokakuussa 1951, supistuu toimikunnan laskema 3 %:n suuruinen yleisen palkkatason nousu jo yksistään näistä syistä 1,6 %:iin. Samalla merkitsee maataloustyöläisten palkkojen muuttumattomina pysyminen kuitenkin myös sitä, että toimikunnan laskelma satovuoden 1953—54 maataloustulosta kasvaa yli 1.000 miljoonalla markalla, niin että maataloustulo, sen sijaan että toimikunta on laskenut sen jäävät n. 600 milj. mk pienemmäksi kuin perusajanjakson maataloustulo, nouseekin sitä yli 400 milj. mk suuremmaksi.

Vaikka oletettiin, että toimikunnan laskelmat muissa suhteissa olisivatkin oikeat, mutta metsätyöläisten ja maataloustyöläisten palkkojen kehitys laskelmissa oikaistaan sen mukaan kuin edellä on sanottu, muuttuvat toimikunnan laskelmat oleellisesti. Sen sijaan, että toimikunta on päätenyt arvioissaan 4 %:n suuruiseen vajaukseen maataloustulossa, tullaan tarkistetun laskelman pohjalla vajaukseen, jonka määrä ei ole suurempi kuin n. 1 % valtioneuvoston päätöksen edellyttämästä perustasosta. Mutta näin vähäiseksi jäävä poikkeama ei valtioneuvoston päätöksen mukaan vielä aiheuta mitään hintojen korotuksia."

Kun hintatoimikunnan esitystä oli käsitelty hallituksen piirissä ja siitä vielä pyydetty hinta- ja palkkaneuvoston lausunto, joka muodostui korotukselle kielteiseksi, raukesi korotusehdotus.

B. TYÖEHTOPOLIITIXSET TAPAHTUMAT JA TOIMENPITEET.

1. Yleistä.

Vuoden 1951 lokakuussa annettu valtioneuvoston päätös työpalkkojen säännöstelystä asetti määrättyt rajoitukset SAK:n palkka- ja työehtosopimuspolitiikalle. Tämän vuoksi SAK:n työvaliokunta ei voinut antaa suostumustaan jäsenliittojen työehtosopimustensa irtisanomisen yhteydessä suunnitteleuille yleisille palkankorotusesityksille, ja kun toisaalta palkka-, ja työehtopoliittiset toimenpiteet oli kohdistettava niiden palkka- ja työehtojen huonontamissuunnitelmien torjumiseen, joita työnantajat ns. kustannuskriisin varjolla pyrkivät määrätietoisesti toteuttamaan, oli sopimusehdotukset rajoitettava entisten palkkaehtojen puolustamiseen ja palkkasäännöstelypäätöksen puitteisiin soveltuviksi. Näin ollen työehtosopimusten muutosesitykset kohdistuivatkin etupäässä sosiaaliin etuihin, joita useissa tapauksissa työnantajain ankarasta vastustuksesta huolimatta saavutettiin. Työehtosopimusneuvottelut muodostuivat useissa tapauksissa pitkäaikaisiksi ja voitiin panna merkille, että työnantajat yrittivät heikkoa työllisyystilannetta hyväkseen käyttäen saada kavennetuksi työntekijäin aikaisemmin saavuttamia etuja. Tilanteen kiristymistä työmarkkinoilla kuvastaa myöskin se, että työtuomioistuin joutui lukuisammassa tapauksessa kuin aikaisempina vuosina antamaan päätöksensä työehtosopimusten tulkinnasta.

2. Työtaistelut.

Huolimatta siitä jännittyneestä mielialasta, jonka kustannuskriisikamppailu aiheutti, pysyi tilanne työmarkkinoilla suhteellisen rauhallisena. SAK:n jäsenjärjestöjen piirissä vain muutamissa tapauksissa erimielisyydet johtivat aivoimeen työtaisteluun. Näistä mainittakoon seuraavat:

Merimieslakko.

Merimies-Unionin ja eräiden muiden merenkulkijoita edustavien järjestöjen toimesta julistettiin helmikuun 22 päivänä seuraavan vuorokauden alusta lähtien kauppa- ja pelastusaluksilla sekä jäänsärkijöillä ja hinaajilla suoritettavat työt lakkotilaan.

Toimenpide johtui siitä, että vaatimukseen, jonka mukaan merimiehet saisivat vähentää veronalaisista tuloistaan nykyisen 15 %:n sijasta 25 %, valtiolta ei ollut suostunut. Verohelpotuksen lisäämisvaatimuksen ohella vaadittiin, että merimiesten oikeutta saada tullivapaasta tuoda maahan tavaraa, olisi lisättävä 5.000 markasta 15.000 markkaan. Tähänkään vaatimukseen valtiolta ei ollut suostunut.

Asian johdosta esitti hallitus eduskunnalle 23 päivänä helmikuuta tiedonannon, jossa sanottiin mm.:

"Merenkulkijain asemaa on pyritty viime vuosina parantamaan erilaisilla sosiaalisilla uudistuksilla, jota paitsi valmiina ovat esitykset muutoksiksi merimieslakiin ja merityöaikalakiin, mitkä toteutettuina tulisivat merkittävästi huomattavia parannuksia merimiesten työehtoihin. Hallitus on katsonut, että kysymyksessä olevien vero- ja tullihelpotusten laajentaminen merenkulkijoille johtaisi epäoikeudenmukaisuuteen ja epäjohtonmukaisuuteen verotuksessa."

Eduskunta yhtyi hallituksen kannanottoon 136 äänellä 38 ääntä vastaan.

Samana päivänä hallitus antoi taloudellisen valtalain nojalla määräyksen lakon lopettamisesta. Helmikuun 25 päivänä annettiin julkisuuteen em. merenkulkijajärjestöjen tiedonanto lakon lopettamisesta.

Merimiesten työselkkaus oli SAK:n työvaliokunnan käsiteltävänä helmikuun 25 päivänä. Tällöin työvaliokunta totesi, ettei Suomen Merimies-Uniopin taholta oltu tämän asian missään vaiheessa käännytty SAK:n puoleen eikä edes ilmoitettu lakon aloittamisesta.

Saarto ja lakko sanomalehti Turunmaan kirjapainossa.

Sanomalehti Turunmaan kirjapainossa toimeenpantujen työntekijäin mielivaltaisten irtisanomisten takia julisti Kirjatyöntekijäin Liitto SAK:n työvaliokunnan luvalla mainitun kirjapainon työn saartoon syyskuun 5 päivänä. Viikkoa myöhemmin katsoi Kirjatyöntekijäin Liitto kuitenkin tarkoituksenmukaiseksi kiristää otettaan ja saatuaan SAK:lta luvan, julisti ko. kirjapainon työt lakkotilaan syyskuun 12 päivänä. Lakon johdosta oli kirjapainon — koska työnantaja ei halunnut suostua työntekijäin vaatimuksiin — lopetettava toimintansa.

Sataman huolintatyöntekijäin lakko Turussa.

Suomen Työläisliiton jäsenjärjestö Turun Satamatyöntekijät r.y. julisti SAK:n työvaliokunnan luvalla lokakuun 10 päivänä Turun satamassa toimivien ahtausliikkeiden Oy, A. E. Erikssonin, Oy. Paulinus Ab:n ja Viipurin Stevedoring Oy:n huolintatyöt lakkotilaan sen johdosta, että asianosaisten välisissä neuvotteluissa ei oltu päästy sopimukseen työehtosopimuksen aikaansaamisesta ja palkkausta koskevista erimielisyyksistä.

Lakon aikana käydyissä neuvotteluissa teki työriitojen sovittelija välitysehdotuksensa, jonka molemmat asianosaiset hyväksyivät. Hinta- ja palkkaneuvosto ei kuitenkaan hyväksynyt työriitojen sovittelijan tekemää, asianomaisten hyväksymää ehdotusta, jota neuvosto piti palkkasäännöstelypäättökseen vastaisena. Hinta- ja palkkaneuvosto teki asianosaisille välitysehdotuksensa, jonka pohjalta käydyissä neuvotteluissa lakko saatiin päättymään marraskuun 11 päivänä.

Työnantajat suostuivat palkkauksen suhteen niihin korotuksiin, jotka palkkasäännöstelypäättöksen puitteissa olivat mahdollisia. Lisäksi saatiin epäselvät palkkauksen perusteet selvitettyksi.

Huolintatyöntekijäin lakon aiheuttaman raaka-aineen puutteen vuoksi oli myös Rettig & Co:n tupakkatehtaan ollut pysäytettävä toimintansa. Lakon päätyttyä tehdas aloitti välittömästi toimintansa.

Työmaaluottamusmiesten työstä erottamiset.

Kustannustasokriisiin liittyvinä voitaneen pitää myös niitä lukuisia työpaikkaluottamusmiesten työstä erottamistapauksia, joista SAK:lle kertomusvuoden aikana jäsenliittojen taholta tehtiin ilmoituksia. Varsinkin Metallityöväen Liiton ja Rakennustyöläisten Liiton taholta ilmoitettiin useita työstä erottamistapauksia, joihin liittojen käsityksen mukaan oli syynä se, että erotetut henkilöt olivat toimineet työntekijäin luottamusmiehinä.

SAK:n taholta Yleissopimuksen mukaisesti tehtiin esitys Työnantajain Keskusliitolle, että erottamistapaukset otettaisiin käsiteltäväksi keskusliittojen välisissä neuvotteluissa. Neuvottelut siirtyivät kuitenkin vuoden 1954 puolelle.

VI 11. Valtionvirkailijain Yhteisjärjestön toiminta.

Valtionvirkailijain Yhteisjärjestön tärkeimmäksi tehtäväksi muodostui kertomusvuonna virkojen ja toimien palkkausluokkien sijoittelun tarkistustyön jatkamisen aikaansaaminen sekä virkojen ja toimien summittaisen vähentämisehdotuksen vastustaminen.

Vuonna 1951 syksyllä VY antoi valtion palkkauslautakunnalle kokonaisehdotuksen jäsenpiiriinsä kuuluvien virkojen ja toimien keskinäisten suhteiden järjestämiseksi oikeudenmukaisesti. Ehdotuksesta osa toteutettiin kertomusvuoden alusta lukien. Kun suurin osa po. tarkistuksesta jäi suorittamatta, VY toimi SAK:n avulla sen puolesta, että tarkistustyötä jatkettaisiin. Tähän oli myöskin eduskunta antanut kehoituksen lausunnossaan käsitellessään virkojen ja toimien palkkausluokkien sijoittelua. Hallitukseen saatiinkin vaikutetuksi siten, että se huhtikuun 14 päivänä päivätyllä kirjelmällään antoi valtion palkkauslautakunnan tehtäväksi po. tarkistustyön jatkamisen, mikä ei kuitenkaan kertomusvuonna valmistunut.

Valtioneuvoston talousarvioehdotuksessaan vuodelle 1954 esitti lakkautettavaksi 2.119 peruspalkkaista virkaa tai tointa, 8 sopimuspalkkaista virkaa,

2.852 ylimääräistä tointa ja arviolta noin 1.500 tilapäistä tointa eli yhteensä 6.479. Näistä oli 1. 8. 1953 avoinna 1.165 peruspalkkaista ja 1.448 ylimääräistä virkaa tai tointa. Osa oli avoimia "hyllyvirkoja" ja osa viransijaisten hoitamia. Lakkautus olisi koskenut lähes 4.000 viran tai toimen haltijaa. Tästä oli arvioitu tulevan säästöä valtion palkkausmenoihin noin 3.225 miljoonaa markkaa.

Tällainen virkojen ja toimien summittainen supistaminen olisi aiheuttanut valtion virastojen ja laitosten toimintakyvyn heikkenemistä. Se olisi mm. vähentänyt valtionrautateiden kuljetuskykyä sekä yleensä alentanut kansalaiseen kohdistuvaa valtion laitosten palvelustasoa. Toisaalta se olisi merkinnyt valtion laitosten tulojen pienentymistä. Kun sellaisille toimen haltijoille, joille ei olisi tullut lakkautuspalkkaa, olisi ollut järjestettävä toimeentulo, esim. työttömyystöiden avulla, olisi mainittu säästö ollut ainakin näennäinen ellei olematon. Kun tilanne näytti tällaiselta, VY ei voinut hyväksyä esitettyä summittaista supistussuunnitelmaa, vaan päättävästi asettui sitä vastustamaan sekä esitti, että virkojen ja toimien mahdollisten lakkauttamisten tulee perustua tutkimuksiin.

Vaikka po. supistaminen oli näin suuri, valtiovarainministeriö ei siitä edes neuvotellut järjestöjen kanssa. Näin ollen vastustamistoiminta täytyi kohdistaa yksinomaan eduskuntaan. Kansanedustajain kanssa asiasta neuvoteltaessa he ehdottivat, että VY ja Virkamiesliitto toimisivat yhdessä, koska siten helpotettaisiin eduskunnan toimintaa mm. sen avulla, että päätäisiin pienemmällä raha-asia-aloitteitten määrällä. Tämän ehdotuksen perusteella VY ja Virkamiesliitto sopivat yhteistoiminnasta po. asiassa. Virkojen ja toimien vähentämisehdotuksen johdosta tehtyjä raha-asia-aloitteita oli noin 190. Eduskunta ei ehtinyt kertomusvuonna käsitellä talousarviota, joten ratkaisu virkojen ja toimien vähentämisestä siirtyi seuraavan vuoden puolelle, jolloin eduskunta palautti melkein kaikki lakkautettaviksi ehdotetut virat ja toimet.

Selostus Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n valtuuston sääntömääräisestä kokouksesta, joka pidettiin Ammattiyhdistysopistossa Kiljavalla sunnuntaina toukokuun 24 päivänä 1953 alkaen klo 11.00.

Kokouksen puheenjohtajina toimivat SAK:n puheenjohtaja Aku Sumu ja toinen puheenjohtaja Eero Antikainen, sihteereinä SAK:n pääsihteeri O. Lindblom ja toimitsija V. Pulkkinen. Saapuvilla oli 87 valtuuston jäsentä, työvaliokunnan jäsenet, tilintarkastajat sekä SAK:n ja liittojen toimitsijoita. Pikakirjoituspöytäkirjan tekivät A. Valta ja L. Valkonen.

Kokouksen avaus.

Puheenjohtaja A. Sumu avasi kokouksen lyhyellä puheella, jossa hän mm. korosti sitä painostavaa ilmapiiriä, joka on aiheutunut poliittisesta kriisistä ja jonka pääomapiirit ovat kehittäneet, sekä toivoi, että valtuuston kokous edistää ammattiyhdistysliikkeen taistelukuntoa.

Muistosat vainajille.

Puheenjohtaja Sumu puhui niiden tovereiden muistolle, jotka kuoleman johdosta ovat poistuneet keskuudestamme. Hän lyhyesti viittasi Br. Airolan ja A. Vaseniuksen suorittamaan työhön ammattiyhdistysliikkeessä.

Kokouksen osanottajat kunnioittivat seisoen hetken hiljaisuudella vainajien muistoa.

Puheenjohtaja A. Sumu mainitsi, että työvaliokunta lähetti Suomen Ammattijärjestön entiselle puheenjohtajalle, Oskari Tokoilta tervehdyksen hänen 80-vuotispäivänään. Tokoi oli lähettänyt tämän johdosta SAK:lle sähköpostin, jonka hän luki.

Kokouksen päätösvaltaisuus.

Puheenjohtaja esitti, että kun valtuuston kokous on sääntöjen mukaan kutsuttu koolle ja kun läsnä on sääntöjen 8 §:n 6 momentin mukaisesti valtuuston jäseniä, kokous todettaisiin päätösvaltaiseksi.

Yksimielisesti todettiin kokous sääntöjen mukaan koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

SAK:n vuosikirja vuodelta 1952.

Käsittely suoritettiin luvuttain.

I. Poliittinen tilanne.

Ensimmäisen luvun kohdalla Porkkala Saarisen kannattamana ehdotti poistettavaksi Catalina-konetta koskevan maininnan, koska se on toisarvoisen kysymys maamme lähellä sattuneista tapauksista. Hän ei pitänyt oikeana sanontaa, että Moskovassa pidetty talouspoliittinen konferenssi oli Neuvostoliiton isännyydessä, koska Neuvostoliitto ei esiintynyt määrääjänä. Edelleen hän mainitsi siitä, että Suomen ja Neuvostoliiton suhteet ovat kehittyneet, joten sanonta suhteiden pysymisestä ennallaan ei anna oikeata kuvaa asiasta.

Puheenjohtaja Sumu sanoi työvaliokunnassa esittäneensä toista sanontaa Catalina-konetta koskevaan kohtaan, mutta kun vähemmistö ei siihenkään suostunut, hän peruutti esityksensä. Samoin hän tekee nytkin. Neuvostoliiton isännyydestä puhuttaessa tarkoitetaan sitä vieraanvaraisuutta, jolla Neuvostoliitto suhtautui konferenssin osanottajiin. Suhteiden kehittymisestä taas tehdään selkoa kertomuksen taloudellisessa osassa. Näin ollen Porkkalan muutosehdotukset ovat aiheettomia. Hän ehdotti suoritettavaksi koeäänestyksen kertomuksen ja Porkkalan ehdotuksen välillä.

Äänestyksessä enemmistö äänesti kertomuksen sanonnan puolesta.

Toimintakertomuksen I luku hyväksyttiin muuttamattomana.

II. Talouselämä.

Pääsihteeri Lindblom ja N. Wälläri esittivät kertomukseen eräitä korjauksia. A. Saarinen V. Porkkalan kannattamana huomautti, että 5 sivulla oleva sanonta elintason pysymisestä entisellään ei pidä paikkaansa, joten hän esitti sen muutettavaksi siten, että elintaso on kertomusvuoden aikana alentunut.

Keskustelun jälkeen yksimielisesti hyväksyttiin Lindblomin esittämät korjaukset ja Wällärin esittämät muutokset jätettiin toimiston tehtäväksi.

Kertomuksen sanonnasta ja Saarisen ehdotuksesta äänestettäessä enemmistö hyväksyi kertomuksen sanonnan.

Luku hyväksyttiin mainituin korjauksin.

III. IV ja V luku hyväksyttiin keskustelutta.

VI. Järjestö-, valistus- ja opintotyö.

Yleisradion käytön kohdalla Elsa Aaltonen arvosteli ohjelmakohdan "työväen maailmasta" henkeä väittäen sitä vieraaksi työväelle sekä ala-arvoiseksi. A. Saarinen yhtyi edelliseen käsitykseen sekä mainitsi, että O. Järvelä oli keskustelukerhossa yhtynyt tuomari Virkkusen kantaan, etteivät työnantajat ole tahallaan järjestäneet työttömyyttä.

Järvelä teki selkoa po. ohjelman järjestelystä ja SAK:n osuudesta siihen todeten, että ohjelma yleensä on työläisten suorittamaa ja onnistunutta. Keskustelukerhon osalta hän huomautti, ettei Saarisen käsitys ole oikea ja että nauha on tallella, joten puheenvuorot voidaan tarkistaa.

Luku hyväksyttiin sellaisenaan.

VII. Palkka- ja työehtokysymykset.

V. Porkkala sanoi tähän lukuun sisältyvän kertomuksen työväen vastaisesta politiikasta sekä esitti, että valtuusto tuomitsisi kertomusvuoden aikana SAK:n harjoittaman palkkapolitiikan.

N. Wälläri ehdotti, että Merimies-Unionin työtaistelua koskeva kohta sivulla 46 korjattaisiin tapahtumain mukaiseksi ennen kertomuksen painattamista.

A. Aaltonen kannatti Porkkalan ehdotusta sekä selvitteli indeksikysymystä. T. Lång käsitteli työttömyyskysymystä.

Keskustelun jälkeen Wällärin ehdottamat korjaukset jätettiin toimiston tehtäväksi. Äänestyksen perusteella Porkkalan ehdotus hylättiin.

Luku hyväksyttiin mainituin muutoksin.

VIII. Valtion virkailijain Yhteisjärjestön toiminta.

Luku hyväksyttiin otettavaksi vuosikirjaan tavallisuudesta poikkeavan laajana, koska siihen sisältyy virkojen ja toimien luokitusta koskeva VY:n ehdotus.

Ammattiyhdistysopiston vuosikirja.

Vuosikirja hyväksyttiin muuten sellaisenaan, mutta johtokunnan jäsenluetteloon lisättiin R. Heinonen.

SAK:n tilinpäätös.

Tilinpäätöksen johdosta ei keskusteltu. Puheenjohtaja Sumun ehdotuksesta yksimielisesti hyväksyttiin tilinpäätös valtuuston osalta ja päätettiin suositella edustajakokoukselle, että se hyväksyisi tilinpäätöksen ja myöntäisi asianomaisille tilivelvollisille vastuuvapauden.

Ammattiyhdistysopiston tilikertomus.

Keskustelutta puheenjohtaja Sumun ehdotuksesta ja tilintarkastajain lausunnon perusteella vahvistettiin tilit ja myönnettiin asianomaisille tilivelvollisille vastuuvapaus.

Muurarien Liiton sähke.

Puheenjohtaja Sumu luki S. Muurarien Liiton edustajakokoukselta tulleen sähkeen.

Ammattiyhdistysopiston johtokunta.

Puheenjohtaja Sumu teki selkoa opiston johtokunnan vaalista mainiten mm., että erovuorossa ovat vakinaisista jäsenistä O. Lindblom, U. Hiironen ja V. Liljeström sekä varajäsenistä Lempi Lehto, E. Pitkääho ja V. Pulkkinen. Hän ehdotti, että muut eroavat jäsenet valittaisiin entiset, mutta Hiironen tilalle valittaisiin SAK:n taloudenhoitaja V. Harinen, jotta opiston talous ja SAK:n talous saataisiin nykyistä läheisempään yhteyteen, sekä Pulkkinen tilalle varajäseneksi J. Rantanen, joka on SAK:n opintosihtööri.

Kalle Rantanen ehdotti johtokuntaan vakinaisiksi Elsa Aaltosen, L. Junttilan ja A. Saarisen sekä varalle A. Pihalan.

Molempia ehdotuksia kannatettiin.

Toimitettiin lippuäänestys, jossa äänet jakaantuivat seuraavasti:

varsinaiset jäsenet: O. Lindblom 74, V. Liljeström 73, V. Harinen 72, L. Junttila 26, E. Aaltonen 26 ja A. Saarinen 25 ääntä;

varajäsenet: L. Lehto 74, E. Pitkääho 72, J. Rantanen 73 ja A. Pihala 26 ääntä.

Puheenjohtaja Sumu totesi äänestyksen perusteella tulleen johtokuntaan valituksi varsinaisiksi jäseniksi O. Lindblomin, V. Liljeströmin ja V. Harisen sekä varajäseniksi L. Lehdon, J. Rantasen ja E. Pitkäähon.

Palkkiot, päivärahat sekä SAK m ja sen lehtien talousarviot.

Mainitut palkkiot, päivärahat ja talousarviot hyväksyttiin keskustelutta työvaliokunnan ehdottamina.

Palkkatyöläisen kustantaminen.

Puheenjohtaja Sumu esitteli asian mainiten, että työvaliokunta on valtuuston jäsenille lähetettyä ehdotusta tarkistanut. Hän luki seuraavan tarkistetun päätösehdotuksen:

"Edellä esitetyn perusteella työvaliokunta ehdottaa valtuuston päätökseksi:

SAK:n työvaliokuntaa kehoitetaan ensi tilassa asettamaan erityinen toimikunta tutkimaan mahdollisuuksia Palkkatyöläisen levikin lisäämiseksi mahdollisimman monen jäsenliiton piiriin. Tehtävä on suoritettava siten, että valtuuston seuraava kokous voi käsitellä asian kokonaisuudessaan perusteellisesti valmisteltuna. Siihen saakka kehoittaa valtuusto liittoja pidättäytymään uusien lehtien perustamisesta."

E. Salomaa puheenvuorossaan viittasi siihen, että lehtikysymys on ollut vireillä jo useita vuosia ja että uusia lehtiä on perustettu eri tahoilla. Hän piti esitettyä tutkimusta asiasta tarpeellisena. Hän ehdotti päätösehdotuksesta poistettavaksi viimeisen lauseen.

Keskustelussa mm. kannatettiin sekä työvaliokunnan että Salomaan ehdotusta.

Keskustelun jälkeen puheenjohtaja Sumu totesi olevan kolme ehdotusta: S. Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton, työvaliokunnan ja Salomaan ehdotuksen. Kun ensiksi mainittua ehdotusta ei kannatettu, jäi äänestettäväksi vain työvaliokunnan ja Salomaan ehdotuksista.

Koeäänestyksen perusteella puheenjohtaja Sumu totesi tulleen hyväksytyksi työvaliokunnan edellä mainitun ehdotuksen.

Katsaus SAK:n toimintaan vuoden 1953 aikana sekä palkka-, työllisyys- ja talouspoliittiset kysymykset.

Puheenjohtaja Sumu teki selkoa SAK:n toiminnasta kuluvan vuoden aikana. Hän esitti samassa yhteydessä käsiteltäväksi palkka-, työllisyys- ja talouspoliittisia kysymyksiä koskevat esitykset 2—7, mikä hyväksyttiin.

Kansan Markkinatutkimuslaitoksen johtaja, maisteri Salonen teki selkoa kustannustasokysymyksistä.

Selonteon jälkeen SAK:n toinen puheenjohtaja E. Antikainen, joka toimi puheenjohtajana, esitti keskustelun pohjaksi työvaliokunnan ehdotuksen julkilausumaksi, johon pääsihteeri Lindblom teki eräitä korjauksia.

T. Kujala puheenvuorossaan arvosteli vakauttamistoimintaa ja SAK:n suhtautumista siihen. Hän arvosteli myöskin kustannustasosta julkisessa keskustelussa esitettyjä numeroita selluloosan tuotantokustannuksista. Hän ehdotti kaupan laajentamista Neuvostoliittoon ja kansandemokratioihin sekä korosti yhteisen taistelun tarpeellisuutta kapitalisteja vastaan.

L. Junttila arvosteli A—T-suunnitelmaa kustannustason alentamiseksi, lainasi Sumun ja Lindblomin hiljattain antamia lausuntoja asiasta, vastusti harjoitetun talouspolitiikan jatkamista sekä esitti että SAK:n on siirryttävä

työväen luokkaetujen ajamiseen. Hän ehdotti valtuuston päätökseksi esittämänsä päätöslauselmaa, joka oli jaettu valtuuston jäsenille kirjallisesti.

Keskustelun jälkeen suoritetussa koeäänestyksessä työvaliokunnan ja Junttilan ehdotuksista työvaliokunnan julkilausumaehdotus hyväksyttiin.

Junttila ilmoitti jättävänsä vähemmistöryhmän puolesta kirjallisen vastalauseen.

Työttömyysvakuutus ja työttömyyskassat.

Valtuuston jäsenille oli jaettu alustus työttömyysvakuutuksesta ja työttömyyskassoista. Perustelujen jälkeen alustuksessa oli työvaliokunnan ehdottama seuraava päätöslauselma, joka hyväksyttiin yksimielisesti:

"Edellä esitetyn perusteella valtuusto toteaa, että ammattiyhdistysliikkeen päämääränä on laajan ja pakollisen työttömyysvakuutuksen aikaansaaminen. Siihen mennessä kun edellytykset tämän tavoitteen toteuttamiselle on luotu, on pyrittävä turvaamaan työntekijät työttömyyden aiheuttamilta taloudellisilta vaikeuksilta käyttämällä apuna työttömyyskassajärjestelmää. Tämän vuoksi valtuusto kehoittaa kaikkia niitä SAK:n jäsenliittoja, joiden toimipiirissä ei vielä ole toiminnassa työttömyyskassaa, ja joiden piirissä edellytyksiä kassan toiminnalle on olemassa, ryhtymään toimenpiteisiin työttömyyskassan perustamiseksi sillä pohjalla, että se sulkee piiriinsä kaikki liiton jäsenet."

Esitys yhtymisestä ns. Oslon rauhankonferenssin päätöksiin.

Yhtymistä Oslon rauhankonferenssin päätöksiin keskusteltaessa E. Salomaa ehdotti, että valtuusto päättäisi yhtyä mainittuihin päätöksiin.

Elsa Aaltonen kannatti Salomaan ehdotusta sekä esitti, että mainitun konferenssin vetoomukset liitettäisiin pöytäkirjaan.

Puheenjohtaja Sumu yhtyi Aaltosen viimeksi mainittuun ehdotukseen.

Suoritetussa koeäänestyksessä työvaliokunnan ja Salomaan ehdotuksista enemmistö hyväksyi työvaliokunnan seuraavan ehdotuksen valtuuston päätökseksi:

SAK:n työvaliokunnan lausunto:

"Kaikki pohjoismaiset ammatilliset keskusjärjestöt ja niiden kesken järjestetyt yhteistyökokoukset ovat olleet täysin yksimielisiä suhtautumisestaan rauhaan ja sen ylläpitämisen tarpeellisuudesta, Kenelläkään ammatillisesti järjestäytyneellä työntekijällä ei tämän kysymyksen suhteen näiden järjestöjen piirissä ole ollut tästä poikkeavaa käsitystä ja näinollen ei SAK:lla ole mitään tarvetta lausua erillistä käsitystä suhtautumisestaan rauhaan sellaisen kokouksen esittämän vetoomuksen johdosta, joka ei ole ollut Pohjoismaisten ammattijärjestöjen järjestämä. Edelleen työvaliokunta viittaa SAK:n kuudennen edustajakokouksen rauhankysymyksestä tekemään päätökseen."

V. Porkkala ilmoitti päätöksen johdosta eriyvän mielipiteensä.

Muita esityksiä.

Valtuusto vielä käsitteli V. Ahtolan esitykset piiriasiamiehen palkkaamisesta Satakuntaan ja ehdotuksen SAK:n säätiöksi sekä hyväksyi niistä työvaliokunnan kannan.

Pääsihteeri Lindblom esitteli ammatillisten paikallisjärjestöjen sääntöjen muutosasiat. Valtuusto hyväksyi hänen esityksensä.

Kokouksen lopettaminen.

SAK:n toinen puheenjohtaja E. Antikainen kokouksen lopettamispuheessaan korosti tehtyjen päätösten merkitystä palkkatyöläisille ja ammattiyhdistysliikkeelle sekä julisti kokouksen päättyneeksi.

Liittojen jäsenluku v. 1953 verrattuna vuoteen 1952.

Liitto	Jäsenluku		Lisäys tai vähennys v. 1952 verraten	
	1952	1953	lukum.	%
Autoalantyyntötekijäin	4.570	4.419	- 151	- 3,3
Elintarviketyöläisten	7.774	7.332	- 442	- 5,7
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan	3.218	3.297	+ 79	+ 2,4
Jalometallityöntekijäin	874	697	- 177	- 20,2
Kansakoulujen Miesopettajain Yhd	100	100	-	-
Kiinteistötyöntekijäin	2.048	2.092	+ 44	+ 2,1
Kirjatyöntekijäin	8.745	9.251	+ 506	+ 5,8
Kunnan työntekijäin	21.395	23.058	+ 1.663	+ 7,8
Kutoma- ja Neuletyöväen	4.473	5.773	+ 1.300	+ 29,0
Lasi- ja Posliinityöväen	2.674	2.562	- 112	- 4,2
Liiketyöntekijäin	13.491	13.681	+ 190	+ 1,4
Luotsi- ja Majakkamies	506	496	- 10	- 2,0
Maaseututyöväen	9.872	6.962	- 2.910	- 29,4
Maaseudun Kunnallisten Viranhaltijain	1.010	584	- 426	- 42,1
Mekanikkojen	350	332	- 18	- 5,1
Merimies-Unioni	6.516	6.528	+ 12	+ 0,2
Metallityöväen	38.902	36.560	- 2.342	- 6,0
Mielisairaanhoitajain	1.591	1.856	+ 265	+ 16,7
Muurarien	5.626	5.777	+ 151	+ 2,7
Muusikkojen	1.055	986	- 69	- 6,5
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen	6.105	6.278	+ 173	+ 2,8
Oppikoulunopettajain	102	-	-	-
Paperiteollisuuden työntekijäin	15.242	15.496	+ 254	+ 1,7
Poliisien	3.600	3.600	-	-
Postimies	3.076	3.207	+ 131	+ 4,2
Puutyöväen	19.002	19.103	+ 101	+ 0,1
Rakennustyöläisten	23.771	23.985	+ 214	+ 0,5
Rautatieväen	14.609	13.985	- 624	- 4,3
Sos.-dem. Sanomalehtimies	123	130	+ 7	+ 5,7
Sukeltajain	246	246	-	-
Tekstiililaitosmiesten	1.015	1.046	+ 31	+ 3,1
Tullimies	705	732	+ 27	+ 3,8
Työläis	8.937	9.106	+ 169	+ 1,9
Vaatetustyöläisten	3.859	3.524	- 335	- 8,6
Valtion Virkailijain	1.053	1.055	+ 2	+ 0,1
Vankila virkailijain	1.368	1.293	- 75	- 5,4
Veturimiesten	4.440	4.534	+ 94	+ 2,1
Yleinen Lehtimies	127	127	-	-
Yleinen Työnjohtaja	275	297	+ 22	+ 8,0
Yhteensä	242.445	240.087	- 2.560	- 0,1

Liihtojen jäsenistön jakautuminen sukupuolen mukaan v. 1953.

L i i t t o	Miehiä	%	Naisia	%	Yhteensä
Autoalantyyntekijäin	4.319	97,7	100	2,3	4.419
Elintarviketyöläisten	2.731	37,2	4.601	62,8	7.332
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan	584	17,7	2.713	82,3	3.297
Jalometallityöntekijäin	513	73,6	184	26,4	697
Kansakoulujen Miesopettajain Yhd.	100	100,0	—	—	100
Kiinteistötyöntekijäin	1.284	61,4	808	38,6	2.092
Kirjatyöntekijäin	5.094	55,0	4.157	45,0	9.251
Kunnantyyntekijäin	16.697	72,4	6.361	27,6	23.058
Kutoma- ja Neuletyöväen	1.137	19,7	4.636	80,3	5.773
Lasi- ja Posliinityöväen	1.406	54,9	1.156	45,1	2.562
Liiketyöntekijäin	5.227	38,2	8.454	61,8	13.681
Luotsi- ja Majakkamies	496	100,0	—	—	496
Maaseututyöväen	6.304	90,5	658	9,5	6.962
Maaseudun Kunnallisten Viranhaltijain	171	29,3	413	70,7	584
Mekanikkojen	330	99,4	2	0,6	332
Merimies-Unioni	6.003	91,9	525	8,1	6.528
Metallityöväen	32.894	90,0	3.666	10,0	36.560
Mielisairaanhoidtajain	606	32,7	1.250	67,3	1.856
Muurarien	5.772	99,9	5	0,1	5.777
Muusikkojen	887	90,0	99	10,0	986
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen	2.775	44,0	3.503	56,0	6.278
Paperiteollisuudentyyntekijäin	11.320	73,0	4.176	27,0	15.496
Poliisien . . . . . *	3.600	100,0	—	—	3.600
Postimies	2.908	90,7	299	9,3	3.207
Puutyöväen	13.233	69,3	5.870	30,7	19.103
Rakennustyöläisten	21.999	91,7	1.986	8,3	23.985
Rautatieläisten	12.711	90,9	1.274	9,1	13.985
Sos.-dem. Sanomalehtimies	114	87,7	16	12,3	130
Sukeltajain	246	100,0	—	—	246
Tekstiililaitosmiesten	1.046	100,0	—	—	1.046
Tullimies	732	100,0	—	—	732
Työläis	6.840	75,1	2.266	24,9	9.106
Vaatetustyöläisten	310	8,8	3.214	91,2	3.524
Valtion Virkailijain	692	65,6	363	34,4	1.055
Vankilavirkailijain	1.215	94,0	78	6,0	1.293
Veturimiesten	4.534	100,0	—	—	4.534
Yleinen Lehtimies	92	72,4	35	27,6	127
Yleinen Työnjohtaja..	297	100,0	—	—	297
Yhteensä	177.219	73,8	62.868	26,2	240.087

Tietoja liittojen toimistoissa hoidettavista työttömyys- ja matka-apukassojen varoista v. 1953.

Kassan nimi	Kassan osakas- luku	Tulot			Yhteensä
		Osakasmaksuja	Valtiolta	Korkoja	
Elintarviketyöläisten	6.987	958.796:—	445.280:—	99.020:—	1.503.096:—
Hotelli- ja ravintolahenk.	3.000	361.560:—	—	1.754:—	363.314:—
Jalometallityöntekijän	500	—	—	—	—
Kirjatyöntekijän	9.251	1.198.605:—	556.530:—	78.290:—	1.833.425:—
Kunnantyyöntekijän	23.058	2.192.863:—	718.201:—	405.997:—	3.317.067:—
Liiketyöntekijän	13.681	987.739:—	1.019.731:—	126.423:—	2.133.893:—
Metallityöväen	3.338	447.820:—	137.198:—	28.317:—	614.335:—
Paperiteoll.työntekijän	14.883	2.196.343:—	1.711.598:—	403.813:—	4.311.759:—
Puutyöväen	19.103	2.662.353:—	1.853.056:—	1.758.172:—	6.273.581:—
Rakennustyöläisten	23.985	6.809.280:—	10.415.078:—	1.345.461:—	18.569.819:—
	117.786	17.815.370:—	16.856.672:—	4.248.247:—	38.920.289:—

*) korko ym.

Työttömäv.	Matka-av.	Hoitokust. ym. menoja	Yhteensä	Menot		Puhdas omaisuus
				Varat	Velat	
294.405:—	—	1.136.530:—	1.430.935:—	2.124.346:—	—	2.124.346:—
—	—	214.125:—	214.125:—	119.189:—	—	119.189:—
—	—	21.067:—	21.067:—	6.301:—	—	6.301:—
480.260:—	2.160:—	1.134.997:—	1.617.417:—	2.293.397:—	221.334:—	2.072.063:—
68.910:—	—	1.356.155:—	1.425.065:—	9.064.200:—	—	9.064.200:—
874.610:—	129.895:—	821.786:—	1.826.291:—	4.314.462:—	—	4.314.462:—
59.786:—	5.397:—	262.736:—	327.889:—	4.813.121:—	—	4.813.121:—
2.112.430:—	1.320:—	1.196.092:—	3.309.842:—	8.851.067:—	147.000:—	8.704.067:—
2.400.926:—	2.850:—	2.853.211:—	5.256.987:—	16.104.697:—	909.935:—	15.194.762:—
16.546.593:—	—	1.432.525:—	17.979.118:—	28.187.610:—	—	28.187.610:—
22.837.890:—	141.622:—	10.429.224:—	33.408.736:—	75.878.390:—	1.278.269:—	74.600.121:—

Liittojen sekä työttömyys- ja matka-apukassojen maksamat avustukset v. 1953.

Liiton tai kassan nimi	Työttömyyskassan varoista		Liiton varoista		Muita av.	Avustuksia yhteensä
	Työttöm. ja matka-av.	Sairausav.	Hautausav.	Oikeusav.		
Autoalantöntekijäin	—	—	8 500	—	—	137 269
Eiintarviketyöläisten	294 405	2 040 380	137 102	109 770	166 175	2 747 832
Hofelli- ja Ravintolahenk.	—	576 905	36 000	164 644	—	777 549
Jalometallityöntekijäin	—	113 610	6 800	—	49 910	170 320
Kiinteistötyöntekijäin	—	—	—	—	—	—
Kansakoul. Miesopett. Yhd.	—	—	51 000	—	—	51 000
Kirjatyöntekijäin	482 420	3 963 607	268 500	1 549 810	—	6 264 337
Kunnantyyntekijäin	68 910	4 558 391	942 158	15 620	—	5 585 079
Kutoma- ja Neuletyöväen	—	1 078 052	62 850	—	—	1 140 902
Las- ja Posliinityöväen	—	—	38 000	—	—	38 000
Liiketyöntekijäin	1 004 505	2 688 026	131 472	9 250	111 500	3 944 753
Luotsi- ja Majakkamies	—	—	—	—	—	—
Maaseututyöväen	—	501 810	150 747	14 655	—	667 212
Maaliskuntien Virkailij.	—	—	—	—	—	—
Mekanikkojen	—	—	—	—	—	—
Merimies-Unioni	—	918 745	86 635	87 445	—	1 092 825
Metallityöväen	65 153	9 429 444	999 200	463 985	7 955	10 965 737
Mielisairaanholtajain	—	158 778	21 500	—	—	193 228
Muurarien	—	1 160 250	295 800	12 470	—	1 468 520
Muusikkojen	—	—	—	46 090	—	46 090
Nahka-, Jalkine- ja Kumit.	—	1 132 231	44 900	64 494	—	1 241 625
Paperiteoll.työntekijäin	2 113 750	5 855 346	323 000	—	—	8 292 096
Poliisien	—	—	—	—	—	—
Postimies	—	—	—	28 845	—	28 845
Puutyöväen	2 403 776	3 192 002	241 900	86 042	—	5 923 720
Rakennustyöläisten	16 546 593	10 430 530	845 308	362 098	—	28 184 529
Rautatieläisten	*) 31 660	963 655	713 500	—	—	1 708 815
Sos.-dem. Sanomalehtimies	—	60 000	117 180	—	—	177 180
Sukeltajain	—	—	53 800	—	—	53 800
Tekstiililaitosmiesten	—	184 905	48 000	—	—	232 905
Tullimies	—	—	—	—	—	—
Työläis	—	1 811 645	247 503	95 437	9 904	2 164 489
Vaateustyöläisten	—	478 150	24 800	—	—	502 950
Valtion Virkailijain	—	—	—	—	—	—
Vankilavirkailijain	—	—	—	—	—	—
Veturimiesten	—	—	—	51 177	—	51 177
Yleinen Lehtimies	—	—	—	—	—	—
Yleinen Työnjohtaja	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	23 011 172	51 425 231	5 896 155	1 624 972	1 895 254	83 852 784

*) liitolla ei ole työttömyyskassaa.

SISÄLLYSLUETTELO:

I. Poliittinen tilanne:	Sivu
1. Kansainvälinen tilanne_____	3
2. Kotimainen tilanne.....	4
II. Talouselämä:	
1. Yleistä.....	5
2. Teollisuus.....	6
3. Rakennustoiminta.....	7
4. Maa- ja metsätalous_____	9
5. Työmarkkinat_____	10
6. Ulkomaankauppa.....	11
7. Kotimaankauppa.....	13
8. Liikenne.....	13
9. Raha- ja pääomamarkkinat.....	14
10. Valtion talous.....	15
11. Hintataso.....	16
III. SAK:n jäsenistö ja hallintoelimet:	
1. Liitot ja jäsenistö.....	16
2. Vainajat_____	17
3. Työvaliokunta ja valtuusto.....	17
4. SAK:n henkilökunta.....	20
5. Tilintarkastajat.....	21
6. Ammattiyhdistysliikkeen historian kirjoittaminen.....	21
IV. Yhteistyö kotimaisten järjestöjen ja yhtymien kanssa:	
1. Järjestöt ja yhtymät.....	21
2. Edustus järjestöjen kokouksissa.....	21
3. Edustus eri lautakunnissa, toimikunnissa ja yhtymissä.....	22
V. Kansainvälinen yhteistyö:	
1. Kansainvälinen työjärjestö ja SAK.....	24
2. Yhteistoiminta Skandinaavian maiden ammattijärjestöjen kanssa.....	27
3. Yhteistyö Neuvostoliiton ammattijärjestön kanssa.....	28
4. Yhteistyö muiden maiden ammattijärjestöjen kanssa_____	28

VI. Järjestö-, valistus- ja opintotyö:

1. Yleistä	29
2. Järjestötyö.....	30
3. Valistustyö.....	30
Kenttävalistustyö.....	30
Työnjuhlat	31
Ammattiyhdistysviikko.....	31
Elokuvatoiminta.....	31
Yleisradion käyttö.....	32
4. Opintotyö.....	32
Opintokerhoto ja kirjeopiskelu.....	33
Kurssitoiminta	34
Ammattiyhdistysopisto.....	34
Opintojaosto.....	35
5. Kustannustoiminta	35
Palkkatyöläinen ja Löntagaren.....	35
Muu kustannustoiminta.....	35
Liittojen lehdet.....	35
6. Yhteistyö jäsenliittojen, ammatillisten paikallisjärjestöjen ja TSL:n kanssa.....	36
7. Valistusosaston henkilökunta.....	36
8. Naisjaoston toiminta.....	37
9. Ruotsinkielisen jaoston toiminta.....	38
10. Yhteenvedo	

VII. Palkka- ja työehtokysymykset:

Johdanto.....	39
---------------	----

A Talouspoliittiset tapahtumat ja toimenpiteet:

1. Luottopoliitiikan vaikutus työllisyyteen selvitettäväksi	39
2. Luottotoimikunnan ehdotukset	40
Viimeaikainen kehitys ja tilannearviointi.....	42
Keskuspankkipoliitiikka.....	43
3. Taistelu työstä.....	46
4. Talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työvaliokunnan kanta	48
Työllisyyden edellytykset	48
A. Metsä- ja puutalous.....	49
B. Rakennustoiminta	49
C. Tuonti	50
D. Julkinen talous ja rahapolitiikka	50
5. Työllisyytilanteen kehitys	50
6. Talouspolitiikan perusohjelman käsittely.....	51

7. Keskusliittojen neuvottelut palkkasäännöstelypäätöksen uusi-	55
miseksi	
8. Pieni episodi	60
9. Kustannustaso-operaatio alkaa	60
10. Selluloosateollisuuden kustannustaso ja SAK:n toimesta suo-	
ritettu asiaa koskeva vertaileva tutkimus	64
Kustannustekijöiden suhteellinen osuus tonnihinnasta	65
Mistä mahdollinen ero kustannustasossa aiheutuu?	67
Puuraaka-aineen hinta	67
Kantohinnat aiheuttavat tuotantokustannusten eron	70
Selluloosateollisuuden absoluuttinen kannattavuus	70
11. Ns. Törnqvistin komitean asettaminen ja sen suorittama työ	70
12. Kustannustasokriisi ja SAK:n valtuuston kokous	73
13. K-ohjelma ja sen kehittyminen hallituskriisiksi	84
Pääministerin esitys	84
Sos.-dem. ministeriryhmän esittämä "Kynnysohjelma"	85
14. Uusi hallitus — uusi vaihe	86
15. Työllisyyskysymys	88
16. Valtion tulo- ja menoarvio sekä sen yhteydessä syntynyt väli-	
kysymys	99
17. Hallitus vaihtuu	110
18. Työttömyysohjeet ja työttömyysohjelma	111
19. Uusittu talouspoliittisen suunnitteluneuvoston työvaliokunta	113
20. Maatalouden hintatoimikunta ja maataloustulon vakauttami-	
nen	113

B. Työehtopoliittiset tapahtumat ja toimenpiteet:

1. Yleistä	116
2. Työtaistelut	116
Merimieslakko	116
Saarto ja lakko sanomalehti Turunmaan kirjapainossa	117
Sataman huolintatyöntekijäin lakko Turussa	117
Työmaaluottamusmiesten työstä erottamiset	118

VIII. Valtionvirkaileijain Yhteisjärjestön toiminta:

Pöytäkirja SAK:n valtuuston kokouksesta 24/5 1953	120
Tilastotietoja:	
Liittojen jäsenluku v. 1953 verrattuna vuoteen 1952	127
Liittojen jäsenistön jakautuminen sukupuolen mukaan v. 1953	128
Tietoja liittojen toimistoissa hoidettavista työttömyys- ja	
matka-apukassojen varoista v. 1953	129
Liittojen sekä työttömyys- ja matka-apukassojen maksamat	
avustukset v. 1953	130